

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

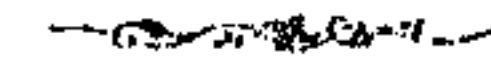
ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΝ ΤΩ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

*Ἡξιόθην τοῦ Ζαπκείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ
1913

ΣΤΑΧΥΟΛΟΓΙΑ

ΕΚ ΚΩΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΒΑΤΑΒΙΚΟΥ ΛΟΥΓΔΟΥΝΟΥ

Ἡ Πανεπιστημιακὴ βιβλιοθήκη τοῦ βαταβικοῦ Λουγδούνου (Leyde) κέκτηται ἱκανὸν ἀριθμὸν ἑλληνικῶν κωδίκων, τοῦτο μὲν γεγραμμένων κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς καὶ κατόπιν χρόνους ὑφ' Ἑλλήνων, τοῦτο δ' ἐκγεγραμμένων ἐνίοτε ὑπὸ Ὀλλανδῶν φιλολόγων, οἱ ἰδίως ὁ Doussa, ὁ Voss, ὁ Scaliger, ὁ Vulcanius, ὧν αἱ βιβλιοθήκαι περιήλθον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἐκεῖνο. Δυστυχῶς πλὴν παλαιότερων καταλόγων, ὅπως ἀνεπαρκῶν¹, μόνον τοῦ τμήματος τῶν 31 εἰς τὸν Βουλκάνιον ἀνηκόντων ποτὲ κωδίκων καὶ τῶν τοῦ Σκαλιέρου ἐδημοσιεύθησαν κατάλογοι νεώτεροι², τὰ δὲ λοιπὰ τμήματα δέονται ἐπεξεργασίας, ὅπως ἢ περὶ αὐτῶν γνῶσις συμβαδίσῃ πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς ἐπιστήμης.

¹ Catalogus librorum tam impressorum quam manuscriptorum bibliothecae publicae Universitatis. Ἐν Λουγδούνῳ Βαταβῶν. 1716. — Catalogus manuscriptorum codicum... Isaaci Vossii concinnatus a Paulo Colomero. Ἐν Ἀμβούργῳ. 1729. — *J. Geel* Catalogus librorum manuscriptorum qui inde ab anno 1741 bibliothecae Lugduno-Batavae accesserunt. 1852. — Πρὸς *L. Müller* Die Universitäts-Bibliothek in Leiden ἐν τῇ Neue Jahrbücher für Philologie Τόμ. 95 σ. 340 κ. ε. — *Gardthausen* Sammlungen und Cataloge griechischer Handschriften. Ἐν Λειψίῳ. 1903.

² *P. C. Molhuysen* Bibliotheca Universitatis Leidensis. Codices manuscripti. I. Codices Vulcaniani. Ἐν Λουγδούνῳ Βαταβῶν. 1910. Ἐξεδόθη δὲ καὶ νέος κατάλογος τῶν κωδίκων Σκαλιέρου. Ἄλλ' ἀμφότεροι δὲν μοι εἶνα ἐνταῦθα προσίτοι ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ ἄγνοῶ κατὰ πόσον τυχὸν δὲν συμπέσουσι τινα τῶν ἐμῶν σημειωμάτων πρὸς τὰς ἐν τοῖς καταλόγοις ἐκεῖνας περιγραφάς.

Διὸ δὲν θεωρῶ περιττὸν νὰ δημοσιεύω ἐνταῦθα περιγραφάς τινας καὶ ἀποσπάσματα κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης, μελετηθέντων καὶ σταχυολογηθέντων ὑπ' ἐμοῦ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον τοῦ 1876, ὅτε διέτριψα ἐν Leyde, ἀσχοληθεὶς κυρίως περὶ τὴν ἀντιγραφὴν τοῦ εἰτα ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθέντος *Κατὰ Καλλιμάχον καὶ Χρυσορρόην ἐρωτικοῦ διηγήματος*¹.

Α'.

Cod. Vulcan. 8, χαρτ., αἰῶνος ις', τελευτῶντος καὶ ις' ἀρχομένου.

Ὁ κώδιξ οὗτος προέρχεται, καθ' ἃ ἅπαντες οἱ φέροντες τὸ ὄνομα Vulcanius, ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Λουγδούνῳ καθηγητοῦ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Bonaventura de Smeets, ὅστις τὸ οἰκογενειακὸν τοῦτο ὄνομα, συνώνυμον τῇ γερμανικῇ Schmidt, ἐξελατίνισεν εἰς τὸ Vulcanius κατὰ τὸ γνωστὸν ἔθος τῶν ξένων φιλολόγων τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων τῶν ἐξελληνιζόντων ἢ ἐκλατινιζόντων τὸ ὄνομα αὐτῶν. Περιέχει δὲ ὁ κώδιξ ἀντιγεγραμμένα κείμενα τοῦ *Βίωνος, Μόσχου, Θεοκρίτου* κτλ. μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως. Περιλαμβάνεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τοῦ «Ἐγκωμίου εἰς τὴν θάλασσαν» τοῦ πατριάρχου *Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου* μετὰ λατινικῶν σημειώσεων καὶ ἐρμηνειῶν, ὅπερ ὁ Ὁλλανδὸς καθηγητῆς περιέλαβεν εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς ἐρμηνευόμενα κείμενα.

Ἐν λογιδρίῳ, λατινιστὶ γεγραμμένῳ καὶ προτασσομένῳ τοῦ κειμένου τούτου, ἐξηγεῖ τοὺς λόγους, δι' οὓς, ἐπὶ εἰκασαετίαν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διδάσκων, ἐπέσθη νὰ διδάξῃ πλὴν τῶν τέως διδασκομένων κλασικῶν συγγραφέων καὶ τὸ βυζαντιακὸν ἐκεῖνο πόνημα. Καὶ δὴ λέγει, ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐρμηνείας τῶν ἡσιοδελῶν ἐπῶν, quam jam statuissem Paroemias graecas rogatu nonnullorum φιλελλήνων quibus ego quantum in mihi est gratificari studeo, interpretari, dedissemque negotium bibliopolis ut earum exemplaria e mercatu Francfordtensi adferrent, non abs re factu-

Collection de Romans grecs en langue vulgaire et en vers. Ἐν Παρισίῳ. 1880 σ. 1-109.

rus mihi sum visus, si interea graecum aliquem libellum vobis praelegerem quem ante librariorum e nudinis illis re-ditum absolvere possem. Venit itaque mihi in mentem Gregorius Cyprius cujus orationem De laudibus maris ante annos cum meis in Aristotelis de mundo scholiis excudi curaram¹; quem quidem cum ob doctrinam elegantiam aliasque causas quas aliquando publice explicabo tum vero ob brevitatem praesigne deligendum duxi.

Ἐπονταί τινες βιογραφικαὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ Γρηγορίου Κυπρίου, καὶ εἰτα προστίθησιν, ὅτι τῶν ἔργων τοῦ πατριάρχου οὐδὲν εἶνε ἐκδο-
δομένον πλὴν τούτου τοῦ Ἐγκωμίου, ὅπερ αὐτὸς ἐξέδωκε πρῶτος, ἀνετυπώθη δ' ἐν Παρισίῳ ὑπὸ τοῦ Φρειδερίκου Morellus (Morel) πρὸ τριετίας, ἤτοι τῷ 1597. Ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης ἐξάγεται, ὅτι τὸ λογιδρίον τοῦτο ἐξεφωνήθη καὶ τὸ Ἐγκώμιον τοῦ Γεωργίου Κυπρίου ἠρμηνεύθη εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Vulcanius τῷ 1600, ἔτε πράγματι εἶχε παρέλθει σχεδὸν εἰκοσαετία ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ, γεννηθέντος μὲν ἐν Brüggē τῷ 1538, διορισθέντος δὲ καθηγητοῦ ἐν Λουγδούνῳ τῷ 1578 καὶ ἀρξασμένου τῆς διδασκαλίας τῷ 1581, θανόντος δὲ τῷ 1614. Καταστρέφων δὲ τὸν λόγον ὁ Vulcanius λέγει περὶ τοῦ Γρηγορίου Κυπρίου Reliqua praeclari hujus auctoris scripta, Orationes nimirum, *Χροία, Epistolae et aureus plane περὶ εὐσεβείας*, liber apud nos neque quod sciam in Europa apud alium ullum exstant. Stilus auctoris est plane Atticus adeo ut hac parte cum veteribus illis Graecis scriptoribus merite conferri possit, doctrina et inventione non paucis proferri.

¹ Ἐν τέλει τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐκδόσεως τῆς συγγραφῆς τοῦ Ἀριστοτέλους *Περὶ Κόσμου* προσῆρτηται «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου Ἐγκώμιον εἰς τὴν θάλασσαν εἰκὸν εἰς τὴν τοῦ (sic) καθόλου τοῦ ὕδατος φύσιν. Lugduni Batavorum. Ex officina Plantiniana apud Franciscum Raphelengium. MDXCI. Εἰς 16^{ον} ἐκ σ. 23. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τεύχει συμπεριλαμβάνονται, ἀφιερωμένα εἰς τὸν Ἑρρίκον Στέφανον ὑπὸ τοῦ Bonaventura Vulcanius ὡς ἀντίδωρον, «Πύλου Σιλεντιάρχου εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Βοναβεντούρα Βουλκανίου ὡς ἀντίδωρον, ἐν σ. 13 κ. ε., περὶ ὧν λέγει ὁ ἐκδότης πρὸς τὸν Ἑρρίκον Στέφανον quod in Anthologia epigrammatum graecorum pessime ab aliquo typographiae tuae habitum (neque enim adeo crassum ἀμάρτημα in religiosam tuam diligentiam cadere potest) a me restitutum et brevibus aliquot notis Emanuelis, nisi fallor. Chrysoloniae, illustratum, tuo nomini inscripsi.

Ἐν τῷ λατινικῷ τούτῳ λογιδρίῳ ὁ Vulcanius ποιεῖται μνειάν κώδικός τινος, ἐξ οὗ ἀντεγράφη προφανῶς τὸ Ἐγκώμιον θαλάσσης. Εἶνε δ' οὗτος ὁ λουγδουνικός Bibl. publ. 49, εἰς τῶν πληρεστάτων, ἐν οἷς περιέχονται τὰ ἔργα τοῦ Γρηγορίου Κυπρίου. Σώζεται δ' ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἀντίγραφον, ἐξ οὗ ἔγεινεν ἡ στοιχειοθέτησις τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἐγκωμίου (Cod. Bonav. 17, περὶ οὗ ἴδε κατωτέρω) καὶ τοῦ αὐτοῦ λατινικῆ μεταφράσεως ἐν Cod. Bonav. 30.

Τὸ Ἐγκώμιον τῆς θαλάσσης δὲν εἶνε ἡ μόνη βυζαντιακὴ συγγραφή, περὶ ἣν ἠσχολήθη καὶ ἣν ἐξέδωκεν ὁ Vulcanius¹. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων ἤδη πρὸ τοῦ ἐν Λουγδούνῳ διορισμοῦ, ἔτι ἐν Ἰσπανίᾳ διατρέψων, εἶχε μεταφράσει λατινιστὶ τοῦ Νικολάου Καθάσιλα τὴν ἐξ ἐπτά βιβλίων συγγραφὴν Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἣτις τέως ἦτο ἀνεκδότος ἐν τε τῷ πρωτοτύπῳ καὶ ἐν λατινικῇ μεταφράσει². Ταύτης, μετὰ τὸν Vulcanius ἔτι ἀνεκδότου μεινάσης, μόνον τῷ 1626 ἐξέδωκέ τινα ἀποσπάσματα ὁ Πέτρος Ἀρκούδιος³, μετὰ μακρότατον δὲ χρόνον μικρὸν μὲν μέρος ὁ *A. Jahn* τῷ 1843⁴, τὸ δὲ ὅλον πρῶτος ὁ *W. Gass*⁵, ἐξ οὗ παρέλαθεν εἶτα ὁ *Migne*⁶.

Β'.

Cod. Vulcan. 17, χαρτ. εἰς φύλλον, αἰῶνος ις' καὶ ιζ', φ. 81.

1 (φ. 1^α). «Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Γεωργίου τοῦ Κυπρίου διηγήσεως μερικῆς λόγος τὰ καθ' ἑαυτὸν περιέχων».

¹ Ἴδε ἀναγραφὴν τῶν ἐκδόσεων αὐτοῦ πρὸς τῷ *Jöcher Gelehrten - Lexicon* ἐν λ. — Πρὸς *Niceron Mémoires pour servir à l'histoire des hommes illustres* σ. 13 κ. ε.

² Ἴδε *Illustris academia Lugd. Batava id est Virorum clarissimorum Icones, Elogia ac vitae*. Ἐν Λουγδούνῳ. 1613 (βιβλίον ἀνευ ἀριθμήσεως τῶν σελίδων), ὅπου ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Bonaventura ἀναγινώσκωμεν καὶ τάδε: Praeterea Nicolai Cabasilae Methonensis Episcopi Orationes VII, de vita in Christo antea neque Graece neque latine a quoque editas, Latine vertit, qui liber postea inspiciendus theologo cuidam datus, una cum versione intercedit.

³ *De concordia ecclesiae occidentalis et orientalis*. Ἐν Παρισίοις. 1626 σ. 180 κ. ε.

⁴ *Theologische Studien und Kritiken* Τόμ. 15^ο (1843) σ. 729 κ. ε.

⁵ *Die Mystik des Nikolaus Kabasilas vom Leben in Christo*. Ἐν Greifswald. 1849.

⁶ *Patrologia graeca* Τόμ. PN^ο σ. 493 κ. ε.

2 (φ. 5^α). Τοῦ αὐτοῦ «Ἐγκώμιον εἰς τὴν θάλασσαν».

3 (φ. 9). «Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ λογιωτάτου *Μανουὴλ Χρυσολωρᾶ*».

Εἶνε ἡ πρὸς τὸν Ἰωάννην Παλαιολόγον ἡ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ *Lambecius* μετὰ τοῦ Κωδικοῦ ἐν Παρισίοις τῷ 1655, ἧκου ἐξεδόθησαν καὶ αἱ ἐνταῦθα ὑπ' ἀρ. 4 καὶ 5 ἐπιστολαὶ τοῦ Χρυσολωρᾶ. Ἴδε καὶ κατωτέρω Γ' καὶ Γ'.

4 (φ. 25^β) «*Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Ἰωάννη Χρυσολωρᾶ χαίρειν*».

Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτόθι. Ἴδε καὶ κατωτέρω Γ' καὶ Γ'.

5 (φ. 27^β). «*Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Δημητρίῳ Χρυσολωρᾶ ἀνδρῶν ἀρίστῳ καὶ περιφανεστάτῳ χαίρειν*».

Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αὐτόθι. Ἴδε καὶ κατωτέρω Γ' καὶ Γ'.

6 (φ. 30^α). «Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Περὶ τῆς ἀλώσεως Κωνσταντινουπόλεως».

Ἄρχ. Καὶ ταύτην δὲ σεμνὴν πόλιν τὴν βασιλεύουσαν. Τέλ. καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν γενέσθαι κατάστασιν.

7 (φ. 31^α). «Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἐπαινος τοῦ μεγάλου λογιωτάτου».

Ἄρχ. Κίνδυνος εἶχε τοὺς λόγους. Τέλ. πρὸς οὐδένα καταδέχεσθαι σύγκρισιν.

8 (φ. 31^β). «Ἐκ itinerario *Benjamini Tudelensis* Ario Montano interprete».

9 (φ. 34^α). «Ἐκ τοῦ Βασιλικοῦ λόγου *Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου*».

10 (φ. 34^α). «Ἐκ τῶν *Προκοπίου* Περὶ κτισμάτων Κωνσταντινουπόλεως. Περὶ τοῦ νεῦ Ἀγίας Σοφίας».

11 (φ. 38^α). «*Διαθήκη Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου*. Μετεγγραφή ἐκ τοῦ ἀρχετύπου τοῦ συγκειμένου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Ναζιανζοῦ».

12 (φ. 41^α) Ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φύλλα ἄγραφα.

13 (φ. 46^α). Τάξις προκαθεδρίας μητροπολιτῶν.

Τὸ φ. 61 ἄγραφον.

14 (φ. 62^α). «*Ἰλαρίωνος μοναχοῦ τοῦ Βερωναίου Λόγος διαλεκτικὸς περὶ ἄρτου μυστικοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀζύμου τῶν Λατίνων*».

15 (φ. 66^α). «Βιβλὸς ἱερὰ ἐκ γραφῶν συντεθείσα τοῖς ἀναγινώσκουσιν αὐτὴν φρόνως (γρ. φιλοπόνως). Βιβλίον καλούμενον Θησαυρός».

16 (φ. 70^α). *Μαξίμου ἀρχidiaκόνου Ἀλεξανδρείας δύο ἐπιστολαί*.

17 (φ. 72^α). Διάφοροι γραφαὶ εἰς *Σενέκαν* ἐκ τινος κώδικος.

18 (φ. 74^α). «Λεξικὸν θεολογικὸν ἤτοι βιβλικόν».

Ἔπονται ἐν φ. 80 καὶ 81 ἀσημά τινα.

Ἐν φ. 70^β ἡ ἐξῆς σημείωσις: *Ad calcem libri titulus: Γεωργίου λογοθέτου Ἀκροπολίτου χρονικόν, ὡς ἐν συνόψει τῶν ἐν ὑατέροις:*

Τὸ παρὸν ἀντίγραφον ἐγράφη ἐκ τῆς βιβλίου Γεωργίου Καντακουζηνοῦ υἱοῦ Ἀντωνίου Καντακουζηνοῦ τοῦ ἐν Γαλατῇ ἐδριακομένου τοῦ καὶ τὸν Ἰωάννην Ζωναρᾶν δώσαντος εἰς τυπογραφίαν πρότερον.

Μετεγρᾶφη χειρὶ Θεοδοσίου Ζυγομαλά Ναυπλίου δικαιοφύλακος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας τοῦ πατριαρχείου κατὰ τὸ ἀρχῆς ἀξιώσει σπουδαίου ἀνδρός κυρίου Γεωργίου Δουζιάδου μὴν Ὀκτωβρίῳ κ' Ἰνδικτιῶνος ια'.

Περὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ, ἐξ ἧς μετεγρᾶφη ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά δ' κωδῆξ τοῦ Ἀκροπολίτου, ἴδε *Crusius Turcograecia*, σ. 203, *Richard Förster De antiquitatibus et libris manuscriptis Constantinopolitanis*. Ἐν Rostock. 1877 σ. 12 καὶ *Legrand Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas*. Ἐν Παρίσι. 1889 σ. 152. Ὁ δὲ Γεώργιος Δουζιάδης ἦτο υἱὸς τοῦ ὀνομαστοῦ Ὀλλανδοῦ φιλολόγου καὶ ἱστορικοῦ τοῦ κ' αἰῶνος Ἰωάννου Douza, ὡς μετεγρᾶφето λατινιστὶ τὸ πατριον αὐτοῦ ὄνομα van der Does. Ὁ Γεώργιος Δούζας ἦτο ἀνὴρ λόγιος, μεταβάς δ' εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐγνωρίσθη μετὰ τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά καὶ τοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ καὶ συνέλεξεν ἱκανοὺς ἑλληνικοὺς κώδικας, περιελθόντας εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Δουγδούνου. Ἴδε περὶ αὐτῶν *Catalogus librorum quos Geo. Douza Constantinopoli secum advexit*. Haec Comitis. 1598 Πρὸς *H. Omont* Martin Crusius, George Douza et Théodose Zygomalas ἐν *Revue des études grecques* Τόμ. I' (1897) σ. 66

κ. ἐ. Μεταξὺ δὲ τῶν Ἑλλήνων, πρὸς οὓς περιήλθεν ὁ Δούζας εἰς σχέσιν κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀποδημίαν, ὑπήρξε καὶ ὁ ἀρχidiaκόνος Ἀλεξανδρείας Μάξιμος, οὗ ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ζακύνθιον Διονύσιον Κατηλιανδὸν ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ *Lami* ἐν ταῖς *Deliciae Eruditorum* (Ἐν Φλωρεντίᾳ. 1740). Οὗτος δ' ἐγράφη καὶ τὰς δύο ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κώδικι περιλαμβανομένας ἐν φ. 70^α - 71^β ἐπιστολάς πρὸς τὸν Γεώργιον Δούζαν, ἃς ἐκδίδομεν ἐνταῦθα.

α'

Γεωργίῳ τῷ λογιωτάτῳ καὶ σπουδαιοτάτῳ ἀνδρὶ καὶ ἐλλογίμῳ τῷ Δούζῃ Μάξιμος ἀρχidiaκόνος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων μεγάλης ἐκκλησίας εὖ πράττειν πάντοτε.

Ἐπειδὴ με πολλάκις ἀξίωσας, λογιώτατέ μου κύριε Γεώργιε, δοῦναί σοι τὰς εἰς τὴν Πεντάτευχον τοῦ μακαρίου Μωϋσέως μερικὰς τινὰς ὀμιλίαις τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἀποστολικοῦ Ὁρόνου Ἀλεξανδρείας τοῦ μεγάλου τύποις ἔσον οὐδέπω κατὰ σὴν ὑπότχασιν ἐκδώσοντι, εἴξα πρὸς τὴν σὴν αἴτησιν, τὸ κοινῇ συμφέρον (ἐπεὶ καὶ σοὶ γε τούτου μέλει) καὶ μὴ τὸ ἴδιον κηδόμενος. Ἄγος γὰρ ἡγοῦμαι κατὰ τοιοῦτους κεκρῦθαι θησαυροὺς καὶ μὴ εἰς πάντας ὀδεῦσαι τὰ γὰθόν. (Ὁ μὴν ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων κηδεμόνι Χριστῷ τούτῳ γε μέλαιν οἶμαι, μὴ ὑπὸ τὸν μόδιον τιθέσθαι κελεύοντι τὸ φῶς, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπειν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὐχ ἦτιον δὲ τῷ ἀποστόλῳ Παύλῳ, μὴ τῷ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστον κελεύοντι ζητεῖν. Ἐπὶ τοι καὶ τὸν τὸ τάλαντον λαβόντα καὶ κατὰ γῆν κρύψαντα εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον ἀποπέμπει κολάζεσθαι ὁ Σωτήρ. Τούτου δὴ χάριν, ἐν Κυρίῳ περιπόθητε, δέδωκά σοι ταυτασί, μηδέν τι παρὰ σοῦ λαθόν, ἁμαρτίαν καὶ τοῦτο ἡγούμενος τὸ θεῖα πωλεῖν. Θεῖα γὰρ τῷ ὄντι καλοῖμην ἂν εἰκότως ἔγωγε τὰς ὀμιλίαις ταύτας, ἅτε θείου ἀνδρός ἀπηχῆματα καὶ τὰ κάλαι σκιωδῶς ῥηθέντα παρὰ τῷ προφήτῃ ἐκκαλυπτούσας θεῖα μυστήρια· ἀλλὰ καὶ τῷ κάλλει τῶν λόγων καὶ τῷ ὕψει τῶν ἐννοιῶν τοσοῦτον ὑπερακοντίζει τὰ ἑαυτοῦ λοιπὰ συγγράμματα, πλεονα ὄντα γε ἀριθμοῦ ἔσον ταῦτα τῶν λοιπῶν συγγραφέων. Διὸ δὴ ὀφείλεις, ἀδελφὲ κύριε Γεώργιε, τούτων πέρι πολλὴν φροντίδα καταβαλεῖν, ὥστε τυπωθῆναι. Ἐξεῖς δὲ παρὰ τὸ ἀνδράσιν ἀρετὴν ἀνδρὸς κρίνειν ἐπισταμένοις κλέος οὐρανόμενης καὶ

πρὸς Θεοῦ τὸν ἑκατονταπλάσιον μισθὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ μελλούσῃ· οὗ τὸ ἔλεος εἶη σοῦ τῇ εὐλαβείᾳ. Πρώτη ἐπὶ δέκα Πυανεψιῶνος τοῦ αἴφης ἔτους τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας Χριστοῦ. Ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἀποστελεῖς δὲ ἡμῖν ἐκ τε θεολογικῶν καὶ ποιητικῶν βιβλίων τῶν ἀρχαίων θεολόγων καὶ ποιητῶν, εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ γοῦν τὰ καλύτερα πάντως.

β'

Γεωργίῳ τῷ λογιωτάτῳ καὶ χρησιμωτάτῳ ἀνδρὶ τῷ Δούξῃ τοῦ Ἰωάννου θείαν ἀγαθῶν ἐπίδοσιν Μάξιμος ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

Ἴδού σοι μετὰ τῆς θείας ἐκείνης ὁμιλίας τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ μεγάλου καὶ ταυταστὶ τῆς ἐπιστολᾶς Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ δέδωκα, ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ κύριε Γεώργιε, τύποις καὶ ταύτας ἐκδώσουσι εἰς τὸ κοινῇ συμφέρον, ἀξιολόγους καὶ θεολογικὰς οὔσας ὅτι μάλιστα. Μεθ' ἧς δὴ ἐπιστολᾶς καὶ ὁμιλίας ἔξεις καὶ ἄλλα ἅττα συγγράμματα ἐλλογιμῶν ἀνδρῶν καὶ παλαιῶν εἴτ' οὖν ἀρχαίων θεολόγων, Ἀθανασίου, φημί, καὶ Κυρίλλου καὶ 10 δὴ καὶ Χρυσοστόμου, εἰ πρόθυμος ἐπὶ τούτοις φανεῖης τυπῶσαι. Ἐρωμένη διατελεῖη σου ἡ ἱερὰ κεφαλή, φίλταθ' ἐταίρων, ἐν ἐτῶν πολλῶν περιόδοις. Ἀμὴν. λα' Πυανεψιῶνος τοῦ 375^{ου} ἔτους κοσμογενεσίας. Ἐν Γαλατῶν.

Μικρὰς διορθώσεως δεόμενοι καὶ αἱ ὁμιλίαι καὶ δὴ καὶ αἱ ἐπιστολᾶι, ποιήσουσιν αὐτόθι τῶν σπουδαίων οἱ δόκιμοι, ἐπεὶ ἔγωγε οὐκ ἐπεφθάκειν ποιῆσαι, κατεπειγομένου σου.

Γ'

Cod. Vulcan. 30, χαρτ., αἰῶνος ιζ'.

Περιέχει δοκίμιον λατινικῆς μετὰ πολλῶν διορθώσεων καὶ διασβεσμάτων μεταφράσεως τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ κώδικι Vulcan. 17 (B') τριῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Μανουῆλ Χρυσολωρᾶ** πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰωάννην Παλαιολόγον καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Ἰωάννην καὶ Δημήτριον Χρυσολωρᾶν ὡς καὶ μέρος τῆς πρὸς τὸν Πάλλαντα.

Ἴδε περὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Χρυσολωρᾶ ἀνωτέρῳ ἐν ταῖς περὶ τοῦ κώδικος B' καὶ κατωτέρῳ ἐν ταῖς περὶ κώδικος Vulcan. 95 (Γ').

1. χρησιμωτάτῳ

Δ'

Cod. Vulcan. 56, χαρτ., αἰῶνος ιε', φ. 8, σελίδων 152 καὶ ἄλλων φύλλων ἀσφιδώτων.

1 (φ. 1^α). **Συμεῶν Σήθ'** τὰ κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην.

Μέρος μόνον ἀτελές. Ἄρχ. Ὁ τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς Ἀβεσσαλόμ. Τέλ. ἡ πλοῦτιον καὶ δόξαν ἀφαιρεθέντι καὶ τοῖς τοιούτοις· ὁ γὰρ Ἰχνηλάτης ἐκ πολλῆς ἡδὴ συνεισώτιατος....

2 (φ. 4^β). Πίναξ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ περιεχομένων.

Γέγραπται εἰς κινναβάρεως καὶ ἔχει ὡδε· Ἀγαθίου ῥήτορος τὸ παρὸν βιβλίον ἔχει λόγους ἱστορικοὺς τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ε'. Προκοπίου ῥήτορος περὶ τῶν κισμάτων τοῦ αὐτοῦ βασιλέως τόμους ζ'. Κωνσταντίνου βασιλέως τοῦ Πορφυρογεννήτου περὶ τῶν θεμάτων. Ποιήματα τινὰ τοῦ ἐν φιλοσόφοις Βλεμμύδου. Εὐχαὶ καὶ κανόν τοῦ ἁγίου ἐλαίου. Ὁ ἀγιασμός καθ' ἕκαστον μῆνα καὶ ἐπιστολὴ Ἰπποκράτους πρὸς Πτολεμαῖον βασιλέα Αἰγύπτου καὶ παλμικὸν τοῦ ὅλου σώματος τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῷ πίνακι τούτῳ περιεχόμενα, ἀναφερόμενα εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ κώδικος, τὸ ἀπὸ σελίδος 1 ἀρχόμενον (ἀρ. 8 κ, ε.) σώζεται καὶ νῦν πλὴν τῆς ἱστορικῆς βίβλου τοῦ Ἀγαθίου.

3 (φ. 5^β). Βραχεῖαι σημειώσεις, ἐν αἷς μία περὶ ἐκλείψεως σελήνης.

4 (φ. 5^β). Ποίημα λαμδικὸν ἀνεπίγραφον.

Ἄρχ. [Α]ἰθῶ σκεπασθεῖς ὡς Μωσῆς πάλαι πέτρας προσγίνομαί σοι, πάτερ, ἐξ ὀπισθίων
... οὐδ' ἱερεῖσι συμφωνεῖν τῆς αἰσχύνης.

5 (φ. 5^β). «Ἡποκρᾶ Γαληνοῦ» Συναγῆ.

6 (φ. 6^α). «Ἰῆφος γεγонуῖα παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ **Μιχαῆλ τοῦ Χούμνου** περὶ γαμικοῦ συναλλάγματος τοῦ καὶ ὑποκειμένου. Τὸ δὲ διάγραμμα ἔχει οὕτως».

Ἐπονται τὰδε· Ἀνδρόνικος ἔχει θυγατέρα Μαρίαν, ἀφ' ἑτέρου γένους Νικηφόρος ἔχει ἀδελφὸν Ἰωάννην. Κωνσταντῖνος υἱὸς Νικηφόρου. Ἄννα θυγάτηρ Ἰωάννου. Καλὴ θυγάτηρ τῆς Ἄννης. Προλαβὼν δ' Ἀνδρόνικος ἔλαβεν εἰς γυναῖκα τὴν Καλὴν. Ζητεῖται οὖν εἰ

χοῖα καὶ τὴν Μαρίαν συναφθῆναι ἀνδρὶ τῷ Κωνσταντίνῳ θεῖῳ ὄντι ἀπὸ πρωτεξαδέλφης τῆς Καλῆς. Φησὶν οὖν ὁ τόμος· πατέρα καὶ υἱὸν δύο πρωτεξαδέλφους λέγει μὴ ὀφείλειν συνάπτεσθαι, πατέρα δὲ καὶ θυγατέρα συναφθῆναι θεῖῳ καὶ ἀπὸ πρώτης ἑξαδέλφης ἀνεμιᾷ οὐ κωλύει κατὰ τὴν τοῦ ὑποδειχθέντος μοι διαγράμματος περιλήψιν τοῦ ὅτιος ἔχοντος.

(Ἐπεταὶ τὸ διάγραμμα).

Πλὴν ὅπερ ὑπέδραμε τὸν ἐμὸν λογισμὸν οὐκ ἀποκρούομαι· δόξαι ἂν τισὶν ἐξ ἐλόγων λόγων ὅτι ἡ Μαρία πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς τὸν Ἀνδρόνικον ἐνὸς καὶ πρώτου βαθμοῦ ἐστὶ διὰ τὴν περὶ τῶν κεκωλυμένων γάμων νεαρὰν τὴν ἐν τῷ κη' βιβλίῳ ἐν τῇ ἀπαριθμῆσει τῶν βαθμῶν τοῦτο εἰσάγειν ὅτι ὅσαι γενέσεις, τοσοῦτοι καὶ βαθμοί. Ὁ υἱὸς μου πόσον μοι βαθμοῦ ἐστίν; Ἐρεῖς ὅτι πρώτου. Ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱὸν μου. Ἴδοι' μία γέννησις ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. Διὰ ταῦτα εἶποι τις ἕκτον εἶναι τὸν βαθμὸν τοῦ παρόντος συναλλάγματος. Ὁ δὲ ἐναντιὸς τούτοις λόγοις ἔρεϊ πρώτον μὲν ὅτι κυρίως οἱ βαθμοὶ ἐπὶ τοῦ ἐκ συγγενείας γάμου ἀριθμοῦνται καὶ οὕτως τὸ κεκωλυμένον ἢ ἐπιτετραμμένον εὐρίσκειται· ἔνθα ἐκ μιᾶς ὀξίης καὶ ἐνὸς αἵτιον φρέντες ἄνθρωποι ἀριθμοῦνται πόσον πρὸς ἀλλήλους τυγχάνουσι βαθμοῦ. Οὕτω γὰρ καὶ ἡ περὶ βαθμῶν συγγενείας νεαρὰ τὸ ἀριθμεῖν διδάσκουσα τοὺς βαθμοὺς παραγγέλλει δεῖν ἀνιέναι ἐπὶ τὸ τῆς συγγενείας αἴτιον πρόσωπον κἀκεῖθεν κατιόντας ἀριθμεῖν κατὰ τὰς γενέσεις καὶ τοὺς βαθμοὺς. Καὶ ταῦτα μὲν διδάσκει τοὺς ἀπὸ συγγενείας κεκωλυμένους ἀπαγγέλλουσα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀγχιστείας ὄητὰ πρόσωπα τὰ κεκωλυμένα λέγει, βαθμῶν δὲ οὐ ποιεῖται λόγον καὶ ὅτι κατὰ ἀκρίβειαν βαθμῶν λόγος ἐπὶ τῆς ἀγχιστείας οὐκ ἔστι τοσοῦτος· ὃ καὶ ἄλλοθεν διαγινῶναι δυνάμεθα ἐπὶ τῶν διὰ τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν κεκωλυμένων γάμων μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἕκτου βαθμοῦ ἐπεκτείνεται ὄητῶς ἢ κώλυσις καὶ οἷα ἂν εἴποις πρόσωπα συγγενικὰ τῷ ἕκτῳ βαθμῷ ἀλισκόμενα, κεκωλυμένους καὶ ἐκθεσμοὺς δὲ τούτων γάμος. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀγχιστείας ὁ τόμος κωλύει δύο ἀδελφούς εἰς δύο πρώτας ἑξαδέλφους. Καὶ εἶπεν αἱ ἑξάδελφοι πρὸς ἀλλήλας τετάρτου βαθμοῦ, οἱ ἀδελφοὶ δευτέρου πρὸς ἀλλήλους, ἰδοὺ βαθμοὶ ἕξ καὶ κωλύονται. Ἀλλὰ θεῖος καὶ ἀνεμιᾷ, τρίτου πρὸς ἀλλήλους ὄντες βαθμοῦ, θεῖα καὶ ἀνεμιᾷ ἕξ ἐτέρου γένους τρίτου καὶ αὐταῖς οὖσαις βαθμοῦ συνάπτονται καὶ ἔστιν ὁ τῶν ἀμφοτέρων τῶν γενῶν βαθμῶν ἀριθμὸς ἕκτος. Ἔστι δὲ οὐ βασιλικὸς μόνον ὄρισμός τὸ ἄμεμπτον τῷ γάμῳ τούτῳ ἐπιψηφισόμενος, ἀλλὰ καὶ συνοδική ση-

μείωσις. Λοιπὸν ἐκ τούτων συνάγεται τὸ μὴ ὀφείλειν κωλύεσθαι ἐπὶ τῆς ἀγχιστείας τὰ μὴ ἀπὸ κανόνος ἢ νόμου ἢ τόμου ἢ ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ψήφου κωλυθέντα πρόσωπα. Διὰ τοῦτο εἰ τὸ παρὸν συναλλάγμα εἶδον, οὐκ ἂν διέσπασα ἢ ἄθεσμον ἔκρινα. Τοιαύτη ἢ ἐμὴ ἀπόκρισις.

7 (φ. 7^α). Ἀριθμητικαὶ πλινθίδες.

Δι' αὐτῶν εὐρίσκειται διὰ προσθέσεως τὸ αὐτὸ πάντοτε ἐξαγόμενον, ἦτοι οἱ ἀριθμοὶ ιε', λδ', ξε', ςοε'.

8 (σ. 1-15). «**Προκοπίου ῥήτορος** περὶ τῶν κτισμάτων Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως».

Μετὰ τὸ τέλος τῆς συγγραφῆς ταύτης ὁ κωδὶξ ἦτο ἀσελιδωτὸς τῷ 1876.

9. «**Τοῦ δσιωτάτου ἐν μοναχοῖς ἱερωτάτου καὶ φιλοσοφωτάτου κυρίου Νικηφόρου τοῦ Βλεμμύδου**».

α') «**Τοῦ Βλεμμύδου** Στίχοι πολιτικοὶ ὅτε ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ὁ Ῥωμανὸς ἀθέσμως καὶ ἀνοσίους διαβολὰς ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα τὸν ἅγιον ὁ δὲ οὐ προσέσχεν αὐταῖς».

Ἐν τῇ ᾠδῃ· Σημ. λ. τὸν ἀοίδιμον βασιλέα Ἰωάννην τὸν Λοῦζα.

Ἄρχ. Ἰδεῖν καὶ πρότερον καλῶς, ἐκ τῶν προτέρων ἦδειν.

Τέλ. ἡλλίου τοῦ κατ' αἰσθησὶν πολλαῖς κυκλοφορίαις.

Καταλαμβάνει ἑνδεκά σελίδας.— β') «**Τοῦ αὐτοῦ** εἰς τὴν μονὴν τῶν Σωσάνδρων στίχοι ἡρωικοί».

Ἄρχ. Τόδε νεῶν μεγαθύνητατον αἴγλη παμφανόωντα.

Καταλαμβάνει δύο σελίδας καὶ ἡμισείαν.— γ') «**Τοῦ αὐτοῦ** εἰς τὴν μονὴν στίχοι ἱαμβεῖοι». Στίχοι 110.

Ἄρχ. Τί βασιλεύς ἐστιν ἐκμαθεῖν θέλων

καὶ γινῶσιν εὐρεῖν βασιλικῆς ἀξίας.

— δ') «**Τοῦ αὐτοῦ** Στίχοι εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον ἐν τῷ κατὰ Θεσσαλονίκην ναῦ αὐτοῦ προεμφωνηθέντες τῆς ἀναγνώσεως τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ». Στίχοι 70.— ε') «**Τοῦ αὐτοῦ** Ἀκολουθία εἰς τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον». Σύγκειται ἐκ σελίδων ἑννέα καὶ ἡμισείας.

10. «**Ἰδουχρόνου** τοῦ ἐν τῇ θηριακῇ σκευασία».

11. «**Τοῦ σοφωτάτου βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου** περὶ τῶν θεμάτων».

Σύγκειται ἐκ σελίδων εἴκοσι καὶ ἑπτὰ.

12. «**Ὁ ἁγιασμός** καθ' ἕκαστον μῆνα ψαλλόμενος».

13. «Ἀρχὴ τοῦ ἁγίου ἐλαίου».

Ἐν τῇ ᾠγᾷ «Σιχηρὰ ἴχθος δ'. Ἐδωκας σημείωσιν, ψαλλόμενα ἐν ἁγίῳ ἐλαίῳ ἐσπέρας».

14. «Ἐπιστολὴ Ἰπποκράτους πρὸς τὸν βασιλέα Αἰγύπτου Πτολεμαῖον».

15. «Μηνολόγιον ἰατρικὸν πάνυ ὠφέλιμον πεπειραμένον καὶ καλόν».

Ἄρχ. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, χολὴ μέλαινα κυριεύει.

16. Συνταγαί.

17. «Ἐπίγραμμα ἐπὶ τῇ τάφῳ τοῦ Δυρραχίου Νικήτα καὶ τοῦ ἀνεψιῦ αὐτοῦ Λέοντος τοῦ Τζερνίκου ἐγγύς αὐτοῦ κειμένου».

Ἄρχ. Οἱ κατάγοντες ἐκ μιᾶς ὀϊζουχίας.

Ἐξέδωκα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Α' (1904) σ. 240 κ. ἐ.

18. Τρία ἐπιγράμματα, τάδε·

Ἄν εἰς γῆρας, ἄνθρωπε, ἔξωρον φθάσης,
ἂν ὑπεραρκεῖς ἄκρον εὐδαιμονίας,
θανάτου τὴν κύλικα πλῆς ὡς ὕδωρ,
εἶτα τύμβον τρίπηχυν καὶ χοῦν προβαίνης.

Ἄν οὐρανοῦς, ἄνθρωπε, καὶ νέφη φθάσης,
ἂν γὰρ ὑπωθεῖς γῆς ἕρπους τε καὶ βάσεις,
ἀλλ' οὖν τάφον τρίπηχυν οὐχ ὑπερφύγης.

Γένος βροτιῶν θανάτου νικώμενον
δίδωσι Χριστὸς λύσιν τὴν αἰωνίαν.

19. «Ἀνθρώπου ἡλικίαι εἰσὶν ἑπτὰ».

Ἄτελές ἐν ὀλίγοις στίχοις.

Ε'.

Cod. Vulcan. 93, χαρτ. εἰς 8^{ον}, αἰῶνος ιε', ρ. 389

1 (φ. 1^α). Συμπεῶν Σὴθ «Τὰ κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην».

Τοῦ κειμένου προηγούνται τάδε·

Τὴν βίβλον ταύτην Περγουὲ ποτὲ ἔσχεν.
Ἦδονῆς ἀνάπλεα τὰ τῆδε σκόπει,
λόγοι σοφιστῶν μετασχηματισθέντες.

Τὸ παρὸν βιβλίον ἐγράφη κατασκευῇ ὅτι καὶ πλείστον ἔχων ἐντός· καὶ γὰρ τοῖς ἀπλουτέροις μῦθοι μὲν λογισθήσονται καὶ ὕθλοι καὶ πρὸς οὐδὲν θνήσιμοι ἐφοδιάζονται· τοῖς δὲ νουνεχέσι καὶ ἐχεμύθοις εἰκότως ἂν προσδεχθῆσονται διὰ τὴν ἐκ τούτων προσγινομένην ὠφέλειαν.

Μυθικὴ βίβλος ἐξ Ἰνδικῆς σοφίας
προσενεχθεῖσα πρὸς περσικὴν παιδείαν
ἀνιγματοδῶς συντείνουσα τὰς πράξεις
πρὸς βιωτικὴν συντείνοντα τὰς πράξεις
ἢ μεταβληθεῖσα πρὸς γλωττιαν τῶν Ἑλλήνων
ἐξ ἀραβικοῦ καὶ βαρβαρῶδους ὕθλου
παρὰ τοῦ σοφοῦ ἐνδόξου καὶ μεγάλου
τοῦ καὶ ἀμηρᾶ καὶ ὀγδὸς Σικελίας
Καλαβρίας τε, πρόγκυπος Ἑλλάδας
οὐσπερ εὐροικῶς ὡς γνωστικὸς τοῖς πᾶσιν
τοῦτο δέδωκε πρὸς ἡμᾶς τὸ βιβλίον
ὡσπερ δώρημα διδασκαλίας πλέον
εὐγενῆς Εὐγένιος ὁ τῆς Παρόρου.

Πολλαχοῦ τῆς ᾠγᾷς εὐρηγνται διορθώσεις καὶ προσθήκαι νεωτέραι χειρὶ. Ὡς σημειοῦται, τὴν μυθιστορίαν ταύτην ἀντέβαλεν ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ὁ *W. Pertsch* τῷ 1867.

2 (φ. 112^α). «Βίος τοῦ θεοφιλεστάτου Αἰσώπου».

Ἀντεβλήθη τῷ 1868 ὑπὸ τοῦ *Eberhard*, οὗ ἴδε τὰς *Fabulae Romanenses graece conscriptae*. Ἐν Λειψίᾳ. 1872 σ. X.

3 (φ. 153^α). Αἰσώπειοι μῦθοι.

4 (φ. 181^β). «Ἕμνος τοῦ φιλοσόφου καὶ τιμίου πατρὸς καὶ πρεσβυτέρου κυροῦ *Νικηφόρου του Βλεμίδου*».

Ἄρχ. Σὺ, Κύριε, μόνος ἀγαθὸς καὶ οὐκ ἔστιν ὄριον τῆς σῆς ἀγαθότητος. Τέλ. ἐλέησόν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Γέγραπται ἄλλη χειρὶ.

5 (φ. 183^α). «Βίος Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα καὶ πράξεις».

Ἄρχ. Οἱ σοφώτατοι Αἰγύπτιοι θεῶν ἀπόγονοι γῆς μέτρα καταλαβόμενοι. Τέλ. τοὺς δὲ λιποὺς χωρὶς πολέμου ὑπειτάξαμεν καὶ φόρους ἐτέλεσαν.

Τὸν ψευδοκαλλισθένειον τοῦτον βίον τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷδε τῷ κώδικι ἐμελέτησεν ἤδη ὁ *Berger de Xivrey*, οὗ ἴδε τὴν *Notice de la plupart des manuscrits grecs, latins et en vieux francais*

contenant l'histoire fabuleuse d'Alexandre le grand connue sous le nom de Pseudo-Callisthène en τὰς Notices et extraits des manuscrits. Τόμ. ΙΓ'. Ἐν Παρισίαις. 1838 σ. 162-304. Ἡ ἐν σ. 253 κ. ἐ. ἀνακοινουμένη ἐκ τοῦδε τοῦ κώδικος ἐπιστολὴ εὐρηταὶ ἐν φ. 267^β-270^β. Πρὸς τὴν ὑπὸ *Museel* ἔκδοσιν τοῦ Πευδοκαλλιθέου ἐν τὰς Jahrbücher für Philologie und Pädagogik. Suppl. V (1871) σ. 701-816.

6 (φ. 276^β). Βραχὺ χρονικὸν ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μιχαήλ υἱοῦ Θεοφίλου.

Ἔπονται Γνωμικὰ καὶ Θεοτοκίον.

7 (φ. 284^α). **Κωνσταντίνου Ἑρμονιακοῦ Παράφρασις τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου.**

Ἐν φ. 284^α. Ἀρχὴ τῆς μεταφράσεως Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου. Μετάφρασις ἱστορίαι τιναὶ ἀρμόδιαι πρὸς Ὀμήρου σὺν αὐτοῖς γὰρ ἀκολούθως ἔχων τοὺς πολέμους τῆς Τροίας ἀπαρραλλάκτως καθὼς ὁ Ὀμηρος διηγείται καὶ ἕτεροι ποιηταὶ τοὺς πολέμους καὶ τὴν τοῦ Λουρίου ἵππου κατασκευὴν καὶ τὴν ἀνάλωσιν τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ τινὰ μετὰ τὴν ἀνάλωσιν τῆς αὐτῆς Τροίας τὰ μετ' Ὀμήρου τὰ μὴ γραφέν ἐν αὐτῷ τοῦ Ὀμήρου βιβλίου τὸ καλούμενον Ἰλιάδα.

Οἱ στίχοι γεγραμμένοι καταλογάδην διὰ πεζὴν ἀνάλωσιν τῆς Ἰλιάδος ἐνόμισε τὸ ἔργον ὁ *Bérgier de Xivrey* ἐνθ' ἀν. σ. 201. Ἐνθα δὲ περὶ γράφονται σιχηδόν, ὡς ἢ ἐν φ. 284^β ἀκροστιχίς, ἢ διάταξις τῶν στίχων εἶνε ἢ κατὰ τὸ καὶ ἄλλοθεν γνωστὸν σχῆμα $\begin{matrix} \alpha & \beta \\ \gamma & \delta \end{matrix}$. Τὰ δὲ φαινόμενα κενὰ ἦσαν ὁρισμένα πρὸς γραφὴν τῶν ἐπιγραφῶν τῶν κεφαλαίων ὑπὸ τοῦ ἐρυθρογράφου, ἐρυθρὰ δὲ εἶνε τὰ ἤδη γεγραμμένα ἀρχικὰ γράμματα.

Ὁ κώδιξ οὗτος ἐχρησιμοποίηθη ὑπὸ τοῦ *Almullou Legrand* κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ποιήματος τοῦ Ἑρμονιακοῦ πρὸς τῷ Παρισιακῷ κώδικι Suppl. grec 444 καὶ τῷ ὑπ' ἀρ. 316 Κοϊσλινιανῷ (Coislín) τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων¹. Ἡ ἀντιβολὴ τοῦ λουγδουνικοῦ κώδικος δὲν ἔγεινε μετὰ τελειοτάτης ἀκριβείας. Οὕτω μεταξὺ ἑκατὸν περίπου στίχων, οὓς εἶχον ἀντιγράψει τῷ 1876, εὐρον τὰς ἐξῆς διαλαθούσας τὸν *Legrand* διαφόρους γραφάς. Προλόγου στ. 13. κ' ἐν 25. δμήρου. 32. κ' ἐκτὸν. 35. κ' ἐποῖκα. 43. καὶ φθοραιῶν

¹ *Spry. P. Lambros* Romans grecs. Ἐν Παρισίαις. 1880 σ. XLIII.

² *Em. Legrand* Bibliothèque grecque vulgaire. Τόμ. Ε'. Ἐν Παρισίαις. 1890.

46. κλήιον. 57. δημηρον. 61. ἄβ^{ος} (= ἀλφάβητος). 74. ναφανοῦμεν. Ἐν στοιχείῳ Ω στ. 335. ἡ ἀναστοροφὴ 356. αὐτὴ τῶν. 8 (φ. 389^β). [Ἐξήγησις ἐλληνικῶν ἱστοριῶν Γρηγορίου Θεολόγου].

«Περὶ Πέλοπος ἱστορία», «Περὶ Κέκροπος ἱστορία», «Περὶ Ἀλκμήωνος ἱστορία», «Περὶ Αἰακοῦ ἱστορία», «Περὶ Ἡρακλέους ἱστορία». Ὁ κώδιξ μένει κολοβός.

Ἐν τῇ ἡ' τοῦ φ. 1^α γραφῇ νεωτέρῃ: Τὸ παρὸν βιβλίον ἐδόθη εἰς τυπωγραφίαν παρὰ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ υἱοῦ Ἀντωνίου Καντακουζηνοῦ τοῦ καὶ τὸν Ἰωάννην Ζωναρᾶν δόσαντος εἰς τυπογραφίαν πρότερον¹.

Γεννᾶται ἐκ τοῦ σημειώματος τούτου τὸ ζήτημα τί τῶν ἐν τῷ κώδικι περιεχομένων ἔμελλε νὰ ἐκτυπωθῇ κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ Καντακουζηνοῦ. Καὶ δὴ ἔχομεν σωζομένην ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ Παρισίων, ἑλληνιστὶ γεγραμμένην καὶ ὑπὸ τοῦ κ. Ομοῦντ ἐκδοθεῖσαν², δμολογίαν τοῦ Ὀλλανδοῦ φιλολόγου Γεωργίου Δουζιάδου (Dousa) περὶ τῆς εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ παραδόσεως χάριν ἐκτυπώσεως δύο κωδίκων, τοῦ μὲν περιέχοντος τὸ χρονικὸν τοῦ Γεωργίου Ἀκροπολίτου, τοῦ δὲ τὸ τοῦ Μιχαήλ Γλυκά, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ λάβῃ ὁ Καντακουζηνός ἐὰν ἐκτυπωθῶσιν τὸ ἡμῶν τοῦ κέρδους ἀπὸ τῶν τυπωθησομένων βιβλίων. Ἐν τῷ συμβολαίῳ τούτῳ, συνταχθέντι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ συντυπογραφέντι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξάνδρου Μελετίου Πηγᾶ καὶ τοῦ παρὰ τῇ Ἰψηλῇ πύλῃ πρέσβευς τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου Barton, προστίθενται ὑπὸ τοῦ Dousa καὶ ταῦτα: Ἐλαβον καὶ ἕτερον (βιβλίον) Ἰγνηλάτην καὶ Στεφανίτην λεγόμενον καὶ τοῦτο ὡς ἀνωθεν τὸ κέρδος. Κατὰ ταῦτα θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἐ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κώδιξ εἶνε ὁ ἐξ οὗ ἔμελλε νὰ ἐκτυπωθῇ ὁ Στεφανίτης καὶ Ἰγνηλάτης. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Dousa ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀποκομισθέντων κωδίκων ὑπῆρχον δύο χωριστοί, ὧν ὁ μὲν περιελάμβανε τὸν Στεφανίτην καὶ Ἰγνηλάτην (*Mythologia indica*), ὁ δὲ τὸν Ἑρμονιακόν (*Homeri Iliadis metaphrasis*)³. Ἄλ-

¹ Σημειωτέον, ὅτι ἔκδοσιν τοῦ Ζωναρᾶ ἐπιμελεῖς τοῦ Γεωργίου Καντακουζηνοῦ ἢ ἄλλου, ἀντολοδόχου αὐτοῦ καθ' οὗς χρόνους ἔζη, δὲν ἔχομεν. Πρώτη δ' ἔκδοσις εἶνε ἡ τοῦ Ἰερωνύμου Wolf ἐν Βρυξέλλαις τῷ 1557.

² Ἐν τῇ *Revue des études grecques* Τόμ. Ι' (1897) σ. 68 κ. ε.

³ Ἰβὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Ομοῦντ ἐνθ' ἀν. σ. 70 ἐκδοθὲν σημεῖωμα ἐκ τοῦ τόμου 651 τῆς ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων συλλογῆς Dupuy τὸ ἐπιγραφόμενον *Librorum quos G. Douza secum Constantinopoli advexit catalogus*.

λος λοιπὸν ὁ κώδιξ τοῦ Στεφανίτου καὶ Ἰγνηλάτου ὁ χάριν ἐκτυπώσεως δεθείς ὑπὸ τοῦ Καντακουζηνοῦ¹ καὶ ἄλλος ὁ περιέχων μὲν καὶ τὴν μυθιστορίαν ἐκείνην, ἀλλὰ κυρίως χάριν ἐκδόσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ἑρμονιακοῦ παραφράσεως τῆς Ἰλιάδος παραχωρηθεὶς εἰς τὸν Douisa, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀνωτέρω σημειώματος τοῦ λουγδουνικοῦ κώδικος. Οὐχ ἦττον ἔτε Στεφανίτης καὶ Ἰγνηλάτης καὶ ὁ Ἑρμονιακὸς ἔμειναν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνέκδοτοι καὶ μετὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Douisa καὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ. Καὶ ὁ μὲν Στεφανίτης καὶ Ἰγνηλάτης ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἑλληνιστὶ τῷ 1697 ὑπὸ τοῦ *G. Stark*. Τοῦ δ' Ἑρμονιακοῦ μέγα μὲν μέρος ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μαυροφρύδου τῷ 1886² κατ' ἀπόγραφον τοῦ Παρισιακοῦ Supplement grec 444, δοθὲν εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπέλιου³, τὸ δὲ ἕλκον ἐξέλεωκεν ὁ *Legrand* κατὰ τὸ ἀνωτέρω λεχθέντα τῷ 1890.

¶

Cod. Vulcan. 95, χαρτ., αἰῶνος 15' ἀρχομένου.

Σύγκειται ἐκ φύλλων μικρῶν ἀσελιδώτων ἢ κακῶς ἠριθμημένων.

«Τοῦ λογιωτάτου *Μανουὴλ Χρυσολωρᾶ* Ἐπιστολαί».

α'. Ἰωάννη Παλαιολόγου. Ἄρχ. Ἄριστε βασιλεῦ. Τέλ. τὰ νῦν δὲ ἀνάσχου μου τῆς πολυλογίας βασιλεῦ. Ἰδε ἀνωτέρω ἐν Β', 3 καὶ Γ'.—
β'. «Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Ἰωάννη Χρυσολωρᾶ χαίρειν». Ἄρχ. Ἐμὲ τε ἡδίων ἔμελλεν ἢ Ῥώμῃ φαίνεσθαι. Τέλ. ἐκδέχομαι δὲ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἤδη διὰ πολλῶν. Ὑγίαινε. Ἰδε ἀνωτέρω ἐν Β', 4 καὶ Γ'.—
γ'. «Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Δημητρίῳ Χρυσολωρᾶ ἀνδρῶν ἀρίστῳ καὶ περιφανεστάτῳ χαίρειν». Ἄρχ. Ἄρα δύνασαι πισθεῖναι περὶ ἐμοῦ.

¹ Οὐδέναν ἔχομεν λόγον νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ κώδιξ ἐκεῖνος περιεῖχε τὴν νεοελληνικὴν μετὰφρασιν τοῦ Στεφανίτου καὶ Ἰγνηλάτου τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά, ἧς ὁ *Legrand* (*Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas ἐν ταῖς Publications de l'École des Langues orientales vivantes. III Série. Volume VI. Ἐν Παρισίοις. 1889 σ. 142 κ. ε.*) ἀναγράφει τέσσαρας κώδικας, οὓς ἔχει κατὰ ταῦτα δίκαιον ὁ κ. *Omont* ἐνθ' ἀν. σ. 69, ἀποδεχόμενος, ὅτι ὁ ἐν τῇ ἀνωτέρω μνημονευομένη ἀποδείξει τοῦ Douisa μνημονευόμενος κώδιξ εἶνε εἰς τῶν τεσσάρων τούτων.

² Ἐκλογή μνημείων τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐν Ἀθήναις. 1886 σ. 7 κ. ε.

³ Παραδόξως ἐν σ. 6 τοῦ Προλόγου τοῦ Μαυροφρύδου λέγεται, ὅτι τὸν Ἑρμονιακὸν εἶχεν ἀντιγράψαι ὁ Ζαμπέλιος ἐκ τινος βιβλιοθήκης τῆς Ἰταλίας, ἣν δὲν ἐνεθυμίτο!

Τέλ. θαυμάζειν τε καὶ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. Ὑγίαινε. Ἰδε ἀνωτέρω ἐν Β', 5 καὶ Γ'.—
δ'. «Πρὸς Πάλλαντα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ Μανουὴλ παραμυθητικός». Ἄρχ. Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Πάλλαντι Ὀνοφροῦ τοῦ συμβεβηκὸς γενναίως φέρειν. Τέλ. ὁ δὲ λοιπὸν εὐχομαι ὑμῖν τοῦτο παρὰ τοῦ θεοῦ ὑγιᾶναι. Ἰδε ἀνωτέρω ἐν Γ'.—
ε'. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος Ἄρχ. Καὶ τοῦτο δεῖγμα ἂν εἴη τῆς σῆς περὶ πάντα ἀκριβείας. Τέλ. τοῦτο μαθόντες οὐκ ἔτι τοῦτο ποιήσουσιν. Εὐτύχει. Ὁ σὸς Χρυσολωρᾶς.—
ς'. «Τῷ περιφανεῖ καὶ λαμπροτάτῳ Κολουκίῳ». Ἄρχ. Οὐδὲν οἶμαι ποιεῖν θαυμαστόν. Τέλ. καὶ σοι γένοιτο μηδὲν τῶν ἀγαθῶν ζητοῦντα διαφυγεῖν. Ὁ σὸς Χρυσολωρᾶς Μανουὴλ ὁ ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.—
ζ'. «Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Λεονάρδῳ Ἀρετίνῳ χαίρειν». Ἄρχ. Εἰ καὶ τὴν Φλωρεντίαν, ὡς αὐτὸς οἶσθα. Τέλ. τί ἂν ἐν τοῖς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ποιήσωμεν; Ὑγίαινε. Λεκεμβρίου κθ' ἐν Βονωνίᾳ.—
η'. «Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Γαρίνῳ Οὐερωναίῳ χαίρειν». Ἄρχ. Ὅσην ἠδονὴν παρὰ τῆς σῆς ἔλαβον ἐπιστολῆς. Τέλ. οἶον εὐχομαι σε τοῖς τε ἄλλοις γίνεσθαι καὶ περὶ σαυτὸν εἶναι. Ὑγίαινε. Ἐν Ῥώμῃ. Ἰανουαρίου κε'.—
θ'. «Πρὸς Γαρίνον Μανουὴλ περὶ τῶν παρὰ Δημοσθένει θεωρικῶν καὶ περὶ τοῦ παρὰ Πλουτάρχῳ νάρθηκος». Ἄρχ. Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Γαρίνῳ Οὐερωναίῳ χαίρειν. Ἐρωτᾷς τί ἂν βούλοιο τῷ Πλουτάρχῳ ὁ περὶ Ἀλεξάνδρου φησὶν. Τέλ. τῷ χρηστῷ Πάλλαντι σύμπραττε καὶ δι' ἐμέ' αἰθίς ὑγίαινε. Ἰουλλίου δεκάτῃ ἐν Ῥώμῃ.—
ι'. «Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς Ἀμβροσίῳ εὐπράττειν». Ἄρχ. Οἶδα σοι πάσαι γράμματα ἀφελῶν. Τέλ. καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὰ φίλιατα αὐτοῦ... Σημείωσις νεωτέρα· λείπει τι.

Τῶν ἐπιστολῶν τούτων εἶνε καὶ ἄλλοθεν γνωσταὶ πλὴν τῶν α'-γ' ἢ δ', ἢ ζ', ἢ η', ἢ θ' καὶ ἢ ι', ἄγνωστοι δὲ ἢ κατωτέρω ἐκδιδομένη ἀνεπίγραφος (ε') καὶ ἢ ς', ἣν δυστυχῶς δὲν εἶχον ἀντιγράψαι τῷ 1876. Ἡ δὲ ε' ἐπιστολὴ ἔχει ὡδε·

Μανουὴλ Χρυσολωρᾶ

Καὶ ταῦτο δεῖγμα ἂν εἴη τῆς σῆς περὶ πάντα ἀκριβείας τὸ κἂν τοῖς ἐλαχίστοις φεύγειν μὲν τὸ ὡς ἔτυχε, ζητεῖν δὲ τὸ ἀπὸ τῆς τέχνης. Καίτοι μικρὰ μὲν οὐδὲ ταῦτα· οὐδὲν γὰρ τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης

¹ Ἰδε *Legrand* *Bibliographie hellénique... aux XVe et XVIe siècles. Ἐν Παρισίοις. 1885. Τόμ. Α' σ. XXX.*

φρόλον. Ἐὖμεν δὲ ἕμῳ εἶναι μικρά, ἀλλὰ σὺ γε, καλῶς ποιῶν, οὐδὲ
 τούτων ὑπερορᾷς. Ὅτι δὲ μοι δοκεῖς ἐν τούτῳ καλῶς ποιεῖν, ἀκουσον.
 Ἐν σώματι μὲν μὴ πάνυ καλῶ οὐδὲν ἂν αἰσχρὸς, οἶμαι, ποιήσεις εἴ τι
 καὶ τῶν μικροτέρων ἐλαττωμάτων παρεῖη. Φεύγοι δ' ἂν, οἶμαι, τοῦτο
 5 καὶ τὰς τῶν ὀρώντων ὄψεις, ἐν πολλαῖς γὰρ ὁμοίαις κρυπτόμενον. Ἴί
 γὰρ εἴ τις τῶν αἰσχυρῶν, εἰ δὲ βούλει τῶν μὴ πάνυ καλῶν, μεζυροῦς ἔχει
 τοῦ μετρίου τὰς ἐπὶ τῶν βλεφάρων τρίχας; τί δὲ εἰ φακὸς ἢ ῥυτίς ἢ τι
 τοιοῦτον μόλις ὀρώμενον ἔνεστι τῷ προσώπῳ; τίς γὰρ ἂν ἐν ἐκείνῳ
 ταῦτα ὀρώη; Ἐν σώματι δὲ πάνυ καλῶ, εἴ τι καὶ τῶν σμικροτάτων
 10 ἐλαττωμάτων ἐνεῖη, πόρρωθεν διαπρέπει, τῆς τῶν ἄλλων ὥρας ἐκεῖνο
 ἐξελεγχούσης. Ταῦτόν δὲ καὶ ἐπὶ οἰκιῶν, οἶμαι, συμβαίνει· ὅ γὰρ οὐκ
 ἂν ἄτιμον ἔδοξεν ἐπὶ τῶν μὴ λίαν ἠσκημένων, τοῦτο δόξειεν ἂν αἰσχρὸν
 ἐπὶ τῶν πρὸς ἀκρίθειαν καὶ κάλλος διὰ πάντων ξυντεθειμένων. Καὶ ἐπὶ
 15 πόλεων δὲ καὶ ἀγρῶν καὶ ἀπλῶς πάντων τοῦτο ὄραν ἔξεστιν. Οὕτω
 τοίνυν ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν λόγων. Καὶ διὰ τοῦτο ταῖς παρὰ σοῦ γραφο-
 μένοις τε καὶ ἐκδιδομένοις, οὕτω μὲν οὐσι καλοῖς, τοσαύτους δὲ θεατὰς
 ἔχουσιν, οὕτω δὲ εἰς ἀκρίθειαν διὰ πάντων ἐξεργασμένοις, πάντας δὲ
 εἰς τὴν αὐτῶν θέαν διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς ὥρας προκαλουμένοις, οὐδὲ τῶν
 σμικροτάτων ὑπεροπτεῖον δῆπου. Οὐδὲ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν χρημάτων,
 20 οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν λόγων. Ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἔξεστι ταῖς σφό-
 δρα πλουσίαις τῶν ὀλίγων ὑπερορᾶν· μᾶλλον δὲ, εἰ μὴ τοῦτο ποιοῖεν,
 καὶ μικροψυχίας ἂν δόξαν κομίσαιντο. Ἐν ταῖς λόγοις δὲ ὅσῳπερ ἂν
 τις μεζυρῶν ἢ, τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτῷ προσήκει μηδὲ τῶν εὐτελεστάτων
 ἐν τούτοις ὀλιγορῆν. Ἐν μὲν οὖν τοῦτο δι' ὅ πάνυ καλῶς ποιεῖς οὐδὲ
 25 τῶν ἐλαχίστων ἐν τούτοις καταμελῶν. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τις αἰτία δι'
 ἣν εἰκότως τοῦτο ποιοῖης· αἴθεα γὰρ ὅτι πλείστοις τῶν τε νῦν ὄντων
 ἀνθρώπων καὶ τῶν μετὰ σὲ νόμος δόξειεν ἂν ἅπαν ὑπερ ἐπὶ τῶν σῶν
 γραμμάτων εὖροιεν κείμενον καὶ τὸ ζητεῖν ἀφέντες αὐτοὶ τῆ παρὰ τῶν
 σῶν χρήσονται μαρτυρία. Καὶ διὰ τοῦτο τοίνυν καλῶς ἂν ἔχοι μηδ'
 30 ἐν ταῖς ἐλαχίστοις ταῦτα ἐνδεῶς ἔχειν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἂν εἴη τῆς σῆς
 περὶ λόγους ἀρετῆς· ἀνέμιξας δὲ τι τούτοις καὶ ταῖς κατ' ἠθος ἀρετῆς.
 Δυνάμενος γὰρ μόνος καὶ παρὰ σαυτοῦ ταῦτα εὖρειν, οἶμαι δὲ ὅτι καὶ
 πάλαι εὐρηκῶς τε ταῦτα καὶ εἰδῶς, ἕμῳς ἠβουλήθης κάμῃ κοινωνῶν
 35 ταῦτα ἐπικουρίας οὐδαμῶς, βουλόμενος δὲ με τιμᾶν τῆ κοινωνία τῶν

σπουδασμάτων, ὥσπερ καὶ ἄλλοις πλείστοις ἀεὶ μοι ζητεῖς τὴν τιμὴν
 συναύξειν. Ἐγὼ δὲ σοι τούτων ἀπάντων χάριν μὲν εἶδα, χάριν δὲ καὶ
 εἶσομαι καὶ πειράσομαι τὴν σῆν καὶ αὐτὸς ἀρετὴν πρὸς τοὺς οὐκ εἰ-
 δότας λέγειν, ἵνα ὦν τὴν φωνὴν διὰ τῶν πρὸς ἐμὲ πραττομένων τιμῆς·
 παρὰ τούτων ἐγκωμίων δι' ὧν ἐρᾷς λόγων τυγχάνης, καὶ ὅπως ὄν πᾶσα ὁ
 μὲν Ἰταλία, πάντες δὲ οἱ τούτων εἰδότες ἴσασιν καὶ τιμῶσιν, τοῦτον μὴδ'
 ἢ Ἑλλάς ἀγνοῖ. Τοῦτο μὲν οὖν μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνων ποιήσω, δοῦς
 αὐτοῖς γινώσκειν ὄν οὐδαμῶς εἰκασιον ἀγνοεῖν· καὶ ὁπῶρον δὲ αὐτοῖς
 τοῦτο ἱκανόν, μᾶλλον δὲ ἀπάντων μέγιστον, ξένιον παρὰ τῆς ἐμῆς ἀπο-
 δημίας ἔσται· ἅμα δὲ καὶ ἐμαυτὸν τιμήσω, δείξας αὐτοῖς αἴψῳ ἀνδρὶ διὰ
 τῆς νῦν ἀκαδημίας ὑπήρξέ μοι συντυχεῖν· καὶ εἴ τινες δὲ ἴσως ἐν ἐκεῖ-
 νοῖς μεμφόμενοι τὴν ἐμὴν ἀποδημίαν εἶεν, τοῦτο μαθόντες οὐκ ἔτι
 τοῦτο ποιήσουσιν. Εὐτύχει.

Ὁ σὸς Χρυσολωρᾶς

Ζ'.

Cod. Voss. gr. in 8° ἀρ. 11, χαρτ., αἰῶνος ιη'.

Κωδιξ γεγραμμένος πιθανῶς ὑπὸ Ὀλλανδοῦ λογίου.

Ἐν φ. 14 - 23 «Κωνσταντίνου βασιλέως τακτικὰ περὶ
 ναυμαχίας στρατηγημάτων καὶ πειρατικῆς». Λέγονται δὲ ταῦτα
 παράφρασις τῶν περὶ ναυμαχίας τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος.

Τὸ παραγεγραμμένον C. Ambri. σημαίνει πιθανῶς ὅτι εἶνε ἀντί-
 γραφον ἐκ κώδικος Ἀμβροσιακοῦ. Ἐπὶ τῆ βίβλῳ δὲ τοῦ καταλόγου
 αὐτῆς εἰκάζομεν, ὅτι εἶνε ὁ περγαμηνῶς κώδιξ τοῦ δεκάτου αἰῶνος B
 119 sup.¹, οὐ αἰ ἐν τέλει τῶν Ναυμαχικῶν τοῦ Βασιλείου γραφαὶ συμ-
 πίπτουσι πρὸς τὰς τοῦ λουγδουνελοῦ κώδικος.

Ἐν φ. 47 - 56 «Ναυμαχικὰ συνταχθέντα παρὰ «Βασιλείου
 πατρικίου καὶ παρακοιμωμένου».

Παραβαλλόμενα πρὸς τὰ παρὰ Fabricius-Harles Bibliotheca
 graeca Τόμ. II σ. 136 κ. ἐ., ὀλίγας μόνον παρέχουσι διαφορὰς
 γραφάς. Ἀξία σημειώσεως εἶνε ἡ περὶ τὸ τέλος διαφορὰ. Ἐν τῷ
 λουγδουνικῷ κώδικι ἀναγινώσκομεν Μετετέον δὲ ἤδη ἐπὶ τὰ εἶδη τῶν
 παρατάξεων. 2. Ναυμαχίας πικρόταξις κυκλική. Κυκλικὸν καλεῖται

2. Τὸ καὶ πρόσθετον ἂν τῆ ἤξ 6. μὴδ' 11. ὑπῆρξε

¹ Martini-Bassi Catalogus codicum graecorum Bibliothecae Ambrosiana. Ἐν Μεδιολάνῳ. 1906 Τόμ. A σ. 159.

7. ἢ τί 11. ταυτῶν 16. τὲ 23. μὴδὲ 24. ὀλιγορῆν 25. τίς 29. μὴδ'
 33. τὲ

τὸ σχῆμα τῆς τάξεως ὅταν τὸ μὴ διδόναι διέκπλοῦ.... τὰ λοιπὰ οὐχ' εἰσίζονται.

Η'.

Cod. Voss. gr. in 8° αρ. 16, χαρτ., αἰῶνος 15'.

Τὰ πρῶτα πέντε φύλλα τοῦ ἀσελιδώτου τούτου κώδικος καταλαμβάνει πραγματεία ἐπιγραφομένη «Τίς ἢ διάκρισις τῶν συγγραμμάτων».

Ἄρχ. Πολλοὺς οἶδα καὶ τῶν ἄγαν πεπαιδευμένων. Τέλ. ἀλλὰ κεραιαυώδεις ἐπιτομὰς τῶν χαρακτήρων σοι πεποιήκαμεν. εἶνε δὲ σύγκρισις τῶν ἐρωτικῶν μυθιστοριῶν τοῦ Ἡλιοδώρου καὶ τοῦ Τατίου, ὧν ὁ συγγραφεὺς προκρίνει τὴν τοῦ Ἡλιοδώρου.

Θ'.

Cod. Voss. gr. in 8° αρ. 18, χαρτῶς.

Ὁ ἀσελίδωτος οὗτος κώδιξ περιέχει συνερραμμένα διάφορα ἀρχαιοτέρων τε καὶ νεωτέρων χειρῶν. Σὺν τοῖς ἄλλοις περιλαμβάνονται ἐν αὐτῷ

1. Ἀνακρέοντος ᾠσματα.

Ἐκ τοῦ κώδικος τούτου ἔγεινεν ἡ ἔκδοσις αὐτῶν ὑπὸ Ἑρρίκου Στεφάνου. Ἴδε *Rose Anacreontis Teii Συμποσιακὰ ᾠσματα*. Ἐν Λειψία. 1876 σ. IV.

2. [Μανουὴλ Φιλῆ] «Μονοῦδία δραματικὴ ἐπὶ θανόντι τῷ βασιλέως υἱῷ, τῷ δεσπότη κυρῷ Ἰωάννῃ. Προλογίζει ὁ θεράπων».

Ἄρχ. Ὡ φῶς ποθεινὸν καὶ ψυχὴ μοι δευτέρα.

Ἐκδέδοται παρὰ *E. Miller Manuelis Philae Carmina*. Ἐν Παρισίῳ. 1855 Τόμ. Α' σ. 388 κ. ε.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιγράμματα.

Μεταξὺ τούτων «Τῷ πατριάρχῃ», «Τῇ Συργιαννίνῃ τῇ βασιλέως ἀνεψιᾷ», «Πρὸς τὸν δομέστικον», «Εἰς ἐγλυμμένα ὄστρινα κύκουρα τοῦ αὐτοκράτορος», «Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα κύρ Μιχαὴλ τὸν Παλαιολόγον. Ἄρχ. Ἐμοὶ βασιλεῦ καὶ σιολὴ καὶ φαιδρότης (Ἴδε *Miller* ἐνθ' ἄν. Τόμ. Β' σ. 155), «Τοῦ αὐτοῦ ζητοῦντος ἱματισμόν». Ἄρχ. Αὐτοκράτορ μέγιστε χιτῶνος χάριν (Ἴδε *Miller* ἐνθ' ἄν. Τόμ. Β' σ. 83).

Καταλαμβάνουσιν ἑννέα σελίδας καὶ εἶνε γεγραμμένα τὸν 15' αἰῶνα, φέρουσι δ' ἐνιαχοῦ λατινικὰς σημειώσεις.

4. **Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου** Ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν καὶ τοῦ Περι τοῦ καθ' ἑαυτὸν βίου.

Ἐκ δύο σελίδων.

5. Δημητρίου Πεπαγωμένου

Περὶ ποδάγρας. Τούτου προηγοῦνται ἐπὶ μεμονωμένου φύλλου αἱ ἐξῆς δύο ἐπιστολαὶ τοῦ 15' αἰῶνος. Καὶ ὁ μὲν Γεώργιος ὁ ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Λάζαρον καὶ λαμβάνων παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὴν εἶνε ἴσως ὁ Παλαιόκαππας, τίς δ' ὁ Λάζαρος ἀγνοῶ.

Λάζαρος Γεωργίῳ.

Τὴν μὲν αἰτίαν σου τοῦ μὴ πρότερον γράψαι ὡς ἡμᾶς οὐκ ἀπεδεξάμην, τὴν δὲ τοῦ πέμψαι νῦν φιλανθρωπίας ἄμα καὶ εὐσεβείας μεστὰ γράμματα καὶ πάνυ ἐπήνεσ' ἐγώ. Ἐὶ γὰρ γράφειν τοιαύτας ἐπιστολάς οἶαν ἐχθὲς ἐκομισάμην παρὰ σοῦ καὶ αὐ δεδιέναι μὴ δοκῆς τούναντιον παρ' ἐμοὶ φανῆναι ἢ ἔπερ παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνδρὸς μοι παίζοντος μᾶλλον ἢ σπουδάζοντος ἐδόκει εἶναι. Χαιρέτω δὴ τοῦτο καὶ ἀπέστω εἰς ὑστερον ἀφ' ἡμῶν ὡς ἀνάξιον. Τῆς ἡμετέρας φιλίας καὶ σὺ συχνῶς γράφων καὶ γὰρ ἀντεπιστέλλων ἐκάστοτέ σοι ὀμιλῶμεν διὰ γραμμάτων ὡς ἐνὶ ἐν τοιαύτῃ ἀποστάσει καὶ ἀναπληρῶμεν τὸ ἐλλιπὲς τοῦ προτέρου χρόνου, ἵνα μὴ λέγω καθήκοντος. Καὶ περὶ μὲν 10 τούτου ἱκανὰ ταῦτα· τὸ δὲ τὸν Ἀνδρέαν τῶν Ἐνετίησιν εὐπατριδῶν εἶναι καὶ παιδευθῆναι ὑπὸ σου καὶ ἔχειν αὐτὸν εὐκλείαν τινὰ πρὸς τὰ καλὰ ὄρμη, τινὰ οὐκ ἂν ἠνάγκασε φιλοφρονῆσαι τε καὶ ἀσπάσασθαι; Ἴσθι οὖν πάνθ' ἡμᾶς ὑποσχέσθαι αὐτῷ ἔσα ἂν εἴς τε ὦ καὶ φιλοπονῶν καὶ φιλοστοργῶν ὑπηρετῆσαι τῷ νεανίᾳ καὶ οὐδὲν ἀπακρύψω 15 τῶν εἰς ἀρετὴν καὶ λόγους συντεινόντων, ἵνα οὐ μόνον σοῦ καὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς πατριδος ποτὲ ἀξίος ᾦ. Ἐρρωσο. Ἐκ τοῦ Πικτουῦ Μουνηχιῶνος τετάρτη φύλλοντος. αῤμε'.

Γεώργιος Λαζάρῳ.

Μηνὸς Θαρρηλιῶνος ὀγδόῃ ἰσταμένου τῶν ἡμεδαπῶν τις τὸ γένος Κερκυραῖος τὴν φίλην ἐνεχείρισέ μοι ἐπιστολὴν ἐν τῇ τῶν βασιλείων αὐλῇ διατρέθοντι καὶ τὸν νοῦν προσέχοντι τῶν ἀρχόντων ἐκείνοις, εἰ, φεῖ, τῶν δυστυχῶν ἡμῶν πελοποννησιακῶν Ἐπιδαυρίων καὶ Ναυπλιέων τῆς ἐπιμελείας λαχόντες ἔτυγον. Κύσας οὖν αὐτὴν καὶ μετὰ 5 πλείστης ὄσης δὴ εὐλαβείας ἀναπτύξας ἀνέγνω καὶ ἀναγνοῦς πολλάς σοι χάριτας ὠμολόγησα χάριν ὧν καὶ ἡμῶν ἕνεκα τῷ νεανίᾳ ὑπο-

σχεθεὶς ἔτυχες πρότερον αὐτὸν φιλοφρονήσεως οὐ τῆς τυχούσης ἀξιω-
σάμενος. Ἄλλ' ἔπερ οὖν μοι ξυνέδη καθ' ὑπνον πρὶν ἐμὲ τὰ σὰ
γράμματα δέξασθαι ἐν τῇ πρὸ μικροῦ παρελθούσῃ νυκτὶ οὐ καλὸν
σιωπῆσαι, οὐ καλὸν. Ἐφανταζόμεν γὰρ ἐν μέσῃ τῇ Ἀττικῇ ξυνανα-
στρέφεισθαι καὶ τῷ Παιανιεὶ ῥήτορι ξυνομιλεῖν· οὐς δὲ πρὸς ἀλλήλους
ἐκάτεροι λόγους ἐποιούμεθα οὐ πάνυ τοι τῇ μνήμῃ φέρω. Πλὴν τοῦτο
καλῶς καὶ μάλα δὴ μέμνημαι, ὅτι, μεταξὺ λαλούντων ἡμῶν, κατακό-
ρως τοῦ ἀττικοῦ μέλιτος γευόμενος ἑτερπόμην, ὅποια δὴ ἐν ὀνείροις
οἱ ἄνθρωποι τέρπεσθαι εἰώθασιν, ὅταν τινὶ εὐδαιμονία ξυνεῖναι δοκῶσι.

10 Μόλις δ' οὖν ἀφυπνισθεὶς καὶ τὸ πρᾶγμα ὄναρ φανέν, ἀπορίᾳ κατει-
χόμεν μὴ ἔχων εἰδέναι ὅπῃ τὸ πρᾶγμα τυγχάνει ξυμβαλλόμενον.
Ἐξεληθὼν δ' οὖν ἐκ τῆς οἴκτας καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς τὴν εὐθὺ τῶν ἀρ-
χείων φέρουσαν πορευόμενος κατὰ τινα τύχην ταῖς σελῖς καλοῖς ἐνέτυ-
χον γράμματα. Ἄ δὴ παραχρῆμα διεξιὼν πολλάκις ἐκεῖνο δὴ τὸ λε-
15 γόμενον εἶπον «τοῦτ' ἄρ' ὑπάρ ἦν, οὐκ ὄναρ». Νῦν δ' ἐπεὶ λαθόντες
τυγχάνομεν δι' αὐτῶν καὶ τὸ τοῦ γράφειν ἐνδόσιμον, ἐγνώκαμεν το-
αποτοῦδε διὰ γραμμάτων ὀμιλεῖν σοι ὁσάκις ἂν σχολῆς ἐπιτυγχάνοι-
μεν. Οἶδα γὰρ, οἶδα ὡς ἢ τε ἰφάθεια τό τε κέρδος οὐ μικρὸν ἔσται
μοι, χάλκεα κατὰ τὸν Διομήδην ἐννεάβοια χρυσῶν ἑκατομυριάδων ἔπλων
ἀμειψόμενον. Ἐρρωσο, καὶ τῶν σὲ τὰ μέγιστα φιλοῦντων μὴ ἐπιλάθοιο.

I'.

Cod. Voss. gr. in 8° ἀρ. 52, χαρτ., αἰῶνος 15'.

1 (φ. 1^α). Λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον.

Ἄρχ. Ἄγγαρος γὰρ ὁ ἄγγελος, ἀγῆλαι τὸ σεμνῆναι.

Τέλ. [δ] δὲ ἀγκίων ἀλέκτρανον, ὠραῖος ὁ ἀκμαῖος.

Ἐκδόδοται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ *Μιχαὴλ Ψελλοῦ* ὑπὸ τοῦ *Boissona-
nade* (*Anecdota graeca* Τόμ. I' σ. 214 κ. ἐ.). Εἶνε δ' ἐνταῦθα ἐλ-
λιπὲς τῶν τριῶν τελευταίων στίχων, αἵτινες καὶ ἐξ ἄλλων κωδίκων
λείπουνται.

2 (φ. 4^β). «Στίχοι τοῦ σοφωτάτου *Φιλῆ* πρὸς τινὰ Κομνη-
νοῦ περὶ οἴνου».

Ἄρχ. Πέμπε πρὸς ἡμᾶς. Στίχοι τέσσαρες.—Ἐπονται «Τῷ αὐτῷ
περὶ τοῦ οἴνου». Ἄρχ. Ἐπεμπε τὸν μείρακα. Στίχοι 4.—«Τῷ ἀνε-
ψιῷ τοῦ αὐτοκράτορος τῷ Παλαιολόγῳ κυρίου Ἀνδρονίκου ὅτε ἐπεμ-
ψεν αὐτῷ ἀρνίον ὃ παρευθὺς ἐξέφυξεν». Ἄρχ. Ὁ παντοδαπούς ὁ χρυ-
σὸς ὁ γεννάδας. Τέλ. τοιῶδε κακῷ προσβαλὼν τὴν λαμπάδα. Στίχοι

38. Ἄπαντα λείπουνται ἐν ταῖς τοῦ *Emm. Miller Carmina Manu-
elis Philae*.

3 (φ. 5^β) «*Κάτωνος Ῥωμαίου* Γνώμαι παραινετικαὶ δοί-
στικοὶ ἄς μετήνεγκεν ἐκ τῆς Λατίνων φωνῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα
διάλεκτων *Μάξιμος* μοναχὸς ὁ *Πλανούδης*».

Μετὰ διαστήχου ἐρμηνείας.

4 (φ. 21^β). «Ἐπιμερισμοὶ κατὰ στοιχεῖον».

IA'.

Cod. Voss. gr. in quarto ἀρ. 10, χαρτ., αἰῶνος 15', φ. 84.

«*Κλαυδίου Πτολεμαίου* Ἀρμονικῶν τῶν εἰς τρία τὸ πρῶ-
τον».

Ἐγράφεται προφανῶς χειρὶ τοῦ Ἀγγέλου Βεργικίου, ὡς ὀρθῶς
σημειοῦται καὶ ἐν τῷ ἀρχαίῳ καταλόγῳ. Κοσμεῖται ὑπὸ τριῶν ἀρχι-
κῶν γραμμάτων ἐγχρώμων, τριῶν ἐπιτίτλων καὶ εἰκόνας, ἧτις ἐπιγρά-
φεται μονόχορδος κανὼν μετὰ τῆς σημειώσεως *Τοῦτο τανῦν παρὰ
Τούτοκοις καλεῖται ταμπουρᾶς*· περιέχει δὲ καὶ πολλὰ σχήματα εὐ-
γραμμια καὶ εὐκυκλα.

IB'.

Cod. Voss. gr. in quarto ἀρ. 19, χαρτ., αἰῶνος 15', φ. 60.

«Ἡρωνος Πνευματικά».

Ἐν τέλει Ἐγράφεται χειρὶ Ἀγγέλου Βεργικίου τοῦ Κοητός. ἔτι
1^α 2^α 3^α ἐν *Πισθηαίοις*. Εἶνε γεγραμμένος καλλιγραφικώτατα καὶ ἀριστα
διατετηρημένος, καὶ κοσμεῖται ὑπὸ ἑβδομήκοντα καὶ τεσσάρων ὕδα-
τογραφικῶν σχημάτων, ἄλλως ἐσχεδιασμένων καὶ πολυαριθμοτέρων
ἢ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν *Veteres mathematici*. Ἐν *Παριείοις*, 1693,
ἀφ' ἧς τὸ κείμενον ὀλίγον διαφέρει καθ' ὅσον εἶχον ἀντιβάλλει αὐτὸ
τῷ 1876 ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Λουγδούνου.

IIΓ'.

Cod. Voss. gr. in folio ἀρ. 35, χαρτ., αἰῶνος 15'.

«*Λέοντος* τὰ Τακτικά».

Κωδιξ ἐλλιπής ἐν τισιν, ἀλλὰ τάλλα πληρέστερος τῶν οἷς ἐχρή-
σαστο ὁ *Meursius* ἐν τῇ ἄλλως κακῇ αὐτοῦ ἐκδόσει (Ἐν *Λουγδούνῳ*,
1612). Οὕτως ἐν τῷ περὶ ναυμαχίας κεφαλαίῳ περιέχονται αἱ § 60

κ. ἐ., αἴτινες μόνον λατινιστὶ εὐρήνται παρὰ τοῦ *Meursius*. Καθ' ἑ-
λου δὲ ὁ κώδιξ εἶνε ἀξίος ἀντιβολῆς. Ὁμοίως δ' ἔπρεπε νάξιωθῆ
προσοχῆς ὑπὸ μέλλοντος ἐκδότου καὶ τὸ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Λου-
γδούνου ἕτερον τῶν ἀντιτύπων τῆς ἐκδόσεως τοῦ *Meursius*, ἔχον
διορθώσεις, προσθήκας καὶ διορθώσεις διὰ χειρὸς τοῦ *Heinsius* καὶ
ἄλλων Ὀλλανδῶν φιλολόγων.

ΙΔ'.

Cod. Voss. gr. in folio, αρ. 45, χαρτ., αἰῶνος 15'.

**Βασιλείου Καισαρείας τοῦ νέου Ὑπομνήματα εἰς λό-
γους Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.**

Ἐν φ. 1^α τάδε:

Ἡ βίβλος αὕτη τῶν σοφῶν Γρηγορίου
ῶν εὐκρίνησε Βασίλειος δημάτων
ὁ Καισαρείας τὸν θρόνον πρὶν φαιδρύνων
ῶν πρῶτον ἰσθι Χριστοῦ γέννας τὸν λόγον,
ἔπειτα λοιπῶν ὁρμαθῶν τεθειμένον
ἕως τέλους ἅπαντας ἐρμηνευμένους.

Ἐν δὲ τῇ προμετωπίδι τοῦ φ. 2^α «Βασίλειος ἐλάχιστος Καισα-
ρείας Καππαδοκίας τῷ φιλοχρίστῳ δεσπότη Κωνσταντίνῳ αὐτοκρά-
τορι». Κατὰ ταῦτα «εἶνε τελείως λελανθασμένα τὰ τοῦ ἐντύπου Κα-
ταλόγου», ὡς ἐσημείωσα τῷ 1876, ἅτινα δὲν ἔχω νῦν ὑπ' ὄψιν, στε-
ρούμενος ἐνταῦθα τοῦ βιβλίου. Βλέπω δὲ μόνον παρὰ *Marie Vo-
gel - V. Gardthausen* Die griechischen Schreiber des Mittel-
alters und der Renaissance. Ἐν Λειψίᾳ. 1909 σ. 153 πιθανώ-
τατα ἐκ τοῦ Καταλόγου ἐκείνου εἰλημμένον περὶ τοῦ κώδικος τὸ
ἐσφαλμένον σημεῖωμα «Basilius ἐλάχιστος, Kommentar zu einer
Rede des Gregorios von Nazianz».

Προτάσσεται ἐπιγράμμα ἐλεγειακῶν στίχων 32 τοῦ τὸν κώδικα
γράψαντος Ἰακώβου Διασσωρίνου «Εἰς τὸν περιφανέστατον καὶ ἀἰδε-
σιμώτατον ἐπίσκοπον Ἀτραβάτου κύριον Ἀντώνιον σοφώτατόν τε
ἄνδρα καὶ φιλανθρωπώτατον», φέρον ὑπογραφὴν Ἰάκωβος Διασσωρί-
νος Ἑλληὴν Ῥόδιος. Περὶ τὸ μέσον τοῦ ἐπιγράμματος τὸ ἑξῆς ἐπι-
γράμμα:

Ἄλλ' ἄγε τρισμακάριστε σοφώτατον ἔργον Ἀθήνης
βίβλον τήνδ' ἰσοῶν λάξιο εὐμενέως.

Ἡ δευτέρα σελὶς τοῦ κώδικος εἶνε κεκοσμημένη δι' ὠραίας ὤκας

ἐγχρώμου, συνισταμένης ἐξ ἀνθέων, κάτω δ' αὐτῆς φέρεται θυρεὸς,
ἐφ' οὗ πῖλος καρδιναλλίου. Εἶνε δ' ὁ θυρεὸς οὗτος ὁ τοῦ καρδιναλλίου
Granvella, ὅστις εἶνε ὁ εἰς ὃν ἀφιέρωσε τὸν κώδικα ὁ Διασσωρίνος,
φροντίσας καὶ περὶ πολυτελοῦς αὐτοῦ περιενδύσεως διὰ δαμασκηνῶ
ὄφασματος.

Ὁ Διασσωρίνος ἦτο ἐλάχιστα γνωστός, ὅτε τῷ 1863 ἐξέδωκεν ὁ
Σάθας τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν. Ἄλλ' ἔκτοτε πλείστα ὄσα ἐγνώ-
σθησαν περὶ αὐτοῦ¹. Καὶ δὴ τὸ λεγόμενον παρὰ τῷ Σάθᾳ² ἄδηλον
ποῦ τῆς Ἑλλάδος ἐγεννήθη δὲν ἰσχύει πλέον, διότι γινώσκωμεν, ὅτι
ἦτο Ῥόδιος, ὡς ἐκ τε ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ γραφέντων κωδίκων ἐγνώ-
σθη, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευο-
μένῳ ἐπιγράμματι. Καὶ τὸ ἔτος δὲ τοῦ θανάτου τοῦ Διασσωρίνου καὶ
τὸν τρόπον αὐτοῦ γινώσκωμεν, μαθηθάνοντες, ὅτι ἐφρονεῦθη τῷ 1563 ἐν
τῇ τότε βενετοκρατούμενῃ Κύπρῳ ὑπὸ τῶν Βενετῶν, φωραθεὶς ὡς
βυσσοδομεῶν συνωμοσίαν κατ' αὐτῶν.

Ὁ Διασσωρίνος ἦτο ἀνὴρ λόγιος, εὐχερῶς στιχουργῶν ἐπιγράμ-
ματα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἄλλους ἐπιφανεῖς
ἄνδρας, ὧν χάριν ἔγραψε κώδικας, ὑπάρξας πολυγραφώτατος βιβλιο-
γράφος³. Ἐπιγράμματα δ' αὐτοῦ τοιαῦτα πλὴν τῶν δύο παρὰ Σάθᾳ,
παραληφθέντων ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ *Miller* συνταχθέντος καταλόγου τῶν
ἐλληνικῶν κωδίκων τοῦ Ἐσκουριάου⁴, καὶ ἄλλα σώζονται ἐν τε τῷ
καταλόγῳ τούτῳ καὶ ἄλλαχοῦ⁵, εἰς ἃ προστίθεται τὸ τοῦ ἐνταῦθα περι-

¹ Ἴδε ἰδίως *H. Omont* Catalogue de manuscrits grecs copiés à Paris
au XVIe siècle par C. Palaeocappa. Annuaire de l'association pour
l'encouragement des études grecques Τόμ. Κ' (1886) σ. 251 κ. ἐ. — Τοῦ
αὐτοῦ ἐν Zentralblatt für Bibliothekswesen Τόμ. Δ' (1887) σ. 189. — *Le-
grand* Bibliographie hellénique... aux XVe et XVIe siècles. Ἐν Παρι-
σίοις. 1885 Τόμ. Α' σ. 254 κ. ἐ., 296 κ. ἐ. — *L. Cohn* Constantinus Palaeo-
cappa und Jacob Diassorinus ἐν ταῖς Philologische Abhandlungen
Martin Hertz dargebracht. Ἐν Βερολίῳ. 1888 σ. 123 κ. ἐ. — Τοῦ
αὐτοῦ Diassorinus und Turnebos. Ἐν Βερολίῳ. 1896. — *Arthur Ludwig* Ein
neuer Beitrag zur Charakteristik des Jacob Diassorinos ἐν τῇ Byzanti-
nische Zeitschrift Τόμ. Α' (1892) σ. 293 κ. ἐ.

² Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 210.

³ Ἴδε *Marie Vogel - V. Gardthausen* ἐνθ' ἂν. σ. 152 κ. ἐ.

⁴ Catalogue des manuscrits grecs de la Bibliothèque de l'Escurial.
Ἐν Παρισίοις. 1818.

⁵ Τὸ «Εἰς τὸν εὐσεβέστατον καὶ ἱεροπρεπέστατον ἄνδρα κύριον Ἀδριανὸν Ἀμε-
ρότην σοφώτατόν τε καθηγητὴν καὶ γουναγέστατον» ἐξέδωκεν ὁ κ. Ἐρρίκος *Omout*
ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 31 κώδικος τῆς Βασιλικῆς βιβλιοθήκης Βρυξελλῶν ἐν τῷ Cata

γραφέντος κώδικος τοῦ Λουγδούνου. ἔχομεν δὲ καὶ τέσσαρας αὐτοῦ στίχους «Ἔς τὴν θεὰν Ἱερουργίαν». Καὶ ἐπιστολὰς δ' ἔγραψεν ὁ Διασσορίνος. Τούτων μίαν, γραφεῖσαν ἐκ Λευκοσίας τῇ 17 Αὐγούστου 1562, ἐξέδωκαν ὁ Παρανίκας² καὶ ὁ Legrand³. ἔχομεν δὲ σωζομένην καὶ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν τοῦ Φιλίππου Μελάγχθωνος ἐν τῇ λατινικῇ κώδικι τῆς Collectio Camerariana τῆς Βασιλικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Μονάχου. Ἐπιγράφεται δὲ αὕτη «Φίλιππος Μελάγχθων ἐν τῇ Ἰακώβω Διασσορίνῳ κυρίῳ Δωρῖδος καὶ τῇ Ἰακώβω Βασιλικῇ δεσπότη Σάμου» καὶ σημειοῦται ὅτι δὲν εἶνε αὐτόγραφος τοῦ Γερμανοῦ φιλολόγου⁴.

ΙΕ'.

Cod. Voss. gr. in folio ἀρ. 17, χαρτ., αἰῶνος ιε', φ. 136.

«Κατάλογος τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης».

Νοεῖται ἡ νῦν Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων, ἡ τότε καλουμένη Bibliothéque du Roi. Σημειοῦται δὲ, ὅτι ὁ κώδιξ ἦτο *Ex bibliotheca Melchisedecis Thevenot*.

Ὁ κατάλογος οὗτος ἑλληνικῶν κωδίκων διαιρεῖται εἰς Θεολογικά (φ. 1-50), Ἠθικά (φ. 51-54^β), Φυσικά (φ. 54^β-62^α), Φιλοσοφικά (φ. 62^α-68^α), Ἀμφίβολα (φ. 69^α-71^α), Λογικά (φ. 71^α-75^β), Ῥητορικά (εἰς ταῦτα τάσσονται καὶ οἱ ποιηταὶ) ἐν φ. 75^β-99^α, Ἱστορικά (φ. 99^α-106^α), Μαθηματικά (φ. 106^α-118^α), Ἰατρικά (φ. 118^α-136^β).

Παρέχῃ ἐνταῦθα σποραδικὰ τινὰ δειγμάτων περιγραφῶν.

Ἐν φ. 83^β ἐν τοῖς Ῥητορικαῖς Ἐπιστολαὶ διδασκάλων πολλῶν οὗ πάνυ παλαιῶν καὶ μελέται καὶ λόγοι ἐν τῷ τοῦ πρώτου μήκους βι-

logue des manuscrits grecs de la Bibliothèque royale de Bruxelles (Extrait de la Revue de l'Instruction publique en Belgique). Ἐν Ῥάνδη. 1885 σ. 14 κ. ε. — Τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων τὰς εἰς τὸν Ἄγγλον καρδινάλιον Pole, οὗ ποιεῖται μνησὶν ἡ δεσποινὶς Vogel ἐνθ' ἀν. σ. 153, σώζεται καὶ ἐν τῷ τῆς Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὁξωνίου κώδικος Laugbain 2. Ἴδε *Cora Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae pars prima*. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 877.

¹ Miller ἐνθ' ἀν. σ. 491.

² Ἐν Ἑλληνικῇ Φιλολογικῇ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως Τόμ. ΙΑ' σ. 71.

³ Ἐνθ' ἀν. Τόμ. Β' σ. 355.

⁴ Ἐν τῷ αὐτῷ Μοναχείῳ κώδικι σώζεται ὑπ' ἀρ. 41 ἐπιστολὴ ἐπιγραφομένη «Ἰακώβος Βασιλικὸς καὶ δεσπότης Σάμου ad Phil. Melanchtonem ἀπὸ Βρυξελλῶν 1555», ὑπὸ δὲ ἀρ. 43 ἄλλη ἐπιστολὴ ἐπιγράφεται «Ἀντώνιος ὁ Ἐπαρχὸς Φιλίππου τῷ Μελάγχθωνι 1548 ex Venetiis».

βλίῳ, δέσματι μυτῶδει κεκαλυμμένῳ, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ: Ἐπιστολαὶ διαφόρων καὶ μελέται καὶ λόγοι νεωτέρων. Α.

Ἐν φ. 90^α ἐν τοῖς Ῥητορικαῖς Κικέρωνος τόποι. Γεωργίου Λεκαπυροῦ ἐπιστολαὶ. Ἀρσενίου τοῦ Μονεμβασίας ἐπισκόπου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν καρδινάλιον τὸν Γέδουλφον. Ἐν τῷ τοῦ τετάρτου μήκους μεγάλου πᾶνυ παχέος βιβλίῳ, δέσματι ἐρυθρῷ κεκαλυμμένῳ, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ἰουστίνου τοῦ μύριτρος καὶ Γεωργίου Παχυμέρη καὶ ἄλων πολλῶν. Β.

Ἐν φ. 92^β ἐν τοῖς Ῥητορικαῖς Μιχαήλου Ἀποστόλη τοῦ βυζαντίου συναγωγῇ παροιμιῶν καὶ συνθήκη κατὰ στοιχείων βιβλίον πρώτου μικροῦ μήκους δέσματι ἐρυθρομηλίνοις στίγμασι καταστίκτω, οἷς τοῖς τοῦ ἐμποροῦ μαρμαίρου κεκαλυμμένον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Ἀποστόλη παροιμῶν. Α.

Ἐν φ. 100^α ἐν τοῖς Ἱστορικαῖς Βίοι βασιλέων τῶν Ῥωμαίων ἀρχόμενοι ἀπὸ Ἰουλίου Καίσαρος μέχρι τῆς ἀρχῆς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, βιβλίον πρώτου μήκους, δέσματι γλωρῷ κεκαλυμμένον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Βίοι βασιλέων. ΙΙ.

Ἐν φ. 102^β ἐν τοῖς Ἱστορικαῖς Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆ ἀρχαιολογία, βιβλίον δευτέρου μήκους ἐν περιγραμνῇ, δέσματι κυανῷ κεκαλυμμένον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆ ἀρχαιολογία. Α.

Ἐν φ. 103^α ἐν τοῖς Ἱστορικαῖς Ἱστορίαι Ῥωμαϊκαὶ τινὸς καλουμένου Κουροπαλάτου, ἀρχόμεναι ἀπὸ Νικηφόρου βασιλέως, λήγουσαι δὲ εἰς τὸν Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνόν. Βιβλὸς πρώτου μήκους, δέσματι ἐρυθρῷ κεκαλυμμένῳ ἢ ἐπιγραφὴ, Ἱστορίαι Ῥωμαϊκαί. Α.

Ἐν φ. 106^α ἐν τοῖς Ἱστορικαῖς Χρονικὴ Ἱστορία ἄνευ ἀρχῆς. Βιβλίον πρώτου μήκους, δέσματι κυανῷ κεκαλυμμένον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, Χρονικὴ Ἱστορία. Β.

Ἐν φ. 111^α ἐν τοῖς Μαθηματικαῖς Ἦρωτος πνευματικά καὶ αὐτοποητικὰ μετὰ πάντων τῶν σχημάτων. Βιβλίον πρώτου μήκους ἐς κάλλος γεγραμμένον, δέσματι ἐρυθρῷ κεκαλυμμένον οὗ ἡ ἐπιγραφὴ: Ἦρωτος πνευματικά. Α.

Ἐὰ στοιχεῖα Α-Β δηλοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ὑπαρχόντων ἀντιγράφων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως.

(Ο) Κατάλογος οὗτος εἶνε ὁ τῆς ἐν Fontainebleau Βασιλικῆς βιβλιοθήκης τῆς Γαλλίας τῆς ἔπειτα μετατεθείσης εἰς Παρίσιους, καὶ περιλαμβάνει 788 κώδικας, συνετάχθη δὲ ἀρχῆθεν ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου Βεργικίου καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, διὰ χειρὸς δὲ τούτου εἶνε γεγραμμένον τὸ ἐν Λουγδούνῳ ἀντίγραφον. Ἴδε αὐτὸν

ἐκδεδωμένον ὑπὸ τοῦ *Omoné* (Catalogues des manuscrits grecs de Fontainebleau sous François Ier et Henri II. Ἐν Παρισίοις. 1889 σ. 183 κ. έ.).

I V'.

Cod. Voss. Miscellaneus ἀρ. 43, χαρτ., ἀλῶνος ιε'.

Σύγκειται ἐκ δύο μόνον φύλλων, ἐν οἷς περιέχεται «Τοῦ σοφωτάτου Γεμιστοῦ μονωδία εἰς τὴν δέσποιναν κυρὰν Ἑλένην». Εἶνε δὲ αὕτη ἢ σύζυγος τοῦ Μανουὴλ Παλαιολόγου καὶ μήτηρ τοῦ Κωνσταντίνου, ἢ θανοῦσα ὡς μοναχὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὑπομονῆς.

Τῆς μονωδίας ταύτης σφίζεται ἐν τοῖς δύο τούτοις φύλλοις μόνον μέρος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆ τῶν ἡμετέρων βασιλέων τε καὶ ἡγεμόνων μητροὶ μέχρι τῶν λέξεων αὕτη ἢ οὕτω μὲν καλὴ κἀγαθὴ τὴν ψυχὴν, οὕτω δὲ τὴν τύχην εὐτυχῆς . . .

Ἡ μονωδία αὕτη εὑρηται ἐκδεδωμένη ἐν τῇ τοῦ Μουστοξύδου καὶ Σχινᾶ Συλλογῇ ἑλληνικῶν ἀνεκδότων (Τετράδιον γ'-δ'. Ἐν Βενετία. 1816), παρὰ *S. Cyrillus* (Codices graeci manuscripti R. Bibliothecae Borbonicae. Ἐν Νεαπόλει. 1832. Τόμ. Β' σ. 453 κ. έ.) καὶ παρὰ τῷ *Migne* (Patrologia graeca Τόμ. ΡΞ' σ. 952 κ. έ.). Διεσώθη δ' ἐν πλείστοις κώδιξι, τῷ Λαυρεντιακῷ *Plut.* 56 cod. 18, τῷ τῆς *Riccardiana* τῆς Φλωρεντίας 76, τῷ τῆς *Πάρμας* 3062 (II-III. 125), τοῖς τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Νεαπόλεως III, B, 5 καὶ III, E, 14, τῷ τῆς ἐν Νεαπόλει βιβλιοθήκης τῶν Ἱερωνυμιτῶν (*Gerolamini* ἢ *Oratoriana*) XXII-I, τῷ *Μαρκιανῷ* Cl. XI cod. 18, τοῖς Ἀμβροσιακοῖς M 41 sup. καὶ & 145 sup., τῷ *Βιενναίῳ* *Theol. gr.* CCLVI, τοῖς *Παρισιακοῖς* 907 καὶ 1760, τῷ *Μοναχείῳ* 29, τῷ *Vaticanus graecus* 1014, τῷ τοῦ *Βατικανοῦ* Ὀττοβονιανῷ 189, τῷ Ἑσκουριαλείῳ T-II-1, τῷ *Μαδριτείῳ* 115, τοῖς *Βαροκκικοῖς* τοῦ Ὁξωνίου 33 καὶ 114 καὶ τῷ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει *Μετοχλοῦ* τοῦ *Παναγλοῦ* τόφου 197.

Ὁ κώδιξ τοῦ Λουγδούνου δὲν διακρίνεται ἐν τῇ σωζομένῃ μέρει εἰς τὴν ὀρθότητα τῶν γραφῶν, εἶνε δ' ἄλλως ἐσχισμένον κάτω τὸ πρῶτον αὐτοῦ φύλλον, οὗ ἕνεκα προέρχονται οὐκ ὀλίγα κενά.

I Z'.

Cod. Scalig. 32, εἰς 4^ο, χαρτ., ἀλῶνος ιζ', σ. 3.

«Νεαρά».

* Ἀρχ. Εἰ καὶ τιμὴ τῶν δικαιωθέντων ἀπὸ Χριστοῦ ἰθύνειν τὰ σκῆ-

πτρα τῆς βασιλείας . . . Οἷς καὶ θαρροῦσι ἢ σήμερον ὦδε εὐρισκομένη πληθὺς σὺν ἡμῖν τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων μηδὲν ἄλλο πνεόντων ἢ δι' εὐχῆς τιθεμένων ἢ τὸ ἐπιβιδῶναι πᾶσαν τὴν ποίμνην Χριστοῦ εἰρηναίου καὶ θεαρέστου, ἰθυνομένην πρὸς ἅπαν λυσιτελοῦν καὶ σωτήριον. Ὁ Ἱρακλείας φημί, ὁ Ἀγκύρας, ὁ Σάρδεων, ὁ Χαλκηδόνας, ὁ Πισσιδίας, ὁ Ἀπαμείας, ὁ Κρήτης, ὁ Διδυμοτείχου, ὁ Φιλιππουπόλεως, ὁ Χερσαῶνος, ὁ Προικονήσου, ὁ Κίου, ὁ Βερροίας, ὁ Μεσῆνης, ὁ Δέρκου, ὁ Καρπάθου, οἱ ὑπομήφιοι *Δυρραχίου* καὶ *Λοπαδίου*, τὰ τῆδε κρατῆσαι εἰς νεαράν, ἀναφορὰν πεποιήμεθα κτλ.

Ἔπονται οἱ ὀρισμοὶ οἷδε*

Τοὺς μὴ ἐπὶ παιδί τελευτήσαι φθάσαντας ἀνδράς τε καὶ γυναῖκας μὴ ἀρπαγὴν παντελῆ τὸ μέρος ὑπέχειν τῶν ὑπαρχόντων τὸ εὐρισκόμενον ζῆν . . .

: καὶ ἵνα πάσαις ταῖς ἡμετέραις πόλεσι κηρυχθῆ μηδένα κατατολμῶν ἀναλθῆν ὅσα εἰς χόλον θεοῦ καὶ βλάβην ψυχῶν διαπραττωνται, πορνείαν φημί καὶ μοιχείαν, ἀρρένων μανίαν, αἰμομιξίαν . . .

: καὶ ἵνα προκηρυχθῆ καὶ στεροχθῆ γυναῖκα μὴ ἐπιρροίπτειν αὐτῆς τὴν τιμὴν . . .

: καὶ ἵνα καὶ ὁ νόμος ἀκυρωθῆ ὁ ἐπὶ παιδί ἀπελθούσῃ διοριζόμενος γυναικί, ἢ ἀνδρὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος κληρονομεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ζῶντος . . .

: Διὰ τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἀθετεῖται ὁ νόμος ὁ λέγων ὡς ἐὰν προαποθάνῃ ὁ πατήρ καὶ καταλήγῃ παιδίον . . .

: καὶ ἵνα ὁ φόνος ἑλοῦς τιμωρῆται ἐννόμως εἰς ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δημεύηται παντελῶς τῶν τέκνων . . .

: πρὸς τούτοις οἱ μοναχοὶ ἢ μονάστρια μὴ διάγειν ἀτάκτως ἐν πόλεσιν . . .

: τὰς ἑορτασίμους τῶν ἡμερῶν καὶ μᾶλλον τὴν ἁγίαν Κυριακὴν ἐν ἀργίᾳ διατελεῖν . . .

: τὰ τιθέμενα πρῶστιμα συμβολαίοις καὶ συμφωνίαις παραβαινώμενα ἐκδικεῖσθωσαν . . .

: τὰς ταχθείσας ἱλαστηρίους ἡμέρας τῶν ἱερῶν νηστειῶν πάσας φυλάττεσθαι . . .

: τοὺς συνιστάναι θέλοντας συνοικεσίαν μὴ τῆς βουλῆς ἀνευ τοῦ ἱερέως παρ' ἧ καὶ ἐκκλησιάζονται . . . καὶ βασιλείαν οὐράνιον.

Ἐἶχε καὶ ὑπογραφήν πατριαρχικὴν.

Τὸ συνοδικὸν τοῦτο σιγίλλιον εἶνε ἀντίγραφον τοῦ Σκαλιγέρου.

III'.

Cod. Scalig. 55, eis 8^{ov}, χαρτ., αἰῶνος ιε', φ. 133.

1 (φ. 1^α). «Τὸ κατὰ καλίμαχον καὶ χρυσόρογῳ ἐρωτικὸν διήγημα».

Ἐξεδόθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῇ Collection de romans grecs en langue vulgaire et en vers. Ἐν Παρισίῳ. 1880 σ. 1-109 μετὰ πνευμασιότηπου τοῦ φ. 30^α.

2 (φ. 58^α). Ἑρωτικὴ διήγησις Λυβίστρου καὶ Ῥοδάμνης.

Ἴδε περιγραφὴν τοῦ κώδικος τούτου ἐν τοῖς ἐμοῖς Romans grecs σ. LXXXIII κ. ἐ.

Ἐν τῷ φ. 62^α ὑδατογραφία περιτάνουσα τὴν Ῥοδάμνην ἐξηπλωμένην ἐπὶ ἀνακλίντρον καὶ τετραωμένην ἤδη ὑπὸ βέλους τοξευθέντος ὑπὸ τοῦ Ἑρωτος, ὅστις ἐτοιμάζει ἤδη, νὰ τοξεύτῃ καὶ δεύτερον κατ' αὐτῆς. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς εἰκόνας δίκρουνος πτηγῆ, ἀπολήγουσα ἄνω εἰς ἀναδρυτήριον. Κατὰ ταῦτα ὁ κώδιξ οὗτος πρέπει νὰ ταχθῇ εἰς τοὺς εἰκονογραφημένους λογοτεχνικοὺς κώδικας, περὶ ὧν ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. ΙΑ' σ. 433 κ. ἐ. Τόμ. ΙΒ' σ. 119, 379 κ. ἐ.

IΘ'.

Cod. Scalig. 58, eis 8^{ov}, χαρτ., αἰῶνος ιε'.

1 (φ. 1^α-14^β). [Πάπα Γρηγορίου Διάλογοι ἱστορικὸι περὶ πολιτείας διαφόρων πατέρων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διαλαμψάντων, κατὰ τὴν ἐλληνικὴν μετάφρασιν τοῦ πάπα Ζαχαρίου].

Σώζεται μόνον ὁ πρόλογος ἀνωνύμου, ὁ πίναξ τῶν κεφαλαίων τοῦ Α' βιβλίου, ὁ ὑπὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου πρόλογος τοῦ βιβλίου τούτου καὶ μικρὸν αὐτοῦ μέρος ἐν δέκκ καὶ τρισὶ φύλλοις, ὧν μόνον ἢ ἑτέρα τῶν σελίδων εἶνε γεγραμμένη, τῆς ἄλλης ἐπιφυλαχθείσης, ὅπως γραφῇ τὸ λατινικὸν κείμενον, ὅπερ μόνον ἐν τοῖς δυοῖς πρώτοις φύλλοις ἐξετελέσθη.

Λείπουν δ' ἐκάστοτε καὶ τὰρχικὰ γράμματα, μέλλοντα νὰ γραφῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐρυθρογράφου.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ προλόγου τῶν δὲ ὑποτεταγμένων βιβλίων εἰσὶν τὰ κεφάλαια οὕτως (Ἠρδλ. *Migne Patrologia latina* Τόμ. ΟΖ' σ. 153) προστίθενται αἱ λέξεις [Τ]άδε ἔχει ἡ πρώτη βίβλος κεφάλαια καὶ ἔπειτα ἡ ἀναγραφὴ τῶν κεφαλαίων ἴδε·

[Π]ερὶ ὀνόματου ἡγουμένου μονῆς τῆς ἐπιλεγομένης φούνδης.

[Π]ερὶ λιβερτίνου δευτεροῦ τῆς αὐτῆς μονῆς.

[Π]ερὶ μοναχοῦ κηπουροῦ τῆς αὐτῆς μονῆς.

[Π]ερὶ ἐκκεντῆρος ἡγουμένου χώρας βαλερίας.

[Π]ερὶ κωνσταντίνου κρημαναίου ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου στεφάνου πλησίων ἀγκῶν τῆς πόλεως.

[Π]ερὶ μαρκελλίνου ἐπισκόπου τῆς αὐτῆς πόλεως.

[Π]ερὶ ἀνὸν νόμου δευτεροῦ μονῆς τῆς εἰς τὸν σαραφὴν ὄρους.

[Π]ερὶ ἀναστασίου ἡγουμένου μονῆς τῆς ὑπὸ τὸ κρημνὸν ὀνομαζομένης.

Ταῦτα περιλαμβάνονται μέχρι τοῦ φ. 6^α, μετὰ δὲ τούτου καὶ τοῦ 7^α ἐξέπεσεν ἡ συνέχεια, ἣν εὐρίσκομεν ἐν τῇ μετατεθειμένῳ ἀπὸ τῆς ἀρχῆθεν θέσεως φ. 1^α, ὅπου συνεχίζεται ὁ πίναξ διὰ τῶν ἐξῆς [Π]ερὶ βονιφατίου ἐπισκόπου πόλεως φέρνης.—[Π]ερὶ φουστινίου ἐπισκόπου πόλεως τοῦ δευτέρου.—[Π]ερὶ μαριτυρίου μοναχοῦ χώρας τῆς βαλλερίας. Ἐπιτετα δὲ μετὰ τὸ τέλος τοῦ πίνακος ὁ πρόλογος τοῦ πρώτου βιβλίου, οἱ βίαι Ὀνωράτου καὶ Λιβερτίνου ἐν τοῖς φ. 1-3, 7-14.

32 (φ. 15^α-19^β). «Βίβλος ἱερὰ τῶν γραφῶν συντεθεῖσα | τοῖς ἀναγινώσκουσιν αὐτὴν ἐμπόνως: βιβλίον τὸ καλούμενον Θησαυρός».

Ἐάνωτέρω ὑπ' ἀρ. 1 καὶ 2 εὕρηται μετὰ ἄλλων διαφόρων ἀντιγράφων νέων χειρῶν. Οἱ δ' ἀριθμοὶ τῶν φύλλων 1^α-19^β ἐτέθησαν μόνον ἐνταῦθα χάριν διευκολύνσεως τῆς περιγραφῆς.

IΚ'.

Cod. graecus Bibl. publicae 64^α, eis 8^{ov}, χαρτ., αἰῶνος ιε'.

«Ἑρωτικὸν περιῆχον τὴν ἅπασαν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας λαύρας τοῦ δόλου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα. Αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λειποῖς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίαις μοναῖς».

Ἐν τέλει γραφῇ νεωτέρα· Τὸ παρὸν κειμὸν ἐστὶν τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης. Ἐρομόναχος τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης ἔγραψε τοὺς παρῶς στίχους.

IKA'.

Cod. graecus Bibl. publicae 65^α, eis 8^{ov}, χαρτ., αἰῶνος ιε', φ. 119.

1 (φ. 1^α). Ἐγκύκλιος τοῦ βοεβόδα Οὐγγροβλαχίας Ἰωάννου Μιχαήλ Ραδούλου.

Ἄρχ. Ἰωάννης Μιχαὴλ Ράδουλος, ἐλέω θεοῦ καὶ χάριτι ἡγεμῶν πάσης Οὐγκροβλαχίας καὶ τῶν Πλαγινῶν ἀρχιδούξ. Ἐπειδὴ ἐγνωρίσαμεν ὅτι καὶ ἡ αὐθεντεία δὲν στερεώνεται ἐμῇ μὲ τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας, ἠθελήσαμεν ὡς φιλόχριστοι καὶ θεωρήσαμεν ἀφοῦ μᾶς ἐχάρισεν ὁ πανάγαθος θεὸς τὸν πατρικὸν μας θρόνον τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πάσαν εὐπρέπειαν, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἡ καλὴ περισσότερὰ, ἐν ἣ νῶμος οὐκ ἔστιν κατὰ τὸ σολομώντειον. Καὶ λοιπὸν ἐπροβάλαμεν ἔμπροσθεν τῶν κατὰ τόποι ἀρχιερέων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συνευρεθέντων τῶν τε ἡγουμένων καὶ τῶν προτιερόντων ἀρχόντων καὶ δευτερευόντων τῇ δεκάτῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος ἀχνῖθ' τὰ ὑποστρωθέντα κεφάλαια.

Ἐπονται αἱ ἀποφάσεις τῆς συνόδου, μεθ' ἧς ἡ ἐγκύβλιος τελευτᾷ σῶτω· Διὰ τοῦτο ἡμεῖς τὸ ἀσιακὸν μισήσαντες καὶ τὸ λακωνικὸν ἀγαπήσαντες, ἐκνωώσαμεν τὰ προσιτυθέντα καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας σφραγίδος ἐβεβαιώσαμεν εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα καὶ εἰς τοὺς ἐξῆς μεταγενεστέρους καταλυμπάνοντες μνήμην αἰώνιον. Ἐστρώθη καὶ ὑπεγράφη ἐν τῷ Τριγοβύστῳ παρὰ τῶν εὐρεθέντων. Ἰανουαρίου δεκάτῃ κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος ἀχνῖθ' ἐν ἔτει δευτέρῳ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας.

2 (φ. 15^α). Ἰωάννου Μιχαὴλ Ραδούλου Ἐπιστολὴ «Τῷ παναγιωτάτῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κυρίῳ κυρίῳ Παρθενίῳ».

Γέγραπται ἐν Τριγοβύστῳ Μαρτίου κα' τῷ ἀχνῖθ' καὶ πραγματεύεται περὶ κρεωφαγίας, δευτέρου γάμου μετὰ διαζύγιον κτλ.

3 (φ. 23^α). Νίκωνος Μοσχοβίας πρὸς τὸν πατριάρχῃν Παΐσιον.

Ἄρχ. Νίκων ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος πόλεως Μοσχοβίας μεγάλης τε καὶ μικρῆς Ῥωσίας καὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῶν καταγῆν καὶ θάλατταν παντὸς βορείου μέρους μέγας πατριάρχης.

Γέγραπται μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸν πατριάρχῃν ὑπὸ τοῦ Νίκωνος, ἐξαιτουμένου νάνακοινώσῃ τὸ πατριαρχεῖον εἰς τοὺς Ῥώσους ἀρχιερεῖς τὴν ταξιν τῆς θέλας λειτουργίας καὶ διάφορα τῆς λατρείας. Ἀνατυπώνει δὲ τὰ ἐρωτήματα αὐτοῦ εἰς κζ' ζητήματα. Ἐν τέλει Ἐδόθη εἰς τὴν μεγαλόπολιν χώραν τῆς Μοσχοβίας εἰς τὸ κἀσίτρον τοῦ Στολιτζίου εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπερευλογημένης ἐνδόξου δευποιήσης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας α χ ν δ Ἰουνίῳ 14.

3 (φ. 39^α). Ἀπάντησις τῆς συνόδου εἰς τὰ κζ' ζητήματα τοῦ Νίκωνος.

Ἐν τέλει Ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ κατὰ τὸ ἀχνῖθ' ἔτος τῆς θεογονίας. Φέρει δὲ τὰς ἐξῆς ὑπογραφάς· Παΐσιος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης· Ὁ Ἐφέσου Ἰγνάτιος· Ὁ Ἱουκλείου Μεθόδιος· Ὁ Κυζίκου Ἀνθνμος· Ὁ Νικομηδείας Κύριλλος· Ὁ Χαλκιδόνος Γαβριήλ· Ὁ Προύσης Κλήμης· Ὁ Θεσσαλονίκης Θεόκλητος. Καὶ ἄλλαι πολλαὶ ὑπογραφαὶ τῶν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ παντὸς τοῦ κλήρου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Ὁ κώδιξ ἀπαρτίζεται ἐκ δύο τευχῶν. Ἐκάστου φύλλου γέγραπται μόνον ἢ ἔμπροσθία σελίς.

Τὸν κώδικα ἐμελέτησεν, ὡς σημειοῦται ἐν αὐτῷ, ὁ Ἀνδρόνικος Δημητρακόπουλος.

ΚΒ'.

Bibl. Publ. Ms. Latin. 26 B, αἰῶνος ιζ'.

Συλίσταται ὁ κώδιξ αὗτος ἐκ συλλογῆς ἐπιστολῶν ἀξίων λόγου τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως ἢ ἀλλογενῶν πρὸς τὸν πατριάρχῃν ἐκείνον ἀπευθυνομένων ἢ περὶ αὐτοῦ γραφόντων.

Πρώτην εὐρίσκομεν ἐπιστολὴν ἐπιγραφομένην Andreas Rivetus D. Davidi Gulielmo amico clarissimo. Amsterodamum ex Lugduno. IX Kal. Novemb. 1620. Ἐν ταύτῃ ἀναγινώσκονται καὶ τάδε· Audio te rursus meditari, idque brevi, secundam in Aegyptum peregrinationem καὶ Audio ibi esse Patriarcham virum primum, doctum et purioris doctrinae amantem. Ὡς δὲ βλέπομεν ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπομένῃ δευτέρῳ ἐπιστολῇ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Tam in Gallia nostra, quam in vestro Belgio, μανθάνομεν, ὅτι ὁ μὲν ἐκ Λουγδούνου ἐπιστέλλων A. Rivetus ἦτο Γάλλος (Rivet), ὁ δ' εἰς ὃν ἔγραφε Δαβίδ, ὅστις ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ δευτέρῳ ἐπιστολῇ ἐπιλέγεται Gulielmus, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ Willielmius, ἦτο Βέλγης. Τούτου τὸ βελγικὸν ὄνομα de Willem εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τῶν πρὸς αὐτὸν ἐπακολουθουσῶν ἐπιστολῶν Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ὃν ἄλλως μὲν ἐπιγράφεται D. David τῷ Ἱερμίῳ.

Ἡ δευτέρῃ ἐπιστολῇ εἶνε τοῦ αὐτοῦ Rivet καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν αὐτὸν Δαβίδ de Willem τῇ 5 Νοεμβρίου 1620. Ἄρχ. Doctissime et humanissime Gulielmi. Accepi fasciculum literarum

D. Patriarchae una cum libellis quos mihi misisti et literis tuis gratissimis, quas expectabam non sine aliquo metu ne aliquid tibi accidisset, ex quo a nobis discessisti; quia nesciebam te mutasse consilium de profectioe in turbatas illas regiones. Existimo tamen id a te prudenter factum, praecipue postquam certo constat exercitum Ungarorum Austriam et finitimas Regiones occupare et depopulare, in quorum manus incidere, et si partibus nostris faventium, haud periculo vacat. Aliquot jam epistolas percurri et cum primum licebit per otium, omnes et singulas legam, ut eas tibi restituam prima occasione...

Ἡ τρίτη ἐπιστολή εἶνε τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐπιγράφεται Ornatiss. doctiss. et humanissimo viro, D. Davidi Willielmio, amico suo singulari. Ἀπηρυθύνθη δ' ὑπ' αὐτοῦ ἐκ Λουγδούνου εἰς Χαλέπιον τῇ IV Cal. Novemb. MDCXXV. Ἡ ἐπιστολή στέλλεται διὰ τινος Worvius, ἀπερχομένου cum clarissimo Golio εἰς Χαλέπιον, Hodie solum, λέγει, didisci te ibi (ἐν Χαλεπίῳ) ad tempus stationem tuam habere quem putabam vivere vel Alexandriae vel Cayri. Παραπονεῖται, ὅτι δὲν ἔλαβεν οὐδὲ κἀν χαιρετισμοῦς αὐτοῦ καὶ διηγεῖται τὰ οἰκογενειακά του. Εἶτα δ' ἐπιφέρει: Servo adhuc tibi literas itineris tui Hierosolymitani, et eas quas à Patriarcha Alexandrino acceptas mihi communicasti, quas vel tibi, vel ei qui tuo nomine eas petet, restituam, cum volueris. Συνίστησι τὸν Golius. Εἶτα λέγει περὶ τοῦ Worvius: Qui eum comitatur Worvius, juvenis est elegantis ingenii, orientalium linguarum amore captus, eo animo, ut regnum Dei aliquando propagare possit. Quod ipsius scopo et studiis aequum et faventem te sis praestiturus, dubitare non licet, eumque consilio juvaturus, in eo loco in quo prudentia et usu rerum opus est, aut eorum ductu quibus haec suppetunt, qualis tu es, qui jam plures annos Christianus vixisti inter infideles, Orthodoxus inter varias haereses et circumspectus inter homines diversorum studiorum et morum...

Ἔπονται αὐτὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐν τῇ τρίτῃ ἐπιστολῇ γράμματα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρλλλου ὑπ' ἀρ. I-XIV εἰς 4^{ον} σχῆμα, ἐπιγεγραμμένα πάντα τῷ D(omino) David de Willem. Ἡ ἐπιγραφή λατινιστὶ ἢ ἰταλιστὶ, ἢ δὲ VIII ἐπιγράφεται Doctissimo D. David τῷ Ἰερουσίμῳ. Ἡ XI φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Al

molto mag^{co} Sign. David de Willem. τοῦ συντρόφου κυρ. σινιῶ. Γιοάρδη. Εἶνε δ' αἱ πλεῖστοι αὐταὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Λουκάρεως γεγραμμένοι λατινιστὶ, ἰταλιστὶ δ' ἢ III, IV, X, XII καὶ XIV καὶ ἢ II ἀναμῆξ ἰταλιστὶ καὶ λατινιστὶ. Χρονολογίαν φέρουσι τέσσαρες μόναι, ἢ VI «XIII Martii 1619», ἢ VII «30 Maij 1619 stylo veteri», ἢ X «Di Cairo 1619 alli 20 Marzo alla vecchia», καὶ ἢ XIII «Datae Cayri 1619 12 Maii stylo gregoriano». Εἶνε δὲ πᾶσαι αὐτόγραφοι τοῦ Λουκάρεως καὶ ἐπὶ τινῶν σῴζεται ἢ σφραγὶς αὐτοῦ.

Ἡ ἀχρόνιστος ἐπιστολή I φαίνεται γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ Λουκάρεως ἐκ Καῖρου, διότι γράφει, ὅτι τῇ προσεχεῖ Δευτέρᾳ ἔμελλε νὰπέλθῃ εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Ἐν ταύτῃ λέγει ὁ πατριάρχης: Et si nos inter barbaros vivimus et cum barbaris in hac tam corrupta πολιτεία circa veram lucem per Dei gratiam non caecutimus neque circa radios ἀμβλυοποῦμεν.

Ἐν τῇ II ἐπιστολῇ καὶ ταῦτα: Ringrazio al Signore che εἰς τὰ καίρια τῆς πίστεως συμφωνοῦμεν. Laudo totam illam rationem quam delineavit (ὁ Δαβὶδ de Willem) quaeque posset habere pro reformatione ecclesiae. Ego omnia illa capita apte credo ad tria posse reduci, quae si missa fierent et opposita introducerentur, facilis esset reformatio. Explodatur ambitio, avaritia et superstitio, introducatur humilitas ad exemplum Christi domini; contemptus temporalium et simplicitas evangelii et facillime obtinetur cupitum. Nella chiesa romana non si ha da sperare questo, che già molto bene sapiamo che loro non danno segni di riforma, ma ostinatamente defendono il loro dogma. Ecclesiam graecam nil tam pessundat ut superstitio. Iddio proveda come sa e gli piacce. Ἔπεται ἑρμηνεῖα ἀραβικῆς τινος λέξεως.

Ἐν τῇ VII ἐπιστολῇ: Si tuae D. placuerit aliquem authorem qui non ex occasione, sed κατὰ σπουδὴν de praedestinatione tractaverit, gratam rem mihi praestabit solam... Ex iis quae hoc tempore agitantur istam ego controversiam arbitror difficiliorē et δυσκατανόητον maximeque debebo tuae humanitati si aliquo modo in hac materia meae opitulabitur imbecillitati. Praeterea expecto librum illum serenissimi regis magnae Britanniae si latinus est. Omnes restituam summis gratiis.

Τῆς X ἐπιστολῆς τὸ πλεῖστον πραγματεύεται περὶ βιβλίων, καθ' ἃ

ἄλλωζ καὶ αἱ πλείσται τῶν ἐπιστολῶν τούτων τοῦ Λουκάρεως. Ζητεῖ βιβλία μὴ εὐρισκόμενα ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ὑπισχνεῖται νὰ στείλῃ τινὰ ἢ πραγματεύεται νῆαν τινὰ ἐκδοσιν. Ἄλλοτε δὲ καὶ ἐκθέτει τὰς ἰδέας αὐτοῦ περὶ ὀρθοσκευτικῆς τινος ζητήματος ἢ δογματικῆς διαφοράς.

Ἐν τῇ XII ἐπιστολῇ ἀναγινώσκονται καὶ τάδε: *En inhumano quello che ha proibito . . . (λέξις ἀπεξεσμένη) à quelli altri gentiluomini l'introito nel choro; ma alli errori dell'ignoranza, sà bene, quod debemus indulgere e V. S. farà molto puoco conto di questo come son certo come anco della pittura da cheder; di quella pittura io faccio conto che ho nel cuore della mano d'iddio e con quale ho sigillato. Delle altre facci chi vuole. Io, se puotesse reformare la mia chiesa, lo farei molto volontieri. Ma iddio sa che tractatur de impossibili. Ἀκολουθοῦσιν ἀραδολογικά τινι.*

Ἔπονται μετὰ τὰς XIV ταύτας ἐπιστολάς τοῦ Λουκαρέως τρεῖς τοῦ Ἀντωνίου Leger, γεγραμμένοι ἐκ Γενεύης τῷ 1707 πρὸς τὸν Monsieur Aimon (Aymon), ministre de Jesus Christ, εἰς ὃν ἐρωτῶντα, ἂν πράγματι ὁ Λούκαρις δὲν ἠνῶσει τοὺς καθολικοὺς καὶ ἡγάπα τοὺς διαμαρτυρομένους, ὁ Leger στέλλει ἀντίγραφά τινι ἐπιστολῶν τοῦ Κυρίλλου πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅστις εἶχε ζῆσει ἐπὶ ἔτη ἐν Κωνσταντινουπόλει, πέντε τὸν ἀριθμὸν, πρὸς τὸν Mr Diodat, professeur de théologie à Genève καὶ πρὸς τοὺς Senatori, doctori, ministri, professori e governatori della R. P. e chiesa di Geneva. Αἱ ἐπιστολαὶ αὗται τοῦ Κυρίλλου, γεγραμμένοι μεταξὺ τοῦ 1632 καὶ τοῦ 1635 Ἰταλιστῶν, ὧν τὰ πρωτότυπα λέγονται κατατεθειμένα ἐν τῇ Bibliothèque publique τῆς Γενεύης, περιέχουσιν ἀξίας λόγου εἰδήσεις περὶ τοῦ πατριάρχου. Προστίθεται δὲ ἡ δημοσίαια τῆς πίστεως τοῦ Λουκάρεως, γεγραμμένη ἑλληνιστῶν καὶ φέρουσα τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ, στελλομένη δ' ὑπὸ τοῦ Leger εἰς τὸν Aymon, ἵνα κατατεθῇ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Leyde. Καὶ αἱ τρεῖς δ' ἐπιστολαὶ τοῦ Leger περιέχουσιν ἀξία γνώσεως περὶ τοῦ πατριάρχου.

ΑΡΧΟΤΕΛΕΙΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Ἡ ὁσημέραι προϊούσα ἀνάπτυξις τῶν βυζαντιακῶν σπουδῶν καὶ τὸ αὐξανόμενον ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς λογοτεχνίας τοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων καὶ τῆς τουρκοκρατίας πολλὰ κενὰ ἐν ταῖς μελέταις ἡμῶν καθιστάνει αἰσθητά. Πολλὰ εἶνε τὰ Desiderata, τὰ παραλειπόμενα ἢ μᾶλλον ἐλλείποντα βοηθήματα τῶν μελετῶν ἡμῶν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς μελέτας τὰς ἀναφερομένας εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Τινὰ δὲ τούτων ἀνεγραφα ἐν τοῖς ἑμοῖς Byzantinische Desiderata¹, ἅτινα καὶ ἑλληνιστῶν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Βυζαντιὰ παραλειπόμενα συμπεριέλαβον καὶ κατόπιν εἰς τὰς Μικτὰς σελίδας².

Ἐκ τῶν πολλῶν ἄλλων, ἅτινα εὐνάνται νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰ ὑπ' ἐμοῦ τότε ὑποδειχθέντα κενὰ καὶ τὰς ἐκφρασθείσας εὐχὰς, οὐκ ἀναξία λόγου εἶνε ἡ ἐπιδίωξις ἀκριβεστεράς μελέτης καὶ πληρεστεράς ἐκδόσεως τῶν κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους καὶ κατόπιν γραφειῶν ἐπιστολῶν.

Τὸ εἶδος τῆς ἐπιστολογραφίας, οὗ εἶχον ἐπιμεληθῆ ἤδη οἱ ἀρχαῖοι, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐκαλλιέργησαν οἱ Βυζαντινοὶ καὶ ἐξηκολούθησαν θεραπεύοντες οἱ τουρκοκρατούμενοι "Ἕλληνες. Ἐχομεν κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἐπιστολογράφους, ὧν σώζονται ἑκατοντάδες ὅλαι ἐπιστολῶν. Οὐδὲ περιωρίζοντο μόνον γράφοντες ἐπιστολάς οἱ Βυζαντινοὶ καὶ οἱ κατόπιν "Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ εἰς συλλογὰς συναλέχθησαν αἱ τιαυταὶ ἐπιστολαὶ ἐνίοτε μὲν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐπιστειλάντων, ἄλλοτε δ' ὑπ' ἄλλων ἀντιγραφῶν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οἱ ἐπιστολογράφοι πολλάκις περιωρίζοντο ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῶν εἰς λογοτεχνικὰ παίγνια

¹ Ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Α' (1892) σ. 185.

² Μικτὰι σελίδαι. Ἐν Ἀθήναις. 1905 σ. 362 κ. ἑ.

ἢ ἀοριστολογίας, τοῦτο δ' οἱ συλλογεῖς δὲν συνέλεγον πάντοτε τὰς ἐπιστολάς ὠρισμένως ὡς ἔργα τοῦ ἐπιστελλαντος καὶ ἐξ ἐνδιαφέροντος περὶ αὐτοῦ ἢ τῶν εἰς οὓς ἐπέστελλε καὶ τῶν γεγονότων εἰς ἃ ἀνεφέροντο, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ γενικῶς ὡς συγγραφικὰ κομψοτεχνήματα ἢ ὡς ἐπιστολικούς τύπους. Διὸ ἐθεωρεῖτο πολλάκις περιττὴ ἢ ἀντιγραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ εἰς ὃν ἐστέλλετο ἢ ἐπιστολῆ ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιστελλαντος ἢ ἐπέγραφον οἱ ἀντιγραφεῖς ἀνεπιστάτως τὰς λέξεις *Ἐπὶ αὐτῷ*. Καὶ ἔτι δὲ περαιτέρῳ προέβησαν, ἢ συμπήξαντες ἐπιστολάρια, περιέχοντα δείγματα ἐπιστολογραφίας ἐξ ἐπιστολῶν ὑπὸ διαφόρων γεγραμμένων ἢ καὶ μεμονωμένας ἐπιστολάς ἀντιγράφοντες ἀπλῶς χάριν τοῦ τύπου καὶ ἀντικαθιστάνοντες τὰ τυχόν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς περιεχόμενα κύρια ὀνόματα διὰ τῆς λέξεως ὁ δεῖνα. Ἐντεῦθεν πολλαὶ προήλθον συγχύσεις. Ἐν μὲν συλλογαῖς ἐπιστολῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς δὲν κατεβλήθη ἢ προσήκουσα φροντίς, ὅπως αὗται καταταχθῶσι κατὰ χρονολογικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλοτε δὲ συνανεμίχθησαν ἐπιστολαὶ διαφόρων ἀνδρῶν ὑπὸ ἑνὸς καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀλλοτ' ἐπιστολαὶ πρὸς διαφόρους ἀπευθυνόμεναι ἐμφανίζονται ὡς πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σταλεῖσαι ἢ τὰν ἀπαλιν ἐπιστολαὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσαι διεύθυνσιν ἐχωρίσθησαν ὡς εἰς διαφόρους πεμφθεῖσαι· τέλος δὲ καὶ ψευδεπίγραφοι ἐπιστολαὶ δὲν λείπουν.

Τοιαῦται καὶ ἄλλαι συγχύσεις καθιστάνουσι λίαν ἐπισηφαλῆ τὴν πρὸς ἱστορικοὺς μάλιστα σκοποὺς χρήσιν τῶν ἐπιστολῶν· δυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν, ὅτι οὐδὲν ἴσως εἶδος λογοτεχνικῶν ἐπιδέχεται ἢ μᾶλλον ἀπαιτεῖ αὐστηροτέραν ἐφαρμογὴν τῆς κριτικῆς πρὸς διάγνωσιν τῶν πράγματι γραφάντων τὰς ἐπιστολάς καὶ τῶν ἀληθῶν παραληπτῶν.

Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον εἶνε ἀναγκαία ἢ τοιαύτη κριτικὴ καὶ ἡ διευκόλυνσις τῆς χρήσεως τῶν ἐπιστολῶν, καθότι τὸ εἶδος τοῦτο, παρὰ τὸ ἐζητημένον καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν τῶν τε Βυζαντινῶν καὶ τῶν κατὰ μίμησιν αὐτῶν ἐπιστολογραφούντων μεταγενεστέρων

Ἑλλήνων καὶ τὴν ἐκ πρώτης ἀπόψεως φαινομένην ἀσημότητα τοῦ λογοτεχνικοῦ τούτου εἴδους, πολὺ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διαφώτισιν ἱστορικῶν γεγονότων.

Ἴδού ὁποῖά τινα ἔγραψα ἀλλαχοῦ προχείρως περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, προκειμένου περὶ ἐπιστολῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς χρόνους τῶν τελευταίων Παλαιολόγων καὶ εἰς τὸ δεσποτάτον τῆς Πελοποννήσου.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ αὐτὸ τὸ κατ' ἀρχάς καὶ ἐξ ἐπιπολαίου κρίσεως φαινόμενον ἄσημον, ἀκριθέστερον μελετώμενον καὶ συσχετιζόμενον πρὸς ἄλλα, γίνεται πηγὴ φωτὸς ἀπροσδοκίτου. Τοῦτο ἰσχύει ἐπὶ παραδείγματι καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐκ πρώτης ἀπόψεως δυναμένου νὰ νομισθῆ ἀχρήστου καὶ δῆθεν ἐν τοιαύταις μελέταις παρέλκοντος εἴδους τῶν ἐπιστολῶν. Εἰς τί χρησιμεύουσιν, ἢ δύνατο νὰ ἐρωτηθῆ, ἐπιστολαὶ οὐδεμίαν ῥητῶς παρέχουσαι ἱστορικὴν εἰδήσιν, ἀλλ' ἀπλῶς βαττολογοῦσαι ἐπὶ τὸ ῥητορικώτερον καὶ πολλάκις οὐδὲν τι ἄλλο ἔχουσαι τὸ ἐνδιαφέρον πλὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνδρὸς, εἰς ὃν ἀπευθύνονται, καὶ τούτου ὄντος οὐ σπανίως ἀγνώστου, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτοῦ τούτου στερούμεναι; Καὶ ὅμως καὶ τοιαῦται κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνάξια λόγου ἐπιστολαὶ ἀποβαίνουσι χρησιμώταται εἴτε διὰ συσχετισμοῦ πρὸς ἐπιστολάς τοῦ εἰς ὃν ἀπευθύνονται, ἂν οὗτος εἶνε γνωστός, εἴτε διὰ διευκρινήσεως τῶν κατὰ τοὺς ἀνδρας εἰς οὓς ἀπεστέλλοντο, καὶ τῶν χρόνων, καθ' οὓς οὗτοι ἔζησαν. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο νὰ ἀναφέρω τὴν ἔξοχον μονογραφίαν τοῦ Κρουμβάχερ περὶ τῶν ἄλλως ἀπλῶς θεολογικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μιχαήλ Γλυκᾶ¹.

Χάριν δὲ διευκόλυνσεως τῆς διαγνώσεως τῶν πραγματικῶν ἐπιστολογράφων καὶ τῶν ἀληθινῶν παραληπτῶν, ἥτις οὐ μικρὸν θέλει προβιάσει τὸ ἔργον τῆς κριτικῆς καὶ τῆς τελεεφόρου χρησιμοποίησεως τῶν ἐπιστολῶν, μεγάλως θέλει ὠφελῆσει ἡ συγκρότησις πίνακος ἀρχοτελειῶν τῶν ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκ-

¹ Σπυρ. Π. Λάμπρου «Τὰ Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά μου» ἐν Ἐπετηρῇ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρισίου τοῦ ἔτους 1915 σ. 241.

δότων ἐπιστολῶν, ἦτοι τῶν πρώτων λέξεων τῆς ἀρχῆς ἐκάστης καὶ τῶν τελευταίων τοῦ τέλους. Εἶνε δὲ ἀναγκαῖα ἢ συμπεριληψίς καὶ τοῦ τέλους, διότι οὐκ ἔλιγαι ἐπιστολαὶ περισώζονται ἐν τοῖς κώδιξιν ἀκέφαλοι, ὥστε μόνον ἐκ τοῦ τέλους δύνανται νὰ διαγνωσθῶσι. Τοιοῦτος πίναξ πρέπει νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὰς ἐπιστολάς τῆς ἀρχαιότητος, διότι συμβαίνει ἐνίοτε καὶ τοιαῦται νὰ εἶνε ἀναμεμιγμένα μετὰ μεσαιωνικῶν ἐπιστολῶν ἐν τοῖς κώδιξιν, ὡς π. χ. ἐν τῷ Βιενναίῳ Phil. gr. 344, ἐν ᾧ εὕρισκομεν ἀναμεμιγμένας ἐπιστολάς Ἀλκισθένους, Ἀπολλωνίου, Κράτητος, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Νικολάου πατριάρχου, Νικήτα μαγίστρου καὶ ἄλλων ὡς καὶ πολλὰς ἀνωνύμους. Δύνανται δὲ μόνον νὰ αποκλεισθῶσιν αἱ ἐπὶ παπύρου πολυαριθμόταται ἐν Αἰγύπτῳ εὕρεθῆσαι καὶ ἔτι εὕρισκόμεναι ἐπιστολαί, ἅτε ἰδίαν ἀποτελοῦσαι τάξιν καὶ οὐδέποτε ἀντιγραφεῖσθαι ἐν κώδιξι βυζαντινοῖς ἢ τοῦ μεταγενεστέρου ἑλληνισμοῦ.

Ὁ προτεινόμενος ὑπ' ἐμοῦ πίναξ πρέπει, κατὰ τὴν γνώμην μου, νὰ περιλάβῃ μόνον τὰς πρώτας λέξεις τῆς ἀρχῆς τῶν τ' ἐκδομένων καὶ τῶν ἐν κώδιξιν ἔτι ἀνεκδότων ἐπιστολῶν. Καὶ χρησιμωτάτη μὲν θὰ ἦτο καὶ ἡ συμπεριληψίς τοῦ τέλους τῶν ἐπιστολῶν διὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα λόγον, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἤθελεν ἐξογκώσῃ ὑπὲρ μέτρον τὸ βιβλίον, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ παραλειφθῇ. Πράγματι καὶ μόνον τὰς ἀρχὰς τῶν ἐπιστολῶν ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὁ πίναξ ὃν προτείνω θάπαρτίσῃ βιβλίον ὀγκωδέστατον. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι αἱ περὶ ὧν πρόκειται ἐπιστολαὶ ἀνέρχονται εἰς χιλιάδας πολλάς. Ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσω, ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Συνεσίου ἀνέρχονται εἰς 156, αἱ τοῦ Μιχαήλ Ψελλοῦ, ἃς ἐξέδωκεν ὁ Σάθας, εἰς 208, αἱ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθεῖσαι τοῦ Μιχαήλ Ἀκομινάτου εἰς 180, αἱ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου εἰς 244, αἱ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου εἰς 242, αἱ τοῦ πατριάρχου Φωτίου εἰς 260, αἱ τοῦ Βασιλείου τοῦ μεγάλου εἰς 366, αἱ ἐν τῷ Μαρκιανῷ κώδιξι 446 ἀνεκδοτοὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Μιχαήλ Γαβρᾶ εἰς 451, αἱ τοῦ Δημητρίου Κυδωνῆ αἱ γνω-

σταὶ εἰς τὸν Joüio¹, καίπερ μὴ γινώσκοντα ἅπαντας τοὺς σωζομένους κώδικας, εἰς 382, αἱ τοῦ Μαξίμου Πλανούδη εἰς 121, αἱ ὑπὸ τοῦ Θεαγένους Λιβᾶδᾶ ἐκδομέναι Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων εἰς 100. Ἴδου ἀμέσως καὶ προχείρως 2342 ἐπιστολαὶ δέκα μόνον ἐπιστολογράφων. Καὶ εἰς ἓνα ἢ δύο μόνον στίχους ἂν περιορίσωμεν κατὰ μέσον ὄρον διὰ καταλλήλου διατάξεως, οἷαν ὑποδεικνύω κατωτέρω, τὴν ἀρχὴν ἐκάστης ἐπιστολῆς καὶ τὴν δῆλωσιν τοῦ γράψαντος καὶ τῶν εἰς ἓν ἐγγραφή ἐκάστη, καθ' ὅσον εἶνε οὗτοι γνωστοί, ἢ τὴν σημείωσιν ὅτι ὁ ἕτερος τούτων ἢ ἀμφότεροι εἶνε ἄδηλοι ὡς καὶ τὸ ποῦ εὕρισκεται ἐκδομένη ἐκάστη ἐπιστολή ἢ ἐν τίνι κώδιξι σώζεται ἀνεκδοτος, ἐπειδὴ οὕτως ἐκάστη σελίς μόνον εἴκοσι περίπου ἐπιστολάς θὰ περιλάβῃ, θὰ χρειασθῶμεν χιλίας καὶ πλεόν πιθανῶς σελίδας διὰ τὸ ὅλον ἔργον.

Θὰ ἦτο λοιπὸν πολυδαπανωτάτη ἢ ἐκδοσις τοιοῦτου διτόμου περίπου πίνακος, οὗτινος ἄλλως ἐλάχιστα ἀντίτυπα ἤθελον διατεθῆ χάριν τῶν κυριωτέρων δημοσίων βιβλιοθηκῶν καὶ ἐλαχίστων, εἰς τὰ δάκτυλα μετρομένων, ἰδιωτῶν.

Δὲν θὰ ἦτο δὲ καὶ εὐκόλος ἡ σύνταξις τοῦ ἔργου. Πολλὰ μὲν τῶν βιβλίων, ἐν οἷς ἔχουσιν ἐκδοθῆ ἐπιστολαί, εἶνε δυσεύρετα, καὶ θὰ παρίστατο ἀνάγκη μακρᾶς διατριβῆς ἐν τινι τῶν πόλεων τῶν ἐχουσῶν τὰς πλουσιωτάτας τῶν βιβλιοθηκῶν, ὡς ἐν Λονδίνῳ, Βερολίνῳ ἢ Παρισίῳ. Πολὺ δὲ μεγαλειτέρας δυσκολίας καὶ δαπάνης θὰ ἐπέφερεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τόπου ἐξερευνησεως τῶν ἀπανταχοῦ γῆς διεσπαρμένων κωδίκων τῶν περιεχόντων ἀνεκδότους ἐπιστολάς, ἐφ' ὅσον οἱ ἐκδομένοι κατάλογοι δὲν περιέχουσι τὰς ζητούμενας ἀρχὰς ἐπιστολῶν, τοὺς γράψαντας ἢ τοὺς εἰς οὓς αὐταὶ ἀπευθύνονται.

Καὶ ἄλλα δὲ ζητήματα θὰ ἐγεννῶντο. Εἰς τίνα ἐκδοσὶν θὰ παρέπεμπεν ἐκάστοτε ὁ συντάκτης τοῦ πίνακος; καὶ θὰ ἦτο

¹ L'epistolario di Demetrio Cidone ἐν τοῖς Studi italiani di filologia classica Τόμ. Δ' (1896) σ. 267 κ. ε.

δυνατὸν νάναγράφῃ ἅπαντας τοὺς κώδικας, ἐν οἷς περιέχεται ἀνεκδότος τις ἐπιστολή; Πρὸς τοιοῦτο ἔργον δὲν θὰ ἴσκει βίος ὅλος. Διὸ τὰ ζητήματα ταῦτα θὰ ἐλύοντο ἀπλούστερόν πως διὰ τῆς παραπομπῆς μὲν εἰς τὴν κυριωτέραν καὶ προχειροτέραν ἔκδοσιν, ὅταν ὑπάρχωσι καὶ ἄλλαι παλαιότεραι ἢ σπανιότεραι ἢ ὀλιγώτερον γνωσταί, οἷον εἰς τὴν Πατρολογία τοῦ Migne, προκειμένου περὶ τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας καὶ τινῶν τῶν Βυζαντινῶν, διὰ μνείας δ' ἑνὸς καὶ μόνου κώδικος ἐκ τῶν περιεχόντων ἀνεκδότους ἐπιστολάς, ἐκεῖνου, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ παράσχη ἀσφαλέστερον μὲν τὸ κείμενον τῶν ἀρχικῶν λέξεων, πληρεστέρας δὲ τὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ γράψαντος καὶ τοῦ παραλήπτου.

Μεθ' ὅλα ταῦτα καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται, ὅτι ἀναγκαιότατον μὲν τι καὶ χρησιμώτατον προτείνω, ἀλλ' Ἀρκαδίην αἰτῶ. Μόνον διὰ γενναιοτάτης χορηγίας πολιτείας τινὸς ἢ ἀκαδημίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ ἔργον. Ἀλλὰ μὴ τοιαῦται ὀσπᾶναι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ διατεθῶσι χάριν ἔργων ἔτι ἀναγκαιωτέρων;

Καταντᾶ λοιπὸν ἡ πρότασίς μου νάπολύξῃ ἀπλῶς, τὸ γε νῦν ἔχον, εἰς ἓν *riium desiderium*. Ἀλλ' οὐχ ἴπτον, ἵνα καταδειχθῇ κατὰ τίνα τρόπον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ ποτε τοιοῦτον ἔργον, ὅπως δῆποτ' ἐπιχειρούμενον, συνοψίζω ἐνταῦθα τὸ σχῆμα τῆς ἐκτελέσεως καὶ παρέχω μικρὸν δείγμα ἐκδόσεως τοιούτου πίνακος.

Καὶ δὴ νομίζω, ὅτι χάριν ἀποφυγῆς μακρολογίας καὶ τοῦ ὅσον ἔνεστι μεγαλειτέρου περιορισμοῦ τῆς ἐκδόσεως εἰς τὰ κατὰ τὸ δυνατὸν βραχύτατα ὄρια πρέπει νὰ προηγηθῇ βιβλιογραφία τῶν ἐκδόσεων τῶν ἐπιστολῶν, εἰς ἃς θὰ γίνωνται αἱ παραπομπαί, προτασομένης ἐπιτιμήσεως δηλωτικῆς τῆς ἐκδόσεως κατὰ τὰ κατωτέρω δεικνύμενα. Θὰ ἔπωνται δὲ αὐταὶ αἱ ἀρχαὶ τῶν ἐπιστολῶν ὑπ' ἀριθμὸν αὐξόντα, κατατεταγμέναι κατ' αὐστηρὰν ἀλφαβητικὴν τάξιν, μεθ' ἐκάστην δὲ αὐτῶν θακολουθῶσι τὰ ὀνόματα τοῦ ἐπιστολογράφου καὶ τοῦ παραλήπτου, ὅταν εἶνε

γνωστοί, ἢ αἱ λέξεις Ἀδήλου περὶ ἀγνώστου ἐπιστολογράφου καὶ ἡ ἐπίτησις ἀν. (=ἀνεπίγραφος) περὶ ἀγνώστου παραλήπτου ὡς καὶ παραπομπὴ εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου βιβλιογραφίαν ἢ ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ φύλλον τοῦ κώδικος μετὰ τῆς μνείας τῆς οἰκείας βιβλιοθήκης, ὅταν πρόκειται περὶ ἀνεκδότου ἐπιστολῆς. Βιβλιογραφίαν δὲ τῶν καταλόγων κωδίκων θεωρῶ περιττήν, ὡς προὑποτιθεμένην γνωστὴν εἰς τοὺς εἰδικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένους καὶ διευκολυνομένην ἄλλως ὑπὸ τῶν τοῦ *Gardthausen Sammlungen und Cataloge griechischer Handschriften* καὶ τῶν οἰκείων συμπληρωμάτων τοῦ βιβλίου τούτου. Ὅταν δὲ τυχὸν πρόκειται περὶ μεμονωμένης τινὸς ἢ τυχαίας περιγραφῆς κώδικος, δύναται νὰ γείνη παραπομπὴ εἰς αὐτήν. Ἴν τελεῖ δὲ τοῦ βιβλίου θὰ ἐπακολουθῶσιν ἀλφαβητικαὶ πίνακες τῶν ἐπιστολογράφων καὶ τῶν παραληπτῶν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὸν αὐξόντα ἀριθμὸν τῶν ἀρχῶν ἐπιστολῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(Προηγείται τὸ οἰκογενειακὸν ἐπώνυμον ἢ ἐπὶ ἀρχιερέων τὸ κύριον ὄνομα).

- Ἀδραμυττηνοῦ Μανουὴλ ἐν ταῖς τοῦ *Emile Legrand Cent-dix lettres grecques de Français Filelfe* (Ἐν Περσίαις. 1892) σ. 351 κ. ἐ.
- Ἀκομινάτου Μιχαὴλ τοῦ Χωνιάτου τὰ σωζόμενα τὰ πλεῖστα ἐκδιδόμενα νῦν τὸ πρῶτον ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου. Ἐν Ἀθήναις. 1880. Τόμος Β'.
- Ἀρέθα Ἱητορικαὶ ἐπιστολαί (Σπυρ. Β. Κουρέα Ὁ Καισαρείας Ἀρέθας καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1913. Ἐπίμετρον σ. 139 κ. ἐ.).
- Γενναδίου Σχολαρίου Ἔργα (Σπυρ. Π. Λάμπρου Παλαιολόγεια καὶ Πελοποννησιακά. Ἐν Ἀθήναις. 1912. Τόμος Β' σ. 179 κ. ἐ.).
- Εὐγενικοῦ Ἰωάννου Ἐπιστολαί (Σπυρ. Π. Λάμπρου Παλαιολόγεια καὶ Πελοποννησιακά. Ἐν Ἀθήναις 1912. Τόμος Α' σ. 143 κ. ἐ.).
- Eustathii inetropolitanæ Thessalonicensis Opuscula* ἔκδ. *Th. Tafel*. Ἐν Φραγκοφορτίῳ. 1832 σ. 308 κ. ἐ.

Θεοφάνους Μηδείας ἐπανέκδοσις ἐπιστολῶν (Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. 10 σ. 258 κ. ἐ.).

Iohannis Euchaitorum metropolitae quae in codice Vaticano graeco 676 supersunt . . . descripsit *Paulus de Lagarde*. Ἐν Γοττγγγ. 1882. σ. 51 κ. ἐ.

Καβάσιλα Νείλου ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ ἀνεψιὸν τὸν ἅγιον κυρὸν Νικόλαον τὸν Καβάσιλαν ἐν τοῖς τοῦ *Christ. Fr. Matthaei* Ποικίλα Ἑλληνικά seu Varia graeca. Ἐν Μόσχᾳ. 1811 σ. 246 κ. ἐ.

Κράτητος Ἐπιστολαὶ ἐν τοῖς *Epistolographi graeci* ἔκδ. *Kud. Hercher*. Ἐν Παρισίοις. 1873 σ. 205 κ. ἐ.

Κριτοπούλου Μητροφάνους Δύο ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι πρὸς Γρηγόριον Κουέκκιον (Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. 10 σ. 322 κ. ἐ.).

Μαυροκορδάτου Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων Ἐπιστολαὶ ρ'. Ἐκδέδονται ἐπιστολαί Θ. Λιβαδά. Τεργέστη. 1879.

Νικολάου Α' Πατριάρχου Ἐπιστολαὶ ἐν τῇ τοῦ *Migne Patrologia graeca* Τόμ. ΡΙΑ' σ. 18 κ. ἐ.

Paléologue Manuel Lettres publiées d'après trois manuscrits par *Émile Legrand*. Ἐν Παρισίοις. 1893.

Planudis Maximi monachi Epistulae. Edidit *Maximilianus Treu*. Ἐν Βρατισλαβίᾳ. 1890.

Filelfe François Cent-dix lettres grecques publiées . . . par *Émile Legrand*. Ἐν Παρισίοις. 1892.

Φωτίου Πατριάρχου Ἐπιστολαὶ . . . ὑπὸ Ἰωάννου Βαλέττα. Ἐν Λονδίῳ. 1864.

Ψελλοῦ Μιχαήλ Ἱστορικαὶ λόγοι, ἐπιστολαὶ καὶ ἄλλα ἀνέκδοτα (Σάθα Μεσαιωνικῆς βιβλιοθήκης Τόμος Ε'). Ἐν Παρισίοις. 1876.

ΑΡΧΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

1. Ἀγγεῖς ὅτι ἄκων εἰς ἡμᾶς ἤμαρτες. Φωτίου (σ. 432) Θεοφάνει διὰκόνῳ.
2. Ἀπαξ, σοφώτατε, ἵνα μηδὲν πλέον ἐρῶ. Μιχαήλ Ψελλοῦ (σ. 330) Λογοθέτῃ τοῦ δρόμου.
3. Ἀντικρῦς ἐστὶ πρὸς ἀνδρὸς ἐπιτηδείου. Μανουήλ Παλαιολόγου (σ. 26) Πόθῳ.
4. Ἀπείληφα παρὰ σοῦ, περίβλεπτε. Μιχαήλ Ψελλοῦ (σ. 255) ἀν.
5. Ἀρά τις τοῦδε τάνδρός. Μαξίμου Πλανούδη (σ. 147) τῷ αὐτῷ (Μελχισεδέκ;)

6. Ἀντάρκης μὲν τὴν ἀρχὴν ὁ ἄνθρωπος. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 334) ἀν.
7. Βέλτιστε ἀνδρῶν, ἄχθομαι. Δημητρίου Κυδώνη ἀν. ἐν *Burnei-anus* Λονδίνου 75 φ. 243^B.
8. Γῆν μὲν πολλὴν ἐπῆλθέ σου. Μανουήλ Παλαιολόγου (σ. 21) Κυδώνη.
9. Δέσποτά μου ἄγιε. Ἰωάννου Εὐχαΐτων (σ. 89) ἀν.
10. Διαπόντιός σοι ἐξ ἡμῶν αὕτη. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 319) ἀν.
11. Δοκοῦντος τὰ γράμματα. Γρηγορίου Ἀκινδύνου Λαπίθῃ ἐν *Μαρ-κιανῷ* 155 ἀρ. ἐπιστ. 50.
12. Δύο μὲν ἤδη δεδέγμεθα. Μιχαήλ Ἀκομινάτου (σ. 281) Γεωργίῳ Βαρδάνη.
13. Ἐγὼ μὲν ἤμην τῆς ὑμῶν πλατυνομένης βασιλείας. Φωτίου (σ. 533) τῷ αὐτῷ (Βασιλεῖ Βασιλεῖω).
14. Ἐγὼ τῶν ἐπαινούριων τὴν μὲν γνώμην φιλοῦ. Δημητρίου Κυδώνη Καβάσιλα ἐν *Burnei-anus* Λονδίνου 75 φ. 157^A.
15. Εἰ μὲν ἀλώσιμον ἦδειν σε. Μιχαήλ Ἀκομινάτου (σ. 275) Ἰωάννη Καλοκαιρῷ.
16. Ἐἴτε ἀμβροσίας εὐπόρουν. Μιχαήλ Ψελλοῦ (σ. 380) πρὸς τὸν βασιλέα.
17. Ἐμαθὸν ἀπὸ τῶν ἀτόθι πρὸς τινος. Ἰωάννου Εὐγενικοῦ (σ. 166) Νικηφόρῳ πρίγκιπι (Χειλᾶ).
18. Ἐνεσπίζω ὡςπερ ἡμῖν πάρεσσι. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 341) Λέοντι Γουδέλῃ.
19. Ἐπῆλθον τὸν λόγον. Ἀρέθα (σ. 143) Νικήτῃ σχολαστικῷ.
20. Ἐγὼμαί σε δεξάμενον τὴν ἐπιστολήν. Μανουήλ Παλαιολόγου (σ. 51) Μανουήλ Χρυσολωρᾶ.
21. Ἐθελον, ἀνεψιέ, συμπαραεῖναι. Μιχαήλ Ἀκομινάτου (σ. 162) τῷ ἀνεψιῷ Γεωργίῳ σεβαστῷ.
22. Θράκας δὲ ἄρα, ὡς εἰσικεν. Δημητρίου Κυδώνη τῷ αὐτῷ (Βασιλεῖ Καντακουζηνῷ) ἐν *Burnei-anus* Λονδίνου 75 φ. 191^A.
23. Ἰδοὺ δῆποτε ἀφικνοῦμαι. Φραγκίσκου Φιλέλφου (σ. 175) Θεοδώρῳ Γαζῆ.
24. Καὶ ἐξορμώμενόν σε. Μαξίμου Πλανούδη (σ. 40) τῷ μεγάλῳ παπῆ.
25. Καὶ ὅποσα μὲν ἐπελαύνοισι. Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (σ. 148) Δοσιθέῳ Ἱεροσολύμων.
26. Κριτῆς εἰς ὄλκον κριτῶν. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 355) ἀν.
27. Λαμπουργνίνος ὁ Βιράγος. Φραγκίσκου Φιλέλφου (σ. 161). Θεοδώρῳ Γαζῆ.

28. Λαμπρούς γε παρὰ σοῦ, φίλιτατε παιδῶν. Δημητρίου Κυδώνη Ἰακώβω Πυρσπώλῳ ἐν Βυρνεϊανῶν Λονδίνου 75 φ. 182^α.
29. Μάρκος Κύριος Λεντάτος. Φραγκίσκου Φιλέλφου (σ. 158) Βησσαρίωνι.
30. Μεγάλε, ἐπιφανέστατέ μοι αὐθέντα. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 333) ἀν.
31. Μελέτω ὑμῖν τῆς ψυχῆς. Κράτητος (σ. 208) ἀν.
32. Μή τοι νομίσης χθές ἀμελήσαντά με. Δημητρίου Κυδώνη τῷ βασιλεῖ ἐν Βυρνεϊανῶν Λονδίνου 75 φ. 255^β.
33. Μόλις ὁ δεῖνα τῆς εἰσκιῆς. Μαξίμου Πλανούδη (σ. 57) ἀν.
34. Νῦν ἂν ἐν καιρῷ μοι γέγονεν. Δημητρίου Κυδώνη Ἰσιδώρῳ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Βυρνεϊανῶν Λονδίνου 75 φ. 218^α.
35. Ὁ Κύριος τοῖς αὐτῷ φοιτῶσι. Θεοφάνους Μηδείας (σ. 271) τῷ Χαλκηδόνος.
36. Ὁ μὲν βασιλεὺς ὡσπερ εἰώθει. Γενναδίου Σχολαρίου (σ. 224) Φραγκίσκῳ Φιλέλφῳ.
37. Ὁ πάντα λαμπρὸς καὶ μεγαλοπρεπής. Ἰωάννου Εὐγενικοῦ (σ. 205) Ἀσάνη.
38. Ὁ φιλῶν ἐζήτεις ἔχεις. τὸν Πλάτωνα. Μανουὴλ Παλαιολόγου (σ. 3) [Δημητρίῳ] Κυδώνη.
39. Ὁδυνηρὰν ἀγγέλιαν ἀκούσαντες. Νικολάου πατριάρχου (σ. 332) Εὐθυμίῳ Ἀντιοχείας.
40. Οἷα δοῖς, ὦ θαυμάστε; Ἰωάννου Εὐχαΐτων (σ. 75) ἀν.
41. Οἶμαι μὲν οὐδὲν εἰδοῦ σοι. Μιχαὴλ Γαβρᾶ Νικηφόρῳ Ξανθοπούλῳ ἐν Μαρκιανῶ 446 ἀρ. ἐπιστ. 28.
42. Ὅσον γε τῶν ἐμῶν παιδῶν ὀρέγομαι τῆς ἐπιδόσεως. Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (σ. 10) Ἰακώβῳ διδασκάλῳ.
43. Ὅτι τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπήγγελλες. Μανουὴλ Παλαιολόγου (σ. 83) τῷ βασιλεῖ τῆς Τραπεζοῦντος.
44. Ὅτι μὲν ὁ σὸς ἀδελφός. Μανουὴλ Ἀδραμυττηνοῦ (σ. 356) Ἀγγέλῳ Πολιτιανῷ.
45. Οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδ' ὁ τέλειος. Φωτίου (σ. 505) Μητροφάνει μοναχῷ.
46. Οὐδεμία τῶν εἰς Νυρεμβέργην ἐλεύσεών μου. Μητροφάνους Κριτοπούλου (σ. 324) Γρηγορίῳ Κουεκλίῳ.
47. Οὐκ οἶδε τοὺς πνευματικῶς. Νικολάου πατριάρχου (σ. 336) Πέτρῳ Ἀλανίας.

48. Οὐτ' εἰ σιγῶν ἄχρι παντός. Μιχαὴλ Γαβρᾶ Βρυεννίῳ ἐν Μαρκιανῶ 446 ἀρ. ἐπιστ. 9.
49. Πανσέβαστέ μοι αὐθέντα. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 320) ἀν.
50. Πάντα μοι καλὰ καὶ δίκαια. Ἰωάννου Εὐχαΐτων (σ. 73) ἀν.
51. Πάντα χρῆ προσδοκᾶν. Γρηγορίου Ἀκινδόνου ἀν. ἐν Μαρκιανῶ 155, ἀρ. ἐπιστ. 35.
52. Παρὰ τῆς ἐμοὶ ποθεινοτάτης γραφῆς σου. Γενναδίου Σχολαρίου (σ. 286) τῷ αὐτῷ (= Ἰωάννη μαθητῇ).
53. Παρενέτυχον ἀληθῶς, κάλλιστε ἀδελφέ. Μιχαὴλ Ψελλοῦ (σ. 483) Ζωμῇ κριτῇ Ὀψικίου.
54. Περὶ τῆς ἐννοίας τῶν συγγραμμάτων σου. Νελλου Καδάσιλα (σ. 246) Νικολάῳ Καδάσιλα.
55. Πολλαῖς πρότερον καὶ ποικίλαις περιπεσιῶν. Ραοῦλ Μετοχίτου Ἀλεξίῳ μεγάλῳ δομεστικῷ Λάσκαρι τῷ Μετοχίτῃ ἐν Ἐσκουριαλείῳ Ψ-IV-1 φ. 327^α.
56. Πολλῶν ὑπὲρ τῆς προτέρας ἐννοίας χαρίτων. Γενναδίου Σχολαρίου (σ. 312) Ἀλεξίῳ Λάσκαρι.
57. Σὺ δὲ ἄρα Κάλχας τις ἦσθα. Δημητρίου Κυδώνη τῷ δεσπότῃ ἐν Βυρνεϊανῶν Λονδίνου 75 φ. 200^α.
58. Συνεῖη μοι καθ' ἑαυτὸν. Ραοῦλ Μετοχίτου ἀν. ἐν Ἐσκουριαλείῳ Ψ-IV-1 φ. 388^α.
59. Τὰς νῦν καλάνδας πανηγυρίζουσι. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 314) τῷ αὐτῷ (;).
60. Τὰς σὰς ἀρετὰς αἰ μοι θαυμάζοντι. Θεοφάνους Μηδείας (σ. 272) Μανουὴλ Παλαιολόγῳ.
61. Τὴν διάπυρον ἔφραση τῆς ὑμετέρας δουλίας. Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (σ. 77) Παλασίῳ μεγάλῳ σκευοφύλακι.
62. Τὴν τοῦ κήρυκος φωνήν. Φωτίου (σ. 365) Μιχαὴλ σπαθαροκανδιδάτῳ.
63. Τί τοῦτο πέπονθας, θαυμασιώτατ' ἀνδρῶν; Γενναδίου Σχολαρίου (σ. 190) Λουκᾶ Νοταρᾶ.
64. Τιμὴ πάτερ, ἐναγχὸς ἔξ ὑπνοῦ μοι γενομένῳ. Θεοφάνους Μηδείας (σ. 260) Ἰγνατίῳ Εὐφημιανῷ.
65. Τιμιώτατε πάτερ, αἱ τοῦ σώματος ἀρρώστιαί. Γενναδίου Σχολαρίου (σ. 220) Ἀμβροσίῳ Τραβερσάρῳ.
66. Τίς ἂν εἶην ἐγὼ, διὰ καὶ ἐμοῦ λόγον. Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης (σ. 321) ἀν.
67. Φιλοτιμία τῆς θείας ἀντικρυς χάριτος. Ἰωάννου Εὐχαΐτων (σ. 91) ἀν.

68. Φόβος ὃν ἐφρόντισέ φησιν ἦλθέ μοι. Μιχαήλ Ἀκομινάτου (σ. 79) Δημητρίῳ Τορνίκῃ.
 69. Φρόνησις καὶ ἀνδρεία ἐξ ἴσου εἰσὶν ἀναγκαῖαι. Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου (σ. 28) τῷ υἱῷ Σκαρλάτῳ.
 70. Χαῖρε, χαῖρε νῦν ὡς ἀληθῶς. Ἰωάννου Εὐγενικοῦ (σ. 173) Γενναδίῳ Σχαλαρίῳ.
 71. Χρῦσέ μοι ἀδελφέ. Ἰωάννου Εὐγενικοῦ (σ. 204) Ἀμοιρούτζῃ.
 72. Ὡδοῦεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν. Θεοφάνους Μηδείας (σ. 264) τῷ αὐτῷ (= τῷ μεγάλῳ ἐκκλησιαρχῇ).
 73. Ὡν ἐμελλον τῆς κατ' ὄψιν ὀμιλίας. Ἀδύλου ἀν. ἐν Βιενναίῳ 344 φ. 74^α.
 74. Ὡς καλῶς ὁ βίος εἶχε. Μιχαήλ Γαβρᾶ Θεοδώρῳ Μοσχάμπαρ ἐν Μαρικανῷ 446 ἀρ. ἐπιστ. 23.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΩΝ

(Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν τῶν ἀρχῶν ἐπιστολῶν).

- Ἀδραμυτινήδος Μανουήλ 11, 44.
 Ἀκίνδυνος Γρηγόριος 51.
 Ἀκομινάτος Μιχαήλ 12, 15, 21, 68.
 Ἀρέθας 19.
 Γαβρᾶς Μιχαήλ 41, 48, 75.
 Γεννάδιος Σχολάριος 36, 52, 56, 63, 65.
 Εὐγενικός Ἰωάννης 17, 37, 70, 71.
 Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης 6, 10, 18, 26, 30, 49, 59, 66.
 Θεοφάνης Μηδείας 35, 60, 64, 72.
 Ἰωάννης Εὐχαΐτων 9, 40, 50, 67.
 Καβάσιλας Νεῖλος 54.
 Κράτης 31.
 Κριτόπουλος Μητροφάνης 46.
 Κυδώνης Δημήτριος 7, 14, 22, 28, 32, 34, 57.
 Μαυροκορδάτος Ἀλέξανδρος ὁ ἐξ ἀπορρήτων 25, 42, 61, 65.
 Μετοχίτης Ραοὺλ 55, 58.
 Νικόλαος Α' πατριάρχης 39, 47.
 Παλαιολόγος Μανουήλ 3, 8, 20, 36, 43.
 Πλανούδης Μάξιμος 5, 24, 33.
 Σχολάριος. Ἴδε Γεννάδιος.

- Φίλελφος Φραγκῖσκος 23, 27, 29.
 Φώτιος πατριάρχης 1, 13, 45, 62.
 Ψελλὸς Μιχαήλ 2, 4, 16, 53.

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΠΑΡΑΛΗΠΤΩΝ

(Οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουσιν εἰς τὸν αὐξοῦντα ἀριθμὸν τῶν ἀρχῶν ἐπιστολῶν).

- Ἀσάνης 35.
 Βαρδάνης Γεώργιος 12.
 Βασίλειος βασιλεὺς 13.
 Βησσαρίων 28.
 Βρυέννιος 44.
 Γαζῆς Θεόδωρος 22, 26.
 Γεννάδιος Σχολάριος 66.
 Γεώργιος σεβαστὸς 20.
 Γουδέλης Λέων 18.
 Δοσίθεος Ἱεροσολύμων 24.
 ἐκκλησιαρχῆς μέγας 68.
 Εὐθύμιος Ἀντιοχείας 39.
 Εὐφημιανός. Ἴδε Ἰγνάτιος.
 Ζωμῆς κριτῆς Ὀψικίου 49.
 Θεοφάνης διάκονος 2.
 Ἰάκωβος διδάσκαλος 39.
 Ἰγνάτιος Εὐφημιανός 60.
 Ἰσίδωρος Κωνσταντινουπόλεως 32.
 Ἰωάννης μαθητῆς Γεωργίου Σχολαρίου 48.
 Καβάσιλας 14.
 Καβάσιλας Νικόλαος 50.
 Καλοκαιρὸς Ἰωάννης 15.
 Καντακουζηνὸς βασιλεὺς (Ἰωάννης) 15.
 Κουέκκιος Γρηγόριος 43.
 Κυδώνης (Δημήτριος) 8, 36.
 Λαπίθης 11.
 Λάσκαρις Μετοχίτης Ἀλέξιος μέγας δομέστικος 51.
 Λέων πρωτοσπαθᾶριος καὶ κριτῆς Μακεδονίας 47.
 λογοθέτης δρόμου 3.
 Μαυροκορδάτος Σκαρλάτος 65.
 Μελχισεδὲκ 5.

Μετοχίτης. Ἰδε Λάσκαρις.
 Μητροφάνης μοναχὸς 42.
 Μιχαὴλ σπαθαροκανδιδᾶτος 58.
 Μοσχάμπαρ Θεόδωρος 69.
 Νικήτας σχολαστικὸς 19.
 Νικηφόρος. Ἰδε Χειλᾶς.
 Νοταρᾶς Λουκᾶς 59.
 Ξανθόπουλος Νικηφόρος 38.
 Παλιολόγος Μανουὴλ 56.
 Παλάσιος μέγας σκευοφύλαξ 57.
 παπίας μέγας 23.
 Πόθος 3.
 Πολιτιανὸς Ἄγγελος 41.
 Πυρόπωλος Ἰάκωβος 27.
 Σχολάριος, Ἰδε Γεννάδιος.
 Τορνίκης Δημήτριος 64.
 Τραβερσάρης Ἀμβρόσιος 61.
 Τραπεζοῦντος βασιλεὺς 40.
 Φίλελφος Φραγκῆσκος 34.
 Χαλκηδόνος ἀρχιερεὺς 33.
 Χειλᾶς Νικηφόρος πρόγκιπ 17.
 Χρυσολωρῆς Μανουὴλ 19.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΘΩΜΑ ΓΟΡΙΑΝΙΤΟΥ

Κατωτέρω ἐκδίδομεν τέσσαρα ἐπιγράμματα τοῦ Θωμᾶ Γοριανίτου. Τούτων μόνον τὸ πρῶτον ἐν φ. 106^α τοῦ κώδικος τῆς Ἰθονικῆς βιβλιοθήκης Νεαπόλεως III - AA - 6, γεγραμμένου ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, φέρει ῥητῶς τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Ἄλλὰ πιθανώτατα τοῦ αὐτοῦ εἶνε καὶ τὰ εἰς τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο ἐπόμενα ἕτερα τρία. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον, τρίτον καὶ τέταρτον εἶνε γεγραμμένα κατὰ δύο σελίδας (στήλας) καὶ ἀνεγνώσθησαν κατὰ τὸ σχῆμα $\begin{matrix} \alpha - \beta \\ \gamma - \delta \end{matrix}$, τὸ δὲ δεύτερον ἐγράφη ἔτι πυκνότερον καὶ κατὰ τρεῖς σελίδας, ἀνεγνώσθη δὲ κατὰ τὸ σχῆμα $\begin{matrix} \alpha - \beta - \gamma \\ \delta - \epsilon - \zeta \end{matrix}$.

Α'.

† Τοῦ λογιωτάτου Γοριανίτου κῦρ Θωμᾶ στίχοι γεγονότες ἐν τῇ Ἀπόκρειν ἔτε παρὰ τοῦ Ὀλοσώλου κῦρ Μανουὴλ τὸ Ὀργανον ἐμυεῖτο. † ἔτους 757πκ.

- Αἰγύπτιον τρυφήναι τῇ μνήμῃ φέρον
 κρεῶν ὑείων Ἰσραὴλ σκιαγράφος
 γογγύσεως ῥήματα κινεῖν ἡγάπα
 καὶ γλιῶτιαν ἀχάριστον εἰς ἐδεργέτην·
- 5 κάλλος ψυχῆς γὰρ τοῦ πάχους τοῦ σαρκίου
 προτιμᾶν οὐκ ἔκρινεν ὡς σαρκιτρόφος.
 Ἵμεῖς δ' ὁ καινὸς καὶ θεόλεκτος ὄχλος,
 ὁ πνευματευρόρητος Ἰσραηλίτης,
 κρεῶν ἀποστῆς λιπαρῆς πανδαισίας
- 10 καὶ πρὸς χάριν φθάσαντες οὐρανοδρόμον

τὸ τερπνὸν ἐντρούφημα τῆς νηοτημέρου
τὸν νοῦν τε λεπτύνατε καὶ τὸ σαρκίον
χειρὶ δὲ καθάραυτες ἐκ μολυσομάτων
σεσαφικῶν φάγητε θάλασσαν ἀνθρώπων,
15 αἴμα τὸ σεπιὸν τοῦ θεανθρώπου λόγου.

Β'.

Τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κ.δρ Γερμανῷ.
Ὡ τῶν ἐπάθλων τῆς καλῆς ἀγροπνίας,
ἢ με στεφάνῳ δεξιούται κοσμίως
καὶ λαμπάδα δίδωσιν ἐν τῇ χειρὶ μου,
ὡς ἂν τὸ κάλλος τοῦ στεφάνου προσβλέπω
5 κρέπτι γὰρ αὐτὸν ὡς φίλη Συχέμ πάλαι
ἢ βίβλος, ὡς κέλλα τις ἐστεινωμένη
μελενδυτοῦντα πάλιν ἐκ τῶν γραμμάτων.
Φορεῖ δὲ καὶ δέρματα κάκ τῆς μεμβράνης.
10 Πλήν ἄλλ' ἐπισχῶν τοῦ στεφάνου κατίδης
ἐρυθροσφαγῆ τὴν δορὰν ἐξ αἱμάτων.
Ἔδει γὰρ ὡς ἕρξαντα παθῶν σαρκίου
καὶ μαρτυρικῶς ἐστολήσθαι τὸν μέγαν.
Σὶ δ' ἄλλὰ Χριστοῦ τὸν στέφανον εὐλόγει
τὸν ἐλόγητον, ἐξανασιὰς, πρεσβύτα.

Γ'.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον.
Τί φῆς, ἄλιεῦ εἴφρων; Ἄρ' ἔσχες ἦγρυν;
Ὁ κάλαμος δείκνυσι τὴν εὐαγρίαν.

Δ'.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον.
Λογογραφεῖς; Ναί. Τίνος οὖν λόγον, τίνα;
Τὸν τοῦ πατρὸς, τὸν ζῶντα, τὸν λογοῦντά με.

Ὁ ποιητὴς τῶν ἐπιγραμμάτων τούτων Θωμᾶς Γοριανίτης εἶνε ἄγνωστος ἄλλοθεν. Ἀλλὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἔζη μανθά-

νομεν ἐκ τοῦ ἔτους ,σψπα' τοῦ γεγραμμένου ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ πρώτου ἐπιγράμματος, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 1272—1273. Τίς δὲ ὁ Μανουήλ Ὀλοβώλος, πρὸς ὃν ἀπευθίνεται τὸ ἐπίγραμμα, οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβολία. Εἶνε ὁ γνωστός ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλος τῆς λογικῆς παιδείσεως, ὁ ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ καθ' ὑπόδειξιν τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ Γ' μετακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Μιχαήλ Παλαιολόγου τῷ 1267 ὡς διάδοχος τοῦ Γεωργίου Ἀκροπολίτου ἐν τῇ σχολῇ γραμματικευομένων, ἣν ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος βραχὺ μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων κατεχομένης Κωνσταντινουπόλεως ἵδρυσε κατὰ τὸν τοῦ μεγάλου Παύλου νεῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ὀρφανοτροφείοις¹. Παρὰ τῇ διδασκάλῳ λοιπὸν τούτῳ τῆς λογικῆς ἐν τῇ σχολῇ ἐκείνῃ διδασκόμενος τὸ Ὅργανον τοῦ Ἀριστοτέλους ἔγραψε τῷ 1273 ὁ Γοριανίτης τοὺς περὶ τῆς Ἀπόκρεω στίχους.

Εἰς δὲ τὸν πατριάρχην τὸν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Μιχαήλ συνηγορήσαντα ὑπὲρ τοῦ διορισμοῦ τοῦ διδασκάλου τοῦ Γοριανίτου, τοῦ Μανουήλ Ὀλοβώλου, τὸν Γερμανὸν Γ', ἀναφέρεται τὸ δεύτερον τῶν ἀνωτέρω ἐπιγραμμάτων. Ἀλλὰ δυστυχῶς εἶνε οὕτω σκοτεινὸν τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο καὶ οὕτως ἄγνωστα τὰ τε κατ' αὐτὸν τὸν Γοριανίτην καὶ τὰ καθ' ἕκαστα τῶν κατὰ τὸν πατριάρχην ἐκεῖνον, ὅστις ἐπὶ τρεῖς μόνον μῆνας ἤρξε τῆς ἐκκλησίας τῷ 1267, ἐκβληθεὶς ἔπειτα τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ὡς ἐπισύρας τὴν δυσμένειαν τοῦ πλήθους, ἅτε συντασσόμενος μετὰ τῶν ἐπιδιωκόντων τὴν ἔνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, ὥστε δὲν γινώσκωμεν τίνα περιπέτειαν τοῦ βίου ἑαυτοῦ ἢ τοῦ Γερμανοῦ ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα ὁ ἐπιγραμματοποιός. Μόνον δὲ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγράφη τὸ ἐπίγραμμα, δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν, ὅτι εἶνε μεταγενέστερος τοῦ 1272 - 3, ὅτε συνετάχθη τὸ περὶ τῆς Ἀπόκρεω.

¹ Γεωργίου Παχυμέρους ἀκθ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 284, Β, Πρὸβλ. M. Treu Manuel Holobolos ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Ε' (1896) σ. 543 κ. ε.

Γίνεται δὲ τοῦτο πιθανὸν πρῶτον μὲν ἐκ τῆς τάξεως, ἣν κατέχει ἐν τῷ κώδικι, ἐπόμενον εἰς ἐκεῖνο, εἶτα δ' ἐκ τῆς μαρτυρίας, ὅτι τῷ 1274 ὁ Γερμανὸς, ὅστις ἔζη ἔτι ἰδιωτεύων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐστάλη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ εἰς τὴν Ῥώμην, πρὸς τὸν πάπαν Γρηγόριον Γ', ὅπως διαπραγματευθῆ περὶ τῆς ἐνώσεως¹.

Περὶ τῆς ἐν τῷ στίχῳ 5 εἰς Συχέμι ἀναλύσεως τοῦ εἰς τὸν πατριάρχην Γερμανὸν ἐπιγράμματος βραχυγραφίας οὗ δὲν εἴμεθα βέβαιοι, οὐδ' ἐννοοῦμεν τὸν λόγον τῆς ἐνταῦθα μνείας τῆς ἐκ τῆς Γραφῆς γνωστῆς πόλεως τῆς Σαμαρείας.

Τέλος τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα Γοριανίτης δὲν φέρει μόνον ἢ τὰ ἐπιγράμματα πονήσας Θωμᾶς. Γινώσκουμεν δὲ καὶ Νικόλαον Γοριανίτην, εἰς ὃν ἀπευθύνονται τρεῖς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ζήσαντος Ἰωάννου τοῦ μητροπολίτου Ναυπάκτου τῶν σωζομένων ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 131 Βαροκκικῷ κώδικι τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληιανῆς βιβλιοθήκης². Τετάρτη δὲ τις ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ φέρεται ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἑλληνικῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης ἀπευθυνομένη «Πρὸς τὸν Γοριανίτην κυρὸν Νικηφόρον»³. Ἀλλὰ δὲν εἴμεθα βέβαιοι πρὸς εἰδικωτέρας ἐξακριβώσεις, ἂν ὀρθῶς ἀνεγνώσθη τὸ ὄνομα Νικηφόρος· δύσκολον δ' εἶνε νὰ ποδεχθῶμεν, ὅτι τυχὸν Νικηφόρος ἀπεκλήθη ὁ Νικόλαος γενόμενος μοναχὸς ἢ ἱερωθεὶς, ἐπειδὴ ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἐπιστολῶν ἔπεται καὶ πάλιν ἄλλη ἀποστελλομένη πρὸς Νικόλαον Γοριανίτην. Κατὰ πόσον δ' ὁ Θωμᾶς ἦτο συγγενῆς τοῦ Νικολάου (ἢ καὶ τοῦ Νικηφόρου) Γοριανίτου δὲν εἶνε γνωστὸν.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

ΣΤΙΧΟΙ ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Ἦν φ. 108^{αβ} τοῦ κώδικος III-AA-6 τῆς Ῥθονικῆς βιβλιοθήκης Νεαπόλεως, γεγραμμένου ἐπὶ βομβυκίνου χάρτου τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα, αὐτοῦ ἐκείνου, ἐξ οὗ ἐξεδώκαμεν ἀνωτέρω ἐν σ. 435 κ. ε. τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Θωμᾶ Γοριανίτου, περιλαμβάνονται οἱ ἐξῆς «Στίχοι τοῦ ἀοιδίου βασιλέως κῦρ Ἀλεξίου καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἐπιτάφιοι πρὸς τὸν βασιλέα κῦρ Μανουήλ τὸν πατέρα αὐτοῦ», παρ' ἣ ἐπιγραφῆ φέρεται γεγραμμένον βραχυγραφικῶς ἐρυθρὸν τὸ ὄνομα Ἀλέξιος.

Πάτερ βασιλεῦ, θανάτου πείραν ἔγνωσ ;
Ἔγνω.

Ἄλ, τί τοῦτο ; προσλαλεῖ μοι γὰρ Ἔγνω.
Καὶ σὺ δε τρίτον ἦν βροτὸς ἅπας τρέχεις ;
Τρέχω.

Βαβαί, τί τοῦτο πάλιν εἶπες ὡς Τρέχω ;
Ἦλιε φαιδρόφωτε, μῶν τὴν γῆν ἔδυσ ;
Ἔδυν.

Μήτηρ σιγῇ θρηνοῦσα· φηαὶ γὰρ Ἔδυν.
10 Πάσχεις, ἀγλαόλυγνε, καὶ σὺ δε σβέσιν ;
Σβέσιν.

Μήτηρ, λάβε κλαίουσα τοῦ πάθους σβέσιν.
Μόρος δὲ καὶ σοῦ τὴν διαορίαν λύει ;
Λύει.

15 Πάσχω μελῶν ἐκλυσιν ἀκούων Λύει.
Ὁβριμοεργέ, καὶ σὲ συνέχει τάφος ;
Τάφος.

¹ Ἀνδρονίκου Δημητρακοπούλου Ἱστορικὰ τοῦ σκίσματος σ. 64.

² *Coxe Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae Pars prima*. Ἐν Ὁξωνίῳ. 1853 σ. 223 κ. ε.

³ Ἐνθ' ἀν. σ. 224.

4 (καὶ 10, 66, 90). οὐδὲ ἐγκλινομένου ὡς ἀλλαχοῦ τε παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ ἀλλοχοῦ τῶν ἐπιγραμμάτων τοῦ Μαρκελοῦ κώδικος 524 ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημῶν Τόμ. Η' σ. 113 κ. ε. 6. βαβαί 16. ὀβριμοεργέ

Τάφους ὀρύσσει δακρύων ὁ σὸς τάφος.
 Λίθος καλύπτει καὶ σέ, λυχνία λίθε·
 20 Λίθος.
 Λίθοις με βάλλει συμφορῶν ὁ σὸς λίθος.
 "Ἦγενσε τὸν κράτιστον ἀμειδῆς" ἄδης·
 "ἄδης.
 "Ὁ καρδία, ῥάγηθι" φησὶ γὰρ "ἄδης.
 25 "ἄδης ἀφειγγῆς καὶ πανέσπερον σκότιος·
 Σκότιος.
 Ψυχὴ, σιτέρεις τὸ πάθος· Εἴρηκε Σκότιος.
 Τί δ' οὐ τὸ πνεῦμα θαλερὸς τόπος φέρει
 Φέρει.
 30 τῆς εὐφροσύνης· Ἄνταπεκρίθη Φέρει.
 Οὐκ εὐκραεὺς χωρίον, οὐ τόπος χλόης·
 Χλόης.
 Ἄγαλλιῶμαι, μήτερον εἶπε γὰρ Χλόης.
 Οὐχὶ φαινήσ αἰθρίας αἴγλην βλέπεις·
 35 Βλέπω.
 Σκιριῶντι σουκίριτησον· φησὶν ὡς βλέπει.
 Οὐ πραέων γῆ καὶ τρυφῆ δρόσου τρέφει·
 Τρέφει.
 Χαίροντι συγχάρηθι· φησὶ γὰρ Τρέφει.
 40 Ἦροσφθέξομαί σοι καὶ πάλιν, πάτερ, Λάλει.
 Λάλει.
 Λαλεῖν γὰρ ἀνάσσει με καὶ λέγει Λάλει.
 Ἄρ' οὐ πατρὸς στέροισι ἐξ υἱοῦ μέγα·
 Μέγα.
 45 Στέργει με τὸν στέργοντα καὶ λέγει Μέγα.
 Οὐκ ἐκ γυναικὸς ἢ διαζευξίς πάθος·
 Πάθος.
 Ἄβάλε, μήτερον αἰσθάνη· Λέγει Πάθος.
 Εἰ δ' αὐθορῶν τὸ πάθος, ἢ θλίψις ὕση·
 50 Ὑση.
 Οὐκ ἀγνοεῖ τὴν θλίψιν· εἶπε γὰρ Ὑση.

Εἰ δ' αὖ ἄναξ τὸ πῖπτον, οὐ ψυχὴν δάκνει·
 Λάκνει.
 Συμμαστρυφεῖ μοι καὶ καλεῖ, μήτερον, Λάκνει.
 Μήτηρ δ' ἐμοῦ ποῦ, πάτερ, ἐκμαθεῖν θέλεις·
 55 Θέλω.
 Ζητεῖ σε τὴν δέσπαιναν· εἶπε γὰρ Θέλω.
 Οὐκ πεῖθεται μοι, βασιλεῦ· αὐτὸς κάλει.
 Κάλει.
 Καλεῖ σε τὴν δάμιατα καὶ λέγει Κάλει.
 60 Θρηνηεῖ σε, πάτερ· ἄρα γε κλαίειν θέον·
 Λέον.
 Θρήνους ἀπαιτεῖ καὶ λέγει, μήτερον, Λέον.
 Σὲ δ' ὠφελήσει τοῖς ὀδυσμοῖς εἰ δώσει,
 Δώσει.
 65 Δώσειν ἀπαιτεῖ, καὶ λέγει μήτερον Δώσει.
 Σπένδειν χοῖς δε φίλων ἄρα σοι φίλον·
 Φίλον.
 Καὶ σπονδὰς αἰτεῖ, καὶ λέγει, μήτερον, Φίλον.
 θρήνηαν ἀρεατὴν πλέον
 70 Πλέον.
 Φησὶ μισεῖ θρήνους· νῦν μὴ κλαῖε πλέον.
 Πάτερ, λάλησον συζύγῳ, πλήρ ἂν θέον.
 Λέον.
 Μήτηρ, λαλεῖ σοι πρόσχερος· εἶπε γὰρ Λέον.
 75 Τὸ γλυκὺ σου πρόσφθεγμα, φίλιατε, Γύναι.
 Γύναι.
 Τέτραθι, μήτερον. Μὴ ῥαγῆς, αἰτῶν Γύναι.
 Σίγησον, ἄναξ, εἰ σιγῶν τέως πρόπει.
 Πρόπει.
 80 Μήτηρ, σιγῆ· παύθημι, καὶ σοὶ γὰρ πρόπει.
 Ἐμοῖ, πάτερ, λάλησον. Ὁ φίλον τέκνον.
 Τέκνον.
 Ὅπερ θέλω συνῆκε καὶ κοίξει Τέκνον.

51. πῖπτον 63. ὠφελήσει ἐκ τοῦ ὠφελῆσαι δώσει ἄρα δώσει γὰρ
 τοῦ μέτρον 66. σοὶ λαλοῦντος τοῦ φίλον 69. ἀνδ' οὐδ' εἴη (:) ἀρεατὴν
 ἐκ τοῦ ἀρεατὴν 72. ἂν 75. πρόσφθεγμα (καὶ 76, 77). γύναι 78. δέον
 80. σοὶ γὰρ

24. φησὶ 36. συνοκίριτησον 43. ἄρ' 48. ἀβάλαι 49. αὐθορῶν ἀντ'
 πῖπτον γὰρ τοῦ μέτρον

Κάλει με συχνῶς. Μίαν εἴη θοαίνεις, ἄναξ.

85

Ἄναξ.

Ἄναξ ἄνακτι φθέγγεται πάλιν Ἄναξ.

Ἰλασκέ μοι τὸ θεῖον, ἦν πατρὶ θέμις.

Θέμις.

Τουφῆς με, Χριστὲ, πλῆσον ὡς πλῆρες θέμις.

90

Καὶ σὺ δε, πάτερ, συταρήρειν μοι πάνυ.

Πάνυ.

Συγκατανεύει καὶ λέγει πάντως Πάνυ.

Προσπιτύξομαί σε, πάτερ, ἐκ θεοῦ θέλω.

Θέλω.

105

Θέλει κάκεινος, ἐγὼ δὲ λέγων θέλω.

Μήτηρ ἐμὴ ζητοῦσα κάκεινη θέλει.

Θέλει.

Μένειν κάκεινον ὡς καὶ σοὶ, μήτηρ, θέλει.

Τὸ ποίημα τοῦτο, ὅπερ ἀντέγραψα ἐξ αὐτοῦ τοῦ κώδικος τῆ 1903, εἶνε αὐτὸ ἐκεῖνο, εἰς ὃ ἰδίαν προσοχὴν εἶχεν ἐπιστήσει ὁ Κρουμβάχερ, γράψας περὶ αὐτοῦ τὰ ἐξῆς: «Μνημεῖον ποιητικῶν τοῦ τελευταίου τρίτου τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος, ἀξιοπερίεργον διὰ τε τὴν προέλευσιν καὶ τὴν μορφήν του, εἶνε ὁ ἐπιτάφιος εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μανουήλ Κομνηνὸν, ἀποθανόντα τῆ 1180, τὸν ὁποῖον συνέταξαν ἀπὸ κοινοῦ ὁ ἀτυχῆς υἱὸς του Ἀλέξιος Β' καὶ ἡ χήρα αὐτοκράτειρα, ἡ ὡραία Μαρία ἢ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ οἴκου τοῦ δυναστεύοντος ἐν Ἀντιοχείᾳ. Τὸ ποίημα τοῦτο σύγκειται ἐξ ἰαμβικῶν διστίχων διὰ συνδυασμοῦ κλιμακωτῶν καὶ ἀντηχητικῶν στίχων. Ὁ νεκρὸς ἐπιθεβαιόνηι ἓνα ἕκαστον στίχον δι' ἐπαναλήψεως ἀντήχητικῆς τοῦ ἐν τέλει ῥήματος, καὶ ἡ ἀπόκρισις του ἀποτελεῖ πάλιν τὸ τέλος τοῦ δευτέρου στίχου: π. χ. Πάτερ βασιλεῦ, θανάτου πείραν ἔγνωσ;—Ἐγνων.—'Αἰ' τί τοῦτο; Προσλαλεῖ μοι γὰρ Ἐγνων. Πῶς ὅμως ὁ πρὸς λογοτεχνικὸν παίγνιον ἴσως ἀρμόζων οὗτος τύπος ἠδυνήθη νὰ ἐκλεχθῆ χάριν τραγικοῦ σκοποῦ, θὰ ἦτο ἐν τῶν ἀλύτων αἰνιγμάτων τῆς ἱστορίας τοῦ βυζαντιτικοῦ πνεύματος, ἂν δὲν ἐβοήθει ἡμᾶς ἡ ἀποδοχὴ τῆς γνώμης, ὅτι ὁ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς περίπου

δεκατριῶν ἐτῶν ἡλικίαν ἔχων Ἀλέξιος πράγματι συνέγραψεν αὐτὸς τὸ ποίημα χωρὶς νὰ τύχη τῆς βοήθειας λογίων στιχοποιῶν· ἢ δὲ σύμπραξις τῆς μητρὸς αὐτοῦ, οὔσης Γαλλίδος ἐκ γενετῆς καὶ ὀλίγον πιθανῶς τὴν ἑλληνικὴν κατεχούσης, περιωρίσθη, ἴσως εἰς γενικὴν τινα μόνον πηρόρησιν. Τὸ μόνον τοῦτο λογοτεχνικὸν προῖδον τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Β' περιέχεται ἐν συμμιγῇ χειρογράφῳ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου τετάρτου, περιέχοντι καὶ ἄλλα ταῦτα σπάνια λογοτεχνήματα, τῆ Νεαπολιτικῆ κώδικι III A' 6 φ. 108^α»².

Καὶ ὀρθῶς μὲν ἔχει παρὰ τῆ Κρουμβάχερ ἡ ἀνάλυσις τοῦ ποιήματος. Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις τῆς ἠκιστα ἀρμοζούσης εἰς ἐπιτάφιον στιχοῦργημα παιγνιώδους ἠχητικῆς ἐπαναλήψεως τῆς τελευταίας λέξεως ἑκάστου στίχου διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς γνώμης, ὅτι τὸ ποίημα τοῦτο συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου νεαροῦ ὄντος τὴν ἡλικίαν μοι φαίνεται πεπλανημένη. Οὐδαμῶς δὴλα δὴ πρέπει νὰποδεχθῶμεν κατὰ γράμμα, ὅτι τὸ στιχοῦργημα συνετάχθη πράγματι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξίου. Φέρει τοῦτο ἀληθῶς τὸ ὄνομα τοῦ νεαροῦ αὐτοκράτορος, ἀλλ' ἀνήκει πιθανώτατα εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην τῶν λογοτεχνημάτων, ἅτινα παριστάνονται μὲν γραφέντα ὡς ἀπὸ τινος, ὡς ἀναγράφεται ἀκριβέστερον συνήθως, ἀλλὰ συνετάχθησαν ὑπὸ ἄλλου, καὶ μόνον παρελείφθη ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ στιχοῦργήματος τούτου ὁ ἀκριβὴς οὗτος χαρακτηρισμὸς. Τίς δ' ὁ πραγματικὸς ποιητῆς, ἂν ὁ Κωνσταντῖνος Στιλβῆς, ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος ἢ ἄλλος τις τῶν χρόνων τῶν Κομνηνῶν δὲν εἶνε εὐκολον νὰποφανθῶμεν μετ' ἀσφαλείας.

Καὶ ἐπιγράφεται μὲν τὸ δῆθεν ἔργον τοῦτο τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ἐπιτάφιοι στίχοι, ἀλλ' εἶνε φανερόν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν τοὺς στίχους τούτους ἐγ-

¹ Διόρθου ΑΛ

² *Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur* σ. 762.—Ἑλλ. μεταφρ. Γ. Σωτηριάδου Τόμ. Β' σ. 726.

κολαφθέντας ἐπὶ λίθου ὡς ἐπιτύμβιον τοῦ αὐτοκράτορος Μανουήλ. Ἀπ' ἐναντίας δὲ πράγματι ἐπιτύμβιον, καὶ δὴ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, εἶνε τὸ ἀνέκδοτον ἐπίγραμμα τὸ ἐπόμενον ἐν φ. 108^β τοῦ αὐτοῦ Νεαπολιτικοῦ κώδικος εἰς τὸ ἀνωτέρω στιχούργημα καὶ ἔχον ὧδε:

- Ὡς ἄστρον μάργαρον, ὡς κάλυξ ῥόδου,
 ὡς θριγκὸς εὔπνοος δένδρον, ὡς σίμβλον μέλι,
 ὡς κόχλος αὐθις βασιλικὴν πορφύραν,
 ὁ τάφος ἔνδον τὸν Ἀλέξιον φέρει,
 5 ἄνθος Κομνηνῶν, Παλαιολόγων κλάδον,
 τὸ φύσεως ἀγαλμα, τὴν ξένην φύσιν,
 τὸν εὐπρόσωπον ὡς Λαυρὸν καὶ πυρράκην,
 τὸν κατὰ Σαμψῶν ἀνδρικόν καὶ γεννάδα,
 τὸν ὡς Ἰωσήφ ἀρετῆς πάσης τύπον.
 10 Βαβαὶ δ' ὁ τάφος ἡλίον λαβῶν σπόρον
 ὠραῖον γαμβρὸν ἄνακτος Ἀλεξίου
 ὁποῖον ἡμῖν παρέχει πικρὸν θέρος,
 αἰσθησὶν ἐμπικροῦτον ἢ καὶ καρδίαν.
 Ἄλλ' ὡς βραβευτὰ τῶν καλῶν ἐνθάδε,
 15 καὶ πάλιν αὐτὰ λαμβάνων, ἐπὰν θέλῃς,
 ὡς σιάχυν, ὡς μάργαρον, ὡς γλυκὸν μέλι
 οἷς ἀποθήκῃς τουτοῖσι θησαυρίσας
 ὡς εὐθαλὲς τι δένδρον, ὡς τρυφῆς πέδον
 καταφυτεύσας σὸν λάτριν τὸν δεσπότην.

Αἰνιγματῶδες μένει τίς ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς Παλαιολόγος, γαμβρὸς τοῦ ἄνακτος Ἀλεξίου, εἰς οὗ τὸν τάφον ἐπεγράφη τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο. Μή τοι πρέπει νὰ ταυτίσωμεν αὐτὸν πρὸς Ἀλέξιον τὸν υἱὸν τοῦ σεβαστοῦ καὶ μεγάλου ἑταιρειάρχου Γεωργίου τοῦ Παλαιολόγου τοῦ ὑπ' ἀρ. 213 ἐπιγράμματος τοῦ Μαρκιανοῦ κώδικος 524, ὅστις ἦτο Κομνηνοδοικῶν βλαστὸς ἀνακτεγγρόνων; Ἴδε Νέου Ἑλληνομνημόνων Τόμ. Η' σ. 143. Ἀλλὰ καὶ πάλιν πῶς θὰ ἦτο γαμβρὸς τοῦ ἄνακτος Ἀλεξίου;

— — —

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

ΤΗΣ ΕΝ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΙ ΜΟΝΗΣ ΒΑΡΝΑΚΟΒΑΣ

Ὁ ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ συνάδελφος κ. Γεώργιος Σωτηριάδης ἐξέδωκεν ἐν τῇ Ἑπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Πανασσῶ τοῦ 1914 σ. 208 κ. ἐ. ἀξιόλογον, ἀλλ' ἀποκεκρουσμένην ἐπιγραφὴν ἐκ τῆς μονῆς Βαρνάκοβας, καθ' ἣν ὁ ναὸς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης Θεοτόκου δεδόμεται . . . ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἐπιφερομένης χρονολογίας μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος β' ἔτους ,σψζ'. Μετέγραψε δὲ τὴν χρονολογίαν ταύτην ὁ κ. Σωτηριάδης εἰς τὸ χριστιανικὸν ἔτος 1199, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχομεν μῆνα Σεπτέμβριον, ἐκ τοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτους 6707 πρέπει νὰ φαιρέσωμεν 5509 καὶ οὐχὶ 5508· ἄρα ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε τοῦ 1198. Κατὰ ταῦτα ὁ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μνημονευόμενος πατριάρχης Γεώργιος, ὃν ὀρθῶς ὁ κ. Σωτηριάδης διέγνω ὡς τὸν Ξιφιλινόν, ἔζη ἔτι, καὶ ἐπομένως δὲν εἶνε ἀκριβὲς, ὅτι «ἡ ἐπιγραφὴ ἐχαράχθη ὀλίγους μῆνας μετὰ τὸν θάνατόν του». Αἱ λέξεις μοναστοῦ ἢ μητροπολίτου φαίνονται μοι παρανεγνωσμένοι, ἄστοχος δὲ ἡ συμπλήρωσις μητροπολίτου καὶ ἀρχιερέως δὲ Νικολάου τοῦ Μουζάλου. Καὶ αἱ μὲν λέξεις μητροπολίτου καὶ ἀρχιερέως εἶνε ἀσυμβίβαστοι, τὸ δὲ κατόπιν δὲ παρέλκει.

Μητροπολίτην Ναυπάκτου τῷ 1198 Νικόλαον Μουζάλων (Μουζάλωνα) ἔεν γινώσκωμεν μέχρι τοῦδε, ἀλλ' εὐδ' ἄλλον τινά. Καὶ δὲν ἔχομεν μὲν λόγον νάμφιοθητήσωμεν τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου ἐρθῆν ἀνάγνωσιν τῶν λέξεων ΝΙΚΟΛΑΟΥ—ΤΟΥ ΜΟΥΖΑΛΟΥ, ἀλλ' εὐτος εἶνε πιθανῶς αὐτὸς ὁ πατριάρχης Νικόλαος Δ' Μουζάλων (1147—1151), δι' αἰονδήποτε λόγον μνημονεύομενος ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἀφ' εὐ, ὡς ἄλλοθεν γινώσκωμεν, συνδέεται πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς. Διέλαθε δὲ γὰρ δὴ τὸν κ. Σωτηριάδην, ὡς τὸ ὑπ' αὐτοῦ μὴ μνημονεύομενον ἔμὲν «Πρόχειρον σημεῖωμα περὶ Μιχαὴλ Ζωριάνου» ἐν τῇ Ἐπιτηρίδι Παρνασσῶ «Ἐτ. Ζ' (1903) σ. 216 κ. ἐ., εὐ συμπλήρωμα εἶνε τὰ ὑπ' ἐμοῦ γραφέντα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Γ' σ. 474 κ. ἐ., οὕτω καὶ ἡ μακρὰ πραγματεία μου περὶ τῆς μονῆς Βαρνάκοβας ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. σ' σ. 382 κ. ἐ., ἐν ἣ μνημονεύονται ἢ τε πρότερον ἤδη ἐν τῷ Corpus Inscriptionum Graecarum Τόμ. Δ' σ. 337 ὑπ' ἀρ. 8730 ἐπιγραφῇ τῆς Βαρνάκοβας καὶ ἄλλα ἐξ ἐπιγραφῶν σημειώματα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς μονῆς. Ἐν τούτοις λοιπὸν τοῖς ἐξ ἐπιγραφῶν ὡς τὸ πλεῖστον ἀντιγεγραμμένοις γινομένης διακρίσεως μεταξὺ τῆς κτίσεως πρώτου καὶ δευτέρου ναοῦ, ὃ τε δεύτερος ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ὁ ἐσωνάρθηξ λέγονται ἀνεγερθέντες, ἐκεῖνος μὲν τῷ 1148 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Κοσμᾶ, οὗτος δὲ τῷ 1151 ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου Δ', δευτεῖς οὐδὲις ἄλλος εἶνε ἢ ὁ Μουζάλων. Τὴν αὐτὴν δὲ διάκρισιν πρώτου καὶ δευτέρου ναοῦ καὶ τὰς αὐτὰς χρονολογίας τῆς κτίσεως καὶ τοὺς αὐτοὺς πατριάρχας εὐρίσκομεν καὶ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ ἐπιγραφῇ τοῦ Corpus Inscriptionum Graecarum.

Πρὸς τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης τὸ πρῶτον μέρος παραβάλλοντες τὸ ἐν συνεχείᾳ ἀναγνωσθὲν μέρος τῆς τοῦ κ. Σωτηριάδου, εὐρίσκομεν αὐτὴν κατὰ τὸ πλεῖστον πλὴν τῶν διαφόρων κυρίων ὀνομάτων τελείως συμφωνοῦσαν ὡς πρὸς τὸν τύπον, ἐν μέρει δὲ καὶ ὡς πρὸς τὰς λέξεις.

C. I. G.

Σωτηριάδης

Δεδόμητε τῇ τοῦ θεοῦ συνεργίᾳ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὁ θεῖος καὶ πάνσοπος ναὸς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου παρὰ τοῦ δαιωτάτου μοναχοῦ¹ κυροῦ Ἀρσενίου ἐπὶ Κοσμᾶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου ἔτους ,σφπε'.

¹ Ὁ δὲ Β ναὸς διὰ τοῦ μοναχοῦ¹ κυροῦ Ἰωάννου βασιλεύοντος κυροῦ Μανουὴλ τοῦ πορφυρογεννήτου ἐπὶ Νικολάου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου ἔτους ,σφς' [ἐνδ.] ια'.

Δεδόμηται² τῇ τοῦ θεοῦ βοήθειᾳ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ὁ θεῖος καὶ πάνσοπος ναὸς οὗτος τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου παρὰ τοῦ μοναστοῦ καὶ μητροπολίτου Μύρωνος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ κυροῦ Ἀλεξίου καὶ μεγάλου βασιλέως Ῥωμαίων τοῦ Κομνηνοῦ, οἰκουμένηκοῦ δὲ πατριάρχου κυροῦ Γεωργίου μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἐνδ. β' ἔτους ,σφς'.

Ἡ ἀρχὴ τῶν δύο ἐπιγραφῶν εἶνε ἡ αὐτή. Ἀλλὰ πῶς ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου εὐρεθείσῃ ἐπιγραφῇ ὁ ναὸς ὁ τὸ τρίτον ἤδη ἀνεγειρόμενος παριστάνεται ὡς δομηθεὶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος; Ἠθέλησαν οἱ μοναχοὶ νάπατήσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἀναγινώσκοντας τὴν ἐπιγραφὴν; Οὐχὶ βεβαίως. Ἡ λύσις τοῦ αἰνίγματος εἶνε εὐκόλος. Ἀκολουθήσαντες καθ' ὅλου τὸν τύπον τῆς ἐτοίμου ἐπιγραφῆς τῆς ἀπομνημονευούσης τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν κτίσιν, συμπαρέλαβον ἀνεπιγνώστως καὶ τὸ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀντὶ νὰ κάμωσι λόγον περὶ ἀνακτίσεως. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐπιγραφαῖς ἡ μνεῖα τοῦ ἀνακτίσαντος. Ὁ μοναχὸς Ἀρσένιος τῆς πρώτης κτίσεως, ὁ μοναχὸς Ἰωάννης τῆς δευτέρας ἀνακτίσεως ἀντικαθίστανται, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῆς τρίτης ἀνακτίσεως, διὰ τοῦ μοναχοῦ ἢ

¹ Μοναχοῦ ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ C. I. G. ἀρχιμανδρίτου κατὰ τὰ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι ἐνθ' ἀν. σ. 389.

² Ἐνταῦθα μᾶλλον Δεδόμητε, ὡς ἐν τῷ Corpus, ἀφ' οὗ ἐ κ. Σωτηριάδης ῥητικῶς λέγει, ὅτι διώρθωσεν τὰς ἀνορθογραφίας τῆς ἐπιγραφῆς, ἐν αἷς καὶ τὸ ἐ ἀντὶ αἰ, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν ἔχομεν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἄλλο χωρίον, ἔχον τὴν διφθογγον αἰ.

μοναστοῦ ἔστω Μύρωνας, ὅστις ὅμως ἐν δύνатаι νὰ εἶνε ἅμα καὶ μητροπολίτης, διότι, καὶ ἂν ὑποθεθῆ, ὅτι παρητημένος μητροπολίτης ὦν ἐμόναζε, δυσκόλως θ' ἀνεφέρετο μετὰ τὴν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον ταπεινὴν αὐτοῦ ἐπιστροφὴν ἢ ἰδιότης αὐτοῦ ὡς πρῶτην μητροπολίτου καὶ ἐν τοιαύτῃ μάλιστα διατυπώσει. Ἐπιτεταὶ παρὰ τῷ κ. Σωτηριάδῃ ἢ μνεῖα τῆς βασιλείας, ἐφ' ἧς ἔγεινεν ἢ οἰκοδόμησις, κατ' ἀναλογίαν τοῦ δευτέρου μέρους τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Corgus. Ἀλλὰ μετὰξὺ τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος ἀνεγνωσμένου μέρους παρὰ τῷ κ. Σωτηριάδῃ καὶ τῆς χρονολογίας μεσάζουσι δύο στίχοι, ὧν λείψανα μόνον οὐκ ἄνευ ἀμφιβολιῶν ἐν τισιν ἀνέγνωσεν ὁ ἐκδότης. Εἶνε δὲ τὸ ἐν τοῖς στίχοις ἐκεῖνοις ποτὲ ὑπάρξαν κείμενον οὐ μικρὸν, ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα ἀπὸ τοῦ Δεδόμηται μέχρι τοῦ Γεωργίου ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τρεῖς μόνον στίχους. Τὶ δ' ἀνέγνω ἐν τοῖς δύο τούτοις ἀφανέσι στίχοις ὁ κ. Σωτηριάδης; Ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ τετάρτου στίχου ἐν Ξ, μετὰ δὲ τι διάστημα μετ' ἀμφιβολίας ΜΗΤΡΟ καὶ ἐν τέλει τοῦ αὐτοῦ στίχου ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ πέμπτου στίχου ΤΟΥ ΜΟΥΖΑΛΟΥ ΤΟΥ ΚΕ.... Καὶ τὸ μὲν Ξ ὑπέλαθεν ὡς ἀρχικὸν τοῦ ἐπωνύμου τοῦ πατριάρχου Γεωργίου, Ξιφιλίνου, τὰ δὲ λοιπὰ συνεπλήρωσεν ὡδε· μητροπολίτου καὶ ἀρχιερέως δὲ Νικολάου τοῦ Μουζάλου τοῦ καὶ ἐξάρχου πάσης Αἰτωλίας | καὶ Ναυπακτίας (;). Καὶ τοὺς μὲν λόγους τῆς ὑφ' ἡμῶν μὴ ἀποδοχῆς τῆς συμπληρώσεως ταύτης ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω, ὁμοίως δὲ ἀπαράδεκτον θεωροῦμεν τὴν γνώμην, ὅτι τὸ Ξ εἶνε ἀρχικὸν τοῦ ὀνόματος Ξιφιλίνου. Ἀποδεχόμενοι δ' ἀπ' ἐναντίας, ὅτι τὸ γράμμα τοῦτο εἶνε τὸ τελευταῖον τῆς λέξεως νάρθηξ, ἀναφερόμεθα εἰς τὸ ἐν τοῖς σημειώμασι τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς ἀπομνημονευόμενον, ὅτι ὁ ἔσωνάρθηξ ἀνηγέρθη ἐκ βάρθρων καὶ ἐξωγραφήθη ἐπὶ Μανουὴλ μεγάλου βασιλέως τοῦ πορφυρογεννήτου ἐπὶ Νικολάου τοῦ πατριάρχου ἔτους ,σχνθ', ἧτοι τρία ἔτη μετὰ τὴν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Corgus ἀναγεγραφομένην

κτίσιν τοῦ δευτέρου ναοῦ. Ἦ γέγονός λοιπὸν τοῦτο τῆς κτίσεως τοῦ νάρθηκος νομιζομεν, ὅτι ἀνεγράφετο μετὰ τῆς εὐγνώμονος ἀπομνημονεύσεως τοῦ πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μουζάλωνος ἐν τῇ κενῇ τῶν δύο στίχων, οἵτινες ἄλλως κατ' ἀναλογίαν τῶν τριῶν πρώτων, τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου τελείως ἀναγνωσθέντων, εἶχον χωρὸν διὰ πολὺ περισσότερα γράμματα ἐκεῖνων, ὅσα περιλαμβάνει ἢ ὑπ' αὐτοῦ συμπλήρωσις τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου. Ἐὰν δὲ εἶνε ὁρθὴ ἢ ἡμετέρα εἰκασία περὶ τοῦ λόγου, δι' ὃν παριστάνεται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ὁ ναὸς ὡς κτισθεὶς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῇ μνεῖας τῶν κατα τὸν νάρθηκα ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατριάρχου Νικολάου τοῦ Μουζάλωνος, οἱ μοναχοὶ τῆς Βαρνάκοβας δύνανται νὰ παλλαχθῶσι τῆς μομφῆς, ὅτι ἐφεύδοντο ἢ ἡμνημόνουν τελείως τῆς προτέρας ἱστορίας τῆς μονῆς. Ἄφ' οὗ ἄλλως καὶ ἐπιγραφῆς καὶ ἄλλας παραδόσεις περὶ αὐτῆς εἶχον πρὸ αὐτῶν, καὶ ἂ ἀποδεικνύουσι τὰ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων περισηθέντα καὶ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθέντα σημειώματα τοῦ ἀρχείου αὐτῶν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΑΛΩΝΩΝ ΦΙΛΟΘΕΟΥ

Εἰς τὸ dispaccio ὑπ' ἀρ. 7 τοῦ φακέλου ἐπιστολῶν τοῦ ἐκτάκτου γενικοῦ προνοητοῦ τῆς Βενετίας ἐν Πελοποννήσῳ Μαρίνου Μικιέλη (Provveditor straordinario e provveditor general di Morea Michiel Marino) τοῦ ἀποκειμένου ἐν τῷ Δημοσίῳ ἀρχεῖῳ τῆς Βενετίας (Senato III, Secreta, busta N° 3), ἀποσταλὲν ἐκ Κορίνθου τῇ 7 Ἰουλίου 1692 (17 Luglio 1692) καὶ ἀρχόμενον διὰ τῶν λέξεων Sciolta da Napoli l'armata, εὔρηται συνημμένη ἢ ἐξῆς ἐπιστολὴ τοῦ Φιλοθέου Σαλῶνων ὑπὸ ἡμερομηνίαν 2 Ἰουλίου 1692, ἣν ἐκδίδομεν τηροῦντες τὰς γραφὰς τοῦ πρωτοτύπου.

Copia tradotta dal Greco.

Illustrissimo, et Excellentissimo Proveditor et autorevole di Morea l'E. V. humilmente riverisco.

Separato da costà da V. E., et venuto tosto a Vostizza, ho chiamato li vecchiaridi delle ville, e della terra, et gl'ho letto il comando di V. E. nella presenza di tutti, et ho parlato ancor io quello mi ha ispirato il signor Iddio per levare i huomini per Corinollo, et risposero tutti con grand' ansietà che sono pronti alli comandi del Prencipe, ma dicono che sono pochi e piccolo il loro territorio, et li foresti che sono impotenti, e che d'alcun altro luoco non sono venuti, onde colla venuta del Colonelo faremo ogni possibile per persuader il più numero, come habiamo fatto l'anno passato, et spero al presente sarà meglio, ma vogliono un poco di rigore perchè sono rustici. Un papà Anaghoriti, ch'habiamo nell'isola di Ambelo l'hanno preso schiavo li Turchi et effettuando il suo riscato viense hogi qui a Vostizza, et l'ho adimandato quanti passà sono et mi disse che sono passà tre con il seraschier, et un' altra persona del Gran Turco, et ha mille gianizzari, ancora

altri due bei, Giorun bei et Kossul bei, et due nipoti del seraschier Calil passà, et Liberachi. Questi sono i principali, l'ho adimandato in quanti sono tutti, e mi disse, là che m'havavano nel campo prigione nella tenda d'Alì passà ho inteso ch'era tre mille persone, et adimandai da dove sono questi, mi disse che sono d'Albania e Schiavonia, e delle remanenti città, et ancora va radunando, l'ho adimandato quanta cavalaria possano haver mi risposero che sono più di mille, e li rimanenti sono tutti pedonì, onde huomini d'arme saranno cinque, sic mille, e li rimanenti sono pastori, come lo intese il papà dalla boca de' Turchi, dicendo così, se viene il Franco a Negroponte cosa havremo a fare noi con questi pastori, che non sano meno sfodrar la spada? È sparsa una voce in Turchia, che il re habbi mandato un ordine, che se il Franco andarà a Negroponte, debba condursi colà Alì passà con sei mille persone a Carababa, et il seraschier rimanghi a Thebe col Liberachi a veder, e poi andar in Morea stabilir campo, et haver ogni persona per donativo reali quindici oltre la lor paga. A quelli di Morea non gli diede alium sovvegno nè paga, ma gli disse che vadino combater con il Franco et recuperar il loro paese, et stabilirsi nelle loro case; alli 29 di giugno il giorno di Santi Apostoli era colà per anco il papà, portorono al seraschier un pacheto di lettere Taliane le quali trovarono in una feluca che prese Chiel Meimeti da Negroponte et dice che fossero diverse con boli di piombo nelle cime, et hano letto una, la quale era di Maltesi, che mandavano all'Excellentissimo Capitan General; scriveva così: incaminatisi per venire costà per viaggio incontrassimo li barbareschi et habiamo combatuto, fondassimo una delle navi, et un' altra habiamo preso, andemo a Messina a spalmare, e poi là veniremo trovare dove sarà, si giungeremo a Salonichi. Questo udendo li Turchi hano havuto gran spavento, dicendo se andarà a Salonichi, sino che noi arivemo lo haverà preso, tornerà a Negroponte, prenderà anch'esso. La passata domenica hano veduto velle a Caristo, e presero gran terore; mi disse il papà che quello si fa qui a Morea tutto sano li Turchi perchè Liberachi et Alì passà hano delle lettere, ma non da dove le vengono trasmesse, anche per la nostr' armata

dicevano al papà che va alla Canea, ma non lo credono, perchè dicono sia una finta, le hanno ditto di più nella forma presente.

Noi aspetemo ancora un mese, cioè il passato per veder dove va l'armata Franca, e poi andaremo a formar il nostro campo nel stretto. Tanto mi sono informato dal sacerdote in secretezza, et per fine prego il Signore, che gli dia la sua salute, e vincita.

Da Vostizza, li II luglio 1692.

Servo di V. E.

humile Vescovo Filotheo.

Ὁ ἐπιστέλλων εἰς τὸν γενικὸν προνοητὴν ἐπίσκοπος Φιλόθεος δὲν εἶνε ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς. Εἶνε ἀναντιρρήτως ὁ Σαλώνων Φιλόθεος, οὗ ὁ ἀδελφὸς Δημήτριος Χαριτοπούλος ἔγραψε τῷ 1708 ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Ζακύνθου Καταστάρι τὴν πατριωτικωτάτην καὶ ἱστορικωτάτην ἐκείνην διαθήκη, ἣν ἐξέδωκεν ὁ Σάθας ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς ἐν Ζακύνθῳ μονῆς τοῦ Προδρόμου¹. Ἐκ τῆς διαθήκης ταύτης μανθάνομεν, ὅτι ὁ Φιλόθεος εἶχε γεννηθῆ ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγία Εὐθυμία, ἐπεχούση τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Μυωνίας, ἐκ πατρὸς Ἰωάννου, πρὶν δ' ἢ γεῖνη μοναχὸς ἐκαλεῖτο Φίλιππος. Εἶχε δὲ δύο μετ' αὐτὸν γεννηθέντας ἀδελφοὺς, τὸν εἰρημένον Δημήτριον καὶ τὸν Γεώργιον, καὶ ἀδελφὴν καλουμένην Μάρων. Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ διαθήκῃ λέγονται τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Φιλοθέου, συμπληρούμενα ἐκ διαφόρων περὶ αὐτοῦ εἰδήσεων παρὰ τῷ Locatelli². «Ὁ Φιλόθεος», λέγει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, «εἶχε γραμματαλαγὴν μετὰ τοὺς Βενετζιάνους νὰ τὸν βαρέσουνε λευθερόνοντας τὸ σκλαβωμένο γένος μας, καὶ ἀγροικόταν μετὰ τοὺς καπετανέους καὶ δεσποτάδες τῆς Ρούμελης. Κατὰ

¹ Σάθας Συνοπτικὴ ἐκθεσις περὶ τῆς εἰς Ζακύνθον καὶ Στερεάν Ἑλλάδα παλαιογραφικῆς ἀποστολῆς ἐν τῇ Χρυσῶν Ἰστορίῳ, τόμ. Γ', 1865, σ. 524.—Τοῦ αὐτοῦ Ἡ κατὰ τὸν 16' αἰῶνα ἐπανόστασις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἀθήνησι. 1865, σ. 34 κ. ἑ.

² Storia della guerra in Levante.

καιρὸ τοῦ κατέβηκε ἡ ἀρμάδα εἰς τὰ νησιά, εὐλὴ ἢ Ρούμελη, ἐδούλεφε σπαθί, καὶ ἐκλαδέφταν πᾶσα ψυχὴ ἀλλόπιστων Ἀγαρηνῶν. Τότε ἦτονε καπετάνιος Σάλονα καὶ Λοιδορίκι ὁ καπετάν Κούρμας, καὶ μετὰ πεντακόσιους ἀρματωλοὺς ἐπῆρε Σάλονα, Λοιδορίκι καὶ Ἐπαχτο καὶ περίττο ἀπὸ δύο χιλιάδαις Τούρκων ἐσφάζαν. . . . Σάμπως ἦρθαν οἱ Τούρκοι, οἱ Βενετζιάνοι ἐμπῆκαν εἰς τὰ κάτεργα καὶ ἀφῆσαν ἐμᾶς τοὺς δυστυχούς. Καὶ ὁ καπετάν Κούρμας μετὰ τετρακόσους εὐγῆκε καὶ τοὺς ἐτσάκισε εἰς τέσσαραις πάνταις. Ἦρθε καὶ ὁ Φιλόθεος, τοῦ ὁ καπετάν γενεράλης τὸν εἶχε μαζῆ του, γιὰ εἶχε ὑπόληψιν καὶ στίμα καὶ ἀκούονταν ἀπ' ὄλους τοὺς Ρουμελιώταις, καὶ ἐκάμαν μετὰ τὸν καπετάν Κούρμα βουλή νὰ πάρουνε καὶ τὸ Ζητοῦνι, μὰ δὲ ἴμφορεσαν, γιὰ εἶκε ἐκλεισθῆκαν ὀχτῶ πασάδες καὶ ἐκάψαν καὶ τὴ Φήδα, ἐχτυπήσαν καὶ τὸ ἐρδί τοῦ Τούρκου κοντὰ εἰς Πατρατζίκι, καὶ τὸ Ταλάντι ἐπῆραν, καὶ ὁ Κούρμας λαβώθηκε. Ἦρθε ὁ Λιμπεράκης νὰ πάρῃ τὸ Σάλονα, μὰ ὁ Κούρμας τὸν πῆγε τοῦ κυνηγιοῦ εἰς Καρπενῆσι, καὶ εἰς τρία νὰ τὸν πιάσῃ καὶ ὀλοζώντανο. Ὁ δεσπότης ὁ Φιλόθεος ἐβαρέθη εἰς λαίμη εἰς τὸ πόλεμο, καὶ εἰς δέκα μέραις ἐπρίσθη καὶ πέθανε, καὶ ὁ Κούρμας ἐσκοτώθη».

Συγκινητικὴ δὲ εἶνε καὶ ἡ τελευταία θέλησις τοῦ Δημητρίου Χαριτοπούλου ἐκείνη, καθ' ἣν ὕριζεν. «Ἀφίνω τὸ τίποτές μου εἰς τὸ ἀδέρφι μου τὸν Γεώργη, καὶ θέλω νὰ με θάψῃ χωρὶς καμμία ἐξόδευσι καὶ κοσμοπομπή, νὰ μοῦ ἀφήσῃ μονάχα τὸ βρακί καὶ τὸ μαῦρο ποκάμισο, καὶ τίποτας ἄλλο, καὶ νὰ με βάλῃ εἰς ἓνα ταφι. Καὶ ἂν δώσῃ ὁ πανάγαθος καὶ πανοικτίρμονας θεὸς καὶ καπιτάρη καὶ ἐλευθερωθῇ τὸ δυστυχισμένο γένος μας ἀπὸ τὸν τρομερὸν, καὶ ἀπάνθρωπο, καὶ ἀντίχριστο, καὶ ἀνελετήμονον Ἀγαρηνὸν, νὰ ξεθάψῃ τὰ κόκκαλά μου, καὶ τὰ κόκκαλα τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου Φιλοθέου, τοῦ τὰ ἔχω κρυμμένα μετὰ μία σακκούλα εἰς τὴν σπηλιὰ, τοῦ ἐγνωρίζει καὶ νὰ τὰ θάψῃ μαζῆ καὶ κοντὰ εἰς τὰ κόκκαλα τῶν γονηῶν μας εἰς τὴν ἐκκλη-

σιὰ τῆς πατρίδος μας· μὰ τὸ ξαναλέγω, εἴαν ἐλευθερωθῆ, καὶ ὄχι τώρα ποῦ εἴμαστε σκλάβοι. Καὶ ἂν κάμῃ ἐτῆζα νάχῃ τὴν εὐχὴ τοῦ Φιλότηου καὶ ἐμένα, ἀλλέως τὴ κατάρρα μας· γιατί ἐτῆζα μὲ ὤρκισε εἰς τὸ εὐαγγέλιο ὁ μακαρίτης Φιλότηος, ὡς ἂν ἐξεψύχου».

Αἱ εἰδήσεις περὶ τοῦ Φιλοθέου, ὡς μεταδίδει εἰς ἡμᾶς ἡ διαθήκη τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀρκοῦσι νὰ γνωρίσωσιν εἰς ἡμᾶς τὰς ὑπὲρ τοῦ γένους ὑπηρεσίας τοῦ φιλοπάτριδος ἐπισκόπου, τὸν μαρτυρικὸν αὐτοῦ θάνατον καὶ τὴν ἐν τῷ θνήσκειν ἐμμονὴν εἰς τὴν ἰδέαν ἐλευθέρου πατρίδος. Συγκινήσεως ἀφάτου πληροῖ ἡμᾶς ἡ τελευταία παραγγελία τοῦ Φιλοθέου, καὶ ἡ φαντασία ἡμῶν μετάγεται εἰς τὸ ἐρημικὸν ἄντρον, ὅπου ἐντὸς σάκκου κατέκειντο τὰ ὀστά τοῦ ὑπὲρ πατρίδος θανόντος, ἅτινα τότε μόνον ἐπέτρεπεν ὁ Δημήτριος Χαριτόπουλος συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ ἐπισκόπου ἀδελφοῦ νὰ μετενεχθῶσιν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πατριὸν ἐκκλησίαν, ὅτε ἤθελεν ἐλευθερωθῆ τὸ γένος, ἔσάν ἐλευθερωθῆ καὶ ὄχι τώρα ποῦ εἴμαστε σκλάβοι. Ἡ κατάρρα τοῦ Φιλοθέου πνέοντος τὰ λοιπὰ ἐμελλε νὰ παρακολουθήσῃ τὴν παράθασιν τῆς τελευταίας ἐκείνης θελήσεως, ἣν ὤμοσε παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον αὐτοῦ κλίνην ὁ ἀδελφὸς καὶ ἦν ἐκεῖνος μετεβίβαζεν εἰς τὸν ἐπιζήσαντα νεώτερον ἀδελφόν.

Οὐχ ἦντιον δὲ διδακτικὴ καὶ συγκινητικὴ εἶνε ἡ ἀνωτέρω ἐν τῇ περιστάσει ἰταλικῇ μεταφράσει ἐκδοθεῖσα ἐπιστολὴ, ἐν ἣ βλέπομεν τὸν Φιλότηον ἐν μέσῃ τῇ δράσει αὐτοῦ ὡς ἀγωνιστοῦ. Εὐρισκόμεθα ἐν μιᾷ τῶν κρισιμωτάτων στιγμῶν τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας, διαρκούντος τοῦ μεταξὺ τῆς Βενετίας καὶ τῆς Τουρκίας πολέμου τοῦ ἀρξαμένου μὲν τῷ 1684, ἀπολήξαντος δ' εἰς τὴν ἐν ἔτει 1699 συνθήκην τοῦ Κάρλοβιτς, δι' ἧς ἡ Πελοπόννησος περιήλθε καὶ κατὰ τύπους εἰς τοὺς ἤδη κατέχοντας αὐτὴν Βενετούς, οἵτινες καὶ ἐκράτησαν αὐτῆς μέχρι τῆς εἰρήνης τοῦ Πασάροβιτς (1718). Ἡ ὑφ' ἡμῶν ἐκδιδομένη

ἐπιστολὴ ἀναφέρεται εἰς ἡμέρας, καθ' ἃς τὸ ὑπὸ Φραγκίσκου Μοροζίνη τοῦ ἐπικληθέντος Πελοποννησιακοῦ ἐπιτευχθὲν ἔργον τῆς κατακτήσεως τῆς Πελοποννήσου ἐκινδύνευεν ἕνεκα τῆς δραστηρίας μετὰ τῶν Τούρκων τῆς Σιτερεᾶς συμπράξεως τοῦ ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῶν ἀνακηρυχθέντος βέη τῆς Μάνης Λιβερίου Γερακάρη. Ἐὐπρόσδεκτοι δὲ εἶνε αἱ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς γινωσκόμεναι λεπτομέρειαι περὶ τῶν κινήσεων τῶν Τούρκων καὶ τῆς καθ' ὅλου καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἐν Πελοποννήσῳ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, δι' ὧν πλουτίζονται ὅσα μέχρι τοῦδε ἐγινώσκομεν περὶ τῶν γεγονότων τούτων ἐκ τοῦ Hammer¹, Zinkeisen² καὶ Σάθα³. Ἐν τέλει παρατηρητέον, ὅτι ἡ νησίς Ἀμπελος, ἣτις καὶ Ἀμπέλα λέγεται σήμερον, ἧς μνημονεύει ὁ Φιλότηος, εἶνε βεβαίως ἡ κειμένη ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Ἀντικύρας ἀνατολικῶς τοῦ νησιδρίου Δασκαλειῶ, ἣτις ὀρθῶς μὲν ὀνομάζεται Amphelos ἐν τῇ ἀγγλικῇ ὕδατογραφικῇ χάρτῃ, ἐσφαλμένως δ' Ἀμπελονήσι ἐν τῇ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς καὶ ἐν τῇ τοῦ F. Aldenhoven (1838) κατὰ τὰνακοινωθέντα μοι προθύμως ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου τοῦ Β. Ναυτικοῦ κ. Γεωργίου Κρίτσα.

¹ Geschichte des osmanischen Reiches. Ἐν Πέστη. 1830 Τόμ. 5' σ. 484 κ. ε.

² Geschichte des osmanischen Reiches. Ἐν Γώφ. 1857 σ. 166 κ. ε.

³ Ἡ κατὰ τὸν 17' αἰῶνα ἐπανάστασις τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς 1684-1715. Ἐν Ἀθήναις. 1865 σ. 81 κ. ε. (Τῆς μονογραφίας ταύτης μόνον τὸ πρῶτον μέρος ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ περιοδικῇ Χρυσάλλιδι Τόμ. 1', 1865, σ. 689 κ. ε.). — Τοῦ αὐτοῦ Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς. Ἀθήναι. 1869, σ. 387 κ. ε.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΑΣ

ΥΠΟ Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

Δημοσιεύων ἐν τῇ Νέῃ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. ΙΑ' σ. 303 κ. ε. τὸν πρόχειρον κατάλογον τῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς, ἐδήλωσα, ὅτι ἐπιφυλάσσομαι νὰ συντάξω, εὐκαιρίας διδομένης, ἐπιστημονικὸν κατάλογον αὐτῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ διδάκτωρ τῆς Θεολογίας κ. Κ. Δυοβουνιώτης, εὐκαιρίας τυχῶν, συνέταξε τοιοῦτον κατάλογον, ὃν προθύμως παρεχώρησέ μοι, εὐχαρίστως δημοσιεύω αὐτὸν διὰ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος.

Προτάσσει δ' ὁ κ. Δυοβουνιώτης τοῦ καταλόγου τὰ ἐξῆς περὶ τῆς βιβλιοθήκης Ζαγοράς.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ζαγοράς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν βιβλίων 1) τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, τοῦ ἑλληνομουσείου τῆς Ζαγοράς, 2) τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκου, 3) τοῦ Ἰωάννου Πρίγκου, 4) τοῦ Δοσιθέου Σελουκείας καὶ 5) τῶν περίξ μονῶν, καὶ δὴ τῆς ἱερᾶς μονῆς Φλαμουρίου.

I. Τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον, τὸ ἑλληνομουσεῖον καλούμενον, τῆς Ζαγοράς κατὰ τινὰ σημείωσιν τοῦ Καλλινίκου ἐν τέλει τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 87 χειρογράφου «ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ πανιερωτάτου ἀγίου Δημητριάδος κύρ Γρηγορίου ἐπιτροπεύοντος τοῦ κύρ Γεωργίου Παπακωνσταντίνου τῷ αΨοζ'». Τὸ σχολεῖον τοῦτο, ὡς γίνεται δῆλον ἐξ ἄλλης σημειώσεως τοῦ Καλλινίκου ἐν τῷ αὐτῷ χειρογράφῳ, πρέπει νὰ διακριθῇ τοῦ σχολείου τῶν κοινῶν γραμμάτων, τὸ ὅποιον ἀπέχεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐξήκοντα πύχεις. Προφανῶς πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ καλουμένου σχολείου τοῦ Ῥήγα, τοῦ ἀπέναντι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου κειμένου. Ὡς ἐκ πολλῶν τέλος σημειώσεων τοῦ Καλλινίκου γίνεται δῆλον, τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐκέ-

κτητο πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην, ἀποτελουμένην ἐκ τε ἐντύπων καὶ χειρογράφων βιβλίων. Καὶ συλλογὴν δὲ ὀργάνων σχολικῶν ἐκέκτητο τὸ σχολεῖον τοῦτο πλουσίαν, καὶ ταύτην ὀλονέν ἐπὶ μᾶλλον πλουτιζομένην διὰ δωρεῶν ἄλλων τε καὶ μάλιστα τοῦ Ἰωάννου Πρίγκου τοῦ ἐν Ὀλλανδίᾳ διαμένοντος¹.

2. Πολλὰ τῶν νῦν σωζομένων ἐντύπων βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν χειρογράφων φέρουσι σημειώσεις τοῦ Καλλινίκου καὶ ἰδιοχειροῦς αὐτοῦ ἀφιερώσεις εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ σχολείου τῆς Ζαγοράς. Ἡ ἀφιέρωσις αὕτη τῶν βιβλίων τοῦ Καλλινίκου ἐγένετο κατὰ τὸ 1785, ἔτε, κατὰ τινὰ σημείωσιν τοῦ Καλλινίκου ἐν φύλλῳ 81^β τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 87 χειρογράφου, ἀφιέρωσεν αὐτός

. . . ὅλας τὰς βίβλους μου εἰς ἑλληνομουσεῖον
τὸ ὄν εἰς τὴν πατρίδα μου νεόκτιστον σχολεῖον.

Τοῦτο ἀποδεικνύει καὶ τὸ ὅτι αἱ σημειώσεις τοῦ Καλλινίκου ἐν τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις φθάνουσι μέχρι τοῦ 1785, ὁπότε δωρήσας αὐτὰ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς σχολῆς τῆς Ζαγοράς ἔπαυσε σημειῶν ἐν αὐτοῖς². Ἄλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐδώρει ὁ Καλλινίκος χειρόγραφα εἰς τὸ σχολεῖον, χρήσιμα διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ μαθητάς. Ὅπως ἐν ἀρχῇ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 119 χειρογράφου ἀναγινώσκομεν τὴν ἐξῆς σημείωσιν τοῦ Καλλινίκου «ἀφιερώθησαν εἰς τὸ ἑλληνομουσεῖον τῆς πατρίδος Ζαγοράς ἡ λογικὴ, ἡ φυσικὴ ἰδιόχειρος, περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, περὶ ψυχῆς, περὶ οὐρανοῦ πραγματεῖαι ἅπασαι χειρόγραφοι πρὸς χρῆσιν τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν». Εἶχε δὲ ἀρκετὰ βιβλία ὁ Καλλινίκος καὶ χειρόγραφα, τὰ μὲν ὑπ' ἄλλων γραφέντα, τὰ δὲ

¹ Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ζαγοράς θέλω πραγματευθῆ ἐν ἰδικῆ τέρα πραγματείᾳ.

² Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Καλλινίκου θέλω πραγματευθῆ ἐν ἰδικῆ τέρα πραγματείᾳ, ἐν ἣ θέλω ἐκδώσει ἐκ τῶν ἔργων τοῦ πατριάρχου τὴν «συνοπτικὴν διήγησιν τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριαρχευσάντων», ἀντιγράψας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 91 χειρογράφου σελ. 600-634, «τὸν πίνακα τῶν ὁδοδόξων καὶ αἰρετικῶν πατριαρχῶν, ἀρχόμενον ἀπὸ Μητροφάνου πρώτου πατριάρχου ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ λήγοντα μέχρι τοῦ Σωφρονίου τοῦ πατριάρχου ἀπὸ Ἱεροσολύμων», ἀντιγράψας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 95 φ. 14 καὶ ἐξῆς, «τὸν κατάλογον τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρηματισάντων πατριαρχῶν», ἀντιγράψας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 93 σελ. 754 καὶ ἐξῆς, «τὸν κατάλογον τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ Στάχυος καὶ ἐξῆς, ἀντιγράψας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 95 φ. 83^α καὶ ἐξῆς, καὶ «τὸν κατάλογον σοφῶν τιμῶν τοῦ νῦν αἰῶνος», ἀντιγράψας ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 101 σελ. 361-375.

ὕπ' αὐτοῦ εἴτε ἀντιγραφεύς, εἴτε συγγραφεύς. Ἐκ τινος σημειώσεως ἐν σελ. 75[±] τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 120 χειρογράφου γίνεται δῆλον ὅτι ὁ Καλλίνικος, ἐν Κωνσταντινουπόλει εὕρισκόμενος, εἶχε 174 χειρόγραφα καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς ἔξορίας εὔρε μόνον 3[±], τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ ἔξορίαν ἀρπαγέντων. Ἐκ δὲ τῶν σωζομένων χειρογράφων καὶ ἐκ τῶν σημειώσεων περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ τῶν σωζομένων ἐν σελ. 201-202 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 35 χειρογράφου, ἐν φ. 302^α τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 62 καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 140 γίνεται φανερόν, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐντύπων καὶ πολλὰ χειρόγραφα ἐδώρησεν ὁ Καλλίνικος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ σχολείου.

Μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ Καλλίνικου ὑπάρχουσι καὶ δύο ἀνήκοντα εἰς τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ λάθος δὲ περιληφθέντα ἐν ταῖς βιβλίαις αὐτοῦ. Τὰ χειρόγραφα ταῦτα εἶνε τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 12 καὶ 14. Ἐν τῇ πρώτῃ τούτων ἐν φ. 204^α σημειοῖ ὁ Καλλίνικος «Οὕσης τῆς βιβλίου εἰς ἀνάγνωσιν ἐξώσθημεν καὶ ὑπερρίσθημεν εἰς Σινᾶ χρόνους δ', οἱ δὲ ἄνθρωποι μας λαβόντες τὰ μὴ ἀρπαγέντα βιβλία μας παρέλαβον καὶ ταύτην τοῦ πατριαρχείου οὖσαν καὶ εἰ ζητηθῆ ποτε νὰ σταλθῆ». Τὰ αὐτὰ περίπου σημειοῖ καὶ ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. 14.

3. Τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 123-131 εἶνε ἀντίγραφα τοῦ Πρίγκου, ἐκ δὲ τῶν πρὸς τὸν Νικηφόρον ἐπιστολῶν αὐτοῦ τῶν σωζομένων ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. 130 χειρογράφῳ καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν σταλέντων ὑπ' αὐτοῦ βιβλίων εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ζαγοράς, τοῦ σωζομένου ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμ. 129 χειρογράφῳ, γίνεται δῆλη ἡ φροντίς Ἰωάννου τοῦ Πρίγκου περὶ πλουτισμοῦ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς διὰ βιβλίων καὶ χειρογράφων. Τὴν φροντίδα ταύτην τοῦ Πρίγκου μαρτυρεῖ καὶ ὁ Καλλίνικος ἐν φ. 147^α τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 49 χειρογράφου, σημειῶν, ὅτι τόσον τὸ ἀφιερῶν ὑπ' αὐτοῦ βιβλίον, ὅσον καὶ τὸ «παρὰ τοῦ τιμιωτάτου ἀρχοντος καὶ ἡμετέρου γαμβροῦ κυρ Ἰωάννου Πρίγκου» δὲν πρέπει ν' ἀφαιρεθῶσι, καὶ ἐν φ. 89^β τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 57, ὅτι τὰς βιβλίους τοῦ ἀφιέρωσε αὐτὸ (τὸ σχολεῖον Ζαγοράς) ἵνα μετὰ τῶν ἄλλων τοῦ παμφιλιάτου μου γαμβροῦ μικρῶν τε καὶ μεγάλων συναριθμῶνται καὶ αὐταί.

Καὶ χρηματικῶς δὲ ὑπεστήριξε τὴν σχολὴν ὁ Ἰωάννης Πρίγκος, καὶ λιθίνην οἰκίαν καὶ βιβλιοθήκην δι' ἐξόδων τοῦ πρὸς φύλαξιν τῶν βιβλίων ἀνήγειρε (Νέος Ἑλληνομνήμων Τόμ. IB', τεύχος β' 30 Ἰουνίου 1915 σ. 224).

4. Τὸ χειρόγραφον ὑπ' ἀριθμὸν 18 κατὰ σημείωσιν ἐν τέλει ἠγό-

ρασεν ὁ Σελευκείας Δοσίθεος, ὁ ἐκ Ζαγοράς καταγόμενος, καὶ ἀφιέρωσεν εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ζαγοράς κατὰ τὸ 1802. Ἐπίσης τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 88 χειρόγραφον κατὰ σημείωσιν ἐν ἀρχῇ ἀφιερῶθη εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ζαγοράς τοῦ Σωτήρος ὑπὸ τοῦ Σελευκείας Δοσιθέου.

5. Τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 13 κατὰ σημείωσιν ἐν τέλει, ὑπ' ἀριθμὸν 16 κατὰ σημείωσιν ἐν ἀρχῇ καὶ ὑπ' ἀριθμ. 71 κατὰ σημείωσιν ἐν φ. 153^β ἀνήκον εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ Φλαμουρίου.

Τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς εὔρηται νῦν ἐν μικρῷ τινι δωματίῳ οἰκίας ἀνηκούσης τῇ κοινότητι καὶ κειμένης ἀκριδῶς ὀπισθεν τοῦ ἁγίου βήματος τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Σωτήρας τῆς Ζαγοράς. Εἰς τὸ δωμάτιον τοῦτο μετηνέχθησαν τὰ βιβλία πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὅπου εἶχον ἀτάκτως ριφθῆ, μετενεχθέντα ἐκ τοῦ ἀπέναντι σχολείου, τοῦ καλουμένου τοῦ Ῥήγα τοῦ Φεραίου. Ἡ συντήρησις καὶ διαφύλαξις τῶν βιβλίων γίνεται εὐτυχῶς νῦν μετ' ἀξιεπαίνου προσοχῆς καὶ μερίμνης πραγματουμένου δὲ μετ' ὀλίγον τοῦ ἐγκριθέντος ἤδη ὑπὸ τῆς κοινοτικῆς ἐπιτροπῆς σχεδίου τῆς ἐπεκτάσεως καὶ διαρρυθμίσεως τοῦ μικροῦ δωματίου, ἔνθα νῦν ἡ βιβλιοθήκη, καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν βιβλίων, τοῦλάχιστον τῶν χειρογράφων, ἐντὸς κλειστῶν βιβλιοθηκῶν, θέλουσιν ἐντελῶς ἐξασφαλισθῆ τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης ταύτης. Πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ σχεδίου τούτου ὑπάρχουσιν ἤδη τὰ ἀναγκαζομένα χρήματα, συλλεγόμενα ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τῶν ἐκεῖ ἐκ Ζαγοράς ὁμογενῶν τῇ πρόφρονι φροντίδι ἀξιολογωτάτου νέου, ἐκ Ζαγοράς καὶ τούτου καταγομένου καὶ ἐν Αἰγύπτῳ διαμένοντος· ὁ δὲ ζῆλος καὶ ἡ προθυμία τῆς κοινοτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἐξ ἀνδρῶν προοδευτικῶν, ὑπισχνοῦνται τὴν ταχίστην ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ἔργου μέλλοντος νὰ τιμήσῃ αὐτοὺς τε καὶ τὴν αὐτῶν πατρίδα.

Ἄλλ' ἐν τῇ τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς διατηροῦνται τὴν σήμερον ἀρκούντως καλῶς καὶ ἀσφαλῶς, δὲν συνέβαινε τοῦτο καὶ εἰς τὸ παρελθόν. Ἐφόσον τὰ βιβλία εὕρισκοντο εἰς τὸ καλούμενον σχολεῖον τοῦ Ῥήγα καὶ μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ μετεκομίσθησαν εἰς τὴν ἀπέναντι αὐτοῦ ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος ὄντα, καὶ κατεστρέφοντο καὶ ὑπεξηροῦντο ὑπὸ βεβήλων χειρῶν τοσοῦτον, ὥστ' ἐκ τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς ἔμειναν τὰ ὀλίγα βιβλία τὰ ἀπαρτιζόντα τὴν σημερινὴν βιβλιοθήκην. Τὸ πλῆθος τῶν βιβλίων τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ζαγοράς κατὰ τὴν ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν ἀποδεικνύει πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ ἡ

ἀριθμησις ἀρχαιοτέρας ταξιθετήσεως. Ἐπὶ τῆς βάχεως δηλαδὴ ἐκάστου βιβλίου, πρὸς τὸ ἄνω μέρος, ἔχει ἐπικολληθῆ χάρτης λευκῆς, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσι διὰ μελάνης δύο, εἰς πολλὰ δὲ βιβλία τρεῖς διάφοροι ἀριθμήσεις διαφόρου γραφῆς καὶ διαφόρου ἐποχῆς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Οἱ μεγάλοι ἀριθμοί, οὓς φέρουσι βιβλία τινά, ἀποδεικνύουσι πασιφανῶς, ὅτι κατὰ τὸν δέκατον ἑνατον ἔτι αἰῶνα ἀπετελεῖτο ἡ βιβλιοθήκη ἐκ διπλασίου, εἰ μὴ τριπλασίου ἀριθμοῦ βιβλίων τοῦ σωζομένου σήμερον. Ἐννοεῖται, ὅτι οἱ βέβηλοι, εἰ ἀφαιροῦντες ἐκ τῆς βιβλιοθήκης βιβλία, ἐφρόντιζον ν' ἀφαιρέσωσι τὰ πολυτιμότερα αὐτῶν, τόσον ἐκ τῶν ἐντύπων ὅσον καὶ ἐκ τῶν χειρογράφων. Ἀλλὰ παρ' ἔλας ταύτας τὰς ὑπεχειρέσεις ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ζαγοράς περιλαμβάνει ἔτι βιβλία ἐντυπα τε καὶ χειρόγραφα μεγάλης ἀξίας, διότι καὶ ἀρχαιοτάτας ἐκδόσεις ἐντύπων βιβλίων περιέχει καὶ τὰ πλεῖστα ἔργα τοῦ Καλλινίκου, τὰ ἕνεκεν ἰδίᾳ τῶν πολλῶν αὐτῶν σημειώσεων πολυτιμότερα ὄντα πρὸς διαλεύκανσιν τῆς ἱστορίας τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τῶν διὰ μελάνης ἀριθμήσεων ὑπάρχει καὶ ἕτερα ἀριθμησις διὰ μολυβδίδος ἰδίᾳ εἰς τὰ χειρόγραφα γενομένη πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ νῦν προέδρου τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, τότε δὲ σχολάρχου ἐν Ζαγορᾷ κ. Ν. Καπετανάκη κατὰ παράκλησιν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Κασσαβέτη. Τῆς τελευταίας ταύτης ἀριθμήσεως καὶ κατατάξεως τῶν βιβλίων ὑπάρχουσιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ζαγοράς δύο χειρόγραφοι κατάλογοι, ὧν ὁ εἰς περιέχει τὰ ἐντυπα βιβλία καὶ ὁ ἕτερος τὰ χειρόγραφα. Ὁ τακτοποιήσας τὴν βιβλιοθήκην καὶ συντάξας τοὺς καταλόγους τούτους λίαν ὀρθῶς διήρσε τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης εἰς δύο, εἰς χειρόγραφα καὶ ἐντυπα, ταῦτα δὲ πάλιν ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου ὑποδιήρσεν εἰς θεολογικά, φιλολογικά καὶ καθεξῆς. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἀριθμησις τῶν βιβλίων καὶ ἡ μετὰ τοῦτο καταγραφή αὐτῶν ἐν ταῖς καταλόγοις δὲν ἐγένετο μετὰ τῆς δεύσης προσοχῆς, τούτου δ' ἕνεκεν οἱ ἐν ταῖς καταλόγοις ἀριθμοὶ δὲν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν βιβλίων, ἀλλ' εἶνε λελανθασμένοι, ἀλλοῦ μὲν κατὰ ἕνα, ἀλλοῦ δὲ κατὰ δύο καὶ ἀλλοῦ κατὰ περισσοτέρους ἀριθμούς. Οὕτως ἡ χρῆσις τῶν καταλόγων δὲν εἶνε εὐκόλος αὐδὲ εὐχερῆς ἢ εἰ' αὐτῶν εὑρεσις βιβλίου τινός, τοσοῦτη μᾶλλον, καθόσον καὶ ἐν τῇ ἀρχικῇ κατατάξει τῶν βιβλίων ἐπῆλθε σύγχυσις ὑπὸ ραθύμων καὶ ἀπροσέκτων ἀναγνωστῶν τῆς βιβλιοθήκης, αἵτινες, λαμβάνοντες πρὸς ἀνάγνωσιν βιβλίον τι, δὲν ἐφρόντιζον ἔπειτα νὰ θέσωσι τοῦτο εἰς τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν. Αἱ προσπάθειαι νεωτέρου τινός νὰ διορθώσῃ

τοὺς ἀριθμοὺς τῶν καταλόγων τούτων ἀπέτυχον, ἐπενεγκοῦσαι μάλιστα ἐνιαχοῦ μεγαλειτέραν σύγχυσιν.

Τῶν καταλόγων τούτων τὸν περιέχοντα τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης ἐξέδωκε πρὸ τινος ὁ διαπρεπῆς ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς κ. Σπ. Λάμπρος ἐν τῇ περισπουδάστῃ αὐτοῦ περιοδικῇ «Νέῳ Ἑλληνομνημῶν» (Τόμ. ΙΑ' τευχ. Γ' 30 Σεπτεμβρίου σελ. 303-311) κατ' ἀντίγραφον τοῦ κ. Πέτρου Βρυζάκη, γραμματέως τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ δημοσιευθεὶς οὗτος κατάλογος φέρει δύο ἀριθμήσεις, μίαν μὲν ἀπὸ τοῦ 1-134, ἣτις ἀντεγράφη ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ εὑρισκομένου, ἕτεραν δὲ ἀπὸ τοῦ 976-1108, ἣτις οὔτε ἐν τῇ καταλόγῳ τῆς βιβλιοθήκης ὑπάρχει, οὔτε πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς βάχεως τῶν βιβλίων ἀριθμοὺς τῶν τριῶν ἀρχαιοτέρων ἀριθμήσεων συμφωνεῖ. Τούτου ἕνεκα δύσχρηστος ἀποβαίνει καὶ ὁ τυπωθεὶς κατάλογος, ὅστις, ὡς καὶ ὁ χειρόγραφος, καὶ ἀτελής εἶνε, ὡς ἤδη λίαν ὀρθῶς ὁ κ. Λάμπρος παρετήρησε, διότι οὐ μόνον ἐν αὐτῷ δὲν περιέχονται αἱ ἀναγκαῖαι εἰδήσεις περὶ τοῦ χρόνου, τῶν φύλλων, τῶν διαστάσεων, τῆς σταχίσεως καὶ τῆς ὕλης τῶν χειρογράφων, ἀλλὰ καὶ ἀναγράφεται ὡς περιεχόμενον τούτων ἐν μόνον ἔργον, συνηθέστατα τὸ πρῶτον, ἐν ᾧ οὗτοι περιέχουσι περισσότερα. Καὶ ἡ κατάταξις δὲ τῶν χειρογράφων ἐν τῇ καταλόγῳ τούτῳ ἔχει γίνεαι ἀτάκτως. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἦτο ἀναγκαιοτάτη ἡ σύνταξις νέου καταλόγου. Κατὰ τὴν διατριβήν μου ἐν Ζαγορᾷ, εἰς ἣν μετέβην πρὸς μελέτην τῶν ἀφοριῶντων εἰς τὸν πατριάρχην Καλλινίκον καὶ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ, ἐνόμισα καλὸν μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας μου ταύτης νὰ συντάξω νέον κατάλογον τῶν χειρογράφων. Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ κατέταξα τὰ χειρόγραφα ἐκ νέου οὕτως, ὥστε τὰ ἔργα τοῦ Καλλινίκου καὶ τοῦ Πρίγκου νὰ τεθῶσι κατὰ σειράν ὁμοῦ. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ καταλόγου ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπ' ἐμοῦ γενομένην ἀριθμῆσιν, ὁ δεῦτερος, πρῶτος τῶν ἐν παρενθέσει, εἰς τὴν διὰ μολυβδίδος τελευταίως γενομένην, τὴν ἀντιστοιχοῦσαν ὅπωςδῆποτε πρὸς τὴν ἀριθμῆσιν τοῦ τυπωθέντος καταλόγου, καὶ ὁ τρίτος, δεῦτερος τῶν ἐν παρενθέσει, ἔπου ὑπάρχει, πρὸς τὴν διὰ μελάνης πρότερον γενομένην. Τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ ἡμετέρου καταλόγου γράψας ἐπὶ μικρῶν δελτίων ἐκόλλησα ἐπὶ τῆς βάχεως τῶν χειρογράφων οὕτως, ὥστε ἡ εὑρεσις τῶν χειρογράφων κατὰ τὸν ἡμέτερον κατάλογον καθίσταται εὐχερεστάτη.

1 (131).

Περγ. 0,30×0,24. Αἰῶνος X (φ. 218).

Τετραευάγγελον.

Μετὰ τῶν ὑποθέσεων καὶ κανόνων τῆς τῶν Εὐαγγελίων συμφωνίας ὑπὸ Ἰεῦ-
δεβίου.

Ἐν τῷ μέσῳ τὸ κείμενον, ἀνωθεν δὲ καὶ κάτωθεν καὶ ἐν ἐν τῇ δεξιᾷ ἢ αὐτὴ σκόλια.

Ἐν τέλει Ἱερομοιᾶτου τοῦ Τραπεζουντίου ἠγοράσθη γρῶσ. 7.

Πρὸ ἐκάστου Εὐαγγελίου ὑπῆρχεν ἡ εἰκὼν τοῦ οικείου εὐαγγελιστοῦ· τούτων
σώζονται νῦν μόνον ἡ τοῦ Ματθαίου καὶ ἡ τοῦ Ἰωάννου, τῶν λοιπῶν ἀφαιρεθεισῶν
ὑπὸ βεβήλου χειρὸς. Αἱ σωζόμεναι εἰκόνες εἶνε ἀρκούντως καλῆς τέχνης.

Κώδιξ ἀστάχωτος, σωζομένης μόνον τῆς ἐτέρας τῶν ξυλίνων πινακίδων τῆς
ἀρχαίας σταχίσεως.

2 (114. 1262).

Χαρτ. 0,19×0,14. Αἰῶνος XVII (φ. 179).

Τετραευάγγελον.

Ἄκεφαλον καὶ κολοβόν. Ἀστάχωτον.

3 (26. 397).

Χαρτ. 0,23×0,15. Αἰῶνος XVI (φ. 263).

Τετραευάγγελον.

Προτάσσονται πίνακες πρὸς εὐρεσίαν τῶν περικοπῶν τῶν ἐπ' ἐκκλησιαστικῆς ἀναγι-
νωσκομένων εὐαγγελίων.

Ἐν ἀρχῇ ἐκάστου εὐαγγελίου ἐπιτίτλον οὐχὶ κακῆς τέχνης.

Στάχωσις βυραίνη.

4 (24).

Χαρτ. 0,29×0,21. Αἰῶνος XVI (φ. 325).

Περικοπαὶ τῶν ἐπ' ἐκκλησιαστικῆς ἀναγνωσκομένων εὐαγγελίων, ἀρ-
χόμεναι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

Στάχωσις βυραίνη. Ἡ ὀπισθεν πινακίς λαίπαι.

Ἴδα τὸ ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι παρατιθέμενον πανομοιότυπον.

5 (37. 985).

Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 197).

Ψαλτήριον.

Ἄκεφαλον καὶ κολοβόν. Στάχωσις βυραίνη.

ὁ δὲ δόμοι ὅτι ἡ χύσας
ἡ μίτ' ἀλλοι ὁ δὲ δόμοι
ὅτι ἡ προφητὴ σ' ἀγίμ
ὡς ἡ σ' τὸ μ' προφητῶ
ἀκαύσασ δὲ ἡ ρωδὴ
ἡ ἡ σ' ὅτι ὁ μ' ἀπ
κ' ὁ φ' ἀλλοι σ' ἡ ἡ
ὁ τὸ σ' ἀγίμ' αὐτὸ σ' ἡ
γ' ὁ ρ' ὁ δ' κ' μ' φ' κ' ρ' ἡ μ' τ'

Πανομοιότυπον ἐκ τοῦ κώδικος ὑπ' ἀρ. 4.

6 (94. 569).

Χαρτ. 0,16×0,11. Αἰῶνος XVII (φ. 240).

1 (φ. 1^α). Ὑμνοὶ τριαδικαὶ κατ' ἤχον λεγόμενοι.2 (φ. 5^α). Δαυὶδ προφήτου καὶ βασιλέως Ψαλμοί.

Στάχωσις βυραίνη.

7 (51. 427).

Χαρτ. 0,19x0,14. Αἰῶνος XVI (φ. 187).

Ψαλτήριον.

Ἐν τ. 173β' εἰς ἀφίς' (=1516).
Στάχους βυραίνη.

8 (16. 628).

Χαρτ. 0,28x0,29. Αἰῶνος XIV (φ. 400).

1 (φ. 1^α). Ὁμιλία εἰς τὰς εὐαγγελικὰς περικοπὰς τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Ματθαίου.

Ἄρχονται ἀκέφαλοι ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ἑβδόμης Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ.

2 (φ. 314^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Κατὰ Ἑλλήνων καὶ εἰς τὸν ἱερομάρτυρα Βαβύλαν».

3 (φ. 386^α). Τοῦ αὐτοῦ «εἰς τοὺς ἐγκαλέσαντας περὶ τοῦ μήκους τῶν προσιμίων καὶ εἰς τὸν χρήσιμον τὸ φέρειν ἐλέγχους».

Ἀπὸ τοῦ φ. 386^α ὁ κώδις γέγραπται κατὰ δύο σελίδας.

Στάχους βυραίνη.

Ἴδα τὸ ἐν τῇ ἐπομένῃ σελίδι πρακτικῶς ἐπιβεβαιωμένον παλαιότυπον.

9 (22. 632).

Χαρτ. 0,28x0,19. Αἰῶνος XVIII (φ. 134).

Ἀνδρέου Καίσαρειᾶς Ἑρμηνεία τῆς Ἀποκαλύψεως.

Κώδις ἕξις μελέτης, καθ' ἣσον ὁ βιβλιογράφος διακρίνει τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Ἀνδρέου Καίσαρειᾶς τῆς τοῦ Οἰκουμένου, προτάσεων ἀκείνης μὲν τὸ Ἄνδ., ταύτης δὲ τὸ Οἶκ.

Τὰ 21 πρῶτα φύλλα καὶ τὰ 3 τελευταῖα περιέχουσι σημειώσεις τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνου.

Ἐν τέλει: Ἡ παροῦσα ἁγία καὶ θεόπνευστος βίβλος ἐγράφη ἐν ἔτει ἀφῆλς'.

Στάχους βυραίνη.

10 (128. 173).

Χαρτ. 0,22x0,17. Αἰῶνος XVIII (σ. 364 καὶ φ. 30).

1 (σ. 1). «Brevior χειραγωγή ad Apocalypsin Iohannis facilius intelligendam a clarissimo doctissimo nec non plurimum

Πρότμ. οὐπὶ εἰσιμοῖ αὐκ οὐσαμ τρι, καὶ ὑπομνήμων
καθηγητῶν καὶ παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)
καὶ ἰοηγητῶν παλιότυποι. (ἴδ. ἄλλ.)

Παλαιότυπον ἐκ τοῦ κώδικος ὑπ' ἀρ. 8.

reverendo viro domino *Campesio Vitringa* s. s. Theol. et Hist. ecclesies professore in florentissima academia Fraueguerana dictata».

2 (φ. 1^α). «Dictata quaedam excerpta ex ore clarissimi et doctissimi viri d. *H. A. Roellyi* in cap. 2,2 epist. Pet. inde a isag. ad finem cap.».

Κώδιξ ἀσάχωτος.

11 (41).

Χαρτ. 0,22×0,16. Αἰῶνος XVIII (φ. 242).

1 (φ. 1^α). Ἀλφάβητον τῶν Μουρατόρων (μόνον τὸ γ).

2 (φ. 8^α). «Ἑρμηνεία τοῦ σοφωτάτου καὶ ὑπερτίμου **Ἡελλοῦ** εἰς τὸ ἄσμα τῶν ἁσμάτων διὰ στίχων πολιτικῶν πρὸς τὸν βασιλέα κῆρ Νικηφόρον τὸν Βοτανειάτην».

3 (φ. 47^α). «Ὁ Μωϋσῆς εἰς τρεῖς Ἑλληνας εἰς διαφόρους τρόπους μυθολογούμενος».

4 (φ. 72^α). Γράμμα προβιβασμοῦ τοῦ Δέρκων Δωροθέου.

Ἐν φ. 88^β Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψμς' μηνί Ὀκτωβρίῳ.

5 (φ. 88^β). «Ἀπορίαι τινές καὶ λύσεις τοῦ πατριάρχου **Καλληνίκου**».

6 (φ. 91^α). «Διάλεξις τοῦ σοφωτάτου μεγάλου ἑρμηνέως **Ἡανναγιώτου** [**Νικουσίου**] Χριστιανοῦ καὶ ἐκ τῶν σεκρέτων τῆς Ὀθωμανῶν βασιλείας, πρωτοσυμβούλου ἀρίστου, πρώτου Χριστιανοῦ ἑρμηνέως χρηματίσαντος ἐν τῇ τῶν Ὀθωμανῶν βασιλείᾳ, μετὰ τινος βανῆ Μουσουλμάνου διδασκάλου τῶν Τουρκῶν, μεταφρασθεῖσα ἀπὸ τῆς τῶν Τουρκῶν διαλέκτου».

7 (φ. 100^α). Περιγραφή ἔκρος καὶ ἐπιστολικοὶ τύποι.

8 (φ. 114^α). Περὶ λοιμοῦ ἐν τοῖς Ἰουστινιανοῦ χρόνοις καὶ περὶ Ἀγίας Σοφίας.

9 (φ. 122^α). Ἐπιστολαί.

10 (φ. 132^α). «Ἐκ τῶν θεωρητικῶν καὶ ἐρωτικῶν εὐχῶν τοῦ μακαρίου **Ἀύγουστίνου ἐπισκόπου Ἡππῶνος** τί ἂν εἶποι ψυχὴ μόνη πρὸς Θεὸν περὶ τῆς ἀρρήτου γλυκύτητος τοῦ Θεοῦ».

11 (φ. 170^α). Κανὼν ἀγίου Ἰωάννου τοῦ νέου καὶ ἀκολουθία ῥωσιστί.

Ἐν φ. 181^α 1746 Ἰαν. Κοσμάς ἱερομόναχος τοῖς ἐντευξομένοις χαιρεῖν.

12 (φ. 181^α). «**Δημητρίου Προκοπίου** Μασχοπολίτου ἐπι-

τετμημένη ἀπαριθμήσις τῶν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα λογίων Γρικῶν καὶ περὶ τινῶν τῶ νῦν αἰῶνι ἀνθούτων».

13 (φ. 212^α). **Δωροθέου** ἐπιστολαὶ καὶ λόγος.

14 (φ. 238^α). «Καθαίρεσις τοῦ Οὐγγροβλαχίας».

15 (φ. 240^β). «Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν μαρτυρήσαντα ἐν Λευκοπόλει ἡμετέρας ἐπαρχίας Προϊλάδου».

Στάχωσις βυρσίνη.

12 (β. 898).

Χαρτ. 0,30×0,22. Αἰῶνος XVI (φ. 368).

1 (φ. 1^α). «Ἐπιστολὴ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν **Ἡαλλαδίου ἐπισκόπου Ἡελενουπόλεως** πρὸς Λαῦσον πραιπόσιτον καὶ πρόλογος εἰς τοὺς βίους τῶν ἀγίων πατέρων».

2 (φ. 8^α). «Τοῦ αὐτοῦ διηγῆσις εἰς τοὺς βίους τῶν ἀγίων πατέρων ὁ λεγόμενος Παράδεισος μυρίπναος».

3 (φ. 205^β). «Τοῦ μακαρίου καὶ ἀειδίου **Θεοδώρου ἐπισκόπου Κέρρου** πρόλογος εἰς τὴν Φιλόθεου ἱστορίαν ἔτι εἰς τοὺς βίους τῶν ἀγίων πατέρων».

Ἐν φ. 331^β Λόγοι ὑπάρχουσι ἐν τῇ Φιλοθέῳ ἱστορίᾳ δέκα ἐπὶ ἐκ τοῦ Θεοδώρου.

4 (φ. 332^α). Ἀποκάλυψις **Ἡωάννου Θεολόγου**.

Ἐν ἀρχῇ ἕκ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Ἐν δὲ φ. 204^α ἡ ἐπὶ ἡμεῶν τοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Ὀδῆς τῆς βίβλου εἰς ἀνάγνωσιν ἐξώσθημεν καὶ ὑπερωρίσθημεν εἰς Σινᾶ χρόνους δ', οἱ δὲ ἄνθρωποι μας λαβόντες τὰ μὴ ἀρπαγέντα βιβλία μας παρέλαβον καὶ ταύτην τοῦ πατριαρχείου οὖσαν καὶ εἰ ζητηθῆ ποτε νὰ σταλθῆ.

Ἐν ἀρχῇ ἐν φύλλον καὶ ἐν τέλει δύο, ὧν τὸ δεύτερον ἐσχισμένον εἰς τὸ μέσον, ἐκ περιγμηγῆς. Περιέχουσι δὲ ὕμνους ἐκκλησιαστικοῦς.

Στάχωσις βυρσίνη.

Ἴδα τὸ ἐν τῇ ἀπομένῃ σελίδι παρατιθέμενον πανομοιότυπον.

13 (α. 884).

Χαρτ. 0,31×0,20. Αἰῶνος XVI (φ. 527).

1 (φ. 1^α). Ἀνδρέου **Κρήτης** «Λόγος εἰς τὴν γένεσιν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου **Μαρίας**».

2 (φ. 10^α). Ἀνδρέου **Κρήτης** «Λόγος εἰς τὴν γέννησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου **Μαρίας**».

Ἰωάννης ὁ ἀρκούου καὶ υἱοῦ
 καὶ ὁ τῶ ἰκονσαι καὶ ἔψαφα, ὅπως
 πρὸς Κωνίσαι ἄνω ἰσοθέρ τῶν ποδῶν
 τῶν αἰτέμον τῶν δεικμῶν τῶν τῶν
 καὶ μάξιμοι, ὄρα μι· σὺ δὲ λογός σου

Πανομοίωτον ἐκ τοῦ κώδικος ὑπ' ἀριθ. 12.

3 (φ. 22^α). Θεοδώρου Στουδίτου Ἐγκώμιον εἰς τὸ γενέθλιον τῆς Θεοτόκου.

4 (φ. 35^β). Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ Λόγος εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου.

5 (φ. 48^β). Ἀνδρέου Κρήτης «Λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τῆς παναγίας καὶ παναμώμου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀπόδειξις ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας καὶ διαφόρων μαρτύρων ὅτι ἐκ σπέρματος κατάγεται τοῦ Δαυὶδ».

6 (φ. 61^α). Κόσμά βεσπτήτορος «Ἐγκώμιον εἰς τοὺς δικαίους Ἰωακείμ καὶ Ἄνναν».

7 (φ. 66^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου Εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρόν.

8 (φ. 74^β). «Ἰσαντολέοντος πρεσβυτέρου μονῆς τῶν Βυζαντίων Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὴν ὑψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ».

9 (φ. 77^β). Ἀνδρέου Κρήτης «Λόγος εἰς τὴν ὑψωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ».

10 (φ. 84^β). Ἀνδρέου Κρήτης «Λόγος σχεδιασθεὶς εἰς τὴν ὑψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ».

11 (φ. 94^α). «Διήγησις μερικὴ ἐκ τῶν ἀπέλων θαυμάτων τοῦ ταξιάρχου Μιχαήλ».

12 (φ. 110^α). «Ἰσαντολέοντος διακόνου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ἐγκώμιον εἰς τὴν σύναξιν τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ».

13 (φ. 125^α). «Ἰεροκοπίου διακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Ἐγκώμιον τῶν ἁγίων ἀσωμάτων Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ καὶ τῶν λοιπῶν ἐπουρανίων δυνάμεων».

14 (φ. 138^α). Λόγος ἀνεπίγραφος.

15 (φ. 172^α). Κόσμά μαγέστορος «Λόγος εἰς τὴν σεβάσμιον κοίμησιν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

16 (φ. 181^α). «Γεωργίου χαρτοφύλακος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Ἐγκώμιον εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ὅτι προσηνέχθη ἐν τῇ ναῷ ὡς τριετίζουσα ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῆς».

17 (φ. 195^β). Γεωργίου Κωνσταντινουπόλεως «Λόγος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ὅτι προσηνέχθη ἐν τῇ ναῷ ὡς τριετίζουσα ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῆς».

18 (φ. 203^β). Ἀνδρέου Κρήτης «Λόγος εἰς τὴν παναγίαν Θεοτόκον ὅτι προσηνέχθη ἐν τῇ ναῷ τριετίζουσα ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῆς».

19 (φ. 219^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν ἀπόστολον».

20 (φ. 225^β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ».

21 (φ. 258^β). Ἀνδρέου ἑρῆτης «Ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον πατέρα ἡμῶν Νικόλαον τὸν θαυματουργὸν καὶ μυροδλύτην».

22 (φ. 268^α). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Λόγος εἰς τοὺς τρεῖς παῖδας καὶ εἰς τὴν βαθυλῶνα κάμινον».

23 (φ. 281^β). Ἐφραίμ τοῦ Σύρου «Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἐλικιον Ἀδράμ».

24 (φ. 291^α). Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας «Λόγος εἰς τὴν ἀπογραφὴν καὶ εἰς τὴν ὑπεραγίαν Μαρίαν καὶ Θεοτόκον καὶ εἰς τὸν Ἰωσήφ».

25 (φ. 302^β). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Λόγος εἰς τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

26 (φ. 321^α). Τοῦ αὐτοῦ «Λόγος εἰς τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

27 (φ. 333^β). Τοῦ αὐτοῦ «Λόγος εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

28 (φ. 342^β). Ἰερασιλείου τοῦ μεγάλου «Λόγος εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν».

29 (φ. 355^β). Γρηγορίου Νύσσης «Λόγος εἰς τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὰ ἅγια νήπια».

30 (φ. 376^α). Τοῦ αὐτοῦ «Λόγος εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα καὶ ἀρχιδιάκονον καὶ ἀπόστολον Στέφανον».

31 (φ. 392^β). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Λόγος εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

32 (φ. 407^β). Τοῦ αὐτοῦ «Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

33 (φ. 412^β). Τοῦ αὐτοῦ «Εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

34 (φ. 419^α). Βασιλείου τοῦ μεγάλου «Λόγος προτρεπτικός εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα».

35 (φ. 43^α). «Θεοδώρου μαγίστρου τοῦ Δαφνοπάτου Λόγος εἰς τὴν ἐξ Ἀντιοχείας ἀνακομιδὴν τῆς σεβασμίας χειρὸς Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ».

36 (φ. 458^β). Ἰερασιμᾶ μαγίστρου «Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου».

37 (φ. 473^β). Ἰωάννου Χρυσοστόμου «Λόγος εἰς τὴν Ἰπαπαντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

38 (φ. 483^α). Γρηγορίου Νύσσης «Λόγος εἰς τὴν Ἰπαπαντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὸν ἅγιον Συμεῶνα τὸν Πρεσβύτερον».

39 (φ. 509^β). «Ἀναστασίου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ ἀγίου ὄρους Σινᾶ Λόγος εἰς τὴν Ἰπαπαντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

40 (φ. 517^β). Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου «Λόγος εἰς τὴν Ἰπα-

το. Καὶ δὲ λοιπὸν ὁ ἀπόστολος τὴν καὶ
ἐκρηθῆναι ἑμὴν γράμμι ξύλθω, καὶ πὸς
ἀποκλιθεὶς ἡ παραμωμοσ αὐτῆ πὸρθε
ἡμεῖς βλάσφησε. Καὶ λέλυται δὲ

Πανομοιότυπον ἐκ τοῦ κώδικος ὑπ' ἀρ. 13.

παντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν Ἄγγελον καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα».

Ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος ἔκ τῆς τοῦ Φλαμουρίου μονῆς καὶ ὁ ἀραιορέτας ἀφορισάσθω. Ἐν δὲ τῇ τέλει Ἐὶ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσιῶν Τριάδος πλησίον Ἀβιερνίτζη καὶ εἰ τις τὸ ἀπαξενώση ἔσται ἀφορισμένος καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ κατὰ μῆναν Μάρτιον. . . . IB. Κατ' ἄλλην σημείωσιν τὸ βιβλίον ἀνήκει εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος πλησίον Ἀβερνίτζη, μετὰ δὲ τὸ ἔτος 1615 (=1616) οἱ μοναχοὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἦλθον εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Σωτήρος ἐν τῇ Ζαγορίᾳ ἔδει εἰς τὸ Φλαμουρι καὶ εἰς τὸν κόπον ποῦ ἔκαμιν ὁ ἡγουμένος τοῦ Φλαμουρίου τῷ ἐχάρισαν τὸ παρὸν βιβλίον.

Στάχσις βυραίνη.

Ἐκ τῶ ἀνωτέρω παρτεθὲν πανομοιότυπον.

14 (δ. 958).

Περὶ 0,32×0,24. Αἰῶνος XII (φ. 218).

1 (φ. 2^α). «Ἐπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν τοῦ κυρίου Λουκᾶν».2 (φ. 8^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Οὐάρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ».3 (φ. 20^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου ὁσιομάρτυρος Ἁνδρέου τοῦ ἐν τῇ κρίσει».

μ ο σ . Κ α ἰ τ ἄ λ ὁ μ ο υ τ ῶ
 μ α ῖ ρ τ ρ ι π ρ ο ζ ἔ μ ὴ μ
 τ ῆ ῶ π ρ ὸ σ τ ὸ μ ἄ λ ῶ π ἄ ρ
 ρ ἠ σ ἰ ὴ ω . ὁ ἴ μ α ἰ π ρ ο
 σ κ ῆ ὄ μ τ ὸ ἰ δ ἰ λ ῆ μ ἄ
 μ α ῖ τ ῆ . Κ α ἰ γ ἄ ρ ἔ κ δ ἠ
 ρ ο π ῆ ρ α σ ἰ ἴ δ ἠ π ἴ ο
 χ α ῖ ρ τ ο σ ὁ ἴ ο μ α ἰ ὴ μ
 ὲ τ ὸ μ θ α ῶ μ α ἰ τ ο μ
 ἴ ο ἰ μ α χ ο σ α ἴ ρ χ ῆ τ α ἰ .

Πανομοιοτύπων ἐκ τοῦ κώδικος ὑπ' ἀρ. 14.

4 (φ. 30^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Ἀρτεμίου».5 (φ. 64^β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ Παρίωνος».6 (φ. 95^α). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Ἱεραπόλειως καὶ Ἰσακκοστόλου Ἀβερκίου».7 (φ. 128^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Ἀρέθα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀθλησάντων ἁγίων μαρτύρων καὶ ἱστορία τῶν κατὰ τῆς γῶρας τότε πραχθέντων».8 (φ. 154^α). «Μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου τῶν νοταρίων».9 (φ. 157^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου».10 (φ. 167^β). «Μαρτύριον τῆς ἁγίας καὶ ἐνδόξου μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Καπετωλίνης καὶ Ἐρωτηίδος τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς».11 (φ. 176^β). «Βίος, πολιτεία καὶ μαρτύριον τῆς ὁσιομάρτυρος Ἀναστασίας τῆς Ῥωμαίας».12 (φ. 186^β). «Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀβραμίου».13 (φ. 209^α). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Ζηνοβίου καὶ Ζηνοβίας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ».14 (φ. 215^β). «Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἐπιμάχου (καλοδόν). Ἐν ἀρχῇ Ἐκ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

ἀφιερῶθη παρ' ἡμῶν εἰς τὸ σχολεῖον.

Ὁ πατριάρχης Καλλίνικος.

Ἐστάθη μετὰ τῶν ἄλλων μας βιβλίων καὶ ἵνα μὴ παραπέση ἐστάθη εἰς τὸ σχολεῖον.

Στάχσις βυραίνη.

Ἴδε τὸ ἐν σ. 172 παρατεθὲν πανομοιοτύπων.

("Ἐπετι: συνέχεις).

...

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— *Ὁ ζωγράφος Πραιπόσιτος.* Εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἀλώσεως "Ἑλληνικὰς ζωγράφους, περὶ τῶν Ἰδε Νέου Ἑλληνομνημονοῦ Τόμ. Ε' σ. 270 κ. ἐ., Τόμ. Σ' σ. 210 κ. ἐ., 485 κ. ἐ., Τόμ. Ζ' σ. 487 κ. ἐ., Τόμ. Η' σ. 158, 235 κ. ἐ., Τόμ. Θ' σ. 225 κ. ἐ., Τόμ. Ι' σ. 347 καὶ Ν. Βέην ἐν Βυζαντιδὶ Τόμ. Β' σ. 457 κ. ἐ., προσθετός καὶ ὁ Πραιπόσιτος. Ποιεῖται δὲ τοῦτου μνείαν ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 540, 2. διηγούμενος γεγονότα τοῦ ἔτους 1345.

— *Ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Σ' πρὸς Φραγκίσκον Γατελοῦζον.* Ὁ κ. Οὐίλλιαμ Μίλλερ ἐν τῇ περισπουδάστῃ μελέτῃ περὶ τῶν Γατελοῦζων τῆς Λέσθου (Byzantinische Zeitschrift Τόμ. KB', 1913, σ. 410) λέγει καὶ τὰ ἐξῆς: «Οἱ πάπαι ἐθεώρουν τὸν Φραγκίσκον (Γατελοῦζον) ὡς ἓνα τῶν ὑποστηρικτῶν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν καὶ κατὰ ταῦτα ὡς πρόμαχον τοῦ χριστιανισμοῦ ἐναντὶον τῶν Τούρκων. Ὅτε ὁ Ἰννοκέντιος Σ' τῷ 1356 ἀπέστειλε τὸν ἅγιον Πέτρον Θωμᾶν καὶ τινὰ ἄλλον ἐπίσκοπον, ὅπως διαπράξωσι τὴν ἑνωσιν τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Ῥώμης, συνέστησε τοὺς δύο ἀπεσταλλένους εἰς τὸν δυνάστην τῆς Λέσθου». Παραπέμπει δὲ ταῦτα λέγων εἰς τὰ Annales Ecclesiastici τοῦ Raynaldus (Ἐκδ. 1762 Τόμ. Ζ' σ. 172) καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἰννοκεντίου Σ' (Innocentii VI Epistolae secretae Τόμ. Ζ' φ. 164). Τῆς ἐπιστολῆς δὲ ταύτης τοῦ πάπα τῆς ἀποκειμένης ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Βατικανοῦ (Reg. Vat. 268) ἀπέστειλεν ἡμῖν καὶ ὅλον τὸ κείμενον, ὅπερ, ἀντιβληθὲν ἐκ νέου ἡμετέρᾳ φροντίδι ἐν τοῖς ἀρχείοις ἐκείνοις, ἐκδίδομεν ἐνταῦθα, ἔχον ὡδε:

Dilecto filio nobili viro Francisco Gattelluxio domino insule Metellini salutem etc.

Per litteras tuas quas paterna benignitate recipimus intimasti nobis quod inspirante deo et cooperante te magnificus princeps Johannes Paleologus Imperator Grecorum illustris una cum subiecto ei populo abiurare scisma quo fuerunt ab unitate sancte Romane ac universalis ecclesie alieni, et ad

huiusmodi unitatem redire ipsius ecclesie proponebant. Super quo ingenti letitia et exaltatione perfusi ad perficiendum bonum huiusmodi quod divina dedit inspiratio per tuum et aliorum catholicorum ministerium inchoari, venerabiles fratres nostros Petrum Pacten. et Guillernum Sisopolitan. episcopos apostolice sedis nuntios latores presentium viros quidem pauperes spiritu sed locupletes multis virtutibus providimus destinandos. Et ideo nobilitatem tuam attente rogamus quatenus eosdem nuntios pro reverentia dei cuius gerunt negotium et nostre intercessionis obtentu ac tue insuper salutis suscipias propensius commendatos ipsosque informes consilij et auxiliij atque favoribus prosequaris. Ita quod tibi et alijs edifices ad meritum et salutem. Datum apud Villam novam Avinionen. dioc. XV Kal. Septembris Anno Quarto.

Παρασημειοῦνται δὲ εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἐν τῷ βατικανικῷ ἀρχεῖῳ καὶ τὰδε:

Item in eodem modo: Dilecto filio nobili viro Lanzaloto de Castro potestati dilectorum filiorum civium Januensium commendantium in Imperio Romanie.

Item in e. mo: Dilecto filio nobili viro Henrico duci Glasgovie.

Item in e. mo: Dilecto filio nobili viro Percivallo Lomellini domicello Januensi.

Τὰ παπικὰ ταῦτα γράμματα σχετίζονται πρὸς τὴν περιώνυμον χάριν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν ἐπὶ Ἰωάννου Β' Παλαιολόγου ἐνεργειαν τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Σ', τῆς κύριον ὄργανον ἐξελέχθη ὁ Πέτρος Θωμᾶς, γνωστότατος ἐπὶ τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἱεράρχης, ὃν ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἔταξεν εἰς τοὺς ἁγίους διὰ τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ μετὰ θάνατον ἔργα αὐτοῦ. Ὁ Πέτρος Θωμᾶς ἦτο ἄλλος τὸ γένος, γεννηθεὶς ἐν τινὶ χωρίῳ τῆς Περιγύρδης. Γενόμενος Καρμηλίτης μοναχός, ἠξιώθη ἐν Παρίσι τοῦ διδακτορικοῦ διπλώματος τῆς φιλοσοφίας, ἀφ' οὗ πρότερον ἐδίδαξε θεολογίαν καὶ φιλοσοφίαν ἐν διαφόροις μέρεσι τῆς Γαλλίας. Μεταβάς δ' ἔπειτα εἰς Λυονεῖον, ὅπου τότε εὕρισκετο ἡ παπικὴ ἔδρα, ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ πάπα Κλήμεντος Σ' διδάκτωρ τῆς θεολογίας ἐν τῇ παπικῇ αὐλῇ. Ἄλλ' ἰδίως ἡ ἐκκλησιαστικὴ, ἐν μέρει δὲ καὶ πολιτικὴ δρᾶσις τοῦ Πέτρου Θωμᾶ συμπίπτει πρὸς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἐπάκουον αἱ διάδοχοι τοῦ Κλήμεντος, ὁ Ἰννοκέντιος Σ' (1352 - 62) καὶ ὁ Οὐρβανός

Ε' (1362-1376). Ἐπ' αὐτῶν ἀνήλθε ταχέως τὴν κλίμακα τῆς ἱεραρχίας, γενόμενος τὸ μὲν πρῶτον ἐπίσκοπος τοῦ ἐν Σικελίᾳ Patti (Pactensis), εἶτα δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Κορτῶνης, ἦτις ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐτάσσετο ὑπὸ τῶν Πατρῶν, καὶ τὴν τοῦ Vierpont, τασσομένην ὑπὸ τῶν Ἀθηνῶν, κατόπιν δὲ ἀναδειχθεὶς ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης καὶ τέλος τιτουλάριος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸν Θωμᾶν τοῦτον μετὰ τοῦ τιτουλαρίου ἐπισκόπου Σιζοπόλεως Γουλιέλμου ἀπέστειλεν ὁ πάπας Ἰννοκέντιος τῷ 1356 κατὰ τὴν ἀνωτέρω παρατεθεῖσαν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπως ἔλθωσιν εἰς συνεννόησιν πρὸς ἐπίδωξιν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐθεωρήθη σκόπιμος καὶ ἡ εἰς Λέσβον πρὸς τὸν Γατελοῦζον μετάβασις, καὶ εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀναφέρεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπιστολή.

— *Ἡ περὶ ἀλώσεως Τραπεζοῦντος ἐπιστολὴ τοῦ Ἀμηρούτζη.* Ὁ Boissonade ἐξέδωκεν ἐν τοῖς Anecdota graeca e codicibus regiiis (Ἐν Παρισίοις, 1833 Τόμ. Ε' σ. 389-401) περισπούδαστον ἐπιστολὴν τοῦ Γεωργίου Ἀμηρούτζη, τοῦ καὶ Ἀμυρούτζη καὶ Ἀμυρούτζη ἄλλως γραφομένου, πρὸς τὸν καρδινάλιον Βησσαρίωνα περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων γενετάρων, τῆς Τραπεζοῦντος. Εἶπε δὲ ἀξιὸν παρατηρήσεως, ὅτι ἡ πολλὰς περὶ τῆς πολιτοκίας καὶ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως εἰδήσεις περιλαμβάνουσιν ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἠξιώθη μέχρι τοῦδε ἐπαρκεῖς προσοχῆς ὑπὸ τῶν ἱστορησάντων τὰ τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐξέδωκε δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ὁ Boissonade ἐκ δύο παρισιακῶν κωδίκων, τοῦ 2966 καὶ 3013. Ἀλλ' αὕτη περιέχεται καὶ ἐν τῷ Vaticanus graecus 1416 φ. 142^b-149^a (B), κώδικι γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα. Καίπερ δὲ ὁ κώδιξ οὗτος ὢν κατὰ ταῦτα μεταγενέστερος τῶν δύο παρισιακῶν, ἔχει ὅμως ἀξίως τινὰς λόγου διαφορὰς γραφᾶς, καθ' ἃ ἀπέδειξεν ἡ γενομένη ὑπ' ἐμοῦ ἀντιβολὴ πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Boissonade. Καὶ περιέχονται μὲν ἐν αὐτῇ καὶ δευτέρου τινὸς λόγου ἄλλαι διαφοραί, ὡς θεωρῶ περιττὸν νὰ καταλέξω ἐνταῦθα, ἅτε μὴ συντελούσας εἰς τὴν κριτικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου, ἀξιολογώταται δ' ὅμως διορθώσεις ἐκ τῆς ἀντιβολῆς προερχόμεναι εἶνε αἱ ἑξῆς:

Boissonade σ. 391, 13. ἐπορεύετο: B ἔγνω πορεύεσθαι.

Boissonade σ. 392, 8. οὗτος μὲν τοὺς πολεμίους ἐκδιδαξάμενος μετὰ προτεινομένης ἐν ταῖς σημειώσεσι διορθώσεως ἐκδιωξάμενος:

Ἐν τῷ B ἐκδεδειξάμενος ἐκ τοῦ ἐκδεδειξάμενος. Γραπτέον ἐκδεδειξάμενος.

Boissonade σ. 398, 3. καὶ τὴν οὖν ἀρχὴν: B τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν.

Boissonade σ. 398, 8-9. ἐλεύθερον αὐτὸν ἐποίησεν: B ἐποίησατο.

Boissonade σ. 398, 15. οὐ πολλῶν ἠγοῦμαι δεῖσασθαι λόγων. Οὕτω καὶ B, ἀλλὰ γραπτέον δεῖσασθαι.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον πάντων εἶπε, ὅτι ὁ B ἔχει ἐν τέλει τὰδε, λείποντα ἐν τοῖς παρισιακῶν κώδιξιν:

Ἐν Ἀδριανουπόλει (γρ. Ἀδριανουπόλει), Δεκεμβρίου ια' τῆς 1^{ης} Ἰνδικτιῶνος.

Τῆς σῆς ἀλδεσιμότητος

ἐλάχιστος δοῦλος

Γεώργιος ὁ Ἀμηρούτζης.

Καὶ ὅτι μὲν ἐξ Ἀδριανουπόλεως ἐπέστειλεν ὁ Ἀμηρούτζης εἰς τὸν Βησσαρίωνα γίνεται δῆλον καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ κειμένου τῆς ἐπιστολῆς. Ἀλλ' ἀξίως λόγου εἶπε ἡ προσθήκη τῆς ἡμερομηνίας καὶ τῆς Ἰνδικτιῶνος, καὶ λείπει μὲν τὸ ἔτος, ἀλλὰ τοῦτο διδασκόμεθα ἐκ τῆς Ἰνδικτιῶνος, οὔσης δεκάτης. Δεκάτη δ' Ἰνδικτιῶν περὶ ταῦτα τὰ ἔτη συμπίπτει πρὸς τὸ 1461 καὶ τὸ 1476. Ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ 1476 οὐδεὶς λόγος δύναται νὰ γείνη. Κατ' αὐτὸ εἶχεν ἤδη πρὸ ἐννέα ἐτῶν τῷ 1467 φονευθῆ ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ ὁ Δαυὶδ Κομνηνὸς μετὰ τῶν οἰκογενῶν (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ζ' σ. 87), ἐν ᾧ ἐν τῇ ἐπιστολῇ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Τραπεζοῦντος ὡς γεγονότος προσφάτου, μεθ' ὃ οἱ Τούρκοι ἐν μιᾷ σαγήνῃ τοὺς Κομνηνοὺς ἔσχον ὑποχειρίους, ἄρα ζῶντας ἔτι, καὶ ἄλλους τῶν Τραπεζοῦντων ἠνδραπόδισαν, ἐν οἷς καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμηρούτζη Βασίλειον, ὑπὲρ οὗ δέεται ὁ πατήρ, ἐπιστέλλων πρὸς τὸν Βησσαρίωνα. Ἄρα ἡ Ἰνδικτιῶν, καθ' ἣν ἐγράφη ἡ ἐπιστολή, συμπίπτει πρὸς τὸ 1461 (5970 = 6970 - 5509, ἐπειδὴ ὁ μῆν Δεκέμβριος). Ἐντεῦθεν μανθάνομεν, ὅτι, τελευτῶντος τοῦ ἔτους ἐκείνου, ὁ Ἀμηρούτζης εὗρισκετο ἤδη ἐν Ἀδριανουπόλει παρὰ τῷ Μωάμεθ, ὅπως στηρίξῃ τὴν εἰς τὴν πατριὸν πίστιν ἐμμονὴν τοῦ εἰς Ἀδριανούπολιν ἀπαχθέντος υἱοῦ Βασιλείου, ἀνθισταμένου κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν Βησσαρίωνα εἰς τὰς ματαίας περὶ ἐξωμοσίας αὐτοῦ ἀποπειρας τοῦ σουλτάνου. Ἐξάγεται δ' ἐκ τῆς χρονολογίας ταύτης καὶ τι σπουδαιότερον, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἢ περιγράφουσα ὡς συμβῆσαν πρὸ ὀλίγου χρόνου τὴν ἀλωσιν τῆς Τραπεζοῦντος, ἐγράφη μῆνας τινὰς μόνον μετ' αὐτήν. Ἐπικυροῦται ἄρα ἡ γνώμη, ἣν καὶ ἐπὶ ἄλλων μαρτυριῶν στηρίξαντες ἐξηγέσαμεν, ὅτι ἡ

Τραπεζοῦς ἐάλω τῷ 1461, καὶ δὴ μεταξὺ τῆς 2 Μαρτίου καὶ τῆς 21 Σεπτεμβρίου.

— **Παρανόησις τῆς λέξεως συνήθως.** Ὁ *Krumbacher* ἐν τῇ *Geschichte der byzantinischen Litteratur* σ. 472, ποιούμενος λόγον περὶ τῆς πλουσίας συγκομιδῆς λόγων, ἣν ἀποκομίζομεν ἐκ τοῦ Ἑσκουριαλείου κώδικος Y-II-11, μνημονεύει μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁμιλίας τοῦ μαΐστορος τῶν βητόρων Γεωργίου Τορνίκη διὰ τῶν λέξεων *die gewöhnlich am Tage des gerechten Lazarus im Patriarchat vorgelesen wurde*, αἵτινες ἔχουσιν ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ κ. Σιωτηριάδου (Τόμ. Β' σ. 131) ὡδε: «ἦτις συνήθως ἀνεγινώσκετο κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ δικαίου Λαζάρου ἐν τοῖς πατριαρχείοις» Περελήφθησαν δὲ τὰ τοῦ *Krumbacher* ἐκ τῆς ἐν τῷ Ἑσκουριαλείῳ κώδικι ἐπιγραφῆς τῆς ὁμιλίας ἐκείνης τοῦ Τορνίκη, ἐχούσης ὡς ἑξῆς: Λόγος ἀναγνωσθεὶς συνήθως ἐν τῷ πατριαρχείῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Λαζάρου ὑπὸ τοῦ ὁμοιωτάτου μαΐστορος τῶν βητόρων κῦρ Γεωργίου Τορνίκη. (*E. Miller Catalogue des manuscrits grecs de la Bibliothèque de l'Escurial. Ἐν Παρισίοις. 1848 σ. 203*). Ἀλλὰ τὸ συνήθως ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ὁμιλίαν ὡς συχνάκις ἀναγινωσκομένην τὴν αὐτήν, ὅτι ἦτο δὲ τοιαύτη ἐπανάληψις καὶ ἀστεία, ἀλλὰ δηλοῦται διὰ τῆς λέξεως ταύτης, καθ' ἣ καὶ ἄλλως παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐν ἀναλόγοις ἐκφράσεσιν, ὑφιστάμενόν τι τυπικὸν ἔθος, συνήθειά τις. Τοιαύτη δὲ συνήθεια εἶνε ἐπὶ τοῦ προκειμένου οὐχὶ ἡ ἀνάγνωσις τῆς ὁμιλίας τοῦ Τορνίκη, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ νὰ ἐκφωνηταὶ ὁμιλία ὑπὸ τινος βητόρος τὴν ἡμέραν τοῦ Λαζάρου ἐν τοῖς πατριαρχείοις, εἰς ὃ ἔθος στοιχῶν καὶ ὁ Τορνίκη ἐξεφώνησε τὴν ἑαυτοῦ. Εἰς ἐπιχώρῳσι τῆς σημασίας ταύτης τοῦ συνήθως ἔστωσαν τὰ ὡς ἔχει ἡ συνήθεια τῶν ἑορτῶν τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου («Ἐκθεσις τῆς βασιλείου τάξεως ἐκδ. Βόννης σ. 193, 21) καὶ τὰ συχνάκις παρ' αὐτῷ ἀπαντῶντα πρὸς δήλωσιν τυπικῆς πράξεως, οἷον τῆς συνήθους καὶ καθημερινῆς προσελεύσεως γενομένης ἐν τῷ ἱερῷ παλατίῳ (αὐτόθι σ. 136, 25), συνήθους ἑορτῆς τελομένης (σ. 194, 1), τῆς συνήθους ἐκκλησιαστικῆς τάξεως τελομένης ἐν τῷ ναῶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου (σ. 196, 19), τῆς συνήθους πάσης τάξεως τελομένης τοῦ σιτηρίου ἐν τῷ τρικλίῳ τοῦ Αὔγουστέως (σ. 205, 5), τῆς συνήθους τάξεως τελομένης ἐν τῷ παλατίῳ (σ. 251, 16, σ. 265, 1) καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. Μία τῶν τοιούτων κατὰ τὸ ἐπίσημον τυπικὸν κεκανονισμένων ἑορτῶν ἦτο καὶ ἡ τοῦ Λαζάρου. Καὶ

δὲν γίνεται μὲν παρὰ Κωνσταντίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ, ὅπου αὕτη περιγράφεται (σ. 170, 5 κ. ἐ.) λόγος περὶ ἐκκλησιαστικῆς ὁμιλίας κατ' αὐτὴν γινομένης, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποκλείει τὴν ἤδη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου ἐκφώνησιν τοιαύτης, εἰ μὴ θελήσομεν νὰ ποδεχθῶμεν, ὅτι ἡ τοιαύτη συνήθεια εἰσῆχθη ἀργότερον.

— Ὁ *Μαρκιανὸς Cl. VII cod. XLIII*. Ὁ κώδιξ οὗτος γεγραμμένος ἐν μικρῷ σχήματι (32^ο) τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, εἶνε ἄξιός νὰ ἐφευκύσῃ εἰδικώτερον τὴν προσοχὴν μάλιστα τῶν περὶ τὴν δημῶδη γλώσσαν διατριβόντων· διὸ δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ ἀνακοινώσω ἐνταῦθα τὰ περὶ αὐτοῦ ὀλίγα σημειώματά μου. Ἐν αὐτῷ περιέχονται τὰ ἑξῆς: α' (φ. 3^α κ. ἐ.). «Ἀρχὴ σὺν θεῷ ἁγίῳ τοῦ χρονογράφου ἀρχομένου ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως γράφων τοὺς βασιλεῖς κατ' ὄνομα ἕως εἰς τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἔχων καὶ τὰ πάτρια τῆς Ἀγίας Σοφίας». *Αρχ. *Εἰς ἔτους πέντε χιλιάδες πεντακόσιοι ἕξι χροῖ* || φ. 3^ο || *νοι ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἐγεννήθη ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς τοὺς σαράντα δύο χρόνους τῆς βασιλείας Αὔγουστου καίσαρος, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ εἰκοστῇ πέμπτῃ τοῦ Δικαιβρίου μηνός, ἐβασίλευσεν δὲ αὐτὸς ὁ Αὔγουστος χρόνους πενήντα ἕξι. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Αὔγουστου καίσαρος* || φ. 4^α || *βασίλευσεν ὁ Τιβέριος καίσαρ καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ βασιλείας χρόνοι ἀπὸ κτίσεως κόσμου . . . Ἐν φ. 128^ο [Μ]ετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Ἰωάννης, ὁ υἱὸς Μιμανουήλ· τοῦτος ὁ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ὑπῆγεν εἰς τὴν Φλωρέντζαν καὶ ἔκαμεν τὴν ὀγδόην σύνοδον καὶ ἐχάλασε τὰς ἐπιτὰ συνόδους καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν Φλωρέντζαν ἀπέθανεν. [Μ]ετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος . . . Μένει οὕτω τὸ χρονικὸν τοῦτο κολοβόν, ἐκπεσόντων φύλλων.—β' (φ. 129^α) Ἀκέφαλον ποίημα ἐν δὲ μῶδει γλώσση ὑπὸ τύπον διαλόγου μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως, Ἱερουσαλήμ, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰένου.*

*Αρχ. (ἀκέφ.) καὶ τὴν τιμὴν μου

*Ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἄρχοντες ὅπου σάν σο σκαμνὴ τους
ἐχάθησαν ἐφθάρησαν καὶ πάγη ἡ τιμὴ τους.

Τέλ. Καὶ δὲν ἔχει γὰρ ποσῶς πτωχὴ ἡ Βυζαντίδα

ἦθελα γὰρ φιλάνθρωπε ποσῶς νὰ μὴν τὴν εἶδα.

—γ' (φ. 137^ο). «Διήγησις κατὰ πολλὰ ὥρατα περὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας ποτὸς τὴν ἔκτισε καὶ πόσαις κολῶναις ἔχει καὶ πόσος ἐξοδος ἔγινεν». *Αρχ. *Τὴν Ἀγίαν Σοφίαν τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν πρῶτον μὲν τὴν ἔκτισεν ὁ μέγας Κωνσταντίνος δρομικὴν, ὡς ἂν τοῦ Ἀγα-*

θονίκου καὶ τοῦ Ἁγίου Ἀκακίου. Τέλ. (φ. 198^α). Ὁ δὲ βασιλεὺς πολλαῖς ἐκκλησίαις ἀνήγειρεν καὶ τὴν πενταγέφυρον τοῦ Σακαρέως, καὶ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ ἐκηνήθη καὶ δόγμα περὶ τοῦ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου· ἐτελεύτησεν ἐν ἔτει , ς τ μ θ' Ἰνδικτιῶνος ιδ'. — δ' (198^β - 438) Βίαι καὶ μαρτυρία ἁγίων καὶ Ἀποκάλυψις Θεοτόκου ἐν δημῶδει γλώσσῃ. — ε' (φ. 442^α). Σεληνοδρόμιον. Ἐκ τῆς ἐν ἀρχῇ τῶν σημειωμάτων τούτων δηλωθείσης μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ φ. 3^β δύναται ὁ ἀναγνώστης νὰ ἴδῃ τὸ βραχὺ περιεχόμενον ἐκάστου φύλλου τοῦ μικροσχήμου κώδικος.

— Ὁ ἀρχαιότατος κεχρονισμένος κώδιξ τοῦ Ἀντωνίου Δαμιλά. Τὸν *Coxe* διέλαθεν ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ Βαροκκικοῦ κώδικος 90 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὁξωνίου (Catalogi codicum manuscriptorum Bibliothecae Bodleianae pars prima. Ἐν Ὁξωνίῳ, 1853 σ. 155) ἢ ἐν τῷ παραφύλλῳ 163^β ὑπαρξίς τοῦ ἐξῆς βιβλιογραφικοῦ σημειώματος· Ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον χ[εῖρ] ἐμ[οῦ] Ἀντωνίου Δαμ[ι]λά μηνὸς Αὐγούστου δ' α(υ)ξ̄ς ἀπὸ [τῆς Χριστοῦ ἐν]σαρκώ-
λισται
 σεως· εἰ δὲ καὶ ὁμογνώμονος ὄντος λικῆς βιβλίου, μᾶλλον δὲ τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμένην οὐδὴ συνόδῳ παρ' ἧς κἀκεῖνος καὶ πάντες Χριστιανοὶ τὴν ἀλήθειαν μαθόντες κατέχουσι. Εἶπε δὲ ταῦτα γεγραμμένα ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς, ὑφ' ἧς καὶ τὰ φύλλα τοῦ κώδικος 154 κ. ἐ., τὰ περιέχοντα τὰς ἐπιστολάς Δημητρίου Κυδωνῆ καὶ τὴν τοῦ Μιχαήλ Ἀποστόλη. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ *Coxe* ἐκδοδόμενον ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος σημείωμα ἔχει ἀκριδέστερον ἴδιον· Εἰς ἡμεῖς εἰς τὰς ἰθ' τοῦ Φεβρουαρίου ἔδοκα τοῦ κυρ Ἀντωνίου Ταμιλά ἓνα βιβλίον Ἁγιο Αὐγουστίνου διὰ ὑπέρυπτα ἰ ἐγὼ παπᾶ Γεργιος Βυζουλας Ἐγραφα ἡγουν ἐπούλησά του το. Τὸ ὑφ' ἡμῶν τὸ πρῶτον ἀνωτέρω ἐκδοθὲν σημείωμα εἶπε διττῶς ἄξιον λόγου, τοῦτο μὲν ὡς μαρτυροῦν τὴν εἰς τοὺς Λατίνους μετάστασιν τοῦ Δαμιλά, τοῦτο δὲ ὡς γνωρίζον ἡμῖν τὸν ἀρχαιότατον τῶν κεχρονισμένων κώδικων αὐτοῦ, πολὺ ἀρχαιότερον τῶν μέχρι τοῦδε γνωπτῶν ὡς ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων, ὧν ὁ ἀρχαιότατος εἶπε τοῦ ἔτους 1479. Ἴδε *Marie Vogel-Victor Gardthausen* Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance. Ἐν Λειψίῳ, 1909 σ. 33.

— Ἀπεξουσιώτης. Εἰς τὰ λεξικά προστεθήτω ἢ μέχρι τοῦδε ἀθησαύριστος αὕτη λέξις, ἣν εὑρομεν ἐν φ. 22^β τοῦ Βαροκκικοῦ κώδικος

76 τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης, γεγραμμένον τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ἐν μέσῳ διαφόρων ἐρμηνησιῶν νομικῶν λέξεων ἐν τῷ ἐξῆς χωρίῳ· Ἀπεξουσιώτης ἦτοι παιδίον μὴ ἔχον ἐξουσίαν ἢ ἐλευθερίαν ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

— Σφραγὶς τοῦ Εὐρύπου Ἀνθίμου. Ὁ παρισιακὸς κώδιξ Suppl. grec 487 περιγράφεται ὑπὸ τοῦ κ. *Omoné* (Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque nationale. Ἐν Παρισίοις, 1888 Τόμ. I' σ. 269) διὰ τῶν ἐξῆς· Chrysanthi Notariae, et archimandritae S. Sepulchri, historia Sinarum imperii a Tartaris subacti. Προστίθενται δ' αἱ λέξεις *Copie en 1695*. Εἶπε δὲ ὁ συγγραφεὺς ὁ γνωστὸς πολυγράφος πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἢ δ' ἐν τῷ εἰρημένῳ κώδικι περιεχομένη συγγραφή δὲν μνημονεύεται μὲν οὔτε ὑπὸ τοῦ Σάθα (Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 434), οὔτε ὑπὸ τοῦ Ἀνδρονίκου Δημητριοπούλου ἐν ταῖς εἰς αὐτὸν προσθήκαις, ἀλλ' ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Αἰμιλίου *Legrand* ἐν τῇ Bibliothèque grecque vulgaire Τόμ. I' σ. 336-441 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ συγγραμματος «Κιταῖα δουλεύουσα ἦτοι βιβλίον περιέχον τὸν πόλεμον ὁποῦ οἱ Τάταροι τῆς Μπογδόας ἐσήκωσαν κατὰ τῶν Σινῶν, δηλαδὴ Κιταῖτων, καὶ ἐκυρλεύσαν ἅπαν τὸ βασίλειον αὐτῶν» κτλ. Ἐκδοὺς δ' αὐτὸ ὁ *Legrand* ἐκ τοῦ εἰρημένου παρισιακοῦ κώδικος, ὅστις εἶπε τῶν ὑπὸ τοῦ Μηνᾶ Μινωίδου προσκομισθέντων εἰς τὴν Ἑθνικὴν βιβλιοθήκην Παρισίων ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, ποιεῖται μνείαν (ἐνθ' ἀν. σ. XXX) καὶ τῶν ἐν τῷ κώδικι σημειωμάτων, καθ' ὃ οὗτος ἀνήκεν εἰς τὸν Ἀνθίμον, ἡγούμενον τῆς ἱερᾶς μονῆς Μαρτζάνι, τὸν Βυζάντιον καὶ Σιναῖτην, τῷ 1748, εἶτα δὲ εἰς Ἀνθίμον Μπουζέου τὸν Βυζάντιον, ἀνευ χρονολογίας, ἀλλὰ πρὸ τοῦ 1753, ὅτε ἄλλοθεν γινώσκομεν αὐτὸν παραιτήσαντα τὴν ἐπισκοπὴν ἐκείνην, καὶ τέλος κατὰ τὸ ἐν φ. 85^α σημείωμα εἰς τὸν Εὐρύπου Ἀνθίμον τῷ 1763. Ἐσημείωσε δ' ὁ *Legrand*, ὅτι καὶ τὰ τρία σημειώματα εἶπε γεγραμμένα διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς, ἄρα ὁ Ἀνθίμος τῶν τριῶν σημειωμάτων εἶπε εἰς καὶ ὁ αὐτός, ἀλλὰ παρέλιπε νὰ σημειώσῃ, ὅτι ἐν τῷ φ. 85^β εὑρίσκεται καὶ ἡ μονοκονδύλια τοῦ Εὐρύπου Ἀνθίμου ὡς καὶ ἐν φ. 2^α ἡ σφραγὶς αὐτοῦ, ἀποτετυπωμένη εἰς ἐπικαύσεως. Σημειώθητω καὶ τοῦτο χάριν τῆς μελλούσης ποτὲ ἐκδόσεως σφραγιδολογίας τῶν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας χρόνων.

— Ἰδιοθέσιον=αὐτόγραφον. Ἐν τινι παρ' ἑμοὶ ἀποκειμένῳ κώ-

δικι τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος περιλαμβάνεται πλὴν Βίου καὶ πολιτείας Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου καὶ Ἀποκαλύψεως τῆς Θεοτόκου, γεγραμμένων ἐν τῇ καθωμιλημένῃ, ὁμοίως ἐν τῇ καθωμιλημένῃ γεγραμμένος «Λόγος κατανοητικὸς καὶ θαυμάσιος τοῦ ἁγίου καὶ δικαίου Ἀβραάμ» λεγόμενον ἰδιοθέσιον αὐτοῦ». Ἡ λέξις ἰδιοθέσιον, πρὸς ἣν συσχετιστέον τὸ χειροθέσιον, σημαίνει ἐνταῦθα προφανῶς τὸ αὐτόγραφον.

— Ὁ Κρητὸς Γεώργιος Δουμπάνος, ὑφ' οὗ ἐγράφη τῷ 1649 ὁ Κανονικιανὸς κώδιξ 117 τῆς Βοδληϊανῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ὁξώνλου, εἶνε πιθανῶς οὐ μόνον ἀντιγραφεὺς, ἀλλὰ καὶ συγγραφεὺς τῆς ἐν τῷ κώδικι ἐκείνῳ ὥρας, ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἀνορθογράφου προσευχῆς, ἥτις ἐν φ. 123—133 περιλαμβανομένη ἐπιγράφεται «Προσευχὴ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν». Τίς νασε παρηγορήσῃ ψυχὴ μου θηγατέρα τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπιδὴ τέτοιας λογῆς σκληρῶ ἐπιλογήθηκες· χύσαι ὡς νερὸν τὴν καρδίαν σου ὀμπροστῆς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ. Τέλει λοιπὸν ὑψώσε με ἀπὸ τὸ βάθος τῆς κακίας διὰ να εἶμε πάντα ὑψιζὸς μετὰ σένα νῦν καὶ ἀεὶ κτλ.

— *Περίμετροι νήσων.* Ἐν φ. 387^b τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος 1383, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, περιλαμβάνεται τὸ ἐξῆς σημεῖωμα, διαλαθὸν τὸν κ. Omont ἐν τῷ Inventaire sommaire des manuscrits grecs de la Bibliothèque Nationale Τόμ. Β' σ. 36·
 Τῆς κύπρου τὸ περίμετρον μήλια χν: τῆς κρήτης χνβ: τῆς εὐβοίας υν: τῆς σικελίας χο: τῆς σάρδω χν: τῆς βρετανολίας φ: τῆς λέσβου σξ: τῆς χίου ρλ: τῆς ὑόδου ρη: τῆς πελοποννήσου ηλ.

— *Ἀνδρέας Τρουμπάτζης.* Ἐν τινι τῶν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῶν Πατρῶν ἀναφερομένων ἐγγράφων, ἅτινα ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Macerata ἐξέδωκεν ὁ κ. Ἐρνέστος Gerland (Neue Quellen zur Geschichte des lateinischen Erzbistums Patras. Ἐν Λειψία. Παρὰ G. Teubner. 1903. σ. 166), μνημονεύεται ὁ Andreas trumbator de Patraxio, ὁ δ' ἐκδότης ἐν τῇ γερμανικῇ περιλήψει τοῦ ἐγγράφου καλεῖ αὐτὸν Andreas, Trompeter zu Patras. Ἀλλὰ νομίζω, ἔτι τὸ trumbator δὲν εἶνε ἐνταῦθα προσηγορικὸν ὄνομα, σημαίνον τὸν σκληπιγκτήν, ἀλλὰ λατινοποιηθεὶς τύπος τοῦ οἰκογενειακοῦ ἐπωνύμου Τρουμπάτζης, ὑπομνησκόντος ἡμᾶς τὸν ἐκ Κερκύρας βιβλιογράφον Μοναχέλου τινὸς κώδικος Ἀλέξιον Τρουμπά-

ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΥ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΔΟΥΚΑΣ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛ ΨΕΛΛΟΣ

τῆν, ἔν κατὰ περίεργον σύμπτωσιν ὁ συντάξας τὸν κατάλογον τῶν ἑλληνικῶν κωδίκων τοῦ Μονάχου ἐπ' Ἰσῆς ὑπέλαθεν ὡς σαλπικτήν (tubicen). Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Α' σ. 335 κ. ε.

— *Παῦλος Γρατσιάτος καὶ Γεράσιμος Λοβέρδος.* Ἐν τοῖς γραφεῖσιν ἐν Τόμῳ IB' σ. 335 τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος περὶ τῆς κεφαλληνιακῆς ἱστορίας τοῦ Ἰωάννου Λοβέρδου ἐπανορθωτέον, ὅτι καὶ αἱ ἀξιόλογοι σημειώσεις ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ κ. Παύλου Γρατσιάτου, ὁ δὲ κ. Γεράσιμος Λοβέρδος παρέσχε μόνον τὰς δαπάνας τῆς ἐκτυπώσεως ὡς ἐκδότης.

— *Ἀνατύψεις εἰκόνων.* Ἐνεκα τῆς ἀνεπιτυχοῦς ἐκτυπώσεως τῆς ἐν τῇ παρόντι τόμῳ εἰκόνας τῶν σφραγίδων τοῦ καρδιναλίου Βησσαρίωνος (σ. 111) καὶ τῆς τοῦ Μιχαὴλ Δούκα καὶ Μιχαὴλ Φελλοῦ (σ. 211) ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαῖον νὰ ανατυπώσωμεν αὐτὰς ἐν τῇ παρενθέτῃ πλινκίᾳ τοῦ ἀνά χειρας τεύχους.

— *Τυπογραφικὰ παρασάματα.* Ἐν τῇ προστάγματι τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου Η' ὑπὲρ τοῦ Φλωρεντίνου Ἰακώβου Τεμορέλις (De Motellis) τῇ ἐκδοθέντι ἐκ τοῦ πρωτοτύπου (Supplement grec 821) ἐν τῇ Νέῃ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Δ' ἐν μὲν σ. 189, 1-2 ἀντὶ προβιβάζοντος γράφει προβιβάζονται, ἐν δὲ σ. 189, 3 ἀντὶ μᾶλλον γράφει μάλιστα. Ἐν Τόμ. IB' σ. 320, 27 ἀντὶ κατέχει γράφει κατέχουσα, σ. 336, 28 ἀντὶ Λαμβάρδος γράφει Λομβάρδος, σ. 400, 11 ἀντὶ Supplement γράφει Supplement καὶ σ. 401, 32 ἀντὶ ταῦτο γράφει τοῦτο.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Έτος συμπληροῦται ἀπὸ τῆς ψήφισεως τοῦ περὶ ἰδρύσεως τοῦ Βυζαντικοῦ καὶ Χριστιανικοῦ Μουσείου νόμου, οὗ προϊσταται ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκιπος Νικολάου ἡ Ἐφορευτικὴ ἐπιτροπεία, περὶ ἧς εἴπομεν τὰ δέοντα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. ΙΒ' σ. 124. Καὶ τῆς μὲν Ἐφορευτικῆς ταύτης ἐπιτροπείας αἱ ἐργασίαι ἤρχισαν τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1915, αἱ δὲ τῆς ὀργανώσεως τοῦ Μουσείου πολλῶν βραδύτερον ἕνεκα τῆς πρώτης καὶ μεγάλης εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς παρουσιολογίας δυσκολίας πρὸς εὐρείαν καταλλήλου χώρου χάριν προσωρινῆς τοῦλάχιστον στεγασεως αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐχ ἴστων τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπείας καὶ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Μουσείου αἱ ἐργασίαι προσχώρησαν συντόμως, καὶ ἰκχνῶς εὐχάριστα ἀποτελέσματα πρόκεινται ἤδη.

Εὐθύς ἀπὸ τῶν πρώτων αὐτῆς συνεδριῶν ἡ Ἐφορευτικὴ ἐπιτροπεία ἐθεώρησεν ἐπείγον νὰ προβῆ εἰς διάφορα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μνημείων βυζαντικῆς τε καὶ βυζαντινοβυζαντινῆς τέχνης, οὐχὶ μόνον τῶν κινητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων ἀκινήτων μνημείων. Καὶ δὴ ὑπεδείκνυε, καὶ γενικῶς καὶ ἐσάκις εἰδικωτέρα παρουσιάζετο περίπτωσις, εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς παιδείας τὰ μέτρα, ἅτινα ἦτο ἀνάγκη νὰ ληφθῶσι, προσέβη δὲ καὶ αὐτὴ διὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Μουσείου εἰς ὅσας ἐθεώρησεν ἀναγκαστικὰ ἐνεργείας πρὸς περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν ἐγκαταλελειμμένων ἔργων τέχνης.

Μετὰ πολλὰς προσπάθειας καταρθώθη ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου παραχώρησις ἐπαρκῶν χώρων ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ πρὸς ἐγκατάστασιν εὐπρεποῦς γραφείου τῆς Ἐπιτροπείας ὡς καὶ Μουσείου, ὅτιω δὲ κατέστη δυνατὴ ἡ ἐναρξίς τῆς ἐν αὐτῷ περισυλλογῆς καὶ ἐξασφαλίσεως τῶν ἐσημέραι πλουσιωτέρων προσκερτημάτων.

Ἡ Ἐπιτροπεία ἐστρεψε συντόμως τὴν προσοχὴν εἰς τὴν δι' ἀγορᾶς πρόσκτησιν τῶν καλλίστων παρουσιολογῶν ἔργων, ὅτιω δ' ἀπέκτισε τὸ Μουσεῖον πολλὰ καὶ ἀξία λόγου μνημεῖα, ἰδίως εἰκόνας καὶ μικροτεχνήματα. Ἰδιαιτέρα δὲ προσοχὴ ἐδόθη εἰς τὴν ἐπιλογὴν ἔργων παντοίας τεχνοτροπίας καὶ ἰλῆς, ὥστε τὸ Μουσεῖον νὰ ποικίλῃ κατὰ μικρὸν ὅσον ἐνεστὶ πληρεστέραν σειρὰν ποικίλων εἰδῶν βυζαντικῶν μικροτεχνημάτων, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τεχνουργημάτων ἀξίων λόγου διὰ τὴν τέχνην, οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ καὶ τὰ ἐπ' αὐτῶν ἐπιγεγραμμένα χρονολογικὰ καὶ ἄλλα σημειώματα.

Πρὸς τούτοις δ' ἡ Ἐπιτροπεία ἠρεύνησε μετ' ἐπιστάσεως τοῦ ἠδύνατο νὰ εὐρη ἔργα βυζαντικῆς τέχνης πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῶν ἢ περισυλλογὴν ἐν τῷ Μουσείῳ. Οὕτω περιουσιολογῶν πλείστοι καὶ ἀξιόλογοι ἐν τῷ Νεοκλασικῷ ἀπὸ ἐτῶν παρερριμμένοι εἰκόνας, προερχόμενοι ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπὸ σεϊσμοῦ καταστραφείσης ἐκκλησίας τῆς μικρᾶς ἐν Μεσσηνίᾳ τῆς Σικελίας ἐλληνικῆς παροικίας. Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν παρέλαβε τὸ Μουσεῖον ἀξιολογώτατα μικροτεχνήματα βυζαντικῆς τεχνοτροπίας, τρίπτυχα, σταυροῦς ξυλογλύπτους καὶ ἄλλα, προερχόμενα ἐκ τῆς ἡπειρωτικῆς μονῆς Κάμενας, περὶ ἧς ἴδε Νέον Ἑλληνομνήμονα Τόμ. ΙΑ' σ. 44 κ. ἐ. Ἐγένετο δὲ καὶ ἡ προσή-

κουσα ἐνεργεία, ὅπως παραληφθῶσιν ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν κειμήλια χριστιανικὰ, φυλασσόμενα ἀπὸ δεκάδων ἐτῶν ἐν τῇ θησαυροφυλακίᾳ τοῦ Κράτους. Κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Ἐπιτροπείας, γενομένην συμφώνως πρὸς τὸν νόμον, προσέβη ἡ Διεύθυνσις τοῦ Μουσείου εἰς τὴν περισυλλογὴν τῶν ἐν Ἀθῆναις ἀποκείμενων ἔργων βυζαντικῆς τέχνης. Καὶ πρῶτον μὲν μετακομίσθησαν καὶ κατετέθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον τὰ καλλίστα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ συλλογῇ τοῦ θησαυροφυλακίου βυζαντικῶν γλυπτῶν. Ἐπειτα δ' ἐγένετο περισυλλογὴ γλυπτῶν ἐξ ἀπάντων τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων τῶν Ἀθηνῶν, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν ἑπ' αὐτὴν χώρων, ἀπὸ τοῦ Ὀρολογίου τοῦ Κυρρήστου, ἀπὸ τῆς Παλαιᾶς Ἀγορᾶς καὶ τῆς Στοᾶς Ἀττάλου, εἰτα δὲ καὶ ἀπὸ μονῶν καὶ ἐκκλησιῶν ἐν Ἀθῆναις, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς μονῆς Πετράκη καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν Μετοχίου τοῦ Παναγίου τάφου. Πολλὰ δὲ γλυπτὰ καὶ ἄλλα μικροτεχνήματα, ὧν τινὰ πολυτιμώτατα, παρέδωκεν ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ἐθνικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου. Οὕτω συνήχθη εἰς τὸ βυζαντικὸν Μουσεῖον πλούσιον καὶ πολυτίμιον ὕλικόν πρὸς μελέτην τῆς βυζαντικῆς γλυπτικῆς, μάλιστα δὲ τῆς καθόλου βυζαντικῆς διακοσμητικῆς καὶ πρὸς ἐναρξίαν τῆς μουσεικῆς ἐγκαταστάσεως. Μελετᾶται δὲ ἤδη καὶ σχεδιάζεται ὁ τρόπος τῆς ἀρμοδιωτέρας ἐν τῷ Μουσείῳ ἀνιδρύσεως τῶν συγκεντρωθέντων γλυπτῶν.

Ἔλεος ἡ Ἐπιτροπεία συνεσκέφθη καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς καταλληλοτέρας ἀπισκευῆς καὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἐφθαρμένων εἰκότων ὡς καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν καταλόγων τοῦ Μουσείου. Ἐλαβε δὲ τὴν ἀπόφασιν, ὅπως προβῆ εἰς τὴν σύνταξιν σχεδίου, ὅπερ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς νομοσχέδιον προστασίας τῶν βυζαντικῶν μνημείων καὶ τεχνουργημάτων, ἀναλόγου ἐκείνης τῆς τυγχάνουσι τὰρχαία δυνάμει τοῦ περὶ ἀρχαιοτήτων νόμου.

Ἐπὶ τῶν ἀξιολογωτέρων εἰς τὸ Μουσεῖον δωρημάτων εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος γενομένη δωρεὰ συλλογῆς ἐγχρωμῶν πανομοιοτύπων ἀγιογραφῶν καὶ ζωγραφῶν ἐκ χειρογράφων τοῦ Ἁγίου Ἰεροῦ, γραφέντων τῷ 1880 ὑπὸ τοῦ κ. Αἰμιλίου Gillieron κατὰ τὴν πρώτην εἰς Ἁγίον Ἰερόν ἀποστολὴν τοῦ κ. Λάμπρου μετὰ τῶν περὶ αὐτόν.

— Διὰ κοινῆς ἐνεργείας καὶ δαπάνης τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῆς παιδείας ἤρχισε καταρτιζομένη συλλογὴ παπύρων ἐν Ἀθῆναις. Ὡς ἀπαρχὴ τοῦ ἔργου ἡγοράσθησαν ἤδη τρεῖς ἐπὶ παπύρου ἐπιστολαί, ὧν αἱ μὲν δύο κατετέθησαν ἐν τῷ ἱστορικῷ φροντιστηρίῳ τοῦ Πανεπιστημίου τῷ ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ ἐκδότου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος, ἡ δὲ τρίτη ἐκτεθῆσεται ἐν τῷ Κεντρικῷ μουσεῖῳ.

— Τῇ 14 Δεκεμβρίου ἀπέθανε μετὰ μακρὰν νόσον ὁ Ἀλέξιος Κολυβάς. Ὁ μεταστάς εἶχε σπουδάσει τὴν φιλοσοφίαν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐχρημάτισε δ' ἐπὶ μακρὰ ἔτη γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπείας τοῦ Ζαππείου κληροδοτήματος καὶ ἄλλας δὲ δημοσίας ὑπηρεσίας ἐξετελέσεν, ὑπάρξας γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου τῆς παιδείας καὶ κατὰ περιόδους βυζαντινὸς ἐπίτροπος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ. Ὁ Κολυβάς ἐτρεφεν ἰδίαν ἀγάπην πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας· διὸ κατήρτισεν ἀξιόλογον βιβλιοθήκην, περιέχουσαν καὶ τοὺς κώδικας, ὧν κατάλογον δημοσιεύομεν ἀπὸ τινος διὰ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος, καὶ ἐξαίρετον συλλογὴν ἀγιογραφῶν, περιλαμβάνουσαν καὶ πολλὰ ἔργα τῶν περιφανῶν ζωγράφων τῆς Ζακύνθου Κωντοῦνη, Κουτούζη καὶ Μόσχων.

— Ἐν τῇ Παναπιστημίῳ τοῦ Βουκουρεστίου διορίσθη καθηγητὴς τοῦ βυζαντιανοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀρχαιολογίας ὁ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἀπὸ μακροῦ διαμένων ὡς διερμηνεὺς τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἀγγλικῆς ἐν τῇ βωμανικῇ Ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν κ. Δημοσθένης Ρουσσος, λόγιος γνωστὸς ἐκ διαφόρων αὐτοῦ μονογραφιῶν.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἀπηύθυνεν εἰς τὸν ἐκδότην τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος τὸ ἐπόμενον ἔγγραφον

ἀρ. 73190 Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31 Νοεμβρίου 1915.

Πρὸς τὸν κ. Σπυρίδωνα Λάμπρον

Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου

Ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Σκαρραμαγγᾶ ἐν τῇ κόλπῳ τῆς Ἐλευσίνας πρόκειται νὰ ἰδρυθῇ ὁ Νέος Ναύσταθμος τοῦ ἡμετέρου Ναυτικοῦ, τοῦ ἔποιοι συμπληροῦται ἤδη ἡ μελέτη ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς ἀποστολῆς.

Ὁ νέος οὗτος Ναύσταθμος πρὸς τὸ παρὸν ὀνομάζεται *Ναύσταθμος Σκαρραμαγγᾶ*.

Φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι καλὸν θὰ ἦτο ἂν εἰς τὸν Ναύσταθμον τοῦτον ἐθίδατο τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς τοποθεσίας ἐπὶ τῆς ἔποιας πρόκειται νὰ ἰδρυθῇ.

Παρακαλοῦμεν ἐπομένως ὑμᾶς, ὅπως εὐαρεστηθῆτε νὰ γνωρίσητε ἡμῖν ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτό τι ἀρχαῖον ὄνομα καὶ ποῖον, ὅπως μεριμνήσωμεν περὶ τῆς ἀπὸ τοῦδε ὀνομασίας τοῦ Νέου Ναυσταθμοῦ, διότι βραδύτερον ἤθελεν εἰσθαι δυσχερεστερά ἢ μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος.

Συνημμένως ἀποστέλλομεν Ὑμῖν καὶ σχεδιάγραμμα ἐπὶ τοῦ ἔποιοι ἐμφαίνεται ἡ θέσις τοῦ Νέου Ναυσταθμοῦ.

Ὁ Ὑπουργός

Π. Κουντουριώτης

Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀπηντήσαμεν ὡς ἑξῆς

Ἐξ Ἀθηνῶν, 3 Δεκεμβρίου 1916.

Κύριε Ὑπουργέ

Εἰς τὸ ἀπὸ 31 Νοεμβρίου λήγοντος ἔτους ὑπ' ἀρ. 73190 Ὑμέτερον ἔγγραφον λαμβάνω τὴν τιμὴν νάπαντήσω ὡς ἑξῆς.

Ὡς ἐκ τῆς τοῦ συνημμένου χάρτου, ὃν ἐπιστρέφω, καὶ ἄλλοθεν δ' ἐκφαίνεται, ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς θέσεως, ἐν ἣ μὲλλει νὰ ἰδρυθῇ ὁ Νέος Ναύσταθμος, οὐδὲν σῴζεται ἀρχαῖον ὄνομα. Τοῦτο δὲ γίνεται σαφές καὶ ἐκ τῆς εἰδικωτάτης περὶ τῶν κόλπων Σαλαμίνας καὶ Ἐλευσίνας τοπογραφικῆς μονογραφίας τοῦ Γερμάνου *Lolling* (Die Meerenge von Salamis ἐν τοῖς *Historische und Philologische Aufsätze Ernst Curtius zu seinem siebenzigsten Geburtstage gewidmet*, Ἐν Βερολίνῳ, 1884) καὶ τοῦ εἰς αὐτὴν συνημμένου χάρτου. Οὐδὲ νεώτερόν τι δὲ ὄνομα ἔχομεν ἐν τῇ σημεῖον τοῦτο διασῶζον ἀρχαῖαν τοπωνυμίαν, ὡς ἄλλως συμβαίνει κατὰ τὰ παρατηρηθέντα ἐν τῇ κόλπῳ τῆς Σαλαμίνας καὶ περὶ αὐτόν, ὅπου ἄλλως οὐκ ὀλίγα σώζονται ὀνόματα, εἴτε ἀδιαφθόρως ἀρχαῖα εἴτε ἠλλοιωμένα (Λέρος, Ἀρπεδόνη, Γαλαντονῆσι=Ἀτλαντή, Κυράδες=Χοιράδες, Λυφοκουτάλα=Ψυτάλεια).

Ἀλλὰ κυρίως εἰπεῖν δὲν βλέπω τὸν λόγον τῆς μεταβολῆς τοῦ νῦν ὑφισταμένου

ὀνόματος. Πράγματι ἡ τοπωνυμία Σκαρραμαγγᾶ δὲν ἀναφέρεται εἰς οἰονδήποτε νεώτερον ἰδιοκτήτην τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, ἀλλ' εἶνε κατὰ τὴν γνώμην μου λειψανόν τῶν βυζαντιανῶν χρόνων, καθ' οὓς ἤδη ἀπαντᾷ τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα Σκαρραμαγγᾶ, προσερχόμενον ἐκ τῆς λέξεως *σκαρραμάγγειον*, δηλοῦσης ὠρισμένου τι ἐνδυμα, ἀνάλογον τοῦ παρὰ Τούρκους *καφτανίου*. Ἀνάλογοι βυζαντικαὶ τοπωνυμῖαι ἐν Ἀττικῇ, ἐξ οἰκογενειακῶν ὀνομάτων προσερχόμεναι, εἶνε, ὡς ἀπέδειξα κατὰ διαφόρους περιστάσεις, τὰ *Κακανδοῖτη*, *Περιοτέρη*, *Τρικλίνη*, *Ρέντη*, *Βρονα*, *Χαλκωματᾶ*, *Βραχάμη*, ἰσως τὸ *Λογοθέτη*, καὶ ἄλλαι.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ ἐμὴ γνώμη. Ἄν δὲ παρὰ πάντα ταῦτα τὸ Σ. Ὑπουργεῖον προτιμᾷ ἔτιςδήποτε τὴν ἐκλογὴν ἀρχαίας ἑλληνικῆς ὀνομασίας, ἐνεκα τῆς μὴ διασώσεως τοιαύτης ἐν αὐτῇ τῇ περιοχῇ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Νέου Ναυσταθμοῦ, οἷα ἐρίζεται ἐν τῇ ὑπ' ἔσπιν μου τεθέντι σχεδιαγράμματι, ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν ζώνην τὴν καθ' ὅλου καταλαμβανομένην δι' ἀπαλλοτριώσεων ὑπὸ τοῦ Νέου Ναυσταθμοῦ καὶ ἐκλέξωμεν ἐκ δύο ὀνομάτων, ὧν τὸ μὲν ἕτερον αὐτόχρονον ἀρχαῖον, τὸ *Ἀμφιάλη*, τὸ δ' ἕτερον ἀρχαιοφανές, τὸ τῆς νηϊδος *Ἀρπεδόνη*, τούτων δὲ προκρίνω τὸ ὄνομα *Ἀμφιάλη*.

Καὶ δὴ *Ἀμφιάλη* ἐκαλεῖτο ἀκρωτήριον τοῦ Αἰγάλεω προεξέχον εἰς τὸν κόλπον τῆς Σαλαμίνας, οὗ ἡ πρότερον ἀμφισθητουμένη θέσις καθωρίσθη ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ *Lolling* ἐξ τοῦ ἑξῆς χωρίου τοῦ *Στραβωνος* (θ' 395), πλεύσαντος διὰ τοῦ κόλπου ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ λέγοντος· *Εἶτα τὸ Θριάσιον πεδῖον καὶ ὀμώνυμος αἰγιαλὸς καὶ δῆμος· εἶθ' ἡ ἄκρα ἢ Ἀμφιάλη καὶ τὸ ὑπερκείμενον λατόμιον*. Κατὰ ταῦτα Ἀμφιάλη εἶνε ἀσφαλῶς ἢ ἀμέσως μετὰ τὸ Πέραμα πρὸς δυσμὰς ἄκρας τῆς πλησίον τὸ καὶ νῦν ὄρατόν λατομεῖον, ἐξ οὗ ἤδη οἱ ἀρχαῖοι ἐξώρυσσον λίθους.

Τὸ ὄνομα Ἀμφιάλη, δηλοῦν ἄκραν ὑπὸ δύο θαλασσῶν περιβεβητομένην, οἷα ἡ περὶ ἣς ὁ λόγος μεταξὺ τῶν κόλπων Ἐλευσίνας καὶ Σαλαμίνας, δὲν θὰ ἦτο ἀπρόσφορον πρὸς δήλωσιν τοῦ Νέου Ναυσταθμοῦ, ἀτε ἀναφερόμενον εἰς σημεῖον κείμενον μὲν ἐντὸς τῆς δλης χάριν αὐτοῦ προσλαμβανομένης περιοχῆς, μὴ ἀπέχον δὲ πολὺ αὐτοῦ τοῦ Σκαρραμαγγᾶ, ὅπου ἰδρυθήσονται τὰ πρῶτα νέα κτίρια. Διὸ καὶ εἰς τῶν γεωγραφησάντων τὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ὁ *Biersian* (Geographie von Griechenland, Ἐν Λειψίῳ, 1862) δὲν ὠκνησεν αὐτόχρονον νὰ ταύτιση τὴν ἀρχαίαν Ἀμφιάλην πρὸς τὸ Σκαρραμαγγᾶ, γράψας εἰς (Γόμ. Α' σ. 271 καὶ σ. 365) *Ἀμφιάλη τανθὴν Σκαρραμαγγᾶ*. Εἶνε δὲ ἄλλως τὸ ὄνομα οὐ μόνον ὠραῖον, ἀλλὰ καὶ εὐφώνον καὶ εὐπρόφερτον, ὥστε ἡ ἀποδοχὴ αὐτοῦ καὶ διάδοσις εἰς οὐδεμίαν θὰ προσκρούσῃ δυσκολίαν.

Εὐπειθέστατος

Σπυρ. Π. Λάμπρος.

— Διὰ νέας σπουδαιότητος προσφορᾶς ἐγγράφων ἐπλουτίσθη κατ' αὐτὰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας. Ἐκατὸν ἑξήκοντα ἱστορικὰ ἔγγραφα ἀπέστειλαν εἰς αὐτὸ εἰς Ἀργούς ὁ κ. Δ. Βαρδουγιώτης. Εἶνε δὲ αὕτη ἡ εἰς τῆς ἐν Ναυπλίῳ νομαρχίας ἐσδόμη ἀποστολὴ, ἀναδιβάλλουσα τὰ μέχρι τοῦδε ὑπ' αὐτοῦ διορηθόντα ἔγγραφα εἰς 10.625, προσερχόμενα πάντα ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορικῆς εἰς Ἀργούς οἰκογενεῖς Περρούκα. Μεταξὺ τῶν τελευταίως ἀποσταλέντων ὑπάρχουσιν αὐτόγραφος ἐπιστολὴ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ (1819), ἄλλαι Κιαιμήλ-μπέη τῆς Κορίνθου, τοῦ Δικαιητοῦ τοῦ Μορέως Χουραϊτ

πασσά, ἔγγραφα τῆς Γερουσίας τῆς Πελοποννήσου, τοῦ Θ. Καλοκατρώνη, πολιτικῆ ἐπιστολαὶ Δ. Ὑψηλάντου καὶ Ἀλ. Μαυροκορδάτου, τὸ ἐθνικὸν Δασμολόγιον τοῦ 1823, ἐκθέσεις τῶν τριῶν νυκτάρχων τοῦ Ναυαρχίου καὶ τοῦ στρατάρχου Μαυζῶνος, ὁ πρῶτος ὄργανισμός τῶν ἐλληνικῶν ταχυδρομείων (1829), πρακτικὰ τῆς Συνελεύσεως Προνοίας (1828), ἔγγραφον τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ἐν Τριπολιτῆζ τοῦ 1816.

— Ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς ἑταιρείας ἐδημοσιεύθη ἡ ἐξῆς προκήρυξις:

Ἡ ἐν Ἀθήναις Γλωσσικὴ ἑταιρεία προκηρύσσει ἐκ νέου γλωσσικὸν διαγωνισμόν ἐφ' οἷς ὄροις καὶ τοῖς μέτροις τοῦδε. Τὰ διαγωνίσματα εἰσονται δεκτὰ μέχρι τῆς 31ης Ὀκτωβρίου 1916, ἡ δὲ κρίσις αὐτῶν δημοσιευθήσεται κατὰ Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμεῖ ἡ ἡμετέρα ἑταιρεία νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἐρευνητῶν ἐπὶ τὴν συλλογὴν καὶ τὴν ὅσον ἐνεστί πιστὴν καὶ ἀκριβῆ γραφὴν τῶν τοπωνυμιῶν (τῶν κατατοπιῶν, ὡς λέγονται πολλαχῶς), διότι ταῦτα πλὴν τῆς γλωσσικῆς ἀξίως ἔχουσι καὶ ἄλλην, ἱστορικὴν, ἐθνολογικὴν κλπ., ὡς καὶ εἰς τὴν συλλογὴν λέξεων ἰδιαιτέρων εἰς ἐπαγγέλματα καὶ τέχνας.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες περισσοτέρως πληροφορίαις ἀποτιθέτωσαν πρὸς τὸν γραμματέα τῆς ἑταιρείας κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι (Σκουφᾶ 10^α) ἢ εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης (Συναξὶ Ἀκαδημία), ἵνα λάβωσι τὸ ἀνγκυλιὸν διάγραμμα.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 16 Δεκεμβρίου 1915.

Ὁ Πρόεδρος
Στ. Ν. Δραγούμης

Ὁ Γραμματεὺς
Γ. Γ. Χατζιδάκις

— Ὑπὸ τῆς Πρυτανείας τῶν Πανεπιστημίων ἐδημοσιεύθη ἡ ἐξῆς προκήρυξις:

Ἡ Πρυτανεία τοῦ Ἑθνικοῦ καὶ τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου

Γνωστοποιεῖ, ὅτι

Ἡ τοῦ Κοντείου φιλολογικῆ διαγωνίσματος ἐπιτροπεία, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Γεωργίου Ν. Χατζιδάκι, Σίμου Μανάρδου καὶ Θεοφάνους Α. Κακριδῆ, συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμόν τοῦ διαγωνίσματος προκηρύττει διαγωνισμόν εἰς συγγραφήν τριῶν δοκίμων φιλολογικῶν διατριβῶν, πραγματευομένων ἐκάστης ἐν τῶν ἐξῆς θεμάτων:

α'.) Πραβολὴν τῶν δημῶδων στοιχείων τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης, μάλιστα τῶν ἐν ταῖς ποιήματι καὶ ταῖς ᾄσματι φερομένων, πρὸς ὀμηρικὰ (ἢ πραβολῆ δὲν πρέπει νὰ περιορισθῆ μόνον εἰς τὰς λέξεις καθ' ἑαυτὰς ἢ καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὅλου λόγου, εἰς τὰς φράσεις, τὰς μεταφοράς, τὰς παρομοιώσεις, τοὺς τρόπους καὶ τὰ σχήματα, τὰς εἰκόνας καὶ εἰ τι ἄλλο).

β'.) Ἐξέτασιν τῶν πρὸς Ἐὐσταθίω, ἐν ταῖς Περικλοῦσι, μεμαρτυρημένων στοιχείων τῆς τότε συγχρόνου λαλουμένης γλώσσης ἐν σχέσει πρὸς τὰ προγενέστερα καὶ τὰ μεταγενέστερα.

γ'.) Ἐξέτασιν τῆς πρὸς Θεοφάνει τῆς ὁμολογητῆς σύνταξεως, ἱστορικῶς ἐξετα-

σομένης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προγενέστεραν καὶ τὴν μεταγενέστεραν τοῦ Θεοφάνους σύνταξιν τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης.

Οἱ βουλόμενοι νὰ μετέσχωσι τοῦ διαγωνισμοῦ δεῖλουσι νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν τὰς ἤδη ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων τυχόν γεγενημένας σχετικὰς περὶ τοῦ θέματος ἐργασίας, μνημονεύοντες τούτων, καὶ νὰ πραγματευθῶσι τὸ θέμα οὐ μόνον μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τινα προσήκουσαν μέθοδον.

Γλώσσων θὰ μεταχειρισθῶσιν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν ἢ τὴν νέαν γραφομένην (καθαρεύουσαν).

Τὰ χειρόγραφα, εὐανάγνωστα, ἄνευ διαγραφῶν ἢ διορθώσεων καὶ προσθέτων σημειώσεων, ἐπὶ ἡμικλάστου, φέροντα ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου ῥητόν τι καὶ φάκελον, ἐγκλεισμένον ἔχοντα τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ ἐσφραγισμένον, μετὰ τὸ αὐτὸ ῥητόν ἐπιγεγραμμένον καὶ εἰς τὸ χειρόγραφον προσηρητημένον, δεόν ν' ἀποσταλῶσι πρὸς τὴν Πρυτανείαν τῶν Πανεπιστημίων τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 22 Ἀπριλίου 1917.

Τῆ 21^η Μαΐου 1917 ἀναγνωσθήσεται ἡ ἐπὶ τῶν ὑποβληθησομένων διατριβῶν κρίσις τῆς Ἐπιτροπείας ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς ἐν τῇ μεγάλῃ αἴθουσῃ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπονεμηθήσονται τὰ βραβεῖα, χιλιόδραχμον ἑκάστον, ὑπὸ τοῦ Πρυτανεως τῶν Πανεπιστημίων.

Αἱ βραβευθησόμεναι διατριβαὶ θὰ ἐκτυπωθῶσιν ὑπὸ τῶν συγγραφέων, λαμβανόντων ἀντισηκίαια τῶν τῆς ἐκτύπωσεως δαπανῶν τὸ ὑπόλοιπον τῶν τόκων τῶν ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ κατατεθειμένων χρημάτων.

Ἡ Ἐπιτροπεία πρόθυμος παρέχει πᾶσαν περαιτέρω πληροφορίαν παντὶ τῷ βουλομένῳ.

Ἐν Ἀθήναις, τῆ 22^η Ὀκτωβρίου 1915.

Ὁ Πρύτανης
Ι. Ε. Μεσσαωρᾶς

— Ἐν τῇ Φιλολογικῇ Συλλογῇ Παρνασσῶ, συμπληρώσαντι τὸ παρελθὸν θέρος πεντηκονταετίαν, ἡς ἡ ἀμφιτηρὶς ἐορτασθήσεται ἀργότερον ἕνεκα τῶν περιστάσεων, θέλει γείνει σαιρὰ διαλέξεων περὶ τῶν ἐκλιπόντων Ἑλλήνων λυρικῶν καὶ ἐπικῶν ποιητῶν τοῦ 10^{οῦ} αἰῶνος. Αἱ διαλέξεις αὗται, ἀρχόμεναι τῇ Τετάρτῃ, 20 Ἰανουαρίου, θέλουσι παρατεθῆ μέχρι καὶ τῆς 30 Μαρτίου. Θὰ ὀμιλήσωσι δὲ οἱ ἐξῆς: Σπυρ. Π. Λάμπρος (Ῥήγας Φεραλός, Βηλαράς, Χρηστόπουλος), Γ. Σωτηριάδης (Κάλλιος), Α. Μάτεσις (Σολωμός), Γ. Τσοκόπουλος (Οἱ Σοῦτσοι καὶ ἡ πολιτικὴ ποιησις ἐπὶ Ὀθωνος), Πολύβιος Δημητρακόπουλος (Ζαλακώστας), Ι. Ζερβός (Λασκαράτος), Π. Νιρβάνας (Βαλαωρίτης), Γ. Ξενόπουλος (Οἱ Παράσχοι), Χ. Ἄρηνος (Βασιλειάδης, Παπαρηγόπουλος καὶ οἱ περὶ αὐτοῦ), Βελιανίτης (Μαρκοράς, Πολυλάς καὶ ἡ σχολὴ τῆς Κερκύρας) καὶ Κ. Παλαμᾶς (Κρουσάλλης καὶ Βιζυηνός).

ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΑΛΕΝΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΣ

- Αμάντου Κ. Συμβολή εις τό τοπωνυμικόν τῆς Χίου. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Β' τόμου τοῦ λεξικογραφικοῦ ἀρχείου. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.
- Ἀνδρεάδου Ἀνδρ. Μιχ. Περὶ τῶν δημοσιονομικῶν θεωριῶν τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῆς σχολῆς αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ Β' βιβλίου τῶν Οἰκονομικῶν. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ 1915). Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Σ. Κ. Βλαστοῦ. 1915.
- Bănescu N. Doctor în Bizantinologie O «Celebritate» a Științii Românești (D. Demosthenes Roussos). București. Tipografia profesională, Dim. C. Ionescu. 1915.
- Contribuții la istoria literaturii Bizantine. I. Un ms. inedit al «Theogoniei» lui Tzetzes. II. Cu privire la Ἐκφρασις din Cod. Vatic. 1409. Extras din «Conv. Literare», anul XLIX, No 7—8. Iulie - August. București. Institutul de arte grafice «Speranta». 1915.
- Βερναρδάκη Γρ. Ν. Διορθωτικά καὶ ἐρμηνευτικά. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ τοῦ 1915. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.
- Bréhier Louis Constantin et la fondation de Constantinople. Extrait de la Revue historique, Tome CXIX année 1915, Paris. 1915.
- Γιαννοπούλου Νικολ. Ἀναθηματικὸν ἀνάγλυφον ἐκ Θεσσαλίας (Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς 1914 σ. 214—248). Ἀθήνησι. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.
- Dietrich Karl Das Griechentum Kleinasien. (Länder und Völker der Türkei v. Hugo Grothe H. 9) Leipzig. 1915.
- Drangendorff H. Alexander Couze. Gedächtnisrede gehalten am Winkelmannstage 1914 in der Archäologischen Gesellschaft zu Berlin. Berlin. 1915, Druck u. Verlag v. G. Reimer.
- Δραγοῦμη Στεφάνου Ν. Χρονικῶν Μορέως Ἱστορικά καὶ τοπωνυμικά (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΖ' Τόμ. τῆς Ἀθηνᾶς). Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.
- Εὐαγγελίδου Δ. Ἐπιγραφαὶ ἐξ Ἰπείρου. Δισκοβόλος ἐπὶ ἐλληνικοῦ σκαραβαίου. (Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς 1914 σ. 232—244). Ἀθήνησι. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.
- Ζέγγελη Κ. Δ. Περὶ τοῦ ὕψους ἢ ἐλληνικοῦ πυρός. Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ τοῦ 1915. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.

- Ζερβου Σκεῦου Γ'. Ἱστορία τῆς Ἱατρικῆς. Τόμος Α'. Ἡ μαιευτικὴ γυναικολογία διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρασκευᾶ Λεώνη. 1914.
- Κάλαμος, Καλαμίς, καλάμια ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ ἱατρικῇ. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἱατρικῆς. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Ταρουσσοπούλου. 1915.
- Οἱ κώδικες τῶν ἀρχαίων ἀνεκδότων ἱατρικῶν χειρογράφων τοῦ Πύλου Νικαίου. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφ. Καταστήματα Ταρουσσοπούλου. 1915.
- Συμβολὴ εἰς τὴν ἱατρικὴν ἱστορίαν τῆς Ἐπιτηρίδος (Ἀνατύπωσις ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ πρώτου Πανιονίου Συνεδρίου). Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Α. Πετράκου. 1915.
- Ζηκίδου Γ'. Δ. Πότερον δεῖ λέγειν Πανοικεσία ἢ Πανοικησία. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Α. Πετράκου. 1915.
- Πότερον βρῶμος διὰ τοῦ ω γραπτέον ἢ βρόμος διὰ τοῦ ο τό σημαίνον τὴν δυσωδίαν; Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Α. Πετράκου. 1915.
- Ζηροῦ Γ'. Κ. Διδάσκαλοι τοῦ γένους. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Ἀθ. Α. Παπασπύρου. 1915.
- Καλιτσουράκι Γ. Ε. Μαθητὸς Δεσφίης καὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ Ἑλληνικὸν γυμνάσιον. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Κ5' τόμου τῆς «Ἀθηνᾶς». Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1914.
- Καστορέχη Εὐθ. Δ. Τὸ ποινικὸν δίκαιον τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν. Ἀθήνησι. Τύποις Παρασκευᾶ Λεώνη. 1915.
- Κούμαρη Γ. Γ. Κρανιολογικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐν κοινῇ τάφῳ κλεισοφόρων σκαλετῶν τοῦ Π. Φαλήρου (Πρόδρομος ἀνακοίνωσις). Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.
- Λαμπιδάκη Ψευδάνη Ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ οἱ ἐν ταῖς σχολαῖς διδασκόμενοι ἀρχαῖοι Ἕλληνας συγγραφεῖς κατὰ μετάφρασιν (Ἐκ τοῦ Παιδαγωγικοῦ Δελτίου Τόμ. Ζ'. 1914). Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Λύλης Ἀ. Ραφτάνη.
- Μέριμηγκα Κ., ἐκτάκτου καθηγητοῦ τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς, Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ διδασκαλία αὐτῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. (Ἐναρκτήριος λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Νομικῆς σχολῆς τῇ 12 Νοεμβρίου 1915). Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον «Ἔστις» Κ. Μάστορα καὶ Ν. Καραδοῦρη 1915.
- Μιχαλακία Η. Ν. Μελέτη ἐπὶ τῆς τελευταίας μου ἀνασκαφῆς. Ἀνθρωπολογικὰ εὐρήματα. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Α. Πετράκου. 1915.
- Μομφερράτου Ἀντωνίου, καθηγητοῦ τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, Ἐγχειρίδιον τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου. Τόμος Α'. Τεύχος Α' - Β'. Γενικαὶ ἀρχαί. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Π. Α. Πετράκου. 1914.
- Monnier H. - Platon G. La Meditatio de nudis pactis (Extrait de la Nouvelle Revue historique de Droit français et étranger Tomes XXXVII - XXXVIII, années 1913 - 1914). Paris. 1915.
- Οἰκονόμου Η. Γ., ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων Μακεδονίας, Πέλλα. Πρώτη ἐκθεσις περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας 1914 (Πρακτικὰ Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας 1914 σ. 127-148). Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1915.

- * Ἐκ τῆς Βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης (Ἀρχαιολογική Ἐφημερίς 1914. σ. 206-209). Ἀθήνησι. Τύποις Π. Δ. Σκαλλάρου.
- Orlandos K. Anastassios Zum Tempel der Athena Nike. Sonderabdruck aus den Athen. Mitteilungen. 1915.
- Παλαμᾶ Κωστή Ἀριστοτέλης Βλαρωτίτης. Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ Δελτίο τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου Τόμ. 4 (1914). Ἀθήνα. Τυπογραφεὶο «Ἐστία».
- K. Μάιονερ καὶ Ν. Καργαδούρη. 1914.
- Platon G. Ἰδε Monnier H.
- Πολίτου Ν. Γ. Τεπωνυμικά Α'. Β' (Ἀπόσπασμα τῆς Λαογραφίας Τ. Δ'. Ε'). Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σκαλλάρου 1915.
- Rados Const. Les guerres médiques. La bataille de Salamine. Paris. Fontemoing & Cie éditeurs. 1915.
- Rhomaïos A. K. Tegeatische Reliefs. Sonderabdruck aus den Athen. Mitteilungen. 1914.
- Σακκάρη Γ. Ὁ ἑλλητισμός ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ. Πανηγυρικός ἀπαγγελλθεὶς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Ἑπτῶν Ἱεραρχῶν ἐν τῷ Πιγκυπρίῳ Γυμνασίῳ. Ἐν Λευκωσίᾳ. 1915. Τύποις «Λευκωσίας» Πατρίδου καὶ Νικολάου.
- Σιούτα Εὐαγγ. Ι., διδάκτορος τῆς Φιλολογίας, Νέαι παιδαγωγικαὶ καὶ ψυχολογικαὶ ἰδέαι. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεὶον «Ἐστίας» Κ. Μάιονερ καὶ Καργαδούρη. 1915.
- Σκιᾶ Ν. Ἄνδρ. Ἐπιλεγόμενα περὶ τῆς ἑτυμολογίας τῆς λέξεως Βολκός (Ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου).
- Σωτηριάδου Γεωργίου Ἐπιγραφαὶ ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου Τόμ. Ι. σελ. 45-58. Ἀθήνησι. 1915.
- Σωτηρίου Γ. Α. Τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἱστορία καὶ τέχνη. Μετὰ εἰκόνων, χάρτου, ἀρχιτεκτονικῶν κατῳραίων κ.λ.π. εἰς ἰδιαιτέρους πίνακας καὶ ἐντὸς τοῦ κειμένου. Βιβλιοπωλεῖον Ι. Ν. Σιδέρη. Ἐν Ἀθήναις 1915. Τυπ. ἈΘ. Α. Παπποπούρου. Σύλλογος Ὁφελίμων Βιβλίων).
- Τσοποτοῦ Κ. Δ. Ἱστορία τῶν γεωργῶν καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων μέχρι τῆς τουρκοκρατίας ἐπὶ τῇ βᾶσει ἱστορικῶν πηγῶν (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Ἀδύτης» τοῦ Βώλου). Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σκαλλάρου. 1915.
- Τσοῦντα Χρ. Αἱ χρυσαὶ πλίνθοι τοῦ Κροίσου (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ «Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου» Τόμ. Ι, σελ. 111-114). Ἀθήνησιν 1915.
- Wellnhofer Mathias Dr. Johannes Apokaukos, Metropolit von Naupaktos in Aetolien (c. 1155-1283). Sein Leben und seine Stellung im Despotate von Epirus unter Michael Dukas und Theodoros Komuenos. Freising. 1913. Druck v. F. P. Datterer und Cie.
- Χατζιδάκι Γ. Ν. Καὶ πάλιν περὶ τῶν λέξεων βρόμος, βρομεῖν, βρόμα κτλ. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς «Ἀθηναΐδος»).
- * Ἀκαδημεικὰ ἀναγνώσματα. Τόμ. Γ'. Μέρος Α'. Γενικὴ Γλωσσικὴ. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σκαλλάρου. 1915.

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

(Τὸ ΑΚ σημαίνει κώδικα τῆς Βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Καλυβᾶ, τὸ δὲ ΖΓ κώδικα τῆς Βιβλιοθήκης Ζαγοράς).

- Ἀβερκίου Ἱεραπόλεως μαρτύριον (ΖΓ) σ. 478.
- Ἀβερνίτζη ἐν Θεσσαλίᾳ σ. 471.
- Ἀβραμίου ὁσίου βίος (ΖΓ) σ. 473.
- Ἀγαθαγγέλου Προφητεία (ΑΚ) σ. 368.
- Ἀγαθίου κώδιξ σ. 393.
- Ἀγαθόνικος Μιλτιάδης διδασκαλὸς Ζαγοράς σ. 255.
- Ἀγαρίστης γάμοι σ. 58 κ. ε.
- Ἀγγελοπούλου Κωνσταντίνου δράματα σ. 98.
- Ἄγιος (= Ἀγιάς) μονῆς Σωτήρος Χριστοῦ οἰκίλιον σ. 348 κ. ε.
- Ἄγιον ὄρος. Ἰδε Ξηροποτάμου.
- Ἀγιά. Ἰδε Ἄγιος.
- ἄδελφοποιητὸς ἐν ἐπιγραφῇ Γραμματέων Ἠπειροῦ σ. 28.
- Ἀδριανουπόλεως ἀκμή σ. 357. Παρθένιος σ. 350, 353.
- Ἄετοὶ δικέφαλοι σ. 204, 211 κ. ε., 375 κ. ε.
- Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας κώδιξ σ. 392. Λόγοι (ΑΚ) σ. 112. (ΖΓ) σ. 470.
- Ἀθανασίου Α' Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολαὶ (ΑΚ) σ. 363.
- Ἀθηναί. Ἰδε Βερσῆς, Εὐθύμιος.
- Αἴνου Δανιὴλ σ. 351, 353. κάτοικος Βενετῶν Φαρέτρω σ. 163.
- Αἰσχύλου Πέρσαι σ. 80 κ. ε. ἐν κώδικι πλαστῆρ σ. 128.
- Αἰσώπου βίος καὶ μῦθοι σ. 397.
- Ἀκακίου Σαββαΐτου Ἑρμηνεῖα μεγάλου κανόνος Ἀνδρέου Κρήτης (ΑΚ) σ. 358.
- ἀκμήν=ἀκόμη σ. 371.
- Ἀκομινάτου (Χωνιάτου) Μιχαὴλ ἐπιστολῶν ἀριθμὸς σ. 424. στίχοι (ΑΚ) σ. 362.
- Ἀκροπολίτης Γεώργιος διδασκαλὸς ἐν τῇ σχολῇ γραμματικευομένων σ. 437. Χρονικὸν κώδο σ. 390.
- Ἀλβάνια Φρειδερίκου ἱστορικὰ ἔργα σ. 328.
- Ἀλβανικαὶ φράσεις σ. 229.
- Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου ἐπιστολαὶ σ. 418. Μελέτιος Πιργᾶς σ. 399. Στοιχεῖα σ. 361.
- Ἀλεξάνδρου (μεγάλου) βίος καὶ πολιτεία σ. 380. ὁ θάνατος σ. 68 κ. ε. πράξεις σ. 397.
- Ἀλῆ πασσᾶ ἐπιστολαὶ σ. 255.
- Ἀλῆς Ἐζελεῆς Ἰμπανίων σ. 359.
- Ἀλκισθένης ἐπιστολαὶ σ. 424.
- Ἀλλάτιος Λέων σ. 198.
- Ἀλφειὸς σ. 120.
- Ἀμασειᾶς μετρόπολις σ. 301.
- Ἀμηροῦτζη Γεωργίου ἐπιστολὴ περὶ ἀλώσεως Τραπεζοῦτσος σ. 476.
- Ἀμπελᾶ Τιμ. δράματα σ. 98.
- Ἀμπελος, νησιὸς κόλπου Ἀντικόρα, σ. 455.
- Ἀμυκλῶν ἐπισκοπὴ σ. 298.
- Ἀμφιάλη, ἔναξ τοῦ Νέου Νικηταῖου, σ. 7.
- Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου εἰς Ἰππικῶν (ΖΓ) σ. 471.
- Ἀνακρέοντος μέλη σ. 404.
- Ἀνάλατος Πέτρος, ἀδελφὸς ἐπισκόπου Λακεδαιμονίας, σ. 260, 261.
- Ἀναστασίας Ῥωμαίας μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.

- Ἀναστασίου ἀγίου περὶ ἱερῶν (ΑΚ) σ. 108.
- Ἀναστασίου Σιναΐτου εἰς Ὑπαπαντῆν (ΖΓ) σ. 471. Ἑρμηνεῖα εἰς Ψαλμοὺς (ΑΚ) σ. 236.
- Ἀνδρεάδης Ἀνδρέας σ. 344, 345 κ. ε.
- Ἀνδρέου Καισαρείας Ἑρμηνεῖα Ἀποκαλύψεως (ΖΓ) σ. 464.
- Ἀνδρέου Κρήτης Λόγοι (ΖΓ) σ. 467 κ. ε. Μέγας κωνών (ΑΚ) σ. 359.
- Ἀνδρέου νεομάρτυρος μαρτύριον ἔμμετρον σ. 378 κ. ε.
- Ἀνθίμου Εὐρίπου σφραγίς σ. 481.
- Ἀντιόχου Σαββαΐτου Ὁμιλῖαι (ΑΚ) σ. 240.
- Ἀντωνιάδου Ἀντωνίου δράματα σ. 95.
- Ἀντώνιος Κωνσταντινουπόλεως σ. 316.
- ἀπαριάζω σ. 115 κ. ε.
- ἀπεξουσιώτης νέα λέξις σ. 480.
- Ἀπολλωνία Σίφνου σ. 376, 377.
- Ἀπολλωνίου ἐπιστολαὶ σ. 424.
- Ἀποστόλη Μιχαὴλ ἐπιστολαὶ σ. 480. συναγωγὴ παροιμιῶν σ. 411.
- Ἀργους μητρόπολις σ. 298. μητροπολίται σ. 122.
- Ἀργυρὸς Ἰσαάκ. Ἴδε Καντακουζηνοῦ Ἰωάννου.
- Ἀρέθα μεγαλομάρτυρος μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.
- Ἀριστοτέλης. Ἴδε Κορυθαλλέως.
- Ἀριστοφάνους Βάτραχοι (ΑΚ) σ. 107.
- Ἀρίων σ. 84 κ. ε., 97.
- Ἀρπεδόνη, νησίς κελπῶν Σαλαμίνος. σ.
- Ἀρσενίου Μονεμβασίας ἐπιστολαὶ σ. 411.
- Ἀρτεμίου μεγαλομάρτυρος μαρτύριον (ΖΓ) σ. 472.
- Ἀρχεῖα γενικά κράτους σ. 125, 255.
- Ἀσπασία καὶ Περικλῆς σ. 66 κ. ε.
- Ἀσώπιος Κωνσταντῖνος σ. 322 σημ. 1.
- Ἀτταλείας μητρόπολις σ. 298. μητροπολίτης σ. 316.
- Αὐγουστίνου Ἰππῶνος εὐχαὶ σ. 466.
- Αὐτοκρατόρων Βυζαντίου εἰκόνες σ. 43 κ. ε. 45, 51, 241.
- Ἀχιλλεῖον (Χατλί), νησίς Μακεδονίας, σ. 126.
- Ἀχιλλέως διήγησις σ. 380.
- Ἀχειδῶν πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἰωάσαφ σ. 361.
- Βαλαωρίτης Ἀριστοτέλης σ. 92 κ. ε., 338 κ. ε.
- Βαρδάρου (ων) τόπος σ. 373. χωρεπίσκοπος θεόκλητος Πολυειδῆς σ. 369.
- Βαρνάκοβας μονῆς ἐπιγραφή σ. 445 κ. ε.
- Βάσης Σπυρίδων σ. 344.
- Βασιλειάδου Σπυρίδωνος δράματα σ. 98, 99.
- Βασιλείου Καισαρείας τοῦ νέου Ὑπομνήματα εἰς Γρηγόριον Θεολόγον σ. 408.
- Βασιλείου μεγάλου ἐπιστολῶν ἀριθμὸς σ. 424. ἐμιλῖαι (ΑΚ) σ. 234, 236, 362, 470.
- Βασιλείου πατρικίου Νεομαχικά σ. 403.
- Βέης Ν. περὶ δικεφάλου ἀποτῶ σ. 243.
- Βελέλη Λαζάρου ἱστορικὰ ἔργα σ. 328.
- Βελανίτης Θεόδωρος σ. 343.
- Βελῆ πασαῖ, υἱὸς Ἀλλῆ, ἐπιστολαὶ σ. 255.
- Βελιγόσταδος ἐπισκοπῆ σ. 298.
- Βελισάριος, στρατηγὸς Ἰουστινιανοῦ, σ. 286.
- Βενετίας συνθήκη μετὰ Βυζαντίου σ. 174 κ. ε. Ἴδε καὶ Αἴνου, Μόρος, Φαρέτρω, Φόσκαρης.
- Βενιαμὴν Λεσβίου Ἀριθμητικὴ (ΑΚ) σ. 237.
- Βενιαμὴν τοῦ ἐκ Τουδέλης Itinerarium σ. 389.
- Βενιζέλοι ἐν Ἀθήναις σ. 115.
- Βεργίκιος Ἄγγελος βιβλιογράφος σ. 411.
- Βεραυδάκης Δημήτριος σ. 94.
- Βερροίας μητρόπολις σ. 298.

- Βερσῆς (Μπερσῆς) Δημήτριος (Διονύσιος) Ἀθηναῖος βιβλιογράφος σ. 361, 362, 364. ἡγούμενος μονῆς Πιερῆς σ. 365.
- Βερυκίου Γεωργίου Ἀπομνημονεύματα σ. 333.
- Βησσαρίων, καρδινάλιος, σ. 179. Σφραγίδες αὐτοῦ σ. 113, 483. Ἐπιστολὴ Ἀμηροῦτζη πρὸς αὐτόν σ. 476.
- Βιάξη (δὲ) Σπυρ. Ἱστορικὰ ἔργα σ. 334.
- Βιβλιογράφοι. Ἴδε Βεργίκιος, Βερσῆς, Βύζουλας, Δαμιλάς, Διασσωρίνος, Δημήτρης, Ἐλάχιστος, Εὐθύμιος, Εὐστράτιος, Ἰωσήφ Ιερομόναχος, Κλόντζας, Κωνσταντῖνος Πελοποννήσιος, Κώνστας, Λουμπάνος, Ματθαῖος μοναχὸς, Μεθόδιος, Μελιτινιώτης Βασίλειος, Νῆφος, Παλαιόκαππας Κωνσταντῖνος, Παχούμιος, Τρικκεριώτης, Τρούμπιτζης, Χατζῆ Ἰωάννου, Χριστούδιας.
- Βιζυηνὸς Γεώργιος σ. 97.
- Βιζύης Ἀθανάσιος ἢ Ἄνθιμος σ. 357. Δανιὴλ σ. 351, 353.
- (Βιλλαρδουῖνος) Γουλιέλμος σ. 287.
- Βίνετι Μακεδονίας βυζαντικὸς ναὸς σ. 126.
- Βίωνος ποιήματα σ. 386.
- Βλαντῆ Σπυρ. Ἱστορικὰ ἔργα σ. 342.
- Βλασοπούλου Σπυρ. ἀναγνώσματα ἱστορικὰ σ. 321 σημ. 1.
- Βλαστάρεως Μάτθαίου Νομοκάνων σ. 224, 231.
- Βλάχοι ἐν Ἰπείρῳ σ. 39, 40.
- Βλάχου Γερασίμου εἰς Θεολογίαν Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ (ΑΚ) σ. 359.
- Βλεμμύδου Νικηφόρου ποιήματα σ. 393, 395.
- Βούλαρις Νικόλαος Τιμολέων σ. 99, 327.
- Βούλαροι ἀποκομιζόντες βιβλίον σ. 373. Ἴδε καὶ Κροῦμμος.
- Βουλκάνιος, Ὀλλανδὸς φιλόλογος, σ. 379, 380 κ. ε. κώδικες αὐτοῦ σ. 380 κ. ε.
- Βουλκολάκων πέρι (ΑΚ) σ. 106.
- βούλλα κηρίνη σ. 169, 196. μολυβδίνη σ. 175.
- Βρεσθένων ἐπίσκοπος σ. 266.
- Βρετοῦ Παπαδοπούλου Ἀνδρέου ἱστορικὰ ἔργα σ. 338.
- Βρετανίας περίμετρον σ. 482.
- Βροκίνη Λαυρεντίου ἱστορικὰ ἔργα σ. 323.
- Βρυενίου μοναχοῦ Διάλεξις μετὰ Ἰσμαηλῆτος (ΑΚ) σ. 365.
- Βυζαντιακὸν μουσεῖον Ἀθηνῶν σ. 124, 255, 484 κ. ε.
- Βυζάντιος Ἀλέξανδρος σ. 97.
- Βυζαντίου αὐτοκρατόρων εἰκόνες σ. 43 κ. ε., 45, 51, 241, συνθήκαι μετὰ Βενετῶν σ. 174 κ. ε. χρέη πρὸς Βενετοῦς σ. 188 κ. ε.
- Βυζαντίων μονή. Ἴδε Παντολέοντος πρεσβυτέρου.
- Βύζουλας Γεώργιος βιβλιογράφος σ. 480.
- Γαβρᾶ Μιχαὴλ ἐπιστολαὶ σ. 424.
- Γαγγρῶν μητρόπολις σ. 301.
- Γαληνοῦ συνταγὴ σ. 398.
- Γαλησιώτης Γεώργιος, βασιλικὸς νοτάριος, σ. 169, 178.
- Γαμηλιῶν μῆν σ. 207.
- Γατελοῦζος Φραγκίσκος δυνάστης Λέσβου σ. 474.
- Γεμιστοῦ Γεωργίου Μονηδία εἰς Ἐλένην Παλαιολογεῖαν σ. 412.
- Γερακάρη Νικολάου ἱστορικὰ ἔργα. σ. 328.
- Γερακάρης Λιβέριος (Λιμπεράκης) σ. 451, 453, 455.
- Γεράκης Κωνσταντῖνος, πρωθυπουργὸς Σιάμ, σ. 386.
- Γερμανικουπόλεως μητρόπολις σ. 301.
- Γερμανὸς Γ' Κωνσταντινουπόλεως σ. 487.
- Γερμανοῦ Α' Κωνσταντινουπόλεως εἰς Εἰσόδια (ΖΓ) σ. 469. ἐμιλῖαι σ. 235.
- Γερμανοῦ Παλαιῶν Πατρῶν ἐγγράφα σ. 487.

- Γεωγραφίας κώδιξ σ. 367.
 Γεώργιος Β' Κωνσταντινουπόλεως (Ξυφιλίνος) σ. 445, 448.
 Γεωργίου χαρτοφύλακος Εἰς Εἰσόδια (ΖΓ) σ. 469.
 Γεωργιήνης Ἰωσήφ, ἀρχιεπίσκοπος Σάμου, σ. 373.
 Γλυκᾶ Μιχαὴλ Χρονικόν σ. 399, 423.
 Γλύσσα, ἄρχα Ἀκροκεραυνίων, σ. 26.
 Γλωσσικῆς ἐταιρείας διαγωνισμός σ. 488.
 Γοριανίτης Νικηφόρος σ. 438.
 Γοριανίτης Νικόλαος σ. 438.
 Γοριανίτου Θωμᾶ Ἐπιγράμματα σ. 135 κ. ε.
 Γούρας Δικέφαλοι ἀετοὶ σ. 378.
 Γράμματα, ὄρμος Ἠπείρου, καὶ ἐπιγραφαὶ κώδιξ σ. 26, 32, 35, 220 κ. ε.
 Γραμματικευομένων σχολή ἐν Κωνσταντινουπόλει σ. 437.
 Γρατσιαῶς Παῦλος σ. 385, 483.
 Γρηγορίου Θεολόγου ἀλφάβητος λαμβική (ΑΚ) σ. 112, ἐπιστολῶν ἀριθμοὶ σ. 424, εἰκθόκη σ. 389, ἐξήγησις ἀλλογενῶν ἱστοριῶν σ. 399, λόγοι (ΑΚ) σ. 286.
 Γρηγορίου Β' Κυρίου Κωνσταντινουπόλεως Ἐγκώμιον εἰς Θαλασσαν σ. 386, 389, Ἐπαινος τοῦ μεγάλου λογοθέτου σ. 389, Ἐπιστολαὶ σ. 405, Ἐὰ καὶ ἑαυτὸν σ. 388, 405.
 Γρηγορίου Νύσσης Λόγοι (ΑΚ) σ. 234, 470, 471.
 Γρηγορίου πάπα Διαλόγοι σ. 370, 414.
 Γύθειον σ. 286.
 Δαμασκηνοῦ Ἰωάννου Θεολογία (ΑΚ) σ. 359, Κανόνες (ΑΚ) σ. 233, 234.
 Δαμιλάς Ἀντώνιος βιβλιογράφος σ. 480.
 Δαπόντες Καισάρης σ. 5 κ. ε.
 Δαφνοπάτου Θεοδώρου Εἰς ἀγκυρομειθῆν χειρὸς Ἰω. Χρυσοστόμου (ΖΓ) σ. 470.
 δε ἐγκλινόμενον σ. 14.
 Δεμενῖται σ. 286.
 Δέρκων Σαμουὴλ σ. 357.
 Δέρμα ἐρυθρομηλίνοις στίγματασιν καταστικτον, μιλιτῶδες, κυανοῦν, χλωρὸν σ. 411.
 Δημητριάνης σχολή σ. 232.
 Δημητρακόπουλος Πολύβιος σ. 98.
 Δημητριάδης Γρηγόριος, ἀδελφὸς πατριάρχου Καλλινίκου Δ', σ. 209, 210, 214, 456.
 Δημητρίου μεγαλομάρτυρος μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.
 Δημόδουτος γλώσσης ποίημα ὑπὸ τύπον διαλόγου σ. 479.
 Διακρούσης Ἄνθιμος σ. 335.
 Διασωρήνος Ἰάκωβος βιβλιογράφος σ. 408 κ. ε.
 Διδυμοτείου μητρόπολις σ. 298, Παρθένιος σ. 351, 353.
 Δικέφαλοι ἀετοὶ σ. 204, 241 κ. ε., 375 κ. ε.
 Διμήρης Μανουὴλ βιβλιογράφος σ. 7.
 Διονύσιος Κωνσταντινουπόλεως σ. 361.
 Διονυσίου ῥήτορος ἐξήγησις (ΑΚ) σ. 110.
 Διοσκόρων λατρεία εἰς Γράμματα Ἠπείρου σ. 32.
 Δοξαπατρῆ Νικολάου Ἐξήγησις τετραστίχων Γρηγορίου Θεολόγου (ΑΚ) σ. 362.
 Δοσιθεὸς Σελευκείας σ. 456.
 Δοσιθεοῦ Ἱεροσολύμων Ἀσπίς ὁρθοδοξίας (ΑΚ) σ. 360, 363, πρόλογος (ΑΚ) σ. 363.
 Δούγκα Στεφάνου ἐπιτύμβιον σ. 367.
 Δούζας (Δουζιάδης) Γεώργιος, ὀλλανδὸς φιλόλογος, σ. 390, 391, 392, 399.
 Δούζας Ἰωάννης, ὀλλανδὸς φιλόλογος, σ. 379, 390.
 Δούκα Μιχαὴλ αὐτοκράτορος εἰκὼν σ. 241, 483.
 Δράμας καὶ Φιλίππων Ἐπιφάνιος σ. 357, Κλήμης σ. 351, 353.

Δυρραχίου Νικήτας σ. 396.

Εἰκονογραφημένοι λογοτεχνικοὶ κώδικες σ. 114.

Ἐλάχιστος ἀνύπαρκτος βιβλιογράφος σ. 408.

Ἐλενοπόντου ἐπαρχία σ. 301.

Ἐλους ἐπισκοπή σ. 280 κ. ε.

Ἐπιμάχου μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.

Ἐπιστολῶν ἀρχιεπισκοπῆς σ. 421 κ. ε.

Ἐπτανήσου ἱστορικὴ σχολή σ. 319 κ. ε.

Ἐρμονιακοῦ Κωνσταντίνου πρῶτα σ. Ἰλιάδος σ. 398.

Ἐρωτηίδος μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.

Ἐσκαμματισμένος Ἐμμανουὴλ σ. 371.

Ἐσκαμματισμένος Ἰωάννης σ. 371.

Ἐσκαμματισμένος Λέων σ. 371.

Ἐθαγγέλιον κατὰ τὰς ἀνεγνώσεις (ΑΚ) σ. 232.

Ἐθναίης περίμετρον σ. 482.

Ἐυθύμιος Ἀθηνῶν βιβλιογράφος σ. 114.

Ἐυμορφόπουλος Μιχαὴλ σ. 237.

Ἐυρίππου Ἄνθιμος σ. 481.

Ἐυστράτιος Ἱερῶς, βιβλιογράφος, σ. 224.

Ἐφέσου Ἰγνάτιος σ. 417, Νικόλαος σ. 357.

Ἐυφραντῆ Τρισεκράτους σ. 20.

Ἐφραὶμ εὐχὴ ἐξομολογητικὴ σ. 365.

Ἐφραὶμ τέρκηνος Πελοποννήσου σ. 290.

Ἐφραὶμ Σύρου Εἰς Ἀβραάμ (ΖΓ) σ. 470.

Ζαγορᾶς βιβλιοθήκη σ. 215 κ. ε., 456 κ. ε., ἑλληνομουσεῖον σ. 457, σχολαίου σιγγλίον σ. 201 κ. ε. Ἴδε Ἀγαθόνικος, Παπαγιαννακόπουλος, Πήγαις.

Ζαγόριον Ἠπείρου σ. 38, 39.

Ζακύνθου εἰκὼν σ. 49, 51, ἱστοριογράφοι σ. 320 κ. ε., 329 κ. ε. Κυρία Ἀγγέλων ἐκκλησία σ. 242.

Ζαμπέλιος Ἰωάννης σ. 90 κ. ε.

Ζαμπέλιος Σπυρίδων σ. 99, 399 κ. ε.

Ζαχαρίας πάπας, μεταφραστὴς Γρηγορίου Διαλόγου σ. 371, 414.

Ζέλεβον Μακεδονίας σ. 126.

Ζεμενᾶς ἐπισκοπή, σ. 280 κ. ε., 309.

Ζηνοβίας μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.

Ζηνοβίου μαρτύριον (ΖΓ) σ. 473.

Ζυγομαλίας Θεοδοσίος, βιβλιογράφος, σ. 390.

Ζωγράφοι. Ἴδε Κλόντζας, Πραιπόσιτος.

Ζωγράφων ἐρμηνεία (ΚΑ) σ. 237.

Ζώη Λεωνίδου ἱστορικὰ ἔργα σ. 334, Μοῦσαι σ. 321.

Ζωναρᾶς Ἰωάννης σ. 390, ἐπιστολαὶ αὐτοῦ σ. 392, κώδιξ αὐτοῦ σ. 399.

Ζωσίμου μοναχοῦ περὶ διήγησις (ΑΚ) σ. 111.

Ἰδουχοῦντος οὐρανοὶ σ. 395.

Ἰλιοδώρου καὶ Τρατίου διαφορά σ. 404.

Ἰπείρος σ. 125, κώδιξ ἡπειρωτικὸς σ. 224 κ. ε., χωρὶς αὐτῆς ὑποκείμενα τῆ ἐκκλησίᾳ Ἰωαννίνων σ. 38 κ. ε.

Ἴδε καὶ Βίνετι, Ζαγόριον, Ἰωαννίνων, Μπιζάνη, Παραμυθίας, Πολυανῆς, Πωγωνιανῆς, Σέλιανη.

Ἰρακλείας μητροπολίτης σ. 226, 227, Μάξιμος σ. 357, Μεθόδιος σ. 417, Τιμόθεος σ. 350, 352.

Ἰρῶδοτος ὡς πηγὴ θεμάτων ζωγραφικῶν σ. 57 κ. ε.

Ἰρῶνος Πνευματικὰ καὶ αὐτοποιητικὰ σ. 411.

Θεμιστίου περὶ φιλίας (ΑΚ) σ. 287.

Θεοδοσία μάρτυς, Λόγος ἐπ' αὐτῆ σ. 11.

Θεοδωρήτου Κύρρου Φιλόθεος ἱστορία (ΖΓ) σ. 467.

Θεοδώρου Στουδίτου Ἐγκώμιον εἰς Θεοτόκον (ΖΓ) σ. 469.

Θεοκρίτου κώδιξ σ. 346.

Θεοτόκη Μάρκου ἱστορικὰ ἔργα σ. 328.

Θερεϊανοῦ Διονυσίου ἔργα σ. 334.

Θεσσαλονίκης βιβλιοθήκη σ. 128. μητροπολίτης Θεόκλητος σ. 417. μητροπολίτης Παύλος σ. 352. Ἴδε Καμενιάτου.
 Θράκη σ. 125.
 Θωμᾶς Πέτρος, Γάλλος ἱεράρχης, σ. 475 κ. ε.
 Ἰάγουης Ἐμμανουήλ σ. 371.
 Ἰασοῦ ἐπιγραφαί σ. 3 κ. ε.
 Ἰβύκου γέροντες σ. 84.
 Ἰδιοθέσιον=αὐτόγραφον σ. 481.
 Ἰδρωμένου Ἀνδρέου ἱστορικὰ ἔργα σ. 328.
 Ἰερᾶς μονή σ. 380.
 Ἰερεμίας Κωνσταντινουπόλεως Γ' σ. 301.
 Ἱεροσολύμων πατριάρχαι. Ἴδε Δοσίθεος, Κυρίλλου, Χρυσάνθου.
 Ἰθάκης ἱστοριογράφοι σ. 342.
 Ἰλαρίωνος Βερωναίου Περὶ ἀρτου μυστικῶν καὶ ἀζύμου σ. 390.
 Ἰλαρίωνος δόσιου βίος (ΖΓ) σ. 472.
 Ἰννοκεντίου ς' πάπα πρὸς Φραγκίσκον Γατελοῦζον σ. 474.
 Ἰοβίου (Γιονίου) Παύλου εἰκὼν σ. 43. συγγραφή σ. 44 κ. ε., 374 κ. ε.
 Ἰουδαῖοι ἐν Ἰωαννίνοις σ. 39, 49 κ. ε.
 Ἰουστινιανὸς Α' σ. 286.
 Ἰπποκράτους ἐπιστολὴ πρὸς Πτολεμαῖον σ. 393, 396. συνταγὴ σ. 393.
 Ἰσίδωρος Α' Κωνσταντινουπόλεως σ. 282 κ. ε.
 Ἱστορία καὶ ζωγραφικὴ σ. 53 κ. ε. καὶ ποιήσεις σ. 76 κ. ε.
 Ἱστορημένοι λογοτεχνικοὶ κώδικες σ. 379 κ. ε.
 Ἱστορικῆς καὶ ἔθνολογικῆς ἐταιρείας ἀρχεῖον σ. 255, 487.
 Ἱστοριονομία σ. 341, 345.
 Ἰχνηλάτης καὶ Στεφανίτης σ. 393, 396, 399.
 Ἰωαννίνων ἐκκλησιαστικὴ προνομία σ. 36 κ. ε. Θεοφάνης σ. 353. κώδιξ σ. 227. λίμνη σ. 39. μητρόπολις σ. 298.

ζλάμουρον σ. 359. Ἴδε καὶ Κασίμα, Κατζούλης, Κώνστας, Μπιζάνη, Πιζάνης.
 Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ Λόγος (ΖΓ) σ. 469.
 Ἰωάννου Θεολόγου Ἀποκάλυψις (ΑΚ) σ. 362. (ΖΓ) σ. 467. περίοδοι (ΑΚ) σ. 110.
 Ἰωάννου Μελιτηνῆς ἐπιγραμμὰ σ. 370.
 Ἰωάννου νέου, μαρτυρήσαντος ἐν Αβυκοπόλει ἐπαρχικῆς Προλάθου, κανὼν (ΖΓ) σ. 466.
 Ἰωάννου Νηστευτοῦ Περὶ βουλκολακῶν (ΑΚ) σ. 106.
 Ἰωάννου Σχολαστικοῦ, ἡγουμένου Ἰακωβοῦ, Λόγος (ΑΚ) σ. 111, 112.
 Ἰωσήπου Ἰουδαϊκὴ ἀρχαιολογία σ. 411.
 Ἰωσήφ Κανόνες (ΑΚ) σ. 234.
 Ἰωσήφ ἱερομόναχος ἐν Κυθωνίαις βιβλιογράφος σ. 237.
 Ἰωσήφ Κωνσταντινουπόλεως σ. 291.
 Καβαλλαρόπουλος Γεώργιος διερμηγευτής σ. 178.
 Καβάλλης Μαρτίνος, γαγενάλης Κρήτης, σ. 46.
 Καβάσιλα Νικολάου Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς σ. 388.
 Καβάσιλας, στρατηγός, σ. 40.
 Καββαδίας Παναγιώτης σ. 344.
 Κάγκας Γαβριήλ, μητροπολίτης Λαρίσης, θεὸς κυρᾶς Φρασούνης σ. 247.
 Καισαρείας Παλαιστίνης εὐαγγέλιον σ. 244. μητρόπολις σ. 296. μητροπολίτης σ. 297. Παρθένος σ. 357.
 Καλαβρύτων νὰὸς Κειμήσεως σ. 242.
 Καλαμάκι τοπωνυμία σ. 349, 351.
 Κάλβος Ἀνδρέας σ. 90.
 Καλλιγᾶ Παύλου ἱστορικὰ ἔργα σ. 314 κ. ε.
 Καλλιέργη Ζαχαρίου οἰκόσημον σ. 242.
 Καλλιέργης Ματθαῖος σ. 47. οἰκόσημον αὐτοῦ σ. 242.

Καλλιμάχη Εὐφροσύνη. Ἐπίγραμμα εἰς αὐτήν σ. 368.
 Καλλιμάχος καὶ Χρυσορρόη σ. 414.
 Καλλίνικος Δ' Κωνσταντινουπόλεως σ. 209, 210, 214, 217 κ. ε., 456 κ. ε. 466, 467, 473. σιγγίλιον αὐτοῦ περὶ σχολείου Ζαγοράς σ. 204 κ. ε.
 Καλλινίκου Β' Κωνσταντινουπόλεως Συνοδικὸς τόμος (ΑΚ) σ. 361, 363.
 Καμενιάτου Ἰωάννου Ἄλωσις Θεσσαλονίκης (ΑΚ) σ. 364.
 Κανόνες εἰς ἕρθρον (ΑΚ) σ. 359. μουσικαὶ (ΑΚ) σ. 233 κ. ε. Ἴδε καὶ Ἀνδρέου Κρήτης, Κοσμᾶ, Πρόδρομος.
 Καντακουζηνὸς Ἀντώνιος σ. 390, 399.
 Καντακουζηνὸς Γεώργιος καὶ βιβλιοθήκη αὐτοῦ σ. 390, 399.
 Καντακουζηνὸς Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος σ. 170, 177.
 Καντακουζηνοῦ Ἰωάννου Ἀντιρρητικὰ κατὰ Ἰσαάκ Ἀργυροῦ (ΑΚ) σ. 364.
 Καπετωλίνης μαρτύριον (ΖΓ) σ. 373.
 Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Φιλοσοφικῆς σχολῆς ἔκτακτοι καθηγηταὶ σ. 255.
 Καποδιστριακὴ ἐπιστολὴ πρὸς Μαιζῶνα (ΑΚ) σ. 367.
 Καππαδοκίας μητροπόλεις σ. 298.
 Καραβία Γρίβα Νικολάου Ἱστορία Ἰθάκης σ. 342.
 Καρυδάκι τοπωνυμία σ. 349, 351.
 Καρύδη Σοφοκλέους δράματα σ. 98.
 Καρύστου Εὐγένιος σ. 353.
 Κασίας εἰρηοὶ (ΑΚ) σ. 284.
 Κασίμα Χρυσάνθου ἐξ Ἰωαννίνων Ἐγχειρίδιον περὶ μέτρων (ΑΚ) σ. 366. κατακοπτικῶς=λιανικῶς σ. 153. καταστατῶν σ. 254.
 Κατζούλη Παρθενίου ἱερομόναχου ἐξ Ἰωαννίνων Συλλογὴ προειμιῶν σ. 121.
 Κατηλιανὸς Διονύσιος σ. 391.
 Κατραμῆ Νικολάου ἱστορικὰ ἔργα σ. 338.
 Κάτω κάτω τῆς γραφῆς σ. 121.

Κεραμέως (Θεοφάνους) Ταυρομενίου Ὀμιλταὶ (ΑΚ) σ. 363.
 Κερασούντος μητρόπολις σ. 301. Νεόφυτος σ. 358.
 Κεράτια, κέρμα νομίσματος, σ. 191.
 Κερκύρας εἰκόνες σ. 49, 51. ἱστοριογράφοι σ. 320, 321 κ. ε.
 Κεραλληνίας ἱστοριογράφοι σ. 320, 335 κ. ε.
 Κιταῖα δουλεύουσα Χρυσάνθου Νοταρᾶ σ. 481.
 Κλόντζας Γεώργιος, Κρήτης βιβλιογράφος καὶ ζωγράφος, σ. 41 κ. ε., 274 κ. ε.
 Κολοκοτρώνη Θ. ἔγγραφα σ. 488.
 Κολυβᾶ Ἀλεξίου θάνατος σ. 485.
 Κομνηνὸς Ἀλέξιος. Ἐπιτύμβιον ἐπιγραμμὰ αὐτοῦ σ. 444.
 Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος αὐτοκράτωρ σ. 289.
 Κομνηνὸς Παλαιολόγος Ἀλέξιος σ. 444.
 Κομνηνοῦ Ἀλεξίου Β' στίχοι σ. 488.
 Κορίνθου ἐπισκοπὴ σ. 258. ἐπίσκοποι σ. 277 κ. ε. Ἰσίδωρος σ. 309. μητρόπολις σ. 303 κ. ε.
 Κορομηλᾶ Δημητρίου δράματα σ. 98.
 Κορυθαλλέως Θεοφίλου Εἰς τὸ Περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους (ΑΚ) σ. 360.
 Κορωναίου Ἰωάννου Ἱστορία Κυθηρῶν σ. 343.
 Κορώνης ἐπισκοπὴ σ. 281 κ. ε.
 Κοσκορότζεις ἱστορικὸς διαγωνισμὸς σ. 381.
 Κοσμᾶς Α' Κωνσταντινουπόλεως σ. 446, 447.
 Κοσμᾶ βεστήτορος Ἐγκώμιον Ἰωακείμ καὶ Ἄννης (ΖΓ) σ. 469.
 Κοσμᾶ Ἱεροσολυμίτου Κανόνες (ΑΚ) σ. 233, 234.
 Κοσμᾶ μαγίστρου Εἰς ἀνακομιδὴν Ἰωάννου Χρυσοστόμου (ΖΓ) σ. 471. Εἰς κοιμήσιν Χρυσοστόμου (ΖΓ) σ. 469.
 Κοστόβωκοι σ. 136.

Κοττίγαροι, σκυθικὸν γένος, σ. 286.
 Κουκούλη Νικολάου ἐπιγράμμα εἰς
 Εὐφροσύνην Καλλιμάχη σ. 368.
 Κούρμας ἀρματωλὸς σ. 453.
 Κρασοῦς Ἀλκιβιάδης σ. 344.
 Κράτητος ἐπιστολὴ σ. 124.
 Κρήτης εἰκόνες σ. 45 κ. ἑ. ἐπανάστα-
 σεις σ. 341. Ἰωάννα σ. 357. οἶνοι σ.
 187. περίμετρον σ. 482. Ἴδε καὶ
 Καλλιέργη, Κλόντζας, Λουμπάνος.
 Κροῦμιος Βούλγαρος σ. 71.
 Κυβιστῶν ἐπίσκοπος σ. 297.
 Κυδωνίας Δημήτριος σ. 179. ἐπιστο-
 λὰι αὐτοῦ σ. 424, 480.
 Κυδωνιῶν σχολή σ. 237.
 Κυζίκου Ἄνθιμος σ. 417. Μελέτιος σ.
 357. μητροπολίτης σ. 316, 317.
 Κυθήρων ἱστοριογράφοι σ. 343.
 Κύκκου ἐν Κύπρῳ μονὴ Ὑπεραγίας
 Θεοτόκου σ. 216.
 Κυνουρίας ἐπισκοπὴ σ. 281 κ. ἑ.
 Κύπρου ἐπισκοπαί σ. 301 κ. ἑ. ἐπί-
 σκοποι σ. 300. οἶνοι σ. 187. περίμε-
 τρον σ. 482. Ἴδε Κύκκου.
 Κυράδες νησίδες σ. 486.
 Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἐπιστολαί σ.
 418. ἐμλίξι σ. 391, 392.
 Κυρίλλου Ἱεροσολύμων Περὶ Ἀντι-
 χριστοῦ (AK) σ. 364.
 Κυρίλλου Δ' Κωνσταντινουπόλεως.
 Ἴδε Λουκάρεως.
 Κυρίλλου Ε' Κωνσταντινουπόλεως αι-
 γύλιον ὑπὲρ μονῆς Ζωοδόχου πηγῆς
 νήσου Πιπέρι σ. 353 κ. ἑ.
 Κώδικες λογοτεχνικοὶ εἰκονογραφη-
 μένοι σ. 379 κ. ἑ.
 Κώνστας δ τοῦ Ἀναστασίου ἐξ Ἰωαν-
 νίνων βιβλιογράφος σ. 126.
 Κωνσταντῖνος Πελοποννήσιος βιβλιο-
 γράφος σ. 109.
 Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου Περὶ
 θεμάτων σ. 393, 395.
 Κωνσταντινουπόλεως ἀλώσεις σ. 52.
 ἀλωσις κατὰ Χρυσολωρᾶν σ. 389.
 λοιμός (1448) σ. 177 κ. ἑ., 179. πα-

τριάρχαι. Ἴδε Ἀθανασίου Α', Ἀν-
 τώνιος, Γερμανὸς Γ', Γερμανοῦ Α',
 Γεώργιος Β', Γρηγορίου Β', Διο-
 νύσιος, Ἱερεμίας Γ', Ἰσίδωρος Α',
 Ἰωσήφ Α', Καλλίνικος Δ', Καλλι-
 νίκου Β', Κοσμᾶς Α', Κυρίλλου Α',
 Κυρίλλου Ε', Νικόλαος Δ', Παΐσιος
 Α', Φιλόθεος Α', Φωτίου.

Λάξαρς Γεωργίῳ, ἐπιστολὴ σ. 405.
 Λακεδαιμονίας Μάξιμος σ. 266 κ. ἑ.,
 298.
 Λάμπρος Παῦλος σ. 322 σημ. 1, 337.
 Λαμπρινίδου Μιχαὴλ θάνατος σ. 382.
 Λαρίσης μητροπολίτης Γαβριὴλ Κάγ-
 κας σ. 247. Γρηγόριος σ. 350, 353.
 Λασκάρεως Κωνσταντίνου Γραμματι-
 κῆ (AK) σ. 234.
 Λάτρος ὄρος. Ἴδε Παύλου Λατρινοῦ,
 Χριστοδούλου.
 Λαύρας ἁγίας Πελοποννήσου μονὴ σ.
 243.
 Λαυσαϊκόν. Ἴδε Παλλαδίου.
 Λεοντάριον Πελοποννήσου σ. 172.
 Λέοντος Σ' περὶ νευμαχίας σ. 403.
 Λέρος, νησίς κόλπου Σαλαμίνος, σ.
 486.
 Λέσβου περίμετρον σ. 482. δυνάστης
 Φραγκίσκος Γατελοῦζος σ. 474.
 Λευκάδος ἱστοριογράφοι σ. 320, 337
 κ. ἑ.
 Λευκόπολις ἐπαρχίας Προλάδου σ.
 467.
 Λιβαδάς Θεαγένης σ. 334.
 Λιμός. Ἴδε Πείνα.
 Λιμπεράκης (Λιβέριος) Γερακάρης σ.
 451, 453, 455.
 Λιτβῶν μητρόπολις σ. 298.
 Λοβέρδος Γεράσιμος σ. 335, 483.
 Λοβέρδος Ἰωάννης σ. 335.
 Λογοτεχνικοὶ κώδικες εἰκονογραφη-
 μένοι σ. 379 κ. ἑ.
 Λοιμός ἐν Κωνσταντινουπόλει (1448)
 σ. 177 κ. ἑ., 179.
 Λομβάρδος Κωνσταντῖνος 250, 337.

Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ σ. 333.
 Λουγδούνου βαταβικοῦ κωδίκων στα-
 χυολογία σ. 385 κ. ἑ.
 Λουκάρεως Κυρίλλου ἀναρρήσεως χρό-
 νος σ. 350. ἐπιστολαί σ. 417. αἰγύ-
 λιον ὑπὲρ μονῆς Σωτήρος ἐν Ἀγίῳ
 σ. 349.
 Λουμπάνος Γεώργιος, Κρήτης βιβλιογρά-
 φος, σ. 482.
 Λούντζη Ἐρμάννου ἱστορικὰ ἔργα σ.
 329 κ. ἑ., 347.
 Λύβιστρος καὶ Ῥοδάμνη σ. 380, 414.
 Λυκοστόμιον παρ' ἐκβολῆς Δουράβεως
 σ. 186.
 Λυρόκαστρον ἐν Θεσσαλίῳ σ. 212.
 Λυφοκουτάλα, νησί, σ. 486.

μαγὰς σ. 121.
 Μαζαράκης Ἄνθιμος σ. 336.
 Μαζαράκης Γεράσιμος σ. 336.
 Ματζῶνος ἐκθεσις σ. 488. ἐπιστολὴ
 πρὸς Καποδίστριαν (AK) σ. 367.
 Μαΐνης ἐπισκοπὴ σ. 258 κ. ἑ., 265 κ.
 ἑ., 274 κ. ἑ., 280 κ. ἑ., 309.
 Μακαρίου Αἰγυπτίου διήγησις (AK) σ.
 106, 110.
 Μακεδονία σ. 125. Ἴδε καὶ Ἀχιλλεῖον,
 Βίνενι, Ζέλοβον, Θεσσαλονίκης,
 Περσέως, Σερρών.
 Μακρῆς Ν. διηγηματογράφος σ. 100.
 Μαλάκη Σπυρ. Ἀπομνημονεύματα σ.
 327.
 Μαλαξὸς Σταυράκιος σ. 123.
 Μαλαξοῦ Μανουὴλ προσέμεινον νομοκλ-
 νονος (AK) σ. 231.
 Μαλαξοῦ (Ψευδοδωροθέου) Χρονικόν
 σ. 42.
 Μανασσῆ Κωνσταντίνου Γνωμικὰ σ.
 380.
 Μάνεση Νικολάου ἱστορικὰ ἔργα σ.
 327.
 Μαξίμου ἀρχιδιακόνου Ἀλεξανδρείας
 ἐπιστολαί σ. 390 κ. ἑ., 392.
 Μαξίμου Κωνσταντινουπόλεως Ἐκθε-
 σεις περὶ ὁρθῆς πίστεως (AK) σ. 364.

Μαξίμου Πελοποννησίου Διδαχὰ (AK)
 σ. 108.
 Μαρκιανοῦ μαρτύριον (ΖΓ') σ. 473.
 Μαρκοῦ Γεράσιμος σ. 97.
 Μάρκου Ἐφέσου κειμήλια σ. 216.
 Μάρκου Ὑδροῦντος κειμήλια (AK) σ.
 234.
 Μαρμορᾶ Ἀνδρέου ἱστορικὴ συγγραφή,
 σ. 321 κ. ἑ.
 Μαροῦλλα Λημνία σ. 73.
 Μαρτζάνι μονὴ σ. 481.
 Μαρτζώκης Ἀνδρέας σ. 97.
 Μαρτυρίου μαρτύριον (ΖΓ') σ. 473.
 Μασσαλίας κτίσις σ. 64 κ. ἑ.
 Ματθαῖος μοναχὸς βιβλιογράφος σ.
 231.
 Μαυρογιάννη Γερασίμου ἱστορικὰ ἔργα
 σ. 336.
 Μαυροκορδάτου Ἄλ. ἐπιστολαί σ. 488.
 Μαυροκορδάτου Ἀλεξάνδρου ἐξ ἀπορ-
 ρήτων ἀριθμῶν ἐπιστολῶν σ. 425.
 Μαυροκορδάτου Κωνσταντίνου βιβλιο-
 θήκη, σ. 125 κ. ἑ.
 Μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σίγμα σ. 121.
 Μεθόδιος Ἱερομόναχος βιβλιογράφος
 σ. 111.
 Μεθόδιος Κωνσταντινουπόλεως σ. 279.
 Μεθοδίου Πατάρων χρησιμοί σ. 42.
 Μεθόνης ἐπισκοπὴ σ. 281 κ. ἑ.
 Μελάγχθων Φίλιππος σ. 410.
 Μελιτηνὴ ἐν Ἀρμενίῳ σ. 371. μητρο-
 πολίτου αὐτῆς Ἰωάννου ἐπιγράμμα
 Ἀγίας Σοφίας σ. 370.
 Μελιτηνιώται διάφοροι σ. 7 κ. ἑ., 370.
 Μελιτηνιώτης Βασίλειος, υἱὸς Ὁρέ-
 στου, βιβλιογράφος σ. 246.
 Μελιτηνιώτης Μανουὴλ. Ἐπιστολαί
 πρὸς αὐτὸν σ. 8 κ. ἑ.
 Μελιτηνιώτου ποιητὴς εἰς Σωφροσύνην
 σ. 7 κ. ἑ.
 Μεσημβρία πόλις σ. 114.
 Μεσσηνία Σικελίας σ. 286, 484.
 Μεσσηνίας πόλεμοι σ. 64.
 Μηναῖον (AK) σ. 359.
 Μηνῶν ἀρχαίων ὀνόματα σ. 209.

Μηνιάτης Ἡλίας σ. 379.
 Μιαούλη Ἀνδρέου Λόγος (ΑΚ) σ. 367.
 Μηνωίδης Μηνᾶς σ. 481.
 Μνησίβουλος, δρομεύς, σ. 136.
 Μόγκαστρον τὸ Ἄκκερμαν σ. 186.
 Μομφερράτου Ἀγτωνίου ἱστορικά ἔργα σ. 344, 345.
 Μοναί. Ἴδε Ἀγίας, Βαρνάκοβας, Βυζαντίων, Ἱερᾶς, Κύκκου, Λαύρας, Μαρτζάνι, Μπογοροίτσας, Ξηροποτάμου, Ξηροχωράφου, Πετράκη, Πέτρας, Πιπέρι, Τριάδος, Φλαμουρίου.
 Μονεμβασίας ἀνάδειξις εἰς μητρόπολιν σ. 290. Θεοφάνης σ. 279. μητρόπολις σ. 275 κ. ἐ. 304 κ. ἐ. 308 κ. ἐ. μητροπολίτης σ. 316, 317. μητροπολίτου δύο ἀναφοραὶ σ. 257 κ. ἐ.
 Μόρος Ντάρδιος, Βενετὸς βᾶσιλος ἐν Κωνσταντινουπόλει, σ. 153 κ. ἐ.
 Μοσχοβίας Νίκωνος γράμμα πρὸς πατριάρχην Πατρίων σ. 416.
 Μοσχόπολις. Ἴδε Προκοπίου.
 Μόσχος βουκολικὸς ποιητὴς σ. 386.
 Μουζάκης Κωνσταντῖνος σ. 242.
 Μουζαλὴ χωρίον σ. 226, 250.
 Μουζάλων=Νικόλαος Δ' Κωνσταντινουπόλεως σ. 446.
 Μουνδίνος Ἰωάννης σ. 107.
 Μουρατόρων (Φραμασόνων) ἀλφάβητος σ. 466.
 Μουρούζη Κωνσταντῖνου Ἰωάννου χρυσόβουλλον σ. 218.
 Μουσική ἐθνικὴ συλλογὴ σ. 124.
 Μουστοξύδης Ἀνδρέας Κερκυρατὸς ἱστοριογράφος σ. 322 κ. ἐ.
 Μουστοξύδης Μιχαὴλ σ. 324.
 Μπερσῆς. Ἴδε Βερσῆς.
 Μπιζάνη πόθεν σ. 115.
 Μπογοροίτσας μονή σ. 126.
 Μπουξέου ἐπίσκοπος Ἄνθιμος σ. 481.
 Μυζηθρᾶς σ. 260.
 Μυτιλήνης δύο μητροπόλεις σ. 301. μητροπολίτης σ. 353.
 Μωραϊτίδου Ἀλεξάνδρου δράματα σ. 98

Ναυμαχικὰ Κωνσταντῖνου βασιλέως σ. 403.
 Ναυπάκτου Ἰωάννης σ. 438.
 Ναυπλίου μητροπόλεως κώδιξ σ. 23. μητροπολιταὶ σ. 122.
 Ναυστάθμου Νέου ἔνομα σ. 486 κ. ἐ.
 Νέαι Πάτραι (Ἰπάτη). Ἴδε Νῆφος, Ἰπάτης.
 Νέγη Νικολάου ἐπιγράμματι σ. 367.
 Νεῖλου μοναχοῦ ἀλφάβητος (ΑΚ) σ. 112.
 Νεοκαισαρείας μητρόπολις σ. 301. Νήσων περίμετρος σ. 482.
 Νῆφος μοναχὸς, χαρτοφύλαξ μητροπόλεως Νέων Πατρῶν, βιβλιογράφος σ. 109.
 Νικαίας Πορφύριος σ. 353.
 Νικήτα Βυζαντίου κεφάλαια σ. 216.
 Νικηφόρου αὐτοκράτορος, τοῦ ἀπὸ γενικῶν, θάνατος σ. 71.
 Νικόλαος Δ' Κωνσταντινουπόλεως (Μουζάλων) σ. 446.
 Νικόλαος ἅγιος προστάτης τῆς εὐπλοίας σ. 32 κ. ἐ.
 Νικομηδείας Γαβριὴλ σ. 357. Κύριλλος σ. 417. μητροπολίτης σ. 316.
 Νικουαίου Παναγιώτου διάλεξις (ΖΓ) σ. 466.
 νομίσματα ἦ^α σ. 172.
 Νοταρᾶς Λουκᾶς σ. 170, 179, 180.
 Νοταρᾶς Χρυσάνθος πατριάρχης Ἱεροσολύμων σ. 481.
 Νοτάριοι Φράγκοι ἐν Κωνσταντινουπόλει σ. 181.
 Νουζιὸ Ὀδυσσεύς θάνατος σ. 381.
 Ξανθοπούλου Καλλίστου Νικηφόρου περὶ πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως (ΑΚ) σ. 364.
 Ξένου Στεφάνου διηγήματα σ. 100.
 Ξηροποτάμου μονή, ἐν ἧ ἐπιγραφαὶ Ἰασοῦ, σ. 8 κ. ἐ.
 Ξηροχωράφου μονή σ. 380.
 Ξιφιλίνος. Ἴδε Γεώργιος Β'.
 Ξυλοφάγος ὁ Καφηρές σ. 85.

Οἰκονομίδης Ἰωάννης σ. 322 σημ. 1.
 Οἰκόσημα. Ἴδε Καλλιέργη Ζαχαρίου, Καλλιέργη Ματθαίου.
 Οἰνεμπορία ἐν Βυζαντίῳ σ. 187 κ. ἐ.
 Ὀλόβωλος Μανουὴλ σ. 435, 437.
 Ὀμήρου Ἰλιάδος παράφρασις Κωνσταντῖνου Ἑρμωνακοῦ σ. 398.
 Ὀνωριάδος μητρόπολις σ. 301.
 Ὀρφανίδου Χίος δούλη σ. 96.
 Οὐάρου μωρτόριον (ΖΓ) σ. 472.
 Οὐγγροβλαχίας ἡγεμόν Ῥάδουλος σ. 41 κ. ἐ. μητροπολίτης σ. 316, 317.
 Οὐνίγαροι, σκυθικὸν γένος, σ. 286.
 Οὐντίγαροι, σκυθικὸν γένος, σ. 286.
 Παῖσιος Δ' Κωνσταντινουπόλεως σ. 417
 Παῖσιου Ἀγιοποστολίτου Ἱστορία Σινᾶ σ. 255.
 Παλαιογραφικαὶ ἐκφράσεις σ. 121.
 Παλαιόκαππας Γεώργιος σ. 405.
 Παλαιόκαππας Κωνσταντῖνος, βιβλιογράφος, σ. 41.
 Παλαιολογίνα Ἑλένη, σύζυγος αὐτοκράτορος Μανουὴλ, σ. 412.
 Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος Α' σ. 184. Χρυσόβουλλον αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκκλησίας Ἰωαννίνων σ. 86 κ. ἐ.
 Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος Β' σ. 164, 298. Ἀναδεικνύει μητρόπολιν τὴν Μονεμβασίαν σ. 290.
 Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος Γ' σ. 188.
 Παλαιολόγος Δημήτριος δεσπότης σ. 178.
 Παλαιολόγος Ἰωάννης Ε' σ. 193. εἰς Γράμματα Ἰπείρου σ. 31.
 Παλαιολόγος Ἰωάννης Η'. Δήλωσις αὐτοῦ πρὸς δόγην Βενετίας σ. 372. εἰκόνες αὐτοῦ σ. 41. ἐν Φλωρεντίᾳ σ. 479. ἐπιστολὴ Χρυσολωρᾶ πρὸς αὐτὸν σ. 389, 392. συνθήκη μετὰ Φραγκίσκου Φόσκερη σ. 153 κ. ἐ.
 Παλαιολόγος Καντακουζηνὸς Ἀνδρόνικος σ. 170, 177.
 Παλαιολόγος Καντακουζηνὸς Δημήτριος, ἐξάδελφος Ἰωάννου Η', σ. 169,

170, 179.
 Παλαιολόγος Κομνηνὸς Ἀλέξιος σ. 444.
 Παλαιολόγος Κωνσταντῖνος σ. 142, 479. εἰκόνες σ. 45 κ. ἐ., 51.
 Παλαιολόγος Μιχαὴλ ἰδρύει σχολὴν γραμματικευομένων σ. 435. Ἐπιγράμματα Φιλῆ εἰς αὐτὸν σ. 404.
 Παλαιολόγων συνθήκαι μετὰ Βενετίας σ. 174 κ. ἐ.
 Παλαιώτου Ἰακώβου προφητεία (ΑΚ) σ. 369.
 Παλαμᾶς Κωστής σ. 97.
 παλάξιον=παλατιον σ. 172.
 Παλλαδίου Ἐλενοπόλεως Βρυχμάνων ἱστορία (ΑΚ) σ. 111. Λαυσαϊκὸν (ΖΓ) σ. 467.
 Πάλλας, Ἰταλὸς φιλόλογος. Ἐπιστολὴ Χρυσολωρᾶ πρὸς αὐτὸν σ. 392, 401.
 Πανιόνιον συνέδριον σ. 319 κ. ἐ., 382 κ. ἐ.
 Παντολέοντος διακόνου εἰς τὴν σύναξιν Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ (ΖΓ) σ. 469.
 Παντολέοντος πρεσβυτέρου μονῆς Βυζαντίων Λόγος εἰς ὑψωσιν Σταυροῦ (ΖΓ) σ. 469.
 Παξῶν ἱστοριογράφοι σ. 348.
 Παπαγεωργίου Σπυρ. ἱστορικά ἔργα σ. 328.
 Παπαγιαννόπουλος Ζαχαρίας ἱερομόναχος διδάσκαλος Ζαγορᾶς σ. 214.
 Παπαδιαμάντη διηγήματα ἱστορικά σ. 100.
 Παπυρολογικὴ συλλογὴ Ἀθηνῶν σ. 485.
 Παραμυθίας Ἰπείρου χωρίον Σέλιανη σ. 224, 229.
 Παράσχος Ἀχιλλεὺς σ. 97.
 Παρισιακῶν κωδίκων κατάλογος σ. 410.
 Πάσχος ἱερεὺς, κτήτωρ κώδικος, σ. 229.
 Πατερικὸν (ΑΚ) σ. 111.
 Πάτραι Νέαι. Ἴδε Νῆφος, Ἰπάτης.
 Πατρῶν ἐπίσκοπος σ. 261 κ. ἐ. Θεοφύλακτος σ. 350, 353. μητρόπολις

σ. 298. μητροπολίτης σ. 316.
 Παύλου Λατρηνοῦ βίος (ΑΚ) σ. 112.
 διαθήκη σ. 112, 198 κ. ε.
 Παφλαγονίας μητρόπολις σ. 301.
 Παχούμιος Σπύρος, Κορωνζίος βιβλιογράφος σ. 109.
 Παχυμέρη Γεωργίου κώδις σ. 411.
 Πείνα Ῥούμελης (1740) σ. 126.
 πελάξιον=παλάτιον σ. 172.
 Πέλει, οὐχί πόλει σ. 122.
 Πελοποννήσου μητροπόλεις σ. 309
 κ. ε. περίμετρον σ. 482.
 Πεκαγωμένου Δημητρίου Περὶ ποδάγρης σ. 405.
 Περίανδρος, τύραννος Κορίνθου σ. 84
 κ. ε., 86 κ. ε.
 Περικλῆς καὶ Ἀσπασία σ. 66 κ. ε.
 Περισιάδου Σπυρ. δράματα σ. 98.
 Περρούκα οἰκογενεῖας Ἄργους ἀρχεῖον σ. 487.
 Περσέως, βασιλέως Μικεδόνων, δικπόμπευσις σ. 60 κ. ε.
 Πετράκη μονῆς ἡγούμενος Διονύσιος Βερσῆς σ. 365.
 Πέτρας μονή σ. 359, 360.
 Πετριτσόπουλος Δημήτριος σ. 337.
 Πέτρου ἀποστόλου λειτουργία σ. 363.
 Πηγαί, πόλις ἀσιανή, σ. 289.
 Πηγᾶς Μελέτιος, πατριάρχης Ἀλεξάνδρειας, σ. 399.
 Πήλικα Σπυρ. Ἀπομνημονεύματα σ. 343.
 Πιζάνης ἐξ Ἰωαννιζων σ. 115.
 Πινιατόρου Μαρίνου Ἱστορία Κεφαλληνίας σ. 335.
 Πιπέρη νησιδὸς μονῆ Ζωοδόχου πηγῆς σ. 353 κ. ε.
 Πιτυοῦντος μητρόπολις σ. 301.
 Πλάκα τοπωνυμία σ. 35.
 Πλανούδης Μάξιμος σ. 179. ἀριθμὸς ἐπιστολῶν αὐτοῦ σ. 425.
 Πλαταιῶν μάχη σ. 57 κ. ε.
 Πλατωνικῶν μελετῶν περὶ διαγώνισμα σ. 125.
 Πλουτάρχου θέματα ζωγραφικὰ σ. 59

κ. ε. περὶ πολυπραγμοσύνης (ΑΚ) σ. 286.
 Πολυανῆς (Ἠλείου) χωρεπίσκοπος θεόκλητος Πολυειδῆς σ. 369.
 Πολυειδοῦς Θεοκλήτου προφητεία Ἄγκυθγγέλου (ΑΚ) σ. 369.
 Πολεμωνιακὸς πόντος σ. 301.
 Πομπηίουπόλεως μητρόπολις σ. 301.
 Ποντοηρακλείας μητρόπολις σ. 298.
 πρ' ῥακὸς=πατριάρχικὸς σ. 354.
 Πραϊπόσιτος ζωγράφος σ. 474.
 Πρίγκος Ἰωάννης σ. 212, 456, 458.
 Πρίγκος Κωνσταντῖνος σ. 198.
 Προβελέγιος Ἀριστομένης σ. 97, 98.
 Πρόδρομος Θεόδωρος σ. 443. ἐξήγησις αὐτοῦ εἰς κανόνες (ΑΚ) σ. 232.
 Προϊλάβου ἐπαρχία σ. 460.
 Προκοπίου περὶ κτισμάτων σ. 389, 393, 395.
 Προκοπίου Δημητρίου Μοσχοπολίτου Ἀπκρίθμησις λογίων Ἰρακίων (ΖΓ) σ. 466.
 Προκοπίου διακόνου Ἐγκώμιον ἁγίων Ἀσωμάτων (ΖΓ) σ. 469.
 Προσφόριον, ἀγορά ἐν Κωνσταντινουπόλει, σ. 185.
 Προύσης Ἰωάννης σ. 353. Κλήμης σ. 457.
 Πρώτης, νησιδὸς, ἐπιγραφικὰ χερσάγματα σ. 120.
 Πυλαρινὸς Φραγκίσκος σ. 337.
 Πωγωνιανῆς Ἠλείου Ματθαῖος σ. 115.
 Ῥαγκαβῆς Ἀλέξανδρος σ. 97, 100.
 Ῥαγκαβῆς Κλέων σ. 100.
 Ῥαδούλου Μιχαὴλ Ἰωάννου, ἡγεμῶνος Οὐγγροβλαχίας, ἐγκύκλιος σ. 415. ἐπιστολή σ. 416.
 Ῥαιδεστοῦ Ἱστορίας περὶ διαγώνισμα σ. 125. μητρόπολις σ. 226.
 Ῥάμφου Κωνσταντῖνου ἱστορικὰ διηγήματα σ. 100.
 Ῥεμονδίνη Βαλθάσα Μαρία ἱστορικὴ συγγραφή σ. 329.
 Ῥέοντος ἐπισκοπή σ. 280 κ. ε.
 Ῥήγας Φεραίος σ. 89. σχολεῖον φερῶν

νύμον αὐτοῦ ἐν Ζαγορά σ. 456, 459.
 Ῥηγίου ἐπίσκοπος σ. 287.
 Ῥίξος Νερουλὸς Ἰακωβάκης σ. 89.
 Ῥικάρδου πρεδικατόρου κατὰ Σαρακηνῶν (ΑΚ) σ. 365.
 Ῥόδου περίμετρον σ. 482.
 Ῥούμελης πείνα (1740) σ. 126.
 Ῥουσσᾶνος Παχώμιος λαογράφος σ. 320 κ. ε.
 Ῥούσσου Δημοσθένους καθηγεσία ἐν Βουκουρεστίῳ σ. 486.
 Ῥωμανοῦ Ἰωάννου ἱστορικὰ ἔργα σ. 325 κ. ε.
 Σάθα Κωνσταντῖνου νεκρολογία σ. 248 κ. ε.
 Σακελλαροπούλου Κωνσταντῖνου ἔργα σ. 329 σημ. 2.
 Σακελλαροπούλου Σπυρ. ἱστορικὰ ἔργα σ. 329.
 Σαλαμίνας ναυμαχία σ. 80 κ. ε.
 Σάλβάτωρ Λουδοβίκος, ἀρχιδούξ Λύστρας σ. 343.
 Σαλώνων Φιλοθέου ἐπιστολή σ. 450 κ. ε.
 Σαρδοῦς περίμετρον σ. 482.
 Σαρρῆ Λ. ἱστορικὸν διήγημα σ. 100.
 Σασίμων ἐπίσκοπος σ. 297.
 Σβορώνος Ἰωάννης περὶ δικεφάλου ἀετοῦ σ. 243.
 Σγούρος Λέων ἄρχων Κορίνθου σ. 288.
 Σγούτα Λεωνίδου λέσκαμα σ. 116 κ. ε.
 Σεβαστουπόλεως μητρόπολις σ. 301.
 Σεβερίνου μητροπολίτης σ. 316, 317.
 Σελευκείας Δασίθεος σ. 456, 459.
 Σεληνοδρόμιον σ. 366, 480.
 Σέλιανη χωρίον Παρραμυθίας σ. 224, 229.
 Σενέκα διάφοροι γραφαί σ. 390.
 Σερίφου Ἀθανάσιος σ. 353.
 Σεργῶν παπᾶς Συναδηνός σ. 115.
 Σερβόπουλος Φραγγούλιος σ. 179, 181.
 Σῆθ Συμεὼν Στεφανίτης καὶ Ἰγνηλάτης σ. 396, 399.
 Σηλυβρίας Μικάριος σ. 358.

Σιγίλλια πατριαρχικά σ. 204 κ. ε., 348 κ. ε.
 Σικελίας περίμετρον σ. 482.
 Σιμωνίδου Κωνσταντῖνου πλαστός κώδις Περσῶν Αἰσχύλου σ. 123.
 Σινᾶ ἱστορία ὑπὸ Παΐσιου Ἀγιακοστολίτου σ. 255.
 Σιτεμπορία ἐν Βοζντιῳ σ. 183 κ. ε.
 Σίφνου δικεφάλου ἀετοί σ. 376. ἱερὸν σχολεῖον σ. 109. σχολή σ. 376.
 Σκαλίγερος, Ὁλλανδὸς φιλόλογος, σ. 379.
 σκευὴ τό ὑγρὸν πῦρ σ. 24.
 Σκοῦφος Φραγκίσκος σ. 379.
 Σολωμὸς Διονύσιος σ. 89.
 Σούνιον σ. 35.
 Σοῦτσος Ἀλέξανδρος σ. 92.
 Σοφίας ἁγίας ἐπιγράμμα σ. 370. περιγραφή σ. 479.
 Σπᾶν Νικολάου ἱστορία Κυθέρων σ. 343.
 Σταθάτου Ὁθωνος ἀθλον σ. 254.
 Σταματέλος Ἰωάννης, Λευκάδιος λαογράφος, σ. 321, 342.
 Στεφανίτης καὶ Ἰγνηλάτης σ. 393, 396, 399.
 Στέφανος Κλών σ. 220 κ. ε. θάνατος αὐτοῦ σ. 124.
 Στιλβῆς Κωνσταντῖνος σ. 443.
 59' πηγίον=σταυροπήγιον σ. 354.
 Συγκλητικὴ Μαρία σ. 74.
 Συναδηνὸς παπᾶς Σερραῖος σ. 115.
 Συνεσίου ἐπιστολῶν ἀριθμὸς σ. 424.
 Συρακούσης ἐπίσκοπος σ. 287.
 Σύρου ὄρμος Γράμματα σ. 26, 34, 220 κ. ε.
 Σωφρονίου Ἱεροσολύμων ἐπιστολαί (ΑΚ) σ. 108.
 Ταίναρον σ. 35.
 Ταραχὴ ἀνύπκρτος πόλις Πελοποννήσου σ. 372.
 Τατίου καὶ Ἠλιοδώρου διαφορὰ σ. 404.
 Τελεία καὶ παύλα σ. 121.
 Τένεδος σ. 166 κ. ε. ἐπὶ Παλαιολόγων σ. 192 κ. ε.

Τερτσέτης Γεώργιος σ. 95 κ. ε.
 Τετραευάγγελα (ΑΚ) σ. 333, (ΖΓ) σ. 462.
 Τζάκωνες σ. 286.
 Τζερνίκος Λέων σ. 396.
 Τσιγόνιας Πασχάλης, εὐεξ Κρήτης, σ. 48 κ. ε., 50.
 Τζουκανδήλης Φίλιππος σ. 179.
 Τήνου Δικέφαλοι ἄστοι σ. 377.
 Τhumb Ἀλβέρτου θάνατος σ. 382.
 Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος σ. 83.
 Τιμοκράτους Εὐφραντῆ σ. 83.
 Τούβαρ τοπωνύμια σ. 349, 351.
 Τραπεζοῦντος ἄλωσις σ. 476 κ. ε. μητρόπολις σ. 381.
 Τρεμουλᾶ κάστρον σ. 73.
 Τριάδος μονή, πλησίον Ἀδερνιτζί εν Θεσσαλίᾳ σ. 471.
 Τρικκεριώτης Γεωργίου Ἰωάννης βιβλιογράφος σ. 369.
 Τρουμπάτζης Ἀλέξιος βιβλιογράφος σ. 482.
 Τσιτσέλη Ἡλία Κεφαλληνιακὰ σύμμικτα σ. 337.
 Τυάνων μητροπολίτης σ. 297.
 Τυπικὸν ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας σ. 415.
 Τυρνάβου Θεσσαλίας διδάσκαλος Μιλτιάδης Ἀγαθόγκος σ. 255.
 Τυρολόης Κυπριακός σ. 226 κ. ε., 228, 229.
 Ὑδρας περὶ ἱστορικὸν διαγώνισμα σ. 381.
 Ὑπάτης Δικέφαλοι ἄστοι σ. 379. Ἴδε καὶ Νεῖαι Πάτραι.
 Ὑπέρυφα π^α σ. 172.
 Ὑψηλάντου Δημητρίου ἐπιστολαὶ σ. 488.
 Voss, Ὀλλανδὸς φιλόλογος, σ. 379.
 Φαρέτρω (Faliro) Μαρτίνος, Βενετὸς ἐν Αἴνῳ σ. 163.

Φαυστινουπόλεως ἐπίσκοπος σ. 297.
 Φιλαδελφείας μητρόπολις σ. 298.
 Φιλῆ Μανουήλ μοναχὸς καὶ ἐπιγράμματα σ. 404. οἴκοι Θεοτόκου (ΑΚ) σ. 108.
 Φιλητᾶς Χριστόφορος σ. 322 σημ. 1.
 Φιλιππουπόλεως Σερραῖμ σ. 357.
 Φιλίππων καὶ Δράμας Ἐπιφάνιος σ. 357. Κλήμης σ. 351, 353.
 Φιλόθεος Α' Κωνσταντινουπόλεως σ. 282.
 Φιλοθέου Σαλώνων ἐπισκοπή σ. 450.
 Φιλοποίμενος κηδεῖα σ. 59 κ. ε.
 Φιλοσοφικῆς σχολῆς Πανεπιστημίου ἐκτακτοὶ καθογγηταὶ σ. 254.
 Φλαμουρίου μονή ἐν Θεσσαλίᾳ σ. 456, 459, 471.
 Φόσκαρη Φραγκίσκου, δόγη Βενετίας, συνθήκη μετὰ Ἰωάννου Η' Παλαιολόγου σ. 153 κ. ε.
 Φραμασόνιοι. Ἴδε Μουρατόρων.
 Φραντζῆ Γεωργίου Χρονικὸν (ΑΚ) σ. 240.
 Φρυγίας Καππατιανῆς μητρόπολις σ. 301.
 Φρυνίου τραγωδίαι σ. 82.
 Φωκαεῖς σ. 65.
 Φωκᾶς ἅγιος προστάτης ναυτιλλομένων σ. 33, 221 κ. ε., 374.
 Φωτᾶκος σ. 359.
 Φωτίου πατριάρχου ἐπιστολῶν ἀριθμὸς σ. 424.

Χαῖλλι (Ἀχλαῖον), νηὶς Μακεδονίας σ. 126.
 Χαλκηδόνος Γαβριήλ σ. 417. Γερσίμος σ. 357.
 Χανίων εἰκόν σ. 51.
 Χαράγματα ἐπιγραφικὰ ὑπὲρ εὐπλοίας σ. 26 κ. ε., 120, 220 κ. ε.
 Χαρβούρης Μάρκος σ. 336.
 Χαριτόπουλος Δημήτριος σ. 452 κ. ε.
 (Χαριτόπουλος) Φιλόθεος, ἐπίσκοπος Σαλώνων, σ. 450 κ. ε.

Χάρμα τοπωνύμια σ. 349, 351.
 Χατζῆ Ἰωάννου βιβλιογράφος σ. 226, 229.
 χειροθέσιον σ. 482.
 Χίου Ἰγνάτιος σ. 353. ἐπιγραφαὶ Ἰασοῦ αὐτόθι σ. 4 κ. ε. περίμετρον σ. 482.
 Χιότου Παναγιώτου ἱστορικὰ ἔργα σ. 331 κ. ε. 486.
 Χοιράδες, ὄνομα νησιῶν, σ.
 Χούμνου Μιχαὴλ περὶ γαμικῶν συναλλαγμάτων σ. 393.
 Χριστιανουπόλεως μητρόπολις σ. 373.
 Χριστοδούλου δαίου Λατρινοῦ διθήκη (ΑΚ) σ. 110.
 Χριστούδια βιβλιογράφος σ. 365.
 Χρονικὸν σ. 398. Ἴδε καὶ Ἀκροπολίτου, Φραντζῆ.
 Χρυσάνθου διδασκάλου περὶ μέτρων σ. 366.
 Χρυσόβουλλα. Ἴδε Μουρούζη, Παλαιο-

λόγος Ἀνδρόνικος Α'.
 Χρυσολωρᾶς Δημήτριος σ. 389, 392, 400.
 Χρυσολωρᾶς Ἰωάννης σ. 389, 392, 400.
 Χρυσολωρᾶς Μανουήλ σ. 389, 392, 400. Ἐπιστολὴ αὐτοῦ ἀνέκδοτος σ. 401.
 Χρυσοστόμου Ἰωάννου ἀνακομιδῆ σ. 69 κ. ε. ἐπιστολῶν ἀριθμὸς σ. 424. κώδιξ σ. 392. Ὀμιλίαι (ΑΚ) σ. 110, 232, 424, 469, 470, (ΖΓ) σ. 484.
 χρυσοχόμευτος σ. 23.
 χύμεις σ. 22 κ. ε.
 χυμευτὸς σ. 23.
 Ψαλτήρια (ΖΓ) σ. 463, 464.
 Ψελλοῦ Μιχαὴλ εἰκόν σ. 241. Ἐπιστολῶν ἀριθμὸς σ. 421. ἐρμηνεῖα Ἄσματος ἁσμάτων σ. 466.
 Ψευδοδωρόθεος. Ἴδε Μαλαξοῦ.
 Ψυττάλεια σ. 486.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΑ

ΩΝ ΚΩΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΓΓΡΑΦΑ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ ΛΟΓΟΥ ΕΝ Τῷ ΙΒ' ΤΟΜῳ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΣ

Ἁγίου ὕψος. Μονῆς Ἱερόνων κώδ. 1203 σ. 115.
 — Μονῆς Κουτλουμουσίου κώδ. 70 σ. 115.—κώδ. 153 σ. 115.
 — Μονῆς Παντοκράτορος κώδ. 234 σ. 241.
 Ἀθηνῶν Βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβά κώδικες 23 - 56 σ. 104 κ. ε., 231 κ. ε.—κώδ. 27 φ. 199^α κ. ε. σ. 198.
 — Γενικὰ ἀρχεῖα κράτους. Πατριαρχικὰ σιγγίλλια σ. 348 κ. ε.

Ἀθηνῶν Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης κώδ. 1463 σ. 36.—ἡπειρωτικὸς κώδ. σ. 224 κ. ε.
 Ἀλεξανδρείας Βιβλιοθήκης Κωνσταντινου Πρίγκου σιγγίλλιον Καλλιπίνου Δ' σ. 204 κ. ε.
 Ἀμοργοῦ Βιβλιοθήκης Ἱστορία Σινᾶ ὑπὸ Παΐσιου Ἀγιαποστολίτου σ. 255.
 Βενετίας Ἀρχεῖου δημοσίου (Φράρων)

- Commemoriali IX 136 σ. 372. XIV γ. 29 κ. ε. σ. 153 κ. ε. Senato III Secreta, Busta No 3 σ. 150.
- Μαρκεζινῆς βιβλιοθήκης κωδ. 446 σ. 424.—Cl. VII cod, III (415) σ. 376.—Cl. VII cod. 22 σ. 41 κ. ε.—Cl. VII cod. XLIII σ. 479.—Cl. XI cod, 18 σ. 412.
- Βιέννης Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης Phil. gr. 344 σ. 424.—Theol. gr. CCLVI σ. 412.
- Βιβλιοθήκης Νικολάου Δούμπα Εὐαγγέλιον ἐκ Καισαρείας σ. 247.
- Ἐσκουριάλου Βιβλιοθήκης κωδ. Γ-II-1 σ. 412.—Ψ-IV-22 σ. 380.
- Ζαγορῶς Βιβλιοθήκης κώδικας 1-14 σ. 456 κ. ε.
- Κωνσταντινουπόλεως Βιβλιοθήκης Μεταγωγίου Πνευγίου τέρφου κωδ. 197 σ. 412.
- Θεολογικῆς Σχολῆς Νάλλης κωδ. 132 σ. 114.
- Λειψίας Πανεπιστημικῆς βιβλιοθήκης κωδ. 35 σ. 119.
- Λονδίνου Βιβλιοθήκης Βρετανικοῦ μουσείου Ἀρλεζανός κωδ. 5644 (Ἐρωτοκριτού) σ. 119.—Additional 29284 σ. 37.
- Λουγδούνου βασιβικῶ (Leyde) Bibl. publ. graecus κωδ. 61^a σ. 415.—κωδ. 65^a σ. 415.—Bibl. publ. Latin. 26 B σ. 417 κ. ε.—κωδ. Scalig. 32 σ. 412 κ. ε.—κωδ. 55 σ. 414.—κωδ. 58 σ. 414 κ. ε.—κωδ. Voss. graecus in 8° ἀρ. 11 σ. 403 κ. ε.—κωδ. 16 σ. 404.—κωδ. 18 σ. 404 κ. ε.—κωδ. 52 σ. 406 κ. ε.—κωδ. Voss. gr. in quarto ἀρ. 10 σ. 407.—κωδ. 19 σ. 407.—κωδ. Voss. gr. in folio ἀρ. 35 σ. 407 κ. ε.—κωδ. 45 σ. 408 κ. ε.—κωδ. 47 σ. 410 κ. ε.—κωδ. Voss. Miscellanens ἀρ. 43 σ. 412.—κωδ. Vulcanius (Bonaventura) ἀρ. 8 σ. 386 κ. ε.—κωδ. 17 σ. 388 κ. ε.—κωδ. 30 σ. 388, 392.—κωδ. 56 σ. 393 κ. ε.—κωδ. 93 σ. 396 κ. ε.—κωδ. 95 σ. 400 κ. ε.
- Μακερῶν Βιβλιοθήκης ἔγγραφοι σ. 482
- Μαδρίτης Βασιλικῆς βιβλιοθήκης κωδ. 115 σ. 412.
- Μεδιολάνων Ἀμβροσιακῆς βιβλιοθήκης κωδ. M 41 sup. σ. 412.—κωδ. & 145 sup. σ. 412.
- Ἀρχείου Δημοσίου (Archivio di Stato). Carteggio Sforzesco. Francia σ. 113.—Carteggio Sforzesco. Novara σ. 113.
- Μηλεῶν Βιβλιοθήκης ἔντυπος Ἐναντιομοῦ στηλίτευσις σ. 445, 446.
- Μονάχου Βασιλικῆς βιβλιοθήκης κωδ. 29 σ. 412.—κωδ. 198 σ. 7.
- Νεαπόλεως Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης κωδ. III-AA-6 σ. 435, 439.—κωδ. III-B-5 σ. 412.—κωδ. III-E-14 σ. 412.
- Ἱερωνυμιτῶν βιβλιοθήκης (Gerolamini ἢ Oratoriana) κωδ. XXII-1 σ. 412.
- Ἄξωνίου Βοδληγιανῆς βιβλιοθήκης Βαρβακκικός κωδ. 33 σ. 412.—κωδ. 76 σ. 480 κ. ε.—κωδ. 90 σ. 480.—κωδ. 114 σ. 412.—κωδ. 282 σ. 379.—κωδ. 283 σ. 379.—κωδ. 285 σ. 380.—κωδ. 286 σ. 379.—Κανονικιστὸς κωδ. 117 σ. 482.—κωδ. 126 σ. 378.
- Παρισίων Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης κωδ. 907 σ. 412.—κωδ. 993 σ. 362.—κωδ. 1090 σ. 122.—κωδ. 1609 σ. 185.—κωδ. 1720 σ. 7.—κωδ. 1760 σ. 412.—κωδ. 2966 σ. 476.—κωδ. 3043 σ. 476.—Κοισλιανός (Coislino) κωδ. 316 σ. 398.—Suppl. grec κωδ. 444 σ. 400.—κωδ. 446 σ. 398.—κωδ. 487 σ. 481.—κωδ. 821 σ. 483.
- Πάριμας Βασιλικῆς βιβλιοθήκης κωδ. 3062 (II-III-125) σ. 412.
- Πετροπόλεως Αὐτοκρατορικῆς δημοσίας βιβλιοθήκης κωδ. CXVIII σ. 242.
- Ῥώμης Βατικανικοῦ ἀρχείου Reg. Vat. 268 σ. 474 κ. ε.
- Ῥώμης Βατικανοῦ βιβλιοθήκης Ὀττοδονικανός κωδ. 189 σ. 412.—Παλατινός κωδ. 226 σ. 257.—Reg. Svec. κωδ. 166 σ. 370.—Vaticanus graecus κωδ. 764 σ. 198.—κωδ. 1014 σ. 412.—κωδ. 1416 σ. 476.
- Φλωρεντίας Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης Plut. VIII cod. 15 σ. 412.—Plut. LVI cod. 18 σ. 412.—S. Marco κωδ. 356 σ. 8.—Ῥικκαρδιανῆς βιβλιοθήκης κωδ. 76 σ. 412.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΛΛΩΝ

- Ἀμάντου Κ. Περὶ τῆς λέξεως ἀπαριάξω σ. 116.
- Γιαννοπούλου Ι. Ν. Περὶ εὐκεφάλων ἀετῶν σ. 377 κ. ε.
- Δένδια Ἀθ. Μιχαὴλ Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ τῆς Κυραε Φροσύνης σ. 247.
- Δουκάκη Χ. Κ. Περὶ τοῦ ἱερομάρτυρος Φωκά σ. 374.
- Δραγάτη Ἰακώβου Περὶ δικεφάλων ἀετῶν ἐν Τήνῃ καὶ Σίφνῃ σ. 376 κ. ε.
- Δουβουνιώτου Κ. Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης Ζαγορῶς σ. 456 κ. ε.
- Καλιτσουνακί Ἰ. Περὶ τῆς συγγραφῆς τοῦ Πύλου Ἰοβίου (Gionio) σ. 374 κ. ε.
- Κουγέα Σ. Τὸ λεύκωμα τοῦ Λεων. Σκούτα σ. 116 κ. ε.
- Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἀνέκδοτα ἐπιγράμματα σ. 119 κ. ε.
- Λαμπράκη Χρ. Εἰς τὰ ἀγιορειτικὰ δημῶδη ἔσοματα σ. 119.—Εἰς τὰ ἀνέκδοτα ἐπιγράμματα σ. 120.
- Μίλλερ Οὐίλλιαμ Ἀνακοίνωσις ἐγγράφου Ἰννοκέντιου σ' πρὸς Φραγκίσκον Γκατελοῦσον σ. 474.
- Rostagno Ε. Ἀνακοίνωσις ἀκριβοῦς ἀντιγράφου σημειώματος τοῦ Λαυρεντιανικοῦ κώδικος Plut. VIII cod. 15 σ. 412.
- Σβορώνου Ἰ. Περὶ τῆς σφραγίδος τοῦ καρδινάλιου Βηρσαρίωνος σ. 112.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ IB' ΤΟΜΟΥ

	Σελ.
Δύο ἐναπίγραφοι λίθοι ἐξ Ἰασοῦ.....	3
Διορθώσεις εἰς τὸ ποίημα τοῦ Μελιτηνιώτου εἰς τὴν Σωφροσύνην.....	7
Γράμματα, τὸ βορειοδυτικώτατον σύνορον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Χρυσόβουλλον Ἀνδρονίκου Α' Παλαιολόγου ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας Ἰωαννίνων.....	25
Ὁ Μικρικανὸς κώδιξ τοῦ Κρητῆς Γεωργίου Κλόντζα.....	36
Δύο διαλέξεις ἐν τῷ Περνασσῷ.....	41
Α'. Ἐν ἤμην ζωγράφος σ. 52.—Β'. Ἐν ἤμην ποιητῆς σ. 76.	52
Λόγος πανηγυρικὸς ἐπὶ τῇ 25 Μαρτίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.....	129
Συνθήκη μεταξὺ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ δουκὸς τῆς Βενετίας Φραγκίσκου Φόσκαρη.....	153
Διαθήκη Παύλου τοῦ Λατρινοῦ.....	198
Καλλινίκου Δ' Κωνσταντινουπόλεως σιγίλλιον περὶ τοῦ σχολαίου Ζαγοράς.	204
Τὰ Γράμματα τῆς Σύρου.....	220
Ἱππειρωτικὸς κώδιξ.....	224
Δύο ἀναφοραὶ μητροπολίτου Μονεμβασίας πρὸς τὸν πατριάρχην.....	257
Ἡ ἱστορικὴ σχολὴ τῆς Ἐπεικνήσου.....	319
Δύο πατριαρχικά σιγίλλια ἀνέκδοτα.....	348
Σταχυολογία ἐκ τῶν κωδίκων τοῦ βυζαντινοῦ Λουγδοῦνου.....	385
Ἀρχατέλειαι ἐπιστολῶν.....	421
Ἐπιγράμματα Θωμᾶ Ἰοριανίτου.....	435
Ἀλεξίου Κομνηνοῦ Στίχοι ἐπιτάφιοι εἰς τοὺς γονεῖς καὶ ἐπιτύμβιον ἐπιγράμμα.....	439
Βυζαντιανὴ ἐπιγραφή τῆς ἐν Ναυπακτικῇ μονῆς Βαρνάκειας.....	445
Ἐπιστολὴ τοῦ Σαλῶνων Φιλοθέου.....	450
Κατάλογος τῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Ζαγοράς ὑπὸ Κ. Δουδουνιώτου (ἀρ. 1-14).....	456
Κατάλογος τῶν κωδίκων τῶν ἐν Ἀθήναις βιβλιοθηκῶν πλὴν τῆς Ἐθνικῆς. I' Κώδικας τῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολουδά (ἀρ. 23-56) 105, 231, 358	

Σύμμικτα

Σφραγὶς τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος.....	113, 489
Ἀθηναῖος κτήτωρ κώδικος.....	114
Πόθεν τὸ ἄνομα Μπιζάνη.....	115
Ἀπκριάξω.....	•

	Σελ.
Τὸ λεύκωμα τοῦ Λεωνίδου Σγούτζα.....	116
Προσθήκαι εἰς τὰ περὶ εἰκονογραφημένων λογοτεχνικῶν κωδίκων.....	119
Διορθώσεις εἰς τὰ ἀγιορειτικὰ δημῶδη ἄσματα.....	•
Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἀνέκδοτα ἐπιγράμματα.....	•
Ἐπιγραφικὰ χαράγματα ὑπὲρ εὐπλοίας.....	120
Παλαιογραφικαὶ ἐκφράσεις.....	121
Ὁ κατάλογος τῶν ἀρχαιοτέρων τετραρχῶν Νευπλίου καὶ Ἀργεῶν.....	122
Πέλει καὶ οὐχὶ πόλει.....	123
Ἡ Κωνσταντῖνος Σάθας.....	218
Εἰκὼν Μιχαὴλ Δούκα καὶ Μιχαὴλ Ψελλοῦ.....	241, 483
Δικέφαλοι ἀετοί.....	242
Εὐαγγέλιον τοῦ 1226 ἐκ Καισαρείας.....	244
Τὸ ἄνομα τοῦ θεοῦ τῆς Κυρᾶς Φροσύνης.....	247
Ἐπιγράμμα Ἰωάννου μητροπολίτου Μελιτηνῆς.....	370
Ἀκμήν—ἀκόμη.....	371
Ἐμμανουὴλ Ἐσκαμματισμένος.....	•
Ἐπιγραφή ἀνύπαρκτος πάλις Παλοποννήσου.....	372
Γαλλικὴ μετάφρασις τῆς συγγραφῆς τοῦ Γεωργιέρηνου.....	373
Ὁ ἱερομάρτυς Φωκᾶς ὡς προστάτης τῶν ναυτιλλομένων.....	374
Ὁ Γεώργιος Κλόντζας καὶ ἡ συγγραφή τοῦ Παύλου Ἰοβίου.....	•
Καὶ ἄλλοι δικέφαλοι ἀετοί.....	375
Ἐπιμετρον μαρτύριον τοῦ νεομάρτυρος Ἀνδρέου καὶ δημῶδης ἑμιλίαι.....	378
Καὶ ἄλλοι εἰκονογραφημένοι λαογραφικοὶ κώδικες.....	379
Ὁ ζωγράφος Πραιπόσιτος.....	474
Ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου ς' πρὸς Φραγκίσκον Γατελοῦζον.....	•
Ἡ περὶ ἀλώσεως Τραπεζοῦντος ἐπιστολὴ τοῦ Ἀμνηροῦτζη.....	476
Ὁ Μαρκιανὸς Cl. VII cod. XCIII.....	479
Ὁ ἀρχαιότατος κεχρονησμένος κώδιξ τοῦ Ἀντωνίου Δαμιλά.....	480
Ἀπαξουσιώτης.....	•
Σφραγὶς τοῦ Ἐδρίπου Ἀνθίμου.....	481
Ἰεριοθεῖον—αὐτόγραφον.....	•
Ὁ Κρής Γεώργιος Λουμπάνος.....	482
Περίμετροι νήσων.....	•
Ἀνδρέας Τρουμπάτζης.....	•
Παῦλος Γρατσιάτος καὶ Γεράσιμος Λοβέρδος.....	483
Ἀνατύπωσις εἰκόνων.....	•
Ἐπιγραφικὰ παροράματα.....	380, 483
Εἰδήσεις..... σ. 124, 256, 381, 484	
Βιβλία σταλέντα εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονοῦ σ. 127, 256, 384, 490	

Εἰκόνες ἐν τῷ κειμένῳ

Ἐπιγραφή ἐκ τῶν Γραμμῶν τῆς Ἱπείρου.....	81
Σφραγίδας τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος.....	111

	Σελ.
Εἰκὼν Μιχαήλ Δούκα καὶ Μιχαήλ Ψελλοῦ.....	241
Κλειθεὶς ἀντικρυστάμενοι ἀπὸ δικεφάλων ἀετῶν ἐν Σιφνῆι καὶ Τήνῳ.....	377
Πανομοιοτύπον ἐκ τοῦ κώδικος Ζαγοράς ὑπ' ἀρ. 4.....	463
" " " " " " 8.....	465
" " " " " " 12.....	468
" " " " " " 13.....	471
" " " " " " 14.....	472

Πίνακες παρενθῆτοι

Πίναξ 1. Εἰκὼν τοῦ Νεβουχοδονόσορος ἐν τῷ φ. 7 ^β τοῦ κώδικος τοῦ Γεωργίου Κλόντζα.....	42
Πίναξ 2. Πανομοιοτύπον τοῦ φ. 61 ^α τοῦ κώδικος τοῦ Κλόντζα.....	44
Πίναξ 3. Εἰκὼν τοῦ Ματθαίου Καλλιέργη ἐν τῷ φ. 185 ^α τοῦ κώδικος τοῦ Κλόντζα.....	47
Πίναξ 4. Πανομοιοτύπον σιγίλλου τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Καλλινίκου Δ'.....	206
Πίναξ 5. Πανομοιοτύπον τοῦ φ. 124 ^α τοῦ Ἑπαιρωτικοῦ κώδικος.....	224
Πίναξ 6. Σφραγιθεὶς τοῦ καρδινάλιου Βησσαρίωνος.—Μιχαήλ Δούκας καὶ Μιχαήλ Ψελλός.....	483
Πίναξ ἀλφαριθμητικῶς κυρίων ὀνομάτων καὶ πραγμάτων.....	493
Βιβλιοθηκῆ καὶ ἀρχεὶα, ὧν κώδικες καὶ ἔγγραφα γίνονται ἀντικείμενον λόγου ἐν τῷ ΙΒ' Τόμῳ τοῦ Νέου Ἑλληνομνημόνωνος.....	507
Ἀνακοινώσεις ἄλλων.....	509